

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

3 april 2018

WETSONTWERP

**tot wijziging van het Wetboek van
strafvordering met het oog op het invoeren
van een wettelijke regeling
inzake spijtoptanten**

INHOUD

	Blz.
Samenvatting	3
Memorie van toelichting	5
Voorontwerp	62
Impactanalyse	70
Advies van de Raad van State	76
Wetsontwerp	99
Coördinatie van de artikelen	109
Advies van het College van procureurs-generaal	144

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

3 avril 2018

PROJET DE LOI

**modifiant le Code d'Instruction
criminelle en vue d'introduire
des dispositions légales
relatives aux repentis**

SOMMAIRE

	Pages
Résumé	3
Exposé des motifs	5
Avant-projet	62
Analyse d'impact	73
Avis du Conseil d'État	76
Projet de loi	99
Coordination des articles	127
Avis du Collège des procureurs-généraux	149

De regering heeft dit wetsontwerp op 3 april 2018 ingediend.

Le gouvernement a déposé ce projet de loi le 3 avril 2018.

De “goedkeuring tot drukken” werd op 5 april 2018 door de Kamer ontvangen.

Le “bon à tirer” a été reçu à la Chambre le 5 avril 2018.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: *Parlementair document van de 54e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer*
 QRVA: *Schriftelijke Vragen en Antwoorden*
 CRIV: *Voorlopige versie van het Integraal Verslag*
 CRABV: *Beknopt Verslag*
 CRIV: *Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)*

PLEN: *Plenum*
 COM: *Commissievergadering*
 MOT: *Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)*

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: *Document parlementaire de la 54e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif*
 QRVA: *Questions et Réponses écrites*
 CRIV: *Version Provisoire du Compte Rendu intégral*
 CRABV: *Compte Rendu Analytique*
 CRIV: *Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)*

PLEN: *Séance plénière*
 COM: *Réunion de commission*
 MOT: *Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)*

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

*Bestellingen:
 Natieplein 2
 1008 Brussel
 Tel. : 02/ 549 81 60
 Fax : 02/549 82 74
 www.dekamer.be
 e-mail : publicaties@dekamer.be*

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

*Commandes:
 Place de la Nation 2
 1008 Bruxelles
 Tél. : 02/ 549 81 60
 Fax : 02/549 82 74
 www.lachambre.be
 courriel : publicaties@lachambre.be*

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

SAMENVATTING

Voorliggend wetsontwerp beoogt de invoering van een regeling voor spijtoptanten. Een spijtoptant betreft een persoon die in verdenking is gesteld voor, of beklaagde is van, of beschuldigde is van, of veroordeeld is voor gelijk welk misdrijf en die substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen aflegt omtrent de meest maatschappij-ontwrichtende vormen van criminaliteit (misdrijven zoals bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 en 4 van het Wetboek van Strafvordering of misdrijven die werden gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek).

De verklaringen hebben betrekking op de eigen betrokkenheid en de betrokkenheid van derden. Het openbaar ministerie kan beroep doen op een spijtoptant indien het onderzoek zulks vereist en de overige middelen van onderzoek niet lijken te volstaan om de waarheid aan de dag te brengen.

Door de spijtoptant en het openbaar ministerie wordt een memorandum ondertekend. In dit memorandum verbindt de spijtoptant zich ertoe over de erin opgenomen misdrijven verklaringen af te leggen en bepaalde voorwaarden na te leven.

De spijtoptant kan een toezegging verkrijgen in het kader van de uitoefening van de strafvordering, in het kader van de strafuitvoering tegen hem en in het kader van zijn detentie. Deze toezeggingen dienen steeds proportioneel te zijn en worden opgenomen in het memorandum.

De toezegging in het kader van de strafvordering worden door de wet bepaald, afhankelijk van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een toezegging in de straf voor misdrijven met geweld of bedreiging en voor misdrijven zonder geweld of bedreiging. Er wordt voor misdrijven met geweld of bedreiging in een trapsgewijze strafvermindering voorzien. Voor misdrijven zonder geweld of bedreiging kan een verminderde straf, een alternatieve straf of een eenvoudige schuldigverklaring toegezegd worden. Voor terroristische misdrijven bestaat een afzonderlijke regeling.

Deze toezegging wordt steeds bekrachtigd door de strafrechter, waarbij een proportionaliteitstoets en wettigheidstoets wordt uitgevoerd. De strafrechter

RÉSUMÉ

Le présent projet de loi vise l'instauration d'un régime pour les repentis. Un repentis est un inculpé, un prévenu, un accusé ou un condamné pour une quelconque infraction qui fait des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes sur les formes de criminalité les plus déstabilisantes pour la société (délits visés à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4, du Code d'instruction criminelle ou délits qui ont été commis dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324bis du Code pénal).

Les déclarations portent sur sa propre participation et la participation de tiers. Le ministère public peut faire appel à un repentis si l'enquête l'exige et si les autres moyens d'investigation ne semblent pas suffire à la manifestation de la vérité.

Un mémorandum est signé par le repentis et le ministère public. Dans ce mémorandum, le repentis s'engage à faire des déclarations sur les délits qui y figurent et à respecter certaines obligations.

Le repentis peut obtenir une promesse dans le cadre de l'exercice de l'action pénale, dans le cadre de l'exécution de sa peine et dans le cadre de sa détention. Ces promesses doivent toujours être proportionnelles et figurer dans le mémorandum.

Les promesses faites dans le cadre de l'action publique sont déterminées par la loi, en fonction du délit commis par le repentis. Une distinction est faite entre une promesse faite concernant une peine pour des délits commis avec violence et menace et une promesse faite concernant une peine pour des délits commis sans violence ou menace. Pour les délits commis avec violence ou menace, une commutation de la peine progressive est prévue. Pour les délits commis sans violence ou menace, une peine commuée, une peine alternative ou une simple déclaration de culpabilité peut être promise. Il n'existe pas de régime distinct pour les délits terroristes.

Le juge répressif ratifie toujours la promesse après avoir mené un test de proportionnalité et un test de légalité. A cet égard, le juge répressif prononce une

spreekt hierbij een vervangende straf uit, die van toepassing wordt indien de spijtoptant de voorwaarden niet naleeft.

In het kader van de strafuitvoering, kan het openbaar ministerie toezeggen om een gunstig advies of een gunstige beslissing te nemen, om een occasionele uitgaansvergunning of penitentiair verlof toe te staan of om een geldboete of verbeurdverklaring geheel of gedeeltelijk niet uit te voeren.

Het openbaar ministerie kan tevens, mits voorafgaandelijk akkoord van de directeur-generaal van de gevangenen, toezeggingen doen in het kader van de plaatsing en overplaatsing of de gevangenisfaciliteiten. Deze toezeggingen kunnen geen afbreuk doen aan de bevoegdheden van de gevangenisdirecteur in het kader van de tucht, orde en veiligheid binnen de gevangenis.

De toezeggingen kunnen worden ingetrokken indien de spijtoptant de voorwaarden niet nakomt, valse verklaringen aflegt, het onderzoek poogt te belemmeren, voor nieuwe misdrijven veroordeeld wordt of de slachtoffers niet vergoed.

De verklaringen die door de spijtoptant worden afgelegd mogen alleen in aanmerking genomen worden als bewijs op voorwaarde dat zij in belangrijke mate steun vinden in andersoortige bewijsmiddelen.

De spijtoptant treedt nooit anoniem op. De spijtoptant kan zo nodig genieten van de gewone en bijzondere beschermingsmaatregelen en financiële hulpmaatregelen van de getuigenbescherming. Teneinde de verzekeren dat de spijtoptant zijn voorwaarden naleeft, worden de mogelijkheden van het openbaar ministerie en de getuigenbeschermingsdienst om de spijtoptanten te controleren, uitgebreid.

peine subsidiaire, qui est applicable si le repenté ne respecte pas les conditions.

Dans le cadre de l'exécution de la peine, le ministère public peut promettre de rendre un avis favorable ou une décision favorable, d'octroyer une permission de sortie occasionnelle ou un congé pénitentiaire occasionnel ou de ne pas faire appliquer, en tout ou en partie, une amende ou une confiscation.

Moyennant accord préalable du directeur général des prisons, le ministère public peut en outre faire des promesses dans le cadre du placement et du transfert ou des établissements pénitentiaires. Ces promesses ne peuvent porter préjudice aux compétences du directeur de prison dans le cadre de la discipline, de l'ordre et de la sécurité au sein de la prison.

Les promesses peuvent être retirées si le repenté ne respecte pas les conditions, s'il fait des fausses déclarations, s'il tente d'entraver l'instruction, s'il est condamné pour de nouveaux faits ou s'il n'indemnise pas les victimes.

Les déclarations faites par le repenté ne peuvent être prises en considération comme preuve que si elles sont corroborées dans une mesure importante par d'autres éléments de preuve.

Le repenté n'agit jamais anonymement. Si nécessaire, le repenté peut profiter de mesures de protection ordinaires ou spéciales et de mesures d'aide financière de la protection des témoins. Afin de s'assurer que le repenté respecte ses conditions, les possibilités du ministère public et du service de la protection des témoins visant à contrôler les repentés sont étendues.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

ALGEMENE TOELICHTING

1. Voorafgaande beschouwingen

Voorliggend ontwerp beoogt de invoering van een algemene wettelijke regeling voor spijtoptanten in het kader van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit. Hiertoe wordt een Hoofdstuk IIter “Spijtoptanten” in Titel I van Boek II in het Wetboek van Strafvordering ingevoerd.

Een dergelijke regeling ontbreekt actueel in het Belgische strafrecht. In de voorbije twee decennia werd echter meermaals op de noodzaak ervan gewezen en werden verschillende voorstellen ter zake ingediend, die evenwel nooit werden aangenomen.

In september 1996 werd de Universiteit Gent verzocht om een wetenschappelijk onderzoek uit te voeren naar onder meer de problematiek van de spijtoptanten. Het onderzoek, waarvan het definitieve onderzoeksrapport aan het ministerie van Justitie werd overgemaakt eind 1997, omvatte de studie van de algemene problematiek van de getuigenis in strafzaken, een historische achtergrond aangaande de spijtoptanten, een uitgebreid rechtsvergelijkend onderzoek en een onderzoek naar de desbetreffende Belgische wetgeving de lege lata, de rechtspraak en de rechtsleer. Tenslotte werden op grond van de bevindingen uit het onderzoek een aantal conclusies geformuleerd met betrekking tot de vraag of een wettelijke spijtoptantenregeling vanuit wetenschappelijk en juridisch standpunt al dan niet mogelijk en toelaatbaar zou zijn en zo ja onder welke voorwaarden en volgens welke nadere regelingen. De bevindingen en conclusies van dit onderzoek werden in het kader van de toenmalige werkgroep georganiseerde criminaliteit binnen het Ministerie van Justitie uitvoerig geanalyseerd.

In het jaarverslag 1998 – georganiseerde criminaliteit 1997 van het ministerie van Justitie, werd, na kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar het fenomeen van de georganiseerde criminaliteit, tot de conclusie gekomen dat dit soort ernstige criminaliteit slechts op een doeltreffende wijze kan worden bestreden mits een aanpassing van het wettelijk en repressief kader (X, Jaarverslag 1998 – georganiseerde criminaliteit 1997, Ministerie van Justitie, 1998, 127).

Ook de parlementaire onderzoekscommissie naar de georganiseerde criminaliteit in België heeft zich

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

EXPOSÉ GÉNÉRAL

1. Considérations préalables

Le présent projet de loi vise l'introduction de dispositions légales générales en matière de repentis dans le cadre de la lutte contre la criminalité grave et organisée. Un Chapitre IIter “Repentis” est inséré au Titre I du Livre II du Code d'instruction criminelle.

De telles dispositions manquent actuellement dans le droit pénal belge. Pourtant, la nécessité de telles dispositions avait déjà été soulignée à plusieurs reprises au cours des deux dernières décennies et différentes propositions avaient été introduites en la matière, mais n'ont jamais été adoptées.

En septembre 1996, l'Université de Gand avait été chargée de réaliser une étude scientifique notamment sur la problématique des repentis. Cette étude, dont le rapport définitif a été transmis au ministère de la Justice fin 1997, comportait l'étude de la problématique générale du témoignage en matière pénale, un historique concernant les repentis, une étude de droit comparé détaillée et une étude concernant la législation belge de lege lata en la matière, la jurisprudence et la doctrine. Enfin, sur la base des résultats de l'étude, un certain nombre de conclusions avaient été formulées sur la question de savoir si un régime légal des repentis serait ou non possible et admissible d'un point de vue scientifique et juridique et, dans l'affirmative, à quelles conditions et selon quelles modalités. Les constatations et les conclusions de cette enquête ont été abondamment analysées dans le cadre du groupe de travail “criminalité organisée” créé à l'époque au sein du ministère de la Justice.

Après une étude qualitative et quantitative du phénomène de la criminalité organisée, les auteurs du “Rapport annuel 1998 – Criminalité organisée en 1997” du ministère de la Justice sont parvenus à la conclusion que l'on ne peut lutter efficacement contre ce type de criminalité grave qu'en adaptant le cadre légal et répressif (X, Rapport annuel 1998 – Criminalité organisée 1997, ministère de la Justice, 1998, 127).

La commission d'enquête parlementaire sur la criminalité organisée en Belgique s'est aussi amplement

uitvoerig over deze problematiek gebogen. Wat betreft de problematiek van de spijtoptanten concludeerde de parlementaire onderzoekscommissie dat het aannemen van strafverminderende maatregelen – die inzake drugs- en hormonenmisdriven reeds hun nut hebben bewezen – de mededaders of medeplichtigen kan aanzetten om te breken met het criminele milieu (Tweede tussentijds verslag uitgebracht door de heren Coveliers en Desmedt namens de parlementaire onderzoekscommissie naar de georganiseerde criminaliteit in België, 14 mei 1998, *Parl.St.* Senaat 1997-1998, nr. 1-326/8, 129 en 525).

Op 8 en 9 oktober 1998 werd in de Senaat een colloquium gehouden over de hervorming van het strafprocesrecht waarbij onder meer een uiteenzetting gehouden met betrekking tot het aanmoediging en de vergemakkelijking van het getuigenis en de spijtoptanten.

Dienaangaande werden in het verleden reeds een aantal wetsvoorstellen in de Kamer van volksvertegenwoordigers en in de Senaat ingediend.

Zo diende de heer Boutmans op 5 augustus 1996 in de Senaat een wetsvoorstel in tot het invoeren van een tijdelijke en uitzonderlijke vrijstelling van straf voor medewerkers met het gerecht (*Parl.St.* 1995-96, nr. 1-403/1). Dit betrof een tijdelijke regeling voor spijtoptanten in het kader van de “Bende van Nijvel”.

Ook de heren Duquesne en Moerman dienden op 16 november 1998 in de Kamer een wetsvoorstel in tot verlening van strafrechtelijke immuniteit aan medewerkers met het gerecht in het raam van de strijd tegen de georganiseerde misdaad (*Parl.St.* Kamer 1998-99, nr. 49-1813/1).

Op 10 november 2001 werd door Volksvertegenwoordigers Van Parys, Vandeurzen, Verherstraeten en Bourgeois een wetsvoorstel tot instelling van een regeling voor spijtoptanten ingediend (*Parl.St.* Kamer 2001-02, nr. 50-1384/001).

Wetsvoorstellen werden ook in de daaropvolgende legislaturen ingediend, met name door de heren Van Parys en Vandeurzen op 29 oktober 2003 (*Parl.St.* Kamer 2003-04, nr. 51-0358/001), door mevrouw Taelman en de heren Borginon en Marinower op 6 november 2003 (*Parl.St.* Kamer 2003-04, nr. 51-0399/001), door de Volksvertegenwoordigers Verherstraeten, Vandeurzen, De Clerck, De Schamphelaere, Terwingen en Van der Auwera op 16 januari 2008 (*Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 52-0695/001), en door mevrouw Becq en de heren Verherstraeten en Terwingen op 27 juni 2011 (*Parl.St.*

penchée sur ce problème. En ce qui concerne la problématique des repentis, la commission d'enquête parlementaire a conclu que l'adoption de mesures de réduction de peine – qui, pour les délits liés au trafic de drogue et d'hormones, ont déjà prouvé leur utilité – pouvait inciter les coauteurs et les complices de tels délits à rompre avec le milieu criminel (deuxième rapport intermédiaire fait au nom de la commission parlementaire chargée d'enquêter sur la criminalité organisée en Belgique par MM. Coveliers et Desmedt, 14 mai 1998, *Doc. parl.*, Sénat, 1997-1998, n° 1-326/8, 129 et 525).

Les 8 et 9 octobre 1998 s'est tenu au Sénat un colloque sur la réforme de la procédure pénale comportant notamment un exposé sur l'encouragement et la facilitation du témoignage et les repentis.

Un certain nombre de propositions de loi ont été déposées à ce sujet à la Chambre des représentants et au Sénat par le passé.

Ainsi, le 5 août 1996, M. Boutmans a déposé au Sénat une proposition de loi visant à accorder une exemption temporaire et exceptionnelle de peine à ceux qui collaborent avec la justice (*Doc. parl.*, Sénat, 1995-96, n° 1-403/1). Il s'agissait d'une disposition temporaire destinée aux repentis dans le cadre de la “Bande de Nivelles”.

MM. Duquesne et Moerman ont par ailleurs déposé à la Chambre, le 16 novembre 1998, une proposition de loi accordant aux repentis une immunité pénale dans le cadre de la lutte contre le crime organisé (*Doc. parl.*, Chambre, 1989-1999, n° 49-1813/1).

Le 10 novembre 2001, les représentants Van Parys, Vandeurzen, Verherstraeten et Bourgeois ont déposé une proposition de loi instaurant le régime des repentis (*Doc. parl.*, Chambre, 2001-02, n° 50-1384/001).

Des propositions de loi ont également été déposées au cours des législatures ultérieures, notamment par MM. Van Parys et Vandeurzen, le 29 octobre 2003 (*Doc. parl.*, Chambre, 2003-2004, n° 51-0358/001), par Mme Taelman et MM. Borginon et Marinower, le 6 novembre 2003 (*Doc. parl.*, Chambre, 2003-2004, n° 51-0399/001), par les représentants Verherstraeten, Vandeurzen, De Clerck, De Schamphelaere, Terwingen et Van der Auwera, le 16 janvier 2008 (*Parl.St.*, Chambre, 2007-08, n° 52-0695/001) et par Mme Becq et MM. Verherstraeten et Terwingen, le 27 juin 2011

Kamer, 2010-11, nr. 53-1631/001) en op 14 november 2014 (*Parl. St.* Kamer 2014-15, nr. 54-0629/001).

Met de wet van 8 april 2002 betreffende de anonimiteit van de getuigen (*BS* 31 mei 2002), de wet van 7 juli 2002 houdende een regeling voor de bescherming van bedreigde getuigen en andere bepalingen (*BS* 10 augustus 2002) en de wet van 2 augustus 2002 betreffende het afnemen van verklaringen met behulp van audiovisuele media (*BS* 12 september 2002). Hoewel initieel de bedoeling heeft de toenmalige minister van Justitie nooit de mogelijkheid gevonden om een wettelijke regeling voor de medewerkers van het gerecht in te voeren (*Parl. St.* Kamer 2003-04, nr. 51-0358/001, 5).

In september 2014 pleitten zowel de procureur-generaal van Brussel, de heer Johan Delmulle, als de procureur-generaal van Luik, de heer Christian De Valkeneer, in hun mercuriale rede voor de invoering van een spijtoptantenregeling.

Op 14 mei 2017 heeft de regering 28 nieuwe maatregelen genomen betreffende veiligheid en justitie. Het betreft onder meer het invoeren van de samenwerking met “spijtoptanten” in het kader van strafonderzoeken.

In haar tweede tussentijds verslag van 15 juni 2017 inzake het luik “veiligheidsarchitectuur”, heeft de parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de omstandigheden die hebben geleid tot de terroristische aanslagen van 22 maart 2016 in de luchthaven Brussel-Nationaal en in het metrostation Maalbeek te Brussel (*Parl. St.* Kamer 2016-17, nr. 54-1752/008, 389), gesteld: “De onderzoekscommissie stelt vast dat de regering op de bijzondere Ministerraad van 14 mei 2017 met betrekking tot veiligheid en justitie beslist heeft om een wettelijke regeling voor de burgerinfiltratie en de spijtoptanten voor te bereiden. De onderzoekscommissie benadrukt dat bij de uitwerking van een wettelijke regeling voor deze opsporingsmethoden een evenwicht moet worden gevonden tussen het vergroten van de efficiëntie van de opsporing, het bewaken van de integriteit van het overheidsoptreden en van de behoorlijkheid van de strafrechtspleging en het beschermen van de fundamentele rechten en vrijheden van burgers.”

Gelet op bovenstaande en de concrete operationele noodzaak om tot een regeling voor spijtoptanten te komen, heeft de minister van Justitie midden 2017 een werkgroep samengesteld teneinde de wettelijke mogelijkheden te bespreken en een ontwerp vast te stellen.

Deze werkgroep werd geleid door een vertegenwoordiger van de beleidscel van de minister van Justitie en

(*Doc. parl.*, Chambre, 2010-2011, n° 53-1631/001) et le 14 novembre 2014 (*Doc. parl.*, Chambre, 2014-2015, n° 54-0629/001).

La loi du 8 avril 2002 relative à l’anonymat des témoins (*MB* du 31 mai 2002), la loi du 7 juillet 2002 contenant des règles relatives à la protection des témoins menacés et d’autres dispositions (*MB* du 10 août 2002) et la loi du 2 août 2002 relative au recueil de déclarations au moyen de médias audiovisuels (*MB* du 12 septembre 2002). En dépit de l’intention initiale, le ministre de la Justice de l’époque n’a jamais eu la possibilité d’instaurer un régime pour les personnes qui collaborent avec la justice (*Doc. parl.*, Chambre, 2003-2004, n° 51-0358/001, 5).

En septembre 2014, le procureur général de Bruxelles, M. Johan Delmulle, et le procureur général de Liège, M. Christian de Valkeneer, ont plaidé dans leur mercuriale pour l’instauration d’un régime des repentis.

Le 14 mai 2017, le gouvernement a adopté 28 nouvelles mesures en matière de sécurité et de justice. Il s’agit notamment de l’instauration de la collaboration avec les “repentis” dans le cadre d’enquêtes pénales.

Dans son deuxième rapport intermédiaire du 15 juin 2017 relatif au volet “Architecture de la sécurité”, la commission d’enquête parlementaire chargée d’examiner les circonstances qui ont mené aux attentats terroristes du 22 mars 2016 à l’aéroport de Bruxelles-National et dans la station de métro Maelbeek à Bruxelles (*Doc. parl.*, Chambre, 2016-2017, n° 54-1752/008, 389), a déclaré: “La commission d’enquête constate que, lors du conseil des ministres spécial du 14 mai 2017 consacré à la sécurité et à la justice, le gouvernement a décidé de préparer une réglementation légale relative à l’infiltration civile et aux repentis. La commission d’enquête insiste sur la nécessité de trouver, lors de l’élaboration d’une réglementation légale de cette méthode de recherche, un équilibre entre l’accroissement de l’efficacité de la recherche, le contrôle de l’intégrité de l’intervention des pouvoirs publics et de la correction de la procédure pénale et la protection des droits et libertés fondamentaux des citoyens.”

Eu égard à ce qui précède et à la nécessité opérationnelle concrète de parvenir à une réglementation relative aux repentis, le ministre de la Justice a constitué, mi-2017, un groupe de travail afin d’examiner les possibilités légales et d’élaborer un projet.

Ce groupe de travail était dirigé par un représentant de la cellule stratégique du ministre de la Justice et était

bestond uit vertegenwoordigers van het College van procureurs-generaal, de federale procureur, de federale politie (de directeur van de directie van de gerechtelijke operaties en een gerechtelijk directeur) en leden van de Federale Overheidsdienst Justitie. De werkgroep won advies in bij het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen en bij de vereniging van onderzoeksrechters. Er werd tevens een academicus betrokken.

De werkgroep heeft hierbij een terreinbevraging uitgevoerd, een uitgebreide analyse van de in het verleden neergelegde stukken en gevoerde werkzaamheden verricht en won inlichtingen in bij de lidstaten van Eurojust.

De voorbije legislaturen neergelegde wetsvoorstellen, op basis van het wetenschappelijke werk in de jaren 90, vormen een uitstekende basis, doch deze zijn enigszins gedateerd. De werkgroep heeft dan ook een aangepast ontwerp uitgewerkt. De voorstellen waren immers gebaseerd op de rechtspraak en juridische interpretatie uit de jaren '90, waarbij moet vastgesteld worden dat deze actueel niet meer grondwetsconform zijn. In de voorstellen doet de rechter, eens de strafvordering is ingesteld, immers een loutere wettigheidstoets van het memorandum en de toezeggingen, zonder inachtneming van de proportionaliteit en de subsidiariteit, wat niet in overeenstemming kan worden gebracht met het arrest van 2 juni 2016 van het Grondwettelijk Hof (GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016).

De strafrechtspraak is overigens ook geëvolueerd, wat de toepassing van het voorstel in de huidige omstandigheden ernstig zou bemoeilijken. Zo werd onvoldoende differentiatie voorzien in de mogelijke toezeggingen door de procureur des Konings aan de spijtoptanten wat betreft het verval van de strafvordering, het ingrijpen in de straftoemeting en de strafuitvoering en is er geen enkele rechterlijke tussenkomst voorzien.

2. Actuele toestand van spijtoptanten in het Belgische recht

Het Belgische strafrecht kent actueel geen algemene en volledige wettelijke regeling die erop gericht is om spijtoptanten in te zetten.

Voor diverse misdrijven werd echter voorzien in een systeem van strafuitsluitende of strafverminderende verschoningsgronden ten aanzien van daders, mededaders of medeplichtigen die het bestaan van de specifiek aangeduide misdaden of wanbedrijven of de identiteit van de betrokkenen meedeelt.

composé de représentants du Collège des procureurs généraux, du procureur fédéral, de la police fédérale (le directeur de la direction des opérations de police judiciaire et un directeur judiciaire) et de membres du Service public fédéral Justice. Le groupe de travail a recueilli l'avis de la Direction générale des établissements pénitentiaires et de l'association des juges d'instruction. Un universitaire y a également été associé.

Le groupe de travail a procédé à une enquête de terrain, une analyse approfondie des documents déposés antérieurement ainsi que des travaux effectués par le passé et a recueilli des informations auprès des États membres d'Eurojust.

Les propositions déposées au cours des législatures précédentes, sur la base du travail scientifique des années 90, constituaient une base excellente, mais quelque peu dépassée. Le groupe de travail a dès lors élaboré un projet adapté. Les propositions étaient en effet basées sur la pratique juridique et l'interprétation juridique des années 90, mais force est de constater qu'elles ne sont plus conformes à la Constitution. Dans les propositions, dès que la poursuite pénale est engagée, le juge procède à un simple contrôle de la légalité du memorandum et des promesses, sans prendre en considération la proportionnalité et la subsidiarité, ce qui ne peut être mis en concordance avec l'arrêt du 2 juin 2016 de la Cour constitutionnelle (Cour constitutionnelle, 2 juin 2016, n° 83/2016).

Par ailleurs, la pratique pénale a également évolué, compliquant sérieusement l'application de la proposition dans les circonstances actuelles. Ainsi, la différenciation prévue en ce qui concerne les éventuelles promesses du procureur du Roi aux repentis en matière d'extinction de la poursuite pénale, d'intervention sur la fixation de la peine et d'exécution de la peine était insuffisante et aucune intervention judiciaire n'a été prévue.

2. Situation actuelle des repentis dans le droit belge

Il n'existe actuellement dans le droit pénal belge aucune disposition légale générale et complète qui soit axée sur le recours à des repentis.

Toutefois, un système de causes d'excuse absolutes ou atténuantes a été prévu pour diverses infractions à l'égard des auteurs, coauteurs ou complices qui communiquent l'existence des infractions ou délits spécifiquement signalés ou l'identité des intéressés.

Het gaat onder andere om:

- artikel 136 Sw. (misdrijven tegen de veiligheid van de staat);
- artikel 192 Sw. (bepaalde misdrijven tegen de openbare trouw);
- artikel 299 en 300 Sw. (uitgeven of verspreiden van geschriften zonder vermelding van naam en woonplaats van de schrijver of van de drukker);
- artikel 303-304 Sw. (overtreding van de wetten en verordeningen op loterijen, speelhuizen en pandhuizen);
- artikel 326 Sw. (misdrijven met betrekking tot misdadige verenigingen met het oogmerk om een aanslag te plegen op personen of op eigendommen);
- artikel 411-415 Sw. (verschoonbare doodslag, verschoonbare verwondingen en verschoonbare slagen);
- artikel 5 van de Wet van 12 maart 1958 betreffende de misdaden en wanbedrijven die afbreuk doen aan de internationale instellingen;
- artikel 10, § 5, van de Wet 15 juli 1985 betreffende het gebruik bij dieren van stoffen met hormonale, antihormonale, beta-adrenergische of produktiestimulerende werking, zoals volledig vervangen door wet van 11 juli 1994 (Hormonenwet);
- artikel 6 van de Wet van de 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van de gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica, zoals gewijzigd door de wet van 9 juli 1975 (Drugwet).

In elk van deze gevallen wordt de straf ofwel verminderd tot een in de wet opgenomen strafmaat, ofwel volledig opgeheven, afhankelijk van de aard van het misdrijf en het ogenblik waarop de verklaringen worden afgelegd.

Het doel van de inlassing van strafuitsluitende, dan wel strafverminderende verschoningsgronden in de drugwet blijkt duidelijk uit de memorie van toelichting, waar deze stelt: "(...) Gedreven door de zorg om op het gebied van de verdovende middelen een doeltreffende politiek te voeren, heeft men in het ontwerp van wet, onder precieze en welomlijnde voorwaarden, een verschoningsgrond ingevoerd ten gunste van de delinquent. De Regering was immers van oordeel dat op een gebied waarop, naar blijkt uit de ervaring, de

Il s'agit notamment:

- de l'article 136 du Code pénal (infractions contre la sûreté de l'État);
- de l'article 192 du Code pénal (infractions contre la foi publique);
- des articles 299 et 300 du Code pénal (publication ou distribution d'écrits sans indication du nom et du domicile de l'auteur ou de l'imprimeur);
- des articles 303 et 304 du Code pénal (infractions aux lois et règlements sur les loteries, les maisons de jeu et les maisons de prêt sur gages);
- de l'article 326 du Code pénal (infractions relatives à des associations de malfaiteurs formées dans le but d'attenter aux personnes ou aux propriétés);
- des articles 411 à 415 du Code pénal (homicide, blessures et coups excusables);
- de l'article 5 de la loi du 12 mars 1958 concernant les crimes et délits qui portent atteinte aux relations internationales;
- de l'article 10, § 5, de la loi du 15 juillet 1985 relative à l'utilisation de substances à effet hormonal, à effet antihormonal, à effet beta-adrénergique ou à effet stimulateur de production chez les animaux, entièrement remplacée par la loi du 11 juillet 1994 (loi sur les hormones);
- de l'article 6 de la loi du 24 février 1921 concernant le trafic des substances vénéneuses, soporifiques, stupéfiantes, désinfectantes et antiseptiques, modifiée par la loi du 9 juillet 1975 (loi sur les drogues).

Dans chacun de ces cas, la peine est soit commuée en un taux de peine figurant dans la loi, soit entièrement levée, en fonction de la nature de l'infraction et du moment où les déclarations sont faites.

L'objectif de l'insertion de causes d'excuse absolutes ou atténuantes dans la loi sur les drogues ressort clairement de l'exposé des motifs: "[...] inspirée par le souci de mener dans le domaine de la drogue une politique criminelle efficace, la loi en projet instaure, dans des conditions précises et strictement délimitées, une cause d'excuse au bénéfice du délinquant. Il est, en effet, apparu au gouvernement, qu'en ce domaine où, l'expérience le prouve, les infractions les plus graves sont commises par des participants à des associations

zwaarste misdrijven gepleegd worden door leden van goed georganiseerde verenigingen, die in het diepste geheim optreden en zeer dikwijls onder de dekmantel van achtbare bedrijvigheden, een doeltreffend middel moest worden gevonden om de ontdekking van alle schuldigen te vergemakkelijken" (*Parl.St.*, Senaat, 1970-71, nr. 290, 5).

De kritiek dat deze verschoningsgrond een immorele aansporing zou vormen tot verklipping werd door de commissie voor de Justitie en door de minister van Justitie verworpen, die meenden dat het "ongetwijfeld een middel is om aan de ontworpen wet een grotere doeltreffendheid te verlenen welke ruimschoots gerechtvaardigd is ingevolge het hoger sociaal belang dat gemoeid is met de strijd tegen de sluikhandel in verdovende middelen" (*Parl.St.*, Senaat, 1970-71, nr. 290, 6).

De voornaamste kenmerken van de verschoningsgronden zijn (C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2006, 237 en A. DE NAUW, *Inleiding tot het algemeen strafrecht*, Brugge, Die Keure, 2008, 173):

— het wettelijk karakter (ze worden bepaald door de wet);

— het verplichtend karakter (de rechter moet ze, eens de voorwaarden vervuld zijn, ambtshalve toepassen);

— het persoonlijk karakter (ze hebben enkel uitwerking op de dader en niet op mededaders en medeplichtigen)

— de bijzondere omschrijving (ze worden niet algemeen toegepast maar enkel in de gevallen door de wet bepaald).

De toepassing van een verschoningsgrond heeft enkel een invloed op de straftoemeting: de straf wordt verminderd (strafverminderende verschoningsgronden) of opgegeven (strafuitsluitende verschoningsgronden). Er is geen effect op de schuld of het bestaan van het misdrijf en er is bijgevolg geen invloed op de burgerrechtelijke vordering.

Aangezien de schuld of aansprakelijkheid niet verminderd wordt, kan de benadeelde niettegenstaande de verschoningsgrond hetzij voor de strafrechter, hetzij voor de burgerlijke rechter zijn burgerlijke vordering stellen.

Het voornaamste onderscheid met de verzachtende omstandigheden (art. 80-85 Sw.) bestaat erin dat deze laatste niet verbonden zijn aan een specifiek misdrijf, geen verplichtend karakter hebben en niet wettelijk bepaald zijn.

bien organisées, qui agissent dans le plus grand secret et fréquemment sous le couvert d'activités honorables, il fallait trouver un moyen efficace pour faciliter la découverte de tous les coupables" (*Doc. parl.*, Sénat, 1970-1971, n° 290, 5).

La critique selon laquelle cette cause d'excuse constituerait une incitation immorale à la dénonciation a été rejetée par la commission de la Justice et par le ministre de la Justice, lesquels ont estimé qu'elle "constitue sans aucun doute un moyen d'assurer à la loi en projet une efficacité plus grande, amplement justifiée par l'intérêt social éminent que représente la lutte contre le trafic des drogues". (*Doc. parl.*, Sénat, 1970-1971, n° 290, 6).

Les principales caractéristiques des causes d'excuse sont (C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht*, Anvers, Maklu, 2006, 237 et A. DE NAUW, *Inleiding tot het algemeen strafrecht*, Brugge, Die Keure, 2008, 173):

— le caractère légal (elles sont définies par la loi);

— le caractère contraignant (le juge doit les appliquer d'office lorsque les conditions sont réunies);

— le caractère personnel (elles n'ont d'effet que sur l'auteur et pas sur les coauteurs et complices);

— la description particulière (elles ne sont pas appliquées de manière générale, mais uniquement dans les cas définis par la loi).

L'application d'une cause d'excuse n'a d'incidence que sur la fixation de la peine: la peine est commuée (causes d'excuse atténuantes) ou levée (causes d'excuse absolutoire). Elle n'a aucun effet sur la culpabilité ou l'existence de l'infraction et il n'y a par conséquent aucune incidence sur l'action civile.

Puisque la culpabilité ou la responsabilité ne sont pas réduites, la personne lésée peut, nonobstant la cause d'excuse, intenter son action civile soit devant le juge répressif, soit devant le juge civil.

La principale différence avec les circonstances atténuantes (artt. 80 à 85 du Code pénal) est que ces dernières ne sont pas liées à une infraction spécifique, n'ont pas un caractère contraignant et ne sont pas définies par la loi.

De verschoningsgronden spelen niet alleen een rol op het niveau van de vonnisgerechten doch ook reeds in een vroeger stadium, tijdens het vooronderzoek en op het niveau van de onderzoeksgerechten. Artikel 2, eerste lid, van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden verleent aan de raadkamer, in de gevallen waarin er grond mocht zijn om wegens een misdaad alleen een correctionele straf uit te spreken wegens verzachtende omstandigheden of om reden van verschoning (strafverminderende verschoningsgronden), de facultatieve bevoegdheid bij een met redenen omklede beschikking de verdachte naar de correctionele rechtbank te verwijzen.

Artikel 2, tweede lid, van dezelfde wet, zoals gewijzigd bij wet van 11 juli 1994, verleent aan het openbaar ministerie, wanneer er geen gerechtelijk onderzoek werd gevorderd, de bevoegdheid de beklaagde wegens een misdaad rechtstreeks te dagvaarden of op te roepen voor de correctionele rechtbank met vermelding van de verzachtende omstandigheden of van de reden van verschoning, wanneer het van oordeel is dat er wegens verzachtende omstandigheden of om reden van verschoning geen grond is om een hogere straf te vorderen dan een correctionele straf.

De correctionele rechtbank, door het openbaar ministerie geadieerd bij wege van een rechtstreekse dagvaarding met inachtnaam van een verschoningsgrond, zal de toepasselijkheid van de aangevoerde verschoningsgrond beoordelen.

De *ratio legis* van een verschoningsgrond wordt meestal gevormd door een verminderde graad van schuld (vb. uitlokking of provocatie (art. 411-413 Sw.), hoger bevel (art. 152 en 260 Sw.) of zijn, zoals die hierboven opgenomen voorbeelden, gebaseerd op opportunitetsgronden, met name overwegingen van crimineel-politieke aard die in bepaalde specifieke omstandigheden aan de basis liggen van een verschoningsgrond (C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2006, 238).

Evenwel moet vastgesteld worden dat deze verschoningsgronden, gebaseerd op de opportuniteit en ingegeven door de wil om personen aan te zetten misdrijven en daders aan te geven, anno 2017 onvoldoende werkzaam zijn en dus weinig worden toegepast.

De redenen hiertoe zijn:

— geen mogelijkheid tot voorafgaandelijke onderhandeling tussen het openbaar ministerie en de spijtoptant;

Les causes d'excuse jouent un rôle non seulement au niveau des juridictions de jugement, mais également déjà à un stade antérieur, durant l'enquête préliminaire et au niveau des juridictions d'instruction. L'article 2, alinéa 1er, de la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes confère à la chambre du conseil, dans les cas où il y aurait lieu de ne prononcer qu'une peine correctionnelle du chef d'une infraction, en raison de circonstances atténuantes ou d'une cause d'excuse (causes d'excuse atténuantes), la compétence facultative de renvoyer l'inculpé au tribunal correctionnel par ordonnance motivée.

L'article 2, alinéa 2, de la même loi, modifiée par la loi du 11 juillet 1994, habilite le ministère public, dans les cas où une instruction n'a pas été requise, à citer ou convoquer directement le prévenu d'un crime devant le tribunal correctionnel en indiquant les circonstances atténuantes ou la cause d'excuse, s'il estime qu'il n'y a pas lieu de requérir une peine plus sévère qu'une peine correctionnelle en raison de circonstances atténuantes ou d'une cause d'excuse.

Le tribunal correctionnel saisi par le ministère public par le biais d'une citation directe prenant en considération une cause d'excuse se prononcera sur l'applicabilité de la cause d'excuse invoquée.

La *ratio legis* d'une cause d'excuse consiste la plupart du temps en un degré moindre de culpabilité (p. ex. incitation ou provocation (artt. 411 à 413 du Code pénal), un ordre supérieur (artt. 152 et 260 du Code pénal) ou est basée, comme dans les exemples précités, sur des motifs d'opportunité, à savoir des considérations de nature politicocriminelle qui, dans certaines circonstances spécifiques, sont à la base d'une cause d'excuse (C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht*, Anvers, Maklu, 2006, 238).

Mais force est de constater que ces causes d'excuse basées sur l'opportunité et inspirées par la volonté d'inciter ces personnes à dénoncer des infractions et des auteurs ne sont pas suffisamment efficaces en 2017 et sont donc peu appliquées.

Les raisons en sont les suivantes:

— aucune possibilité de négociation préalable entre le ministère public et le repenti;

— onvoldoende garanties in hoofde van de spijtoptant dat hij ook daadwerkelijk zal kunnen genieten van strafvermindering of strafuitsluiting;

— te strenge eisen ten aanzien van de aangifte voor de toepasbaarheid van de verschoningsgrond;

— het ontbreken van bijkomende maatregelen ter bescherming van de fysieke integriteit van de spijtoptant en zijn naaste omgeving.

Het verplichte karakter van deze verschoningsgronden, gecombineerd met een strikte bepaling van de straffen zoals in de hierboven opgenomen voorbeelden, leidt daarnaast tot een te beperkte differentiatie en kan ongewenste en onethische gevolgen teweeg brengen, zeker mocht een dergelijke regeling algemeen, op bijkomende of zelfs op alle misdrijven, worden toegepast. De rechter moet de strafuitsluitende verschoningsgrond immers ambtshalve toepassen (C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht*, Antwerpen, Maklu, 2006, 237).

De afwezigheid van een wettelijke regeling heeft de rechtspraak echter niet verhinderd om in de voorbije jaren in bepaalde onderzoeken van zware georganiseerde criminaliteit in bepaalde gevallen een preatorische spijtoptantenregeling toe te passen.

Zo stelde het Hof van Cassatie op 30 maart 2011 (Cass. 30 maart 2011, P.10 1940.F), in een arrest dat werd gewezen na een voorziening tegen een arrest van het hof van Assisen in Brussel waarbij veroordelingen werden uitgesproken tegen leden en leiders van een criminele organisatie die zich tijdens de jaren '90 onder andere schuldig hadden gemaakt aan het plegen van dodelijke roofovervallen op geldwagens, dat het toekennen van voordelen aan een getuige een eerlijk proces niet noodzakelijk onmogelijk maken.

“Het staat voor het aan de bodemrechter om na te gaan in hoeverre de hebzucht die toegeschreven wordt aan de drijfveer tot een getuigenverklaring, een invloed heeft op de bewijswaarde ervan. Artikel 6 EVRM ontnemt het vonnisgerecht die beoordelingsbevoegdheid niet. De redenen die een getuige ertoe drijven om een verklaring af te leggen, kunnen twijfel doen rijzen over diens geloofwaardigheid, maar maken daarom een eerlijk proces nog niet onmogelijk. Het voormelde artikel 6 verbiedt de rechter evenmin om de verklaring van een getuige die overeenkomstig de artikelen 102 tot 111 Wetboek van Strafvordering is beschermd, als bewijskrachtig te beschouwen, ook niet als die getuige een informant is die beslist heeft om, nadat hij onder dat statuut inlichtingen heeft verstrekt, officieel getuigenis af te leggen voor het gerecht.”

— des garanties insuffisantes dans le chef du repenté qu'il bénéficiera aussi réellement d'une commutation de la peine ou d'une absolution;

— des conditions trop strictes en matière de dénonciation pour l'applicabilité de la cause d'excuse;

— l'absence de mesures complémentaires de protection de l'intégrité physique du repenté et de ses proches.

Le caractère obligatoire de ces causes d'excuse, combiné à une définition stricte des peines comme dans les exemples précités, entraîne en outre une différenciation trop limitée et peut avoir des conséquences indésirables et contraires à l'éthique, certainement si une telle réglementation devait être appliquée de manière généralisée à des infractions supplémentaires, voire à toutes les infractions. En effet, le juge doit appliquer d'office la cause d'excuse absolutoire (C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht en internationaal strafrecht*, Anvers, Maklu, 2006, 237).

L'absence de dispositions légales n'a toutefois pas empêché la jurisprudence ces dernières années d'appliquer dans certains cas un régime prétorien en matière de repentis dans certaines enquêtes relatives à la criminalité organisée grave.

Ainsi, dans son arrêt du 30 mars 2011 (Cass., 30 mars 2011, P.10 1940.F), rendu à la suite d'un pourvoi contre un arrêt de la Cour d'assises de Bruxelles qui avait prononcé des condamnations à l'encontre de membres et de dirigeants d'une organisation criminelle qui, durant les années 90, s'étaient notamment rendus coupables d'attaques mortelles de fourgons à main armée, la Cour de cassation a estimé que l'octroi d'avantages à un témoin ne rend pas nécessairement impossible un procès équitable.

“Pour le surplus, il appartient au juge du fond de mesurer l'incidence, sur la valeur probante d'un témoignage, de la vénalité prêtée au mobile qui l'inspire. L'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales n'enlève pas ce pouvoir d'appréciation à la juridiction de jugement. Les motifs qui poussent un témoin à déposer peuvent faire douter de sa crédibilité sans, pour autant, rendre impossible la tenue d'un procès équitable. L'article 6 précité n'interdit pas non plus au juge de puiser des preuves dans la déclaration d'un témoin protégé conformément aux articles 102 à 111 du Code d'instruction criminelle, et ce même si ce témoin est un indicateur ayant décidé, après avoir fourni des renseignements sous ce statut, de déposer ensuite officiellement en justice.”

Volgens het Hof van Cassatie maakt artikel 6, § 1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens de toelaatbaarheid of doeltreffendheid van een bewijs niet afhankelijk van de hoedanigheid of moraliteit van degenen die ze hebben afgelegd of van hun verschijning op de rechtszitting.

Over het geheime karakter van de overeenkomst met de getuige (wat betreft het toekennen van de beschermingsmaatregelen en de financiële hulpmaatregelen aan de bedreigde getuige, waarbij de vervolgte de vervolgte persoon de bedragen niet mag kennen die de getuige heeft ontvangen, noch de onderhandelde voorwaarden van diens statuut kan nagaan noch het toezicht op de toekenningsprocedure aan een onafhankelijke en onpartijdige rechter kan voorleggen) stelt het Hof van Cassatie:

“Artikel 6 van het Verdrag vereist dat de vervolgende overheid de verdediging alle relevante bewijzen meedeelt waarover zij beschikt, zowel à charge als à décharge. Het recht op openbaarheid slaat niet op de maatregelen die zijn genomen ter bescherming van getuigen die represailles riskeren, op gevaar af hen bloot te stellen aan het gevaar dat die maatregelen moeten helpen voorkomen, en evenmin op het beheer van de contacten die een politieambtenaar heeft met een informant, daar anders het gebruik van die bijzondere opsporingsmethode in het gedrang komt. De grenzen die aan de bekendmaking van die vertrouwelijke gegevens zijn gesteld worden voldoende gecompenseerd door de mondelinge rechtspleging op tegenspraak voor de jury, aangezien het aan de jury voorgelegde dossier alleen de gegevens bevat die ook aan de verdediging zijn meegedeeld en zij voor het vonnisgerecht zowel de inhoud als de herkomst van de tegen de beschuldigde afgelegde verklaringen heeft kunnen bekritisieren.”

Volgens het Hof verzet het recht op een eerlijk proces zich aldus niet tegen het laten getuigen van personen die zelf verdacht worden van feiten, die eerder als informant zijn opgetreden of die bepaalde voordelen genieten, zolang de getuigenis gebeurt in de openbaarheid, op tegenspraak, de verdediging aldus de herkomst en de inhoud van de verklaringen heeft kunnen bekritisieren, het aan de rechtbank of het hof voorgelegde dossier alleen gegevens bevat die ook aan de verdediging zijn voorgelegd.

Tegen dit arrest werd een voorziening ingesteld bij het Europees Hof van de Rechten van de Mens, dat op 17 januari 2017 een arrest velde (EHRM 17 januari 2017, HABRAN en DALEM/België).

Betrokkenen voerden een inbreuk op het recht op een eerlijk proces aan, in essentie aangevend dat hun

Selon la Cour de cassation, l'article 6, § 1er, de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme ne rend pas l'admissibilité ou l'efficacité d'une preuve dépendante de la qualité ou de la moralité de ceux qui l'ont apportée ou de la comparution de ceux-ci à l'audience.

À propos du caractère secret de l'accord conclu avec le témoin (en ce qui concerne l'octroi des mesures de protection et des mesures d'aide financière au témoin menacé, à l'égard desquelles la personne poursuivie ne peut ni connaître les montants que le témoin a reçus, ni vérifier les conditions négociées du statut de celui-ci, ni soumettre le contrôle de la procédure d'octroi à un juge indépendant et impartial), la Cour de cassation déclare ce qui suit:

“L'article 6 de la Convention exige que les autorités de poursuite communiquent à la défense toutes les preuves pertinentes en leur possession, à charge comme à décharge. Le droit à la divulgation ne porte ni sur les mesures prises en vue de protéger des témoins risquant des représailles, à peine d'exposer ceux-ci au danger que ces mesures visent à prévenir, ni sur la gestion des contacts entretenus par un fonctionnaire de police avec un indicateur, à peine de compromettre la mise en œuvre de cette méthode particulière de recherche. Les limites opposées à la divulgation de ces données confidentielles sont suffisamment compensées par la procédure orale et contradictoire suivie devant le jury, puisque le dossier qui lui est soumis ne comprend pas d'autres éléments que ceux communiqués à la défense et que celle-ci a pu, devant la juridiction de jugement, critiquer les déclarations reçues contre l'accusé, tant au point de vue de leur contenu que de leur origine.”

D'après la Cour, le droit à un procès équitable ne s'oppose donc pas à ce que puissent témoigner des personnes qui sont elles-mêmes soupçonnées d'un fait, qui sont intervenues antérieurement comme informateur ou qui bénéficient de certains avantages, tant que le témoignage se fait de manière publique et contradictoire, que la défense a donc pu critiquer la provenance et le contenu des déclarations, et que le dossier soumis au tribunal ou à la cour contient uniquement des données qui ont également été soumises à la défense.

Cet arrêt a fait l'objet d'un recours devant la Cour européenne des droits de l'homme, laquelle a rendu un arrêt le 17 janvier 2017 (CEDH, 17 janvier 2017, HABRAN et DALEM c/ Belgique).

Les intéressés invoquaient une violation du droit à un procès équitable, en indiquant en substance que

veroordeling uitsluitend gesteund was op verklaringen en getuigenissen van spijtoptanten, die afkomstig zijn uit het criminele milieu en getuigenissen afgelegd hebben in hun eigen belang om voordelen te bekomen. Het Hof oordeelt dat er geen schending is van artikel 6, § 1 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.

Zo stelt het Hof (vrije vertaling) dat “ondanks het ontbreken van een dergelijke statuut in het Belgisch recht, staat niets eraan in de weg dat, in de onderhavige zaak, de betwistbare getuigen “spijtoptanten” waren. Het volstaat om vast te stellen dat deze getuigen beiden uit het criminele milieu kwamen en financiële voordelen ontvingen.” (overweging 99)

“(…) het Hof herinnert eraan dat het Verdrag zich tijdens het voorafgaand onderzoek en, indien de aard van het strafbaar feit dit rechtvaardigt, niet verzet tegen het gebruik van bronnen zoals anonieme informanten. Het latere gebruik van dergelijke bronnen door de bodemrechter om een veroordeling te staven, werpt echter een ander probleem op en is alleen aanvaardbaar als het wordt omkaderd door adequate en voldoende waarborgen tegen misbruik en vooral wordt een duidelijke en voorzienbare procedure om de onderzoeksmaatregelen in kwestie te machtigen, uit te voeren en te controleren.” (overweging 101)

“Het Hof herinnert, zoals het Hof van Cassatie eveneens heeft opgemerkt (zie punten 52-55 hierboven), en in tegenstelling tot de stelling van de verzoeksters, er ook aan dat het gebruik van verklaringen waarvan de herkomst twijfelachtig is, een eerlijk proces niet onmogelijk maakt.” (overweging 102).

“In die omstandigheden merkt het Hof op dat de betrokken getuigen, R.C. en D.S., hoewel zij begunstigde zijn van beschermende maatregelen, geen anonimiteit hebben gekregen en dat hun identiteit aan verzoeksters bekend was. Bovendien acht zij het belangrijk dat de politieambtenaren, die de informatie van R.C. en D.S. hebben ingewonnen, onder ede hebben verklaard dat de initiële inlichtingen niet substantieel verschillend waren van de officiële verklaringen die nadien door deze personen werden afgelegd en die zijn opgenomen in het strafdossier, die toegankelijk is voor de verdediging(…)” (overweging 104)

“Het Hof merkt op dat andere elementen, zoals de ballistiek of andere “niet-verdachte” verklaringen die overeenkomen met de verklaringen van de getuigen, in aanmerking zijn genomen (zie paragraaf 49 hierboven), hoewel, zoals verzoeksters opmerken (zie paragraaf 89 hierboven), de sterkte van deze elementen op zichzelf genomen twijfelachtig was.” (overweging 105)

leur condamnation était exclusivement basée sur des déclarations et des témoignages de repentis issus du milieu criminel et ayant témoigné dans leur propre intérêt afin d’obtenir des avantages. La Cour estime qu’il n’est pas question de violation de l’article 6, § 1er, de la Convention européenne des droits de l’homme.

La Cour affirme ainsi que “malgré l’absence d’un tel statut en droit belge, rien ne s’oppose à considérer qu’en l’espèce, les témoins litigieux étaient des “repentis”. Il lui suffit de constater que ces témoins étaient tous deux issus du milieu criminel et ont bénéficié d’avantages financiers.” (Considérant 99)

“(…) la Cour rappelle que la Convention n’empêche pas de s’appuyer au stade de l’enquête préliminaire, et lorsque la nature de l’infraction peut le justifier, sur des sources telles que des indicateurs anonymes. Toutefois, l’emploi ultérieur de telles sources par le juge du fond pour fonder une condamnation soulève un problème différent et n’est acceptable que s’il est entouré de garanties adéquates et suffisantes contre les abus et notamment d’une procédure claire et prévisible pour autoriser, exécuter et contrôler les mesures d’investigation dont il s’agit.” (Considérant 101)

“La Cour rappelle également, comme l’a souligné la Cour de cassation (voir paragraphes 52-55, ci-dessus) et contrairement à ce que soutiennent les requérants, que l’utilisation de déclarations dont l’origine est douteuse ne rend pas impossible la tenue d’un procès équitable.” (considérant 102)

“Cela étant, la Cour relève que les témoins en cause, R.C. et D.S., bien que bénéficiaires de mesures de protection, n’ont pas bénéficié de l’anonymat et que leur identité était connue des requérants. De plus, elle estime, avec les juridictions internes, important que les policiers, qui ont recueilli les informations de R.C. et D.S., ont déclaré sous serment que ces informations initiales n’étaient pas en substance différentes des dépositions officielles faites ensuite par ces personnes et figurant parmi les pièces du dossier répressif, qui était un dossier accessible à la défense(…)” (considérant 104)

“La Cour note que d’autres éléments tels que la balistique ou d’autres témoignages “non-suspects” concordants avec ceux des témoins sont entrés en considération (voir paragraphe 49, ci-dessus) bien que, comme le soulignent les requérants (voir paragraphe 89, ci-dessus), la solidité de ces éléments pris isolément était sujette à caution.” (considérant 105)

“Het Hof merkt op dat een van de getuigen, R.C., aanwezig was tijdens de procedure voor het hof van assisen van Brussel, die zich moest uitspreken over de schuld van verzoekers. Hij was het voorwerp van een verhoor en kon door de verdediging aan een kruisverhoor worden onderworpen overeenkomstig de regels die van toepassing zijn op de assisenprocedure.” (overweging 107)

“Zoals het Hof reeds heeft opgemerkt, blijkt uit de tenlastelegging dat de twee getuigen, R.C. en D.S., elkaar nauwelijks kenden (zie paragraaf 23 hierboven). Het hof van assisen wees, in de motivering van de veroordelingen van verzoekers, erop dat de verklaringen van deze twee getuigen overeenstemden, terwijl hun bronnen verschillend waren (zie paragraaf 49, hierboven). Het Hof is van oordeel dat de overeenstemmende getuigenissen van R.C. en D.S., voortkomend uit verschillende bronnen en afgelegd op verschillende tijdstippen, een “geheel” vormen dat de jury zonder redelijke twijfel kon overtuigen.” (overweging 110)

“Het Hof merkt vervolgens op dat verzoekers, hoewel zij geen toegang hadden tot het vertrouwelijke dossier van de “informantenwerking”, noch tot het dossier van getuigenbeschermingscommissie, kennis hadden van de inhoud van het volledige strafdossier.” (overweging 112)

“Bovendien, en vooral, werden verzoekers niet verhinderd om de betrouwbaarheid van de getuigen, de inhoud en geloofwaardigheid van hun verklaringen in de loop van de procedure te betwisten.” (overweging 113)

“Het Hof merkt verder op dat de omstandigheid dat de verklaringen afkomstig waren van personen die deel uitmaken van het criminele milieu die indirect betrokken zouden zijn geweest bij de handelingen waarvoor verzoekers zijn veroordeeld, bij het hof van assisen bekend was. In de ogen van het Hof stelt dit belangrijk gegeven haar in staat te oordelen dat de juryleden de risico's die de getuigenissen op het eerlijke verloop van het proces konden beoordelen, anders dan verzoekers beweren.” (overweging 115)

Het Hof oordeelt dus dat het recht op een eerlijk proces niet in de weg staat aan het gebruik van spijtoptanten tijdens het vooronderzoek indien de aard van de misdrijven zulks noodzakelijk. Indien bij een veroordeling gebaseerd wordt op dergelijke bronnen dienen evenwel adequate en voldoende waarborgen te bestaan tegen misbruiken, waarbij *in concreto* wordt verwezen naar een afwezigheid van anonimiteit, het bestaan van concorderende bewijsmiddelen, het verhoor in openbare zitting en de opname van alle elementen in het

“La Cour constate qu'au cours des débats devant la cour d'assises de Bruxelles-Capitale, amenée à statuer sur la culpabilité des requérants, un des témoins, R.C., était présent. Il a fait l'objet d'une audition et a pu faire l'objet d'un contre-interrogatoire par la défense conformément aux règles qui régissent le déroulement des procès d'assises en droit.” (considérant 107)

“En l'espèce, ainsi que la Cour l'a déjà relevé, il ressort de l'acte d'accusation que les deux témoins R.C. et D.S. se connaissaient à peine (voir paragraphe 23, ci-dessus). La cour d'assises dans la motivation des déclarations de culpabilité des requérants a souligné que les déclarations de ces deux témoins étaient concordantes, alors que leurs sources étaient différentes (voir paragraphe 49, ci-dessus). La Cour considère que les témoignages concordants de R.C. et de D.S., de source différente et apportés à des moments différents, ont constitué un “tout” qui a pu convaincre le jury au-delà de tout doute raisonnable.” (Considérant 110)

“La Cour note ensuite que les requérants, s'ils n'ont pas pu avoir accès au dossier confidentiel “indicateur” ni aux dossiers de la commission de protection des témoins, ont eu connaissance de tout le dossier répressif.” (Considérant 112)

“De plus, et ce qui est très important, les requérants n'ont pas été empêchés de contester la fiabilité des témoins ni le contenu et la crédibilité de leurs dépositions, et ce tout au long de la procédure.” (Considérant 113)

“La Cour relève ensuite que la circonstance que les témoignages émanaient de personnes issues du milieu criminel qui pouvaient avoir été indirectement mêlées aux faits pour lesquels les requérants ont été condamnés, était connue de la cour d'assises. Il s'agit également, aux yeux de la Cour, d'une donnée importante qui lui permet de considérer, contrairement à ce que soutiennent les requérants, que les jurés étaient à même d'évaluer les risques que représentaient leur témoignages sur le procès équitable.” (Considérant 115)

La Cour estime donc que le droit à un procès équitable ne constitue pas un obstacle au recours à des repentis durant l'enquête préliminaire lorsque la nature des infractions le requiert. Toutefois, lorsque l'on se base sur de telles sources pour prononcer une condamnation, il doit exister des garanties adéquates et suffisantes contre les abus. Concrètement, ces garanties consistent en l'absence d'anonymat, l'existence de moyens de preuve concordants, une audition en audience publique et l'inclusion de tous les éléments dans le dossier

straf dossier op basis waarvan een tegensprekelijk debat wordt georganiseerd.

Het EHRM sprak zich daarnaast reeds meerdere keren uit in zaken waar gebruik werd gemaakt van spijtoptanten. Er wordt verwezen naar de zaak Labita (EHRM 6 april 2000, LABITA/Italië):

“157. Het Hof beseft dat de medewerking van de “spijtoptanten” een zeer belangrijk instrument is in de strijd van de Italiaanse autoriteiten tegen de maffia. Het gebruik van hun verklaringen roept echter een aantal delicate kwesties op omdat dergelijke verklaringen naar hun aard mogelijk het resultaat zijn van manipulatie, uitsluitend gericht kunnen zijn op het verkrijgen van de voordelen die de Italiaanse wetgeving toekent of op persoonlijke wraak. De soms dubbelzinnige aard van deze verklaringen en het risico dat een persoon kan worden vervolgd en aangehouden op basis van ongecontroleerde beschuldigingen, mag niet worden onderschat.

158. Om deze redenen moeten, zoals de nationale rechters erkennen, verklaringen van de “spijtoptanten” worden gestaafd door ander bewijs; bovendien moeten de indirecte getuigenissen worden bevestigd door objectieve elementen.

159. Dit is naar de mening van het Hof des te meer het geval bij de verlenging van de voorlopige hechtenis: de verklaringen van “spijtoptanten” kunnen, in het begin, worden gebruikt, om de detentie van betrokkene te staven, maar ze verliezen na verloop van tijd noodzakelijkerwijs hun pertinentie, vooral als de voortgang van het onderzoek geen verder bewijsmateriaal onthult.”

3. Toepassingen in het buitenland

Diverse Europese lidstaten hebben eveneens een wettelijke regeling voor spijtoptanten uitgewerkt. Het gaat onder andere om Italië, Nederland, Duitsland, Oostenrijk, het Verenigd Koninkrijk, Letland, Hongarije, Kroatië,...

3.1. Italië

In Italië werd met de wetten van 8 januari 1991 en 15 maart 1991 een globale spijtoptantenregeling ingevoerd.

De wet omschrijft de “medewerker van het gerecht” (*repenti*) als een persoon die:

— tijdens het strafonderzoek betrouwbare verklaringen aflegt;

répressif, sur la base desquels un débat contradictoire est organisé.

La CEDH s’exprimait en plus à plusieurs reprises dans les cas où des repentis ont été utilisés. Référence est faite à l’affaire Labita (CEDH 6 avril 2000, LABITA c/ Italie):

“157. La Cour est consciente que la collaboration des “repentis” représente un instrument très important dans la lutte que les autorités italiennes mènent contre la mafia. L’utilisation de leurs déclarations pose cependant un certain nombre de problèmes délicats car, de par leur nature, pareilles déclarations sont susceptibles d’être le résultat de manipulations, de poursuivre uniquement le but d’obtenir les bénéfices que la loi italienne accorde aux “repentis” ou encore de viser des vengeances personnelles. La nature parfois ambiguë de ces déclarations et le risque qu’une personne puisse être mise en accusation et arrêtée sur la base d’allégations non contrôlées et pas forcément désintéressées ne doivent dès lors pas être sous-estimés.

158. Pour ces raisons, comme les juridictions internes le reconnaissent, les déclarations des “repentis” doivent être corroborées par d’autres éléments; en outre, les témoignages indirects doivent être confirmés par des éléments objectifs.

159. Cela, de l’avis de la Cour, est d’autant plus vrai quand il s’agit de proroger la détention provisoire: si les déclarations de “repentis” peuvent valablement fonder, à son début, la détention de l’intéressé, elles perdent nécessairement de leur pertinence au fil du temps, particulièrement si la progression des investigations ne permet de déceler aucun élément de preuve ultérieur.”

3. Applications à l’étranger

Divers états européens ont également élaboré des dispositions légales pour les repentis. Il s’agit notamment de l’Italie, des Pays-Bas, de l’Allemagne, de l’Autriche, du Royaume-Uni, de la Lettonie, de la Hongrie, de la Croatie, etc.

3.1. Italie

En Italie, un régime global des repentis a été introduit avec les lois du 8 janvier 1991 et du 15 mars 1991.

La loi décrit “celui qui collabore avec la justice” (*repenti*) comme une personne:

— qui fait des déclarations fiables durant l’enquête pénale;

— die nieuw zijn of in het bijzonder van belang zijn om het onderzoek te ondersteunen;

— over misdrijven die verband houden met criminele organisaties, wapens en terrorisme.

Hiervan wordt een memorandum opgesteld waarin de draagwijdte van de medewerking wordt vastgelegd. Het memorandum is geheim, de rechter kan evenwel, op verzoek van de partijen, de voeging aan het strafdosier van uittreksels uit het memorandum eisen die van belang zijn voor de verdediging van de betrokken partij.

De betrokkene die de intentie heeft om mee te werken met de opsporingen moet binnen de 180 dagen volgend op het uiten van deze intentie aan het Openbaar Ministerie, de informatie waarover hij beschikking heeft en die dienstig is om de feiten waarover hij verhoord wordt te reconstrueren, de informatie over andere, ernstigere feiten waarvan hij kennis heeft, en de informatie over de daders, vermogensvoordelen en de leden van de criminele organisatie meedelen aan het Openbaar Ministerie.

De informatie die door de medewerker wordt meegedeeld, kan worden gebruikt in rechte en kan het voorwerp uitmaken van een verhoor.

De medewerker kan niet genieten van een anonimiteit tijdens de procedure.

De medewerker van het gerecht kan vervolgens beroep doen op beschermingsmaatregelen en financiële hulpmaatregelen (gelijkaardig aan de getuigenbeschermingsregeling in België).

De medewerker genieten van een systeem van strafvermindering, waarvan de krachtlijnen zijn:

— levenslange gevangenisstraf kan worden vermindert tot 10 jaar;

— overige straffen kunnen met één derde worden vermindert;

— bepaalde straffen worden nog bijkomend verlaagd.

De rechter is verplicht om deze vermindering toe te passen.

Indien de medewerking wordt verleend tijdens de zitting ten gronde, en voordien geen memorandum werd opgesteld, kan de rechter in bepaalde gevallen alsnog de vermindering toepassen.

— dont les déclarations sont nouvelles ou particulièrement pertinentes pour étayer l'enquête;

— dont les déclarations portent sur des infractions en lien avec des organisations criminelles, des armes et le terrorisme.

Cela fait l'objet d'un memorandum établissant la portée de la collaboration. Le memorandum est secret, mais, à la demande des parties, le juge peut exiger que des extraits du memorandum pertinents pour la défense de la partie concernée soient ajoutés au dossier répressif.

L'intéressé qui a l'intention de collaborer aux recherches doit, dans les 180 jours qui suivent l'expression de cette intention au ministère public, communiquer à celui-ci les informations dont il dispose et qui sont utiles pour reconstituer les faits à propos desquels il est entendu, les informations sur d'autres faits graves dont il a connaissance ainsi que les informations sur les auteurs, les avantages patrimoniaux et les membres de l'organisation criminelle.

Les informations communiquées par le collaborateur peuvent être utilisées en droit et peuvent faire l'objet d'une audition.

Le collaborateur ne peut bénéficier d'un anonymat durant la procédure.

Celui qui collabore avec la justice peut ensuite recourir aux mesures de protection et aux mesures d'aide financière (semblables à celles du régime de protection des témoins en Belgique).

Le collaborateur bénéficie d'un système de commutation de la peine, dont les lignes directrices sont:

— la réclusion à perpétuité peut être commuée en 10 ans;

— les autres peines peuvent être commuée du tiers;

— certaines peines font l'objet d'une commutation supplémentaire.

Le juge est obligé d'appliquer cette commutation.

Si la collaboration a lieu durant l'audience au fond sans qu'un memorandum ait préalablement été rédigé, le juge peut encore appliquer la commutation dans certains cas.

Indien geen gevaar voor de maatschappij bestaat, en mits het opleggen van bepaalde voorwaarden, kan een eventuele voorlopige hechtenis worden ingetrokken of buiten de gevangenis worden uitgevoerd.

In het kader van de strafuitvoering kan de medewerker van het gerecht een invrijheidstelling onder voorwaarden, penitentiair verlof of elektronisch toezicht genieten, op voorstel van het openbaar ministerie. Hierbij moet rekening gehouden worden met het gevaar dat uitgaat van de medewerker, zijn betrokkenheid bij de gepleegde misdrijven en de actuele bestaande linken met de georganiseerde criminaliteit.

3.2. *Nederland*

Nederland kent een regeling voor spijtoptanten sinds de wet van 12 mei 2005 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering met betrekking tot verklaringen van getuigen die in ruil voor een toezegging van het openbaar ministerie zijn afgelegd (*Staatsblad* 2005, 254).

Artikel 44a van het Strafwetboek bepaalt dat de rechter, op vordering van het openbaar ministerie en nadat hiertoe een afspraak werd gemaakt, de straf kan verminderen indien door het afleggen van een getuigenverklaring een belangrijke bijdrage is of kan worden geleverd (de informatie moet dus niet onmiddellijk nuttig aanwendbaar zijn) aan de opsporing of vervolging van misdrijven. De straf kan:

- verminderd worden met maximaal een derde wat de vrijheidsstraf of geldboete betreft,
- omgezet worden met maximaal een derde in een voorwaardelijke vrijheidsstraf of geldboete,
- of vervangen worden met maximaal een derde van de vrijheidsstraf in een onvoorwaardelijke geldboete.

De regeling is niet mogelijk bij levenslange vrijheidsstraffen.

De regeling kan worden toegepast in het kader van de opsporing en vervolging van misdrijven die gepleegd zijn in georganiseerd verband en gezien hun aard of de samenhang met andere door de verdachte begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren of naar misdrijven waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van acht jaren of meer is gesteld (artikel 226g Wetboek van Strafvordering).

S'il n'existe aucun danger pour la société et sous certaines conditions, une éventuelle détention préventive peut être annulée ou exécutée en dehors de la prison.

Dans le cadre de l'exécution de la peine, celui qui collabore avec la justice peut, sur proposition du ministère public, bénéficier d'une mise en liberté sous conditions, d'un congé pénitentiaire ou d'une surveillance électronique. Il doit être tenu compte à cet égard du danger que représente le collaborateur, de son implication dans les infractions commises et de ses liens actuels avec la criminalité organisée.

3.2. *Pays-Bas*

Les Pays-Bas connaissent un régime des repentis depuis la loi du 12 mai 2005 modifiant le Code de droit pénal et du Code d'instruction criminelle concernant des déclarations de témoins faites contre une promesse du ministère public (*Staatsblad* 2005, 254).

L'article 44a du Code pénal dispose que le juge peut, sur réquisition du ministère public et après en avoir convenu, commuer la peine si le témoignage apporte ou peut apporter une contribution importante à la recherche ou la poursuite d'infractions (les informations ne doivent donc pas immédiatement être utilement utilisables). La peine peut:

- être commuée à concurrence de maximum un tiers de la peine privative de liberté ou de l'amende;
- être convertie à concurrence de maximum un tiers en peine privative de liberté conditionnelle ou en amende, ou
- être remplacée à concurrence de maximum un tiers de la peine privative de liberté en une amende inconditionnelle.

Cette disposition n'est pas applicable aux peines privatives de liberté à perpétuité.

Elle peut être appliquée dans le cadre de la recherche et des poursuites d'infractions commises en organisation et qui, en raison de leur nature ou de la combinaison avec d'autres infractions commises par le suspect, constituent une atteinte grave à l'ordre juridique, ou d'infractions passibles d'une peine d'emprisonnement de huit ans ou plus selon la définition légale (article 226g du Code d'instruction criminelle).

Hiertoe wordt voorafgaandelijk tussen het openbaar ministerie en de verdachte een “afspraak” gemaakt. De voorgenomen afspraak is op schrift gesteld en bevat een nauwkeurige omschrijving van:

— de misdrijven waarover en zo mogelijk de verdachte tegen wie de spijtoptant bereid is een getuigenverklaring af te leggen;

— de strafbare feiten waarvoor de getuige in de zaak waarin hij zelf verdachte is, zal worden vervolgd en op welke die toezegging betrekking heeft;

— de voorwaarden die aan de getuige, tevens verdachte, worden gesteld en waaraan deze bereid is te voldoen;

— de inhoud van de toezegging van de officier van justitie.

Aan de kandidaat-spijtoptant wordt ingevolge artikel 226h van het Wetboek van Strafvordering steeds een advocaat toegevoegd.

De rechter-commissaris toetst, op vordering van het openbaar ministerie, de rechtmatigheid van de afspraak en houdt daarbij rekening met de dringende noodzaak en met het belang van het verkrijgen van de door de getuige af te leggen verklaring.

Hij geeft tevens een oordeel over de betrouwbaarheid van de getuige. Hij legt zijn oordeel neer in een beschikking. Indien hij de afspraak rechtmatig oordeelt, komt deze tot stand. Artikel 226i biedt de mogelijkheid om tegen een afwijzende beschikking door de rechter-commissaris binnen veertien dagen hoger beroep aan te tekenen bij de rechtbank. De rechtbank beslist zo spoedig mogelijk. Tegen de beschikking van de rechtbank is geen beroep in cassatie toegelaten.

Nadat de afspraak rechtmatig is geoordeeld en tot stand komt, wordt de spijtoptant conform artikel 226i door de rechter-commissaris gehoord. Zodra het belang van het onderzoek dat toelaat, geeft de rechter-commissaris van het totstandkomen van de afspraak en de inhoud daarvan kennis aan de verdachte, te wiens laste de verklaring is afgelegd.

De anonieme getuigenis is uitgesloten, doch de rechter-commissaris kan in het belang van het onderzoek ambtshalve, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de spijtoptant bevelen dat diens identiteit voor een bepaalde termijn voor de verdachte verborgen wordt gehouden. Het bevel wordt voor de sluiting van het gerechtelijk vooronderzoek opgeheven.

Un “accord” est conclu à cet effet entre le ministère public et le suspect. L'accord conclu est consigné par écrit et comporte une définition précise des éléments suivants:

— les infractions et, si possible, le suspect contre lesquels le repenté est disposé à témoigner;

— les faits punissables pour lesquels le témoin sera poursuivi dans l'affaire dans laquelle il est lui-même suspect et sur lesquels porte cette promesse;

— les conditions posées au témoin suspect et que celui-ci est disposé à respecter;

— le contenu de la promesse de l'officier de justice.

Conformément à l'article 226h du Code d'instruction criminelle, un avocat est toujours désigné pour le candidat repenté.

Sur réquisition du ministère public, le juge-commissaire contrôle la légitimité du contrat en tenant compte de l'urgence et de l'intérêt de l'obtention de la déclaration du témoin.

Il se prononce également sur la fiabilité du témoin. Il consigne cet avis dans une ordonnance. S'il considère l'accord légitime, celui-ci est conclu. L'article 226i permet de faire appel devant le tribunal, dans un délai de quatorze jours, d'une ordonnance négative du juge-commissaire. Le tribunal rend sa décision dans les plus brefs délais. La décision du tribunal n'est susceptible d'aucun pourvoi en cassation.

Une fois l'accord jugé légitime et conclu, le repenté est entendu par le juge-commissaire conformément à l'article 226i. Dès que l'intérêt de l'enquête le permet, le juge-commissaire informe le suspect à la charge duquel la déclaration a été faite de l'existence de l'accord et de son contenu.

Le témoignage anonyme est exclu, mais, dans l'intérêt de l'enquête, le juge-commissaire peut ordonner d'office, sur réquisition du ministère public ou à la demande du repenté que l'identité de celui-ci ne soit pas révélée au suspect durant un certain délai. L'ordre est levé avant la clôture de l'instruction préparatoire.

Er kunnen tevens toezeggingen worden verricht aan personen die reeds veroordeeld zijn. Conform artikel 226k van het Wetboek van Strafvordering kan een afspraak worden gemaakt waarbij een positief advies tot vermindering van de opgelegde straf met maximaal een derde zal worden uitgebracht.

De spijtoptant kan beroep doen op de maatregelen inzake getuigenbescherming.

3.3. *Duitsland*

De algemeen wettelijke regeling in Duitsland wordt opgenomen in artikel 46b van het Strafwetboek. Er bestaat een specifieke regeling inzake drugsmisdriven (artikel 31 van de Drugswet).

De dader van misdrijven met minimumstraf vanaf 5 jaar tot levenslang die op substantiële wijze heeft bijgedragen tot de onthulling van bepaalde zware misdrijven of op vrijwillige basis aan een bevoegde overheid kennis geeft van een dergelijk misdrijf dat nog niet is voltooid kan een verlaagde straf genieten:

— levenslang wordt verlaagd naar tot een minimum van 10 jaar;

— de overige straffen worden verlaagd volgens het systeem van verzachtende omstandigheden;

— in bepaalde omstandigheden wordt geen straf uitgesproken (indien de dader geen straf zou krijgen die hoger is dan 3 jaar).

Indien de dader zelf betrokken was bij het plegen van misdrijven, moet de straf van de onthulde misdrijven hoger zijn dan de misdrijven waarin betrokkene zelf deel nam.

De straf wordt uitgesproken door de rechtbank.

3.4. *Oostenrijk*

Artikel 209a in het Wetboek van Strafprocesrecht bevat de spijtoptantenregeling in Oostenrijk.

De dader van een strafbaar feit dat verband houdt met een criminele organisatie kan, indien hij vrijwillig aan het Openbaar Ministerie een bekentenis aflegt over zijn bijdrage aan een misdrijf, nieuwe feiten aanbrengt en deze verklaring een belangrijke bijdrage betreft, een strafvermindering genieten. De aangebrachte informatie gaat over “nieuwe feiten”, inbegrepen “verkenninginformatie”.

Des promesses peuvent en outre être faites à des personnes qui ont déjà été condamnées. Conformément à l'article 226k du Code d'instruction criminelle, un accord peut être conclu, selon lequel un avis positif de commutation de la peine infligée à concurrence de maximum un tiers sera rendu.

Le repentir peut recourir aux mesures relatives à la protection des témoins.

3.3. *Allemagne*

En Allemagne, la disposition légale générale figure à l'article 46b du Code pénal. Il existe une disposition spécifique en matière d'infractions liées aux stupéfiants (article 31 de la loi sur les stupéfiants).

L'auteur d'infractions passibles d'une peine de 5 ans minimum jusqu'à la perpétuité qui a contribué de manière substantielle à la révélation de certaines infractions graves ou qui informe volontairement une autorité compétente d'une telle infraction non encore consommée peut bénéficier d'une peine commuée:

— la perpétuité est commuée en 10 ans minimum;

— les autres peines sont commuées en fonction du système des circonstances atténuantes;

— dans certaines circonstances, aucune peine n'est prononcée (lorsque la peine qui serait infligée à l'auteur ne dépasse pas les 3 ans).

Si l'auteur était lui-même impliqué dans la commission d'infractions, la peine pour les infractions révélées doit être supérieure à celle correspondant aux infractions auxquelles l'intéressé a lui-même participé.

La peine est prononcée par le tribunal.

3.4. *Autriche*

L'article 209a du Code de procédure pénale contient le régime des repentis en Autriche.

L'auteur d'un fait punissable qui a un lien avec une organisation criminelle peut bénéficier d'une commutation de la peine s'il avoue volontairement au ministère public sa contribution à une infraction, s'il apporte de nouveaux faits et si cette déclaration constitue une contribution importante. Les informations apportées concerne des “nouveaux faits”, en ce compris des “informations de reconnaissance”.

Het openbaar ministerie neemt de beslissing waarbij betrokkene tot een meewerkende verdachte wordt beschouwd. De rechter komt niet tussen bij de beslissing.

De spijtoptant kan een anonieme getuigenis afleggen.

3.5. Frankrijk

De wet n° 2004-204 van 9 maart 2004 houdende de aanpassing van justitie aan de evoluties in de criminaliteit heeft een systeem van spijtoptanten (medewerkers aan het gerecht) ingevoerd.

De regeling is van toepassing op bepaalde misdrijven die zijn omschreven in de wet (art. 706-73 van het Wetboek van Strafvordering). Het gaat om diverse misdrijven die gepleegd worden in het kader van een criminele bende, prostitutie, valsmunterij, afpersing, terrorisme en witwassen en heling van de zaken die daaruit voortvloeien.

Artikel 132-78 van het Strafwetboek stelt dat personen die gepoogd hebben om een misdaad of wanbedrijf te plegen een strafuitsluiting kunnen genieten indien zij de administratieve of gerechtelijke overheid hebben ingelicht waardoor de uitvoering van het misdrijf is verhinderd en, desgevallend, mededaders en medeplichtigen werden geïdentificeerd. Er geldt een strafvermindering (lagere gevangenisstraf) ten aanzien van personen die de administratieve of gerechtelijke overheid hebben ingelicht waardoor het misdrijf en samenhangende misdrijven kunnen worden stopgezet en, desgevallend, mededaders en medeplichtigen werden geïdentificeerd of het voorkomen van schade kan worden verhinderd.

De verklaring van de spijtoptant geldt als steunbewijs. De spijtoptant kan genieten van beschermingsmaatregelen.

De strafvermindering wordt per misdrijf beschreven en is afhankelijk van de zwaarte van het misdrijf.

— Foltering: Er geldt een strafuitsluiting voor de persoon die poogde het misdrijf te plegen maar door zijn verklaring de uitvoering van het misdrijf heeft verhinderd en de mededaders en medeplichtigen heeft geïdentificeerd. De vrijheidsstraffen worden met de helft verminderd indien de verklaring de uitvoering van het misdrijf deed beëindigen of een overlijden of permanente letsels heeft vermeden en de mededaders en medeplichtigen heeft geïdentificeerd.

— Opzettelijke doding: Er geldt een strafuitsluiting voor de persoon die poogde de misdrijven moord of vergiftiging te plegen maar door zijn verklaring een overlijden heeft verhinderd en de mededaders en

Le ministère public prend la décision par laquelle l'intéressé est considéré comme un suspect coopératif. Le juge n'intervient pas dans la décision.

Le repentí peut témoigner anonymement.

3.5. France

La loi n° 2004-204 du 9 mars 2004 portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité a installé un système de collaborateurs en justice.

Le régime est applicable à certaines infractions qui sont décrites dans la loi (article 706-73 du Code d'instruction criminelle). Il s'agit de diverses infractions commises dans le cadre d'une bande organisée, de la prostitution, de fausse monnaie, d'extorsion, de terrorisme et de blanchiment d'argent et de recel des affaires qui en découlent.

L'article 132-78 du Code pénal prévoit que la personne qui a tenté de commettre un crime ou un délit est, dans les cas prévus par la loi, exempte de peine si, ayant averti l'autorité administrative ou judiciaire, elle a permis d'éviter la réalisation de l'infraction et, le cas échéant, d'identifier les coauteurs ou complices. Une commutation de la peine (peine d'emprisonnement plus légère) est applicable aux personnes qui, ayant averti l'autorité administrative ou judiciaire, ont permis de mettre un terme à la réalisation de l'infraction et des infractions connexes et, le cas échéant, d'identifier les coauteurs ou complices ou ont permis d'empêcher que dommages ne soit causés.

La déclaration du repentí vaut comme preuve corroborante. Le repentí peut bénéficier de mesures de protection.

La commutation de la peine est décrite par infraction et dépend de la gravité de l'infraction.

— Torture: Une exemption de peine vaut pour la personne qui a tenté de commettre l'infraction mais qui a empêché, par sa déclaration, la réalisation de l'infraction et qui a identifié les coauteurs et les complices. Les peines privatives de liberté sont diminuées de moitié si la déclaration a permis de mettre un terme à la réalisation de l'infraction ou si elle a permis d'éviter un décès ou des lésions permanentes et d'identifier les coauteurs et les complices.

— Mort causée volontairement: Une exemption de peine vaut pour la personne qui a tenté de commettre un meurtre ou une intoxication mais qui a empêché, par sa déclaration, un décès et qui a identifié les coauteurs et

medeplichtigen heeft geïdentificeerd. De vrijheidsstraf wordt verminderd tot 20 jaar indien de verklaring de uitvoering van het misdrijf vergiftiging het overlijden heeft verhinderd en de mededaders en medeplichtigen heeft geïdentificeerd.

— Ontvoering, kaping van een vliegtuig, schip of ander vervoermiddel, mensenhandel, prostitutie, diefstal en afpersing in georganiseerd verband: Er geldt een strafuitsluiting voor de persoon die poogde het misdrijf te plegen maar door zijn verklaring de uitvoering van het misdrijf heeft verhinderd en de mededaders en medeplichtigen heeft geïdentificeerd. De vrijheidsstraffen worden met de helft verminderd indien de verklaring de uitvoering van het misdrijf deed beëindigen of een overlijden of permanente letsels heeft vermeden en de mededaders en medeplichtigen heeft geïdentificeerd. De misdrijven die bestraft worden met een levenslange gevangenisstraf worden verminderd tot 20 jaar.

— Drugsmisdrijven: de straf op de meest ernstige drugsmisdrijven worden verminderd tot 20 jaar opsluiting. Wat de overige misdrijven betreft, geldt een strafuitsluiting voor de poging indien door de verklaring de uitvoering van het misdrijf werd verhinderd en mededaders en medeplichtigen werden geïdentificeerd.

— Misdrijven in verband met de wetgeving inzake oorlogswapens, oorlogsmaterieel, explosieven en chemische, toxische en biologische wapens: De vrijheidsstraffen worden met de helft verminderd indien de verklaring de uitvoering van het misdrijf deed beëindigen of een overlijden of permanente letsels heeft vermeden en de mededaders en medeplichtigen heeft geïdentificeerd.

3.6. Verenigd Koninkrijk

De *Serious Organised Crime and Police Act 2005* heeft met artikel 71 en verder een uitgebreide spijtoptantenregeling ingevoerd.

Daders die een bijdrage leveren aan het onderzoek en de vervolging kunnen een immuniteit van vervolging genieten. De bevoegdheid ter zake ligt bij het openbaar ministerie dat ter zake een memorandum ("*immunity notice*") opstelt. Het memorandum vervalt indien betrokkene de erin opgenomen voorwaarden niet nakomt.

Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat het openbaar ministerie beslist om bepaalde informatie niet aan te wenden à charge van een spijtoptant bij een strafvervolging. Hiertoe wordt eveneens een memorandum opgesteld ("*restricted use undertaking*").

les complices. La peine privative de liberté est diminuée à 20 ans si la déclaration a empêché la réalisation d'une infraction, d'une intoxication ou la mort et si elle a permis d'identifier les coauteurs et les complices.

— Rapt, détournement d'un avion, d'un navire ou d'un autre moyen de transport, traite des êtres humains, prostitution, vol et extorsion en bande organisée: Une exemption de peine vaut pour la personne qui a tenté de commettre l'infraction mais qui a empêché, par sa déclaration, la réalisation de l'infraction et qui a identifié les coauteurs et les complices. Les peines privatives de liberté sont diminuées de moitié si la déclaration a permis de mettre un terme à la réalisation de l'infraction ou si elle a permis d'éviter un décès ou des lésions permanentes et d'identifier les coauteurs et les complices. Les infractions passibles d'une peine de prison à perpétuité sont ramenées à 20 ans.

— Délits de drogue: la peine pour les délits de drogue les plus graves est diminuée à 20 ans d'emprisonnement. S'agissant du reste des infractions, une exemption de peine vaut pour tentative si la déclaration a permis d'empêcher la réalisation de l'infraction et d'identifier les coauteurs et les complices.

— Les infractions relatives à la législation en matière d'armes de guerre, matériel de guerre, explosifs et armes chimiques, toxiques et biologiques: Les peines privatives de liberté sont diminuées de moitié si la déclaration a permis de mettre un terme à la réalisation de l'infraction ou si elle a permis d'éviter un décès ou des lésions permanentes et d'identifier les coauteurs et les complices.

3.6. Royaume-Uni

Un régime des repentis détaillé a été inséré à l'article 71 et suivants du *Serious Organised Crime and Police Act 2005*.

Les auteurs qui collaborent à l'enquête et aux poursuites peuvent bénéficier d'une immunité de poursuite. La compétence en la matière incombe au ministère public, qui rédige un memorandum ("*immunity notice*") à cet effet. Le memorandum expire si l'intéressé n'en respecte pas les conditions.

Le ministère public peut également décider de ne pas utiliser certaines informations à charge d'un repentis dans le cadre d'une poursuite pénale. Un memorandum est également rédigé à cet effet ("*restricted use undertaking*").

Indien de spijtoptant een schriftelijke verklaring aflegt bij het openbaar ministerie en een verklaring over de eigen schuld aflegt voor een rechtbank, kan een verminderde straf worden uitgesproken, eventueel onder de wettelijk bepaalde minimumstraf, rekening houdend met de graad van medewerking die werd verleend.

Daarnaast kan een reeds uitgesproken straf worden herzien, mits ook hier een schriftelijke verklaring bij het openbaar ministerie wordt afgelegd, door de rechter die de initiële straf heeft opgelegd.

4. Toepassingsgebied van de spijtoptantenregeling

4.1. Inleiding

Het gebruik van spijtoptanten kan verschillende ethische bezwaren oproepen en kan een risico met zich mee brengen dat bij dergelijke afspraken, onverminderd het potentiële nut ervan – het beoogde doel wordt voorbijgeschoten en bepaalde actoren de spijtoptantenregeling zullen trachten te misbruiken.

De steeds evoluerende georganiseerde criminaliteit en het terrorisme, en de in sommige gevallen daarmee gepaard gaande problemen voor de justitie om ten aanzien van bepaalde vormen van deze criminaliteit met behulp van de traditionele opsporings- en vervolgingsmethoden daadwerkelijke successen te behalen, doet besluiten dat een spijtoptantenregeling in bepaalde omstandigheden en onder zekere strikte voorwaarden mogelijk moet zijn. Dit ontwerp bevat verschillende bepalingen die de inzet van spijtoptanten enerzijds beperkt tot die aangelegenheden waar het strik noodzakelijk is, en anderzijds voldoende mogelijkheden biedt om misbruik te vermijden en, in voorkomend geval, daadwerkelijk aan te pakken.

De eventuele toepassing van een spijtoptantenregeling zal in hoofde van de gerechtelijke overheden dan ook onvermijdelijk een zorgvuldig afwegen van uiteenlopende, tegenstrijdige en delicate belangen vereisen.

Het ontwerp legt de bevoegdheid om te beslissen over het eventueel toepassen van de spijtoptantenregeling en het kwalificeren van een persoon als spijtoptant logischerwijs bij het openbaar ministerie.

Immers, het openbaar is ministerie is het best geplaatst om na te gaan of het beroep doen op een spijtoptant in een bepaald onderzoek noodzakelijk is en of de betrokken persoon daadwerkelijk nuttige informatie aanlevert en beslist, geheel in lijn met haar vervolgingsprerogatief conform artikel 159 van de Grondwet, over het gewenste gevolg op strafvorderingsgebied dat deze kwalificatie ten aanzien van de spijtoptant kan hebben.

Si le repenté fait une déclaration écrite auprès du ministère public et une déclaration sur sa propre culpabilité devant un tribunal, une peine commuée peut être prononcée, éventuellement inférieure à la peine minimale déterminée par la loi, en fonction du degré de collaboration.

Par ailleurs, le juge qui a infligé la peine initiale peut revoir une peine déjà prononcée, également moyennant une déclaration écrite auprès du ministère public.

4. Champ d'application du régime des repentis

4.1. Introduction

Le recours à des repentis peut susciter différentes réserves éthiques et comporter le risque qu'avec de tels accords, indépendamment de leur utilité potentielle, l'objectif visé soit manqué et que certains acteurs tentent d'abuser du régime des repentis.

La constante évolution de la criminalité organisée et du terrorisme ainsi que les problèmes y afférents rencontrés par la justice dans certains cas pour parvenir à des résultats effectifs à l'égard de certaines formes de cette criminalité à l'aide des méthodes traditionnelles de recherche et de poursuites mène à la conclusion qu'un régime des repentis doit être possible dans certaines circonstances et sous certaines conditions strictes. Le présent projet comporte des différentes dispositions qui, d'une part, limitent le recours aux repentis aux cas dans lesquels cela s'avère strictement nécessaire et, d'autre part, offre suffisamment de possibilités pour éviter les abus et s'y attaquer le cas échéant.

L'éventuelle application d'un régime des repentis demandera dès lors inévitablement de la part des autorités judiciaires une évaluation méticuleuse d'intérêts divergents, antagonistes et sensibles.

Le projet confie logiquement au ministère public la compétence de la décision de l'éventuelle application du régime des repentis et de la qualification d'une personne de repenté.

En effet, le ministère public est le mieux placé pour vérifier si le recours à un repenté dans une enquête déterminée est nécessaire et si la personne concernée apporte réellement des informations utiles, et décide, entièrement dans le droit fil de sa prérogative en matière de poursuites conformément à l'article 159 de la Constitution, de l'effet souhaité que cette qualification à l'égard du repenté peut avoir sur le plan de la poursuite

De toepassing van de spijtoptantenregeling is dus in geen geval een automatisme. Hierbij wordt steeds een wettigheids- en subsidiariteitstoets gehouden. De eigenlijke toezeggingen worden gekoppeld aan een proportionaliteitstoets.

De rechter (onderzoeksgerecht dan wel het vonnisgerecht) zal, gelet op de gevoeligheid en de risico's die gepaard gaan met de toepassing van een spijtoptantenregeling, elke toepassing die een invloed heeft op de strafvordering moeten goedkeuren, rekening houdend met de wettelijkheid en proportionaliteit.

Enkel in het kader van het onderzoek naar en de vervolging van de meest maatschappij-ontwrichtende misdrijven kan beroep worden gedaan spijtoptantenregeling.

De spijtoptant moet substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen afleggen over de misdrijven, de eigen betrokkenheid en de betrokkenheid van derden daarbij. Het moet bijgevolg gaan om belangrijke en betrouwbare informatie, die nieuw is en nog niet bij de vervolgende instanties gekend was.

Gezien de negatieve ervaringen in het kader van artikel 6 van de Drugwet (*supra*), vereist het wetsontwerp niet dat de getuigenverklaringen reeds werden verstrekt vóór elke vervolging van de spijtoptant. Ook indien de spijtoptant pas gedurende het gerechtelijk onderzoek of zelfs na zijn verwijzing naar of dagvaarding voor de vonnisgerichten inlichtingen verstrekt, moet de toepassing van een verschoningsgrond mogelijk blijven. Het zal echter steeds het openbaar ministerie zijn die hierover zal beslissen en desgevallend een toezegging zal verrichten in een memorandum.

Het is weinig zinvol om de mogelijkheid tot het verstrekken van bepaalde voordelen aan medeplichtigen of mededaders in ruil voor de verstrekking van bewijsmiddelen te beperken tot één bepaalde fase van het strafrechtelijk proces. Daarom wordt in dit ontwerp een geëigende spijtoptantenregeling uitgewerkt in het kader van de strafvordering en in het kader van de strafuitvoering. De spijtoptant kan aldus een inverdenkinggestelde, beklaagde, beschuldigde of een veroordeelde zijn.

Deze kunnen naast elkaar worden toegepast, naargelang de omstandigheden eigen aan de zaak.

Deze mogelijke toezeggingen zijn in ruime mate gediversifieerd waardoor het openbaar ministerie, gebaseerd op de proportionaliteitstoets, een ethisch verantwoorde toezegging kan doen die toch voldoende interessant is voor de spijtoptant, teneinde deze daadwerkelijk aan te zetten tot het afleggen van verklaringen.

pénale. L'application du régime des repentis n'est donc en aucun cas automatique. Elle est toujours soumise à un contrôle de la légalité et de la subsidiarité. La promesse proprement dite est associée à un contrôle de la proportionnalité.

Eu égard au caractère sensible et aux risques inhérents à l'application d'un régime des repentis, le juge (juridiction d'instruction ou juridiction de jugement) devra approuver chaque application qui a une incidence sur la poursuite pénale, en tentant compte de la légalité et de la proportionnalité.

Il ne peut être recouru au régime des repentis que dans le cadre de l'enquête et des poursuites relatives aux infractions les plus déstabilisantes pour la société.

Le repentis doit faire des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes sur les infractions, sur sa propre implication et sur l'implication de tiers dans ces infractions. Il doit par conséquent s'agir d'informations importantes et fiables qui sont nouvelles et non connues des instances poursuivantes.

Vu les expériences négatives dans le cadre de l'article 6 de la loi sur les drogues (*supra*), le projet de loi n'exige pas que les témoignages aient déjà été fournis avant toute poursuite du repentis. L'application d'une cause d'excuse reste également possible lorsque le repentis ne fournit des informations que durant l'instruction ou même après son renvoi devant les juridictions de jugement ou sa citation devant les juridictions de jugement. Ce sera cependant toujours le ministère public qui prendra une décision en la matière et fera le cas échéant une promesse dans un memorandum.

Il est peu judicieux de limiter la possibilité d'accorder certains avantages aux complices ou coauteurs en échange de la fourniture de preuves à une seule phase déterminée du procès pénal. C'est pourquoi dans le présent projet, un régime des repentis adéquat est élaboré dans le cadre de la poursuite pénale et dans le cadre de l'exécution de la peine. Le repentis peut ainsi être un inculpé, un prévenu, un accusé ou un condamné.

Une application parallèle est possible en fonction des circonstances propres à l'affaire.

Ces promesses éventuelles sont diversifiées dans une large mesure, ce qui permet au ministère public, sur la base du contrôle de proportionnalité, de faire une promesse justifiée sur le plan éthique qui soit quand même suffisamment intéressante pour le repentis afin de réellement l'inciter à faire des déclarations.

Zoals verder wordt toegelicht, kan de toezegging betrekking hebben op de strafvordering of -uitvoering tegen de spijtoptant in het kader van de misdrijven waarover hij verklaringen aflegt, maar ook betrekking hebben op andere misdrijven dan deze waarover verklaringen worden afgelegd. De spijtoptant kan dus verklaringen afleggen over de criminele organisatie waarvan hij zelf deel uitmaakt, maar tevens over andere criminele organisaties.

Het is essentieel dat in hoofde van de spijtoptant tot op zekere hoogte garanties kunnen worden geboden met betrekking tot het bekomen van de beloofde voordelen, om in de eerste plaats de nodige kandidaat-spijtoptanten te vinden en het systeem bovendien geloofwaardig te houden. Daarnaast moeten aan de spijtoptanten – binnen de perken van het moreel haalbare

— ook voldoende interessante voordelen kunnen geboden worden, zo niet zal het systeem weinig resultaten teweegbrengen.

Daarnaast moet op doeltreffende wijze kunnen ingegrepen worden als misbruiken worden vastgesteld. De toezeggingen aan de spijtoptant zijn dan ook steeds voorwaardelijk. Deze worden steeds ingetrokken, waardoor de strafvordering opnieuw op gang wordt gebracht of de strafuitvoering kan worden verder gezet,

— indien de spijtoptant de door hem in het memorandum aanvaarde voorwaarden niet heeft nageleefd;

— indien de spijtoptant voor misdrijven gepleegd na datum van het sluiten van het memorandum wordt veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van ten minste zes maanden;

— indien de spijtoptant niet overgaat tot het afleggen van de verklaringen zoals bepaald in het memorandum of de schade niet vergoedt;

— indien de spijtoptant, wetens en willens, onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen betreffende de bedoelde feiten heeft afgelegd;

— indien de spijtoptant, teneinde de vervolging betreffende de bedoelde feiten te belemmeren, heeft gepoogd bewijzen te laten verdwijnen of zich te verstaan met derden.

4.2. *Legaliteitsbeginsel*

Het is duidelijk dat een dergelijk onderwerp te delicaat is om op louter praetoriaanse basis te steunen. Een dergelijke regeling is immers onvoldoende toegankelijk en biedt geen zekerheid inzake proceswaarborgen,

Comme expliqué plus loin, la promesse peut porter sur la poursuite pénale ou sur l'exécution de la peine à l'encontre du repentant dans le cadre d'infractions à propos desquelles il fait des déclarations, mais elle peut également porter sur d'autres infractions que celle à propos de laquelle il fait des déclarations. Le repentant peut donc faire des déclarations sur l'organisation criminelle dont il fait lui-même partie, mais également sur d'autres organisations criminelles.

Il est essentiel que le repentant puisse dans une certaine mesure recevoir des garanties quant à l'obtention des avantages promis afin tout d'abord de trouver les candidats repentants nécessaires et, ensuite, que le système reste crédible. En outre, dans les limites de ce qui est moralement possible,

— les repentants doivent également pouvoir bénéficier d'avantages suffisamment intéressants, sinon le système aboutira à de maigres résultats.

De l'autre côté, il doit être possible d'intervenir efficacement si des abus sont détectés. Les promesses vis-à-vis du repentant sont donc toujours conditionnelles. Celles-ci sont toujours révoquées, à la suite de quoi les poursuites sont relancées ou l'exécution de la peine peut être poursuivie,

— si le repentant n'a pas respecté les conditions qu'il avait acceptées dans le mémorandum;

— si le repentant est condamné pour des infractions commises après la date de la conclusion du mémorandum à une peine principale d'emprisonnement d'au moins six mois;

— si le repentant n'effectue pas les déclarations comme stipulé dans le mémorandum ou n'indemnise pas le dommage;

— si le repentant a sciemment fait des déclarations incomplètes, non sincères ou non révélatrices concernant les faits visés;

— si, en vue d'entraver les poursuites concernant les faits visés, le repentant a tenté de faire disparaître des preuves ou de s'entendre avec des tiers.

4.2. *Principe de légalité*

Il est évident qu'un tel projet est trop délicat pour s'appuyer sur une base purement prétorienne. Un tel régime est en effet insuffisamment accessible et n'offre aucune sécurité en matière de garanties procédurales,

grondrechten en rechtszekerheid. De voorliggende wettelijk regeling schept aldus het exclusieve kader en voorwaarden waarbinnen beroep kan gedaan worden op een spijtoptant.

4.3. *Subsidiariteitsbeginsel*

Het verlenen van zekere toezeggingen aan personen die zich schuldig hebben gemaakt aan een misdrijf, is uitsluitend geoorloofd als laatste redmiddel, wanneer op geen enkele andere redelijke wijze hetzelfde doel kan worden bereikt, nl. de vervolging van zware criminelen en de bestrijding van ernstige vormen van criminaliteit, noodzakelijk ter vrijwaring van de openbare orde en van de rechtsstaat.

Wanneer evenwel de traditionele opsporings- en vervolgingsmethoden volstaan, dient de aanwending van deze techniek vermeden te worden.

Het openbaar ministerie staat in voor de beoordeling in het licht van de subsidiariteit. Deze is immers het best geplaatst om na te gaan of het beroep doen op een spijtoptant in een bepaald onderzoek noodzakelijk is en of de spijtoptant daadwerkelijk nuttige informatie aanlevert.

4.4. *Proportionaliteitsbeginsel*

De verschillende toezeggingen die kunnen gebeuren aan de spijtoptant, worden steeds gekoppeld aan een proportionaliteitstoets. Er dient immers op verschillende niveaus een zeker evenwicht gegarandeerd te worden.

Hoewel het moeilijk is in het algemeen en in abstracto maatstaven vast te leggen om aan dit proportionaliteitsbeginsel te voldoen, is het toch mogelijk om – teneinde excessen te vermijden – zekere grenzen vast te leggen, zowel aan de zijde van de misdrijven gepleegd door de kandidaat-spijtoptant, als aan de zijde van de misdrijven ter opheldering en vervolging waarvan de spijtoptantenregeling wordt toegepast en tot slot, aan het voordeel voor de spijtoptant.

Elke toezegging aan de spijtoptant moet dan ook gebeuren rekening houdend met de proportionaliteit, wat betreft:

- Het toegekende voordeel;
- Het door de spijtoptant gepleegde misdrijf;
- Het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd.

de droits fondamentaux et de sécurité juridique. Les présentes dispositions légales créent ainsi le cadre exclusif et les conditions dans lesquels il peut être recouru à un repentant.

4.3. *Principe de subsidiarité*

Faire certaines promesses à des personnes qui se sont rendues coupables d'une infraction n'est licite qu'en dernier recours, lorsque l'objectif (la poursuite de criminels graves et la lutte contre des formes graves de criminalité, nécessaires au maintien de l'ordre public et de l'État de droit) ne peut être atteint d'aucune autre manière raisonnable.

Cependant, lorsque les méthodes traditionnelles de recherche et de poursuites suffisent, le recours à cette technique doit être évité.

Le ministère public est responsable de l'évaluation de la subsidiarité. Il est en effet le mieux placé pour vérifier s'il le recours à un repentant est nécessaire dans une enquête donnée ou si le repentant fournit effectivement des informations utiles.

4.4. *Le principe de proportionnalité*

Les différentes promesses qui peuvent être faites à un repentant sont toujours associées à un contrôle de la proportionnalité. Un certain équilibre doit en effet être garanti à différents niveaux.

Bien qu'il soit possible, de manière générale et abstraite, de définir des critères pour satisfaire à ce principe de proportionnalité, il est quand même possible – pour éviter tout excès – de définir quelques limites, tant du côté des infractions commises par le candidat repentant que du côté des infractions pour l'élucidation et les poursuites desquelles le régime des repentants est appliqué et l'avantage obtenu par le repentant.

Chaque promesse faite au repentant doit dès lors être réalisée en tenant compte de la proportionnalité, concernant:

- L'avantage accordé;
- L'infraction commise par le repentant;
- L'infraction pour laquelle le repentant donne des déclarations.

Deze voorwaarden worden telkenmale verbijzonderd in de wet.

— *Het aan de spijtoptant toegezegde voordeel:*

Het ontwerp voorziet in een gedifferentieerd aanbod van voordelen aan de spijtoptant, teneinde een verantwoorde en gepersonaliseerde toezegging te kunnen verrichten.

In de fase van de strafvordering wordt de strafvermindering of -verschoning in de wet beperkt,

— op basis van het algemene principe van de proportionaliteit en de subsidiariteit en

— specifiek afhankelijk van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf.

Tussenkomen in de fase van de strafuitvoering wordt beperkt op basis van het algemene principe van de proportionaliteit en indien er een gevaar bestaat voor de openbare veiligheid.

De toezegging in de fase van de detentie gebeurt rekening houdend met het algemene principe van de proportionaliteit.

— *Het misdrijf waarover de spijtoptant verklaringen aflegt*

Het is ongeoorloofd dat personen die zware misdrijven hebben gepleegd, voordelen zouden verwerven voor het verstrekken van informatie aangaande bagatelmisdrijven.

De spijtoptant kan enkel worden ingezet in het geval deze informatie aanlevert over de meest maatschappijontwrichtende of laakbare vormen van criminaliteit. Daarom moet het aangebrachte misdrijf een misdrijf betreffen die gepleegd wordt in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek of een misdrijven die is opgenomen in de lijst van artikel 90ter, § 2 tot en met 4 van het Wetboek van Strafvordering).

Telkenmale moet er in het bijzonder rekening worden gehouden met de ernst van de gevolgen van het door de spijtoptant aangebrachte misdrijf en van de misdrijven die daar verder uit voortkomen. Het is logisch dat verklaringen die ertoe leiden dat misdrijven kunnen ophouden te bestaan, ernstigere misdrijven kunnen voorkomen worden, levens kunnen gespaard worden en zware letsels vermeden kunnen worden, in het bijzonder van belang zijn.

Ces conditions sont à chaque fois spécifiées en détail dans la loi.

— *L'avantage promis au repent:*

Le projet prévoit une offre différenciée d'avantages au repent, afin de pouvoir faire une promesse responsable et personnalisée.

Durant la phase de la procédure pénale, la commutation de la peine ou l'excuse est limitée dans la loi,

— sur la base du principe général de proportionnalité et de subsidiarité et

— spécifiquement en fonction de l'infraction commise par le repent.

Durant la phase de l'exécution de la peine, l'intervention est limitée sur la base du principe général de proportionnalité et s'il existe un danger pour la sécurité publique.

La promesse faite durant la phase de détention a lieu en tenant compte du principe général de proportionnalité.

— *L'infraction pour laquelle le repent donne des déclarations*

Il n'est pas légitime que des personnes ayant commis des infractions graves puissent obtenir des avantages pour la fourniture d'informations sur des infractions mineures.

Il ne peut être recouru à un régime des repentis que si les informations rapportent des formes de criminalité les plus déstabilisantes pour la société ou les plus répréhensibles. C'est la raison pour laquelle l'infraction rapportée doit concerner une infraction qui est commise dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324bis du Code pénal ou une infraction reprise dans la liste de l'article 90ter, § 2 à 4 inclus du Code d'instruction criminelle.

Dans chaque cas, une attention particulière doit être accordée à la gravité des conséquences de l'infraction révélée par le repent, et des infractions subséquentes. Il est évident que les déclarations qui mènent à ce que des infractions puissent prendre fin, à la prévention des infractions plus graves, à ce que des vies puissent être sauvées et que des blessures graves puissent être évitées, sont particulièrement importantes.

— *Het door de spijtoptant gepleegde misdrijf*

Aan de zijde van het misdrijf gepleegd door de spijtoptant, dient in de fase van de strafvordering en -uitvoering vermeden te worden dat de spijtoptantenregeling toegepast zou worden wanneer dat misdrijf van gelijke ernst of ernstiger zou zijn dan het misdrijf ter ontdekking/opheldering waarvan informatie wordt verstrekt.

De voordelen in de fase van de strafvordering zijn daarnaast wettelijk beperkt teneinde een daadwerkelijke bestraffing te garanderen.

4.5. **Transparantie**

Gelet op de gevoeligheid, de ethische bezwaren en de risico's die met een toepassing van een spijtoptantenregeling gepaard gaan en rekening houdend met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, voorziet het ontwerp in de grootst mogelijke transparantie:

— de onmogelijkheid voor de spijtoptant om als anonieme getuige op te treden;

— het voegen van het memorandum aan het straf-dossier, de verwijzing naar het memorandum in elk proces-verbaal van verhoor en de mogelijkheid tot het tegensprekelijk debat;

— de tussenkomst van de rechter bij het beoordelen van de toezeggingen in het kader van de strafvordering.

4.6. **Beslissing over en controle op de toepassing**

Het ontwerp stelt een efficiënt en grondwetsconform controlesysteem in plaats. Het gevaar voor misbruik en rechtswaligen is immers niet ondenkbaar.

Het al dan niet toezeggen van een zeker voordeel aan een potentiële spijtoptant in ruil voor een getuigenverklaring betreft een opportuniteitsbeslissing die *in concreto* dient beoordeeld te worden door het openbaar ministerie, dat instaat voor de uitoefening van de strafvordering.

Enkel het openbaar ministerie kan bijgevolg beslissen of de inzet van een spijtoptant noodzakelijk en wenselijk is.

De toezeggingen kunnen worden verricht door de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, de procureur-generaal of de federale procureur, handelend binnen hun territoriale en materiële bevoegdheden.

Indien de procureurs des Konings van de gerechtelijke arrondissementen waar de misdrijven werden

— *L'infraction commise par le repent*

Du côté de l'infraction commise par le repent, il convient d'éviter, durant la phase de l'action pénale et de l'exécution de la peine, l'application du régime des repentis lorsque l'infraction serait de gravité identique ou supérieure à l'infraction pour la découverte/l'élucidation de laquelle des informations sont fournies.

Les avantages durant la phase de l'action pénale sont en outre limités sur le plan légal afin de garantir une peine effective.

4.5. **Transparence**

Eu égard au caractère sensible, aux réserves éthiques et aux risques qui vont de pair avec une application d'un régime des repentis et compte tenu de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, le projet prévoit la plus grande transparence possible:

— l'impossibilité pour le repent de témoigner anonymement;

— l'ajout du mémorandum au dossier répressif, renvoi au mémorandum dans chaque procès-verbal d'audition et possibilité de débat contradictoire;

— l'intervention du juge dans l'appréciation des promesses faites dans le cadre de la poursuite pénale.

4.6. **Décision et contrôle en matière d'application**

Le projet met en place un système efficient et conforme à la Constitution. Le risque d'abus et d'erreurs de droit n'est en effet pas inconcevable.

L'octroi ou non d'un certain avantage à un repent potentiel en échange d'un témoignage est une décision d'opportunité qui relève concrètement de l'appréciation du ministère public, lequel est chargé de l'exercice de la poursuite pénale.

Seul le ministère public peut donc décider si l'utilisation d'un repent est nécessaire et souhaitable.

Les promesses peuvent être faites par le procureur du Roi, l'auditeur du travail, le procureur général ou le procureur fédéral, dans le cadre de leurs compétences territoriales et matérielles.

Si les procureurs du Roi des arrondissements judiciaires où ont été commises les infractions à propos

gepleegd waarover de spijtoptant verklaringen aflegt en de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement de spijtoptant wordt vervolgd of waar hij veroordeeld werd, verschillen, dienen zij in consensus (en mits toestemming van de bevoegde procureurs-generaal) te bepalen of de spijtoptantenregeling kan worden toegepast.

Teneinde de eenvormigheid van de toezeggingen te garanderen, dient elke toezegging door de procureur des Konings of de arbeidsauditeur aan een voorafgaandelijk akkoord van de procureur-generaal onderworpen te worden. De procureur-generaal staat immers hiërarchisch aan het hoofd van het openbaar ministerie binnen het ressort en staat aldus in voor de uitvoering van het strafrechtelijk beleid en de coherente en geïntegreerde uitoefening van de strafvordering.

Ook aan de federale procureur wordt een rol toegekend. De federale procureur dient voorafgaandelijk op de hoogte te worden gesteld door de procureur des Konings van diens voornemen om een toezegging te doen aan een kandidaat-spijtoptant. De federale procureur zal een register bijhouden met alle memoranda die hem door de verschillende parketten worden overgemaakt.

Daarnaast zal de federale procureur tussenkomen indien de concrete toepassing van een spijtoptantenregeling betrekking heeft op meerdere arrondissementen. In dat geval zullen de procureurs des Konings en de procureurs-generaal in onderling overleg treden teneinde na te gaan of het beroep doen op de spijtoptant in casu voldoet aan de voorwaarden. Bij gebreke aan consensus neemt de federale procureur hierbij een beslissing. Dit sluit aan bij de algemene bevoegdheid van de federale procureur, die zorgt voor de coördinatie van de uitoefening van de strafvordering.

Deze coördinatie is noodzakelijk, in de eerste plaats om te vermijden dat personen in het ene arrondissement vervolgd worden en in het andere arrondissement voor dezelfde feiten genieten van een verval van strafvordering in het kader van deze spijtoptantenregeling.

Tevens moet vermeden worden dat spijtoptanten voor hun getuigenis betreffende bepaalde feiten in verschillende arrondissementen meerdere toezeggingen bekomen.

Daarnaast is het van wezenlijk belang dat een zekere uniformiteit wordt verzekerd aangaande de criteria en voorwaarden, waarin een toezegging al dan niet kan worden toegestaan.

desquelles le repentant fait des déclarations et le procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire où le repentant est poursuivi ou où il a été condamné ont des avis divergents, ils doivent déterminer de commun accord (et moyennant l'autorisation du procureur général compétent) si le régime des repentants peut être appliqué.

Afin de garantir l'uniformité des promesses, chaque promesse faite par le procureur du Roi ou l'auditeur du travail doit être soumise à l'accord préalable du procureur général. En effet, le procureur général se situe au sommet de la hiérarchie du ministère public au sein du ressort et est donc responsable de l'exécution de la politique criminelle et de l'exercice cohérent et intégré de la poursuite pénale.

Un rôle est également confié au procureur fédéral. Le procureur du Roi doit informer préalablement le procureur fédéral de son intention de faire une promesse à un candidat repentant. Le procureur fédéral tiendra à jour un registre de tous les mémorandums que lui transmettent les différents parquets.

En outre, le procureur fédéral interviendra lorsque l'application concrète d'un régime des repentants concernera plusieurs arrondissementes. Dans ce cas, les procureurs du Roi et les procureurs généraux se concerteront afin de vérifier si, *in casu*, le recours au repentant répond aux conditions. En l'absence d'accord, le procureur fédéral décide. Cela s'inscrit dans la compétence générale du procureur fédéral, lequel veille à la coordination de l'exercice de la poursuite pénale.

Cette coordination est tout d'abord nécessaire pour éviter que des personnes soient poursuivies dans un arrondissement et bénéficient, pour les mêmes faits, d'une extinction de la poursuite pénale dans un autre arrondissement dans le cadre de ce régime des repentants.

Il convient également d'éviter que des repentants obtiennent plusieurs promesses dans différents arrondissementes en échange de leur témoignage sur certains faits.

En outre, il est essentiel d'assurer une certaine uniformité en ce qui concerne les critères et les conditions sur la base desquels la promesse peut ou non être accordée.

Het vonnisgerecht en gebeurlijk het onderzoeksge-recht dient zich, steeds over de toezegging in het kader van de strafvordering te buigen, en beoordeelt hierbij de wettelijkheid van de procedure en de proportionaliteit. De subsidiariteit wordt om hoger vermelde redenen niet beoordeeld.

Het ontwerp voorziet in een parlementaire controle over de toepassing van de regeling in haar verschillende modaliteiten en laat de minister van Justitie haar eenmaal per jaar verslag uitbrengen.

4.7. Memorandum tussen de spijtoptant en het openbaar ministerie

De medewerking van de spijtoptant en de voorwaardelijke toezegging van de procureur dienen duidelijk te worden omschreven in een schriftelijk memorandum teneinde discussies over de inhoud van het akkoord achteraf te vermijden. In het bijzonder dient minstens uitdrukkelijk en nauwkeurig te worden omschreven:

- De identiteit van de spijtoptant en diens advocaat die de spijtoptant bij het sluiten van het memorandum bijstaat;
- de misdrijven waarvan de strafvordering zal vervallen;
- de feiten waarover de spijtoptant zich bereid verklaart een getuigenis af te leggen;
- de toezegging(en) aan de spijtoptant;
- de voorwaarden die in het kader van het akkoord eventueel aan de spijtoptanten worden opgelegd.

4.8. Bewijsminimum

Gelet op het precair karakter van de getuigenverklaring die werd afgelegd door een spijtoptant, voorziet het ontwerp ten aanzien van dit bewijsmiddel in een wettelijk bewijsminimum. De verklaring van de spijtoptant kan slechts als bewijs van een misdrijf in aanmerking worden genomen op voorwaarde dat zij in belangrijke mate steun vinden in andersoortige bewijsmiddelen.

Een veroordeling kan bijgevolg niet louter op grond van de enkele verklaring van de spijtoptant, die in ruil voor deze verklaring een belangrijk voordeel heeft genoten, worden gesteund. Een niet-bevestigde verklaring van een spijtoptant volstaat dus niet als bewijs van een misdrijf.

In de praktijk zal het trouwens zelden voorkomen dat in het strafdossier slechts één enkel bewijs wordt

La juridiction de jugement et, le cas échéant, la juridiction d'instruction doivent toujours se pencher sur la promesse dans le cadre de la poursuite pénale et en apprécier la légalité de la procédure et la proportionnalité. La subsidiarité n'est pas appréciée pour les raisons exposées plus haut.

Le projet prévoit un contrôle parlementaire de l'application du régime dans ses différentes modalités. Il prévoit par ailleurs que le ministre de la Justice fasse rapport annuellement au Parlement.

4.7. Mémoire entre le repentant et le ministère public

La collaboration du repentant et la promesse conditionnelle faite par le procureur au repentant doivent être clairement définies dans un mémoire écrit afin d'éviter toute discussion ultérieure sur le contenu de l'accord. Doivent en particulier être expressément et précisément définies:

- L'identité du repentant et celle de l'avocat qui l'assiste lors de la conclusion du mémoire;
- les infractions pour lesquelles la poursuite pénale sera éteinte;
- les faits sur lesquels le repentant se déclare disposé à témoigner;
- la(les) promesse(s) faite(s) au repentant;
- les conditions qui seront éventuellement imposées au repentant dans le cadre de l'accord.

4.8. Minimum de preuve

Eu égard au caractère précaire du témoignage d'un repentant, le projet prévoit un minimum de preuve légal pour ce moyen de preuve. La déclaration du repentant ne peut être prise en considération comme preuve d'une infraction qu'à condition d'être corroborée dans une mesure importante par d'autres moyens de preuve.

Par conséquent, une condamnation ne peut reposer simplement sur la seule déclaration du repentant qui a bénéficié d'un avantage important en échange de ce témoignage. Une déclaration non confirmée d'un repentant ne suffit donc pas comme preuve d'une infraction.

Dans la pratique, il arrivera d'ailleurs rarement que le dossier répressif ne comporte qu'une seule preuve

voortgebracht en zal een groter aantal bewijselementen van verschillende bewijswaarde voorhanden zijn. Meestal zal de verklaring van een spijtoptant precies als uitgangspunt van het onderzoek dienen op basis waarvan verder bewijsmateriaal kan opgespoord worden.

Gezien de combinatie van de spijtoptantenregeling enerzijds, en het verlenen van anonimiteit aan getuigen anderzijds, grote gevaren inhoudt voor de betrouwbaarheid van de door niet-gekende spijtoptanten geleverde bewijselementen, dient dergelijke combinatie te worden geweerd.

Indien een verklaring, afgelegd door een spijtoptant, bij de vervolging van een derde als bewijsmiddel wordt aangewend, dient de rechter ten gronde dan ook op de hoogte te zijn van het feit dat deze verklaring niet belangeloos werd afgelegd teneinde de betrouwbaarheid ervan te bepalen en rekening te houden met dit wettelijk bewijsminimum.

Het ontwerp voorziet er dan ook in dat een voor eensluidend verklaard afschrift van het memorandum houdende de spijtoptantenregeling wordt gevoegd aan het strafdossier van de feiten waarover de verklaringen worden afgelegd. In elk proces-verbaal van verhoor van de spijtoptant dient dan ook te worden verwezen naar dit memorandum.

Op deze manier wordt het vonnisgerecht, dan wel het onderzoeksgerecht, dat de verklaring als bewijsmiddel waardeert, op de hoogte gesteld, ten eerste van het feit zelf dat deze werd verkregen in het kader van de spijtoptantenregeling en verder van de aard en de inhoud van het akkoord.

De vonnisrechter zal desgevallend kunnen besluiten dat de verklaring niet betrouwbaar is en er geen rekening mee kan worden gehouden bij de bewijswaardering.

Door de aanwezigheid van dit memorandum in het strafdossier zal tevens het tegensprekelijk debat tussen de betrokken procespartijen mogelijk worden gemaakt (met name in hoofde van de verdediging van de personen ten laste waarvan de spijtoptant verklaringen aflegde).

4.9. Vergoeding van de slachtoffers van het misdrijf gepleegd door de spijtoptant

De spijtoptantenregeling brengt geen burgerrechtelijke immuniteit teweeg.

et un nombre plus important d'éléments de preuve de valeur probante différente seront disponibles. La plupart du temps, la déclaration d'un repentant servira précisément de point de départ d'une enquête permettant, sur cette base, de rechercher des éléments de preuve supplémentaires.

Étant donné que la combinaison du régime des repentis et de l'anonymat accordé aux témoins comporte des risques pour la fiabilité des éléments de preuve fournis par les repentis non connus, une telle combinaison doit être exclue.

Si la déposition d'un repentant est utilisée comme moyen de preuve dans la poursuite d'un tiers, le juge du fond doit dès lors être informé du fait que cette déposition n'a pas été faite de manière désintéressée afin qu'il puisse en déterminer la fiabilité et prendre en considération ce minimum de preuve légal.

Le projet prévoit dès lors qu'une copie certifiée conforme du mémorandum contenant le régime des repentis soit jointe au dossier répressif concernant les faits sur lesquels portent les déclarations. Dans chaque procès-verbal d'audition du repentant, il doit dès lors être renvoyé à ce mémorandum.

La juridiction de jugement ou la juridiction d'instruction qui évalue la déposition en tant que moyen de preuve est ainsi informée du fait même qu'il a été obtenu dans le cadre du régime des repentis ainsi que de la nature et du contenu de l'accord.

La juridiction de jugement pourra le cas échéant considérer que la déposition n'est pas fiable et ne peut être prise en considération dans l'appréciation de la preuve.

En outre, la présence de ce mémorandum dans le dossier répressif rendra possible le débat contradictoire entre les parties concernées (à savoir dans le chef de la défense des personnes à la charge desquelles le repentant a fait des déclarations).

4.9. Indemnisation des victimes de l'infraction commise par le repentant

Le régime des repentis n'entraîne aucune immunité civile.

De burgerlijke vordering kan, voor zover de strafvordering nog niet is uitgedoofd, samen met de strafvordering voor de strafrechter worden uitgeoefend, of ahangig worden gemaakt voor de burgerlijke rechtbank.

Het ontwerp bepaalt dat het ondertekenen van het memorandum in hoofde van de spijtoptant in dat geval een onweerlegbaar vermoeden van fout inzake de door hem gepleegde misdrijven teweeg brengt.

4.10. **Beschermingsmaatregelen**

Omdat de spijtoptant en zijn omgeving in sommige gevallen een ernstig gevaar zal lopen door het afleggen van de verklaringen, en het slachtoffer kan zijn van vergeldingsmaatregelen of intimidatiepogingen om het afleggen van verklaringen te bemoeilijken, kan de spijtoptant, indien aan de voorwaarden is voldaan, beroep doen op de maatregelen ter bescherming van bedreigde getuigen.

5. De mogelijke toezeggingen aan de spijtoptant

5.1. **Inleiding**

In België wordt ten aanzien van de strafrechtelijke vervolging traditioneel het opportuniteitsbeginsel gehanteerd. Hoewel het de bedoeling van de historische grondwetgever was dat elk misdrijf daadwerkelijk vervolgd zou worden, wordt heden ten dage algemeen aanvaard dat het openbaar ministerie, dat over het vervolgingsmonopolie beschikt, hiertoe niet wettelijk verplicht is en het vrijstaat om welbepaalde redenen niet over te gaan tot vervolging. De regels inzake het strafrechtelijk beleid geven hieraan gestalte.

Het bekomen van informatie ten aanzien van andere, meer ernstige en derhalve meer vervolgenswaardige misdrijven en/of hun daders kan eveneens een reden zijn waardoor de niet-vervolging van een misdrijf verantwoord zou kunnen worden. In deze zin bestaat de optie dat aan de spijtoptant het voordeel van de niet-vervolging wegens door hem gepleegde misdrijven toegekend wordt, in ruil voor informatie door hem verstrekt ten aanzien van medeplichtigen/mededaders of daders van andere misdrijven.

Niets verhindert heden het openbaar ministerie dus te beslissen niet te zullen overgaan tot vervolging van een persoon om reden dat daardoor nuttige informatie kan bekomen worden die andere vervolgingen mogelijk maakt. In haar tweede tussentijds verslag (Tweede tussentijds verslag uitgebracht door de heren Coveliers en Desmedt namens de parlementaire onderzoekscommissie naar de georganiseerde criminaliteit in België, 14 mei 1998. *Parl. St.* Senaat 1997-1998,

Tant que la poursuite pénale n'est pas éteinte, l'action civile peut être exercée en même temps que la poursuite pénale devant le juge répressif ou devant le tribunal civil.

Le projet prévoit que, dans ce cas, la signature du mémorandum par le repenté entraîne une présomption irréfragable de faute en ce qui concerne les infractions que celui-ci a commises.

4.10. **Mesures de protection**

Puisque le repenté et son entourage peuvent dans certains cas courir un danger grave du fait du témoignage et peuvent être victimes de mesures de représailles ou de tentatives d'intimidation pour faire obstacle au témoignage, le repenté peut, si les conditions sont réunies, recourir aux mesures de protection de témoins menacés.

5. Les promesses possibles au repenté

5.1. **Introduction**

En matière de poursuites pénales, la Belgique applique traditionnellement le principe d'opportunité. Bien que l'intention du constituant était que chaque infraction fasse réellement l'objet de poursuites, il est aujourd'hui généralement admis que le ministère public, qui détient le monopole des poursuites, n'y est pas légalement tenu et est libre de ne pas procéder aux poursuites pour des raisons bien définies. Les règles en matière de politique criminelle y donnent forme.

L'obtention d'informations sur d'autres infractions et/ou auteurs plus graves et, par conséquent, valant davantage la peine d'être poursuivis peut également être une raison qui justifie l'absence de poursuite d'une infraction. En ce sens, il existe l'option d'accorder au repenté l'avantage de l'absence de poursuite pour des infractions qu'il a commises en échange d'informations de sa part sur des complices/coauteurs ou auteurs d'autres infractions.

Rien n'empêche donc aujourd'hui le ministère public de décider de ne pas poursuivre une personne parce que cela lui permet d'obtenir des informations utiles qui rendent possibles d'autres poursuites. Dans son deuxième rapport intermédiaire (Deuxième rapport intermédiaire fait par MM. Coveliers et Desmedt au nom de la commission parlementaire chargée d'enquête sur la criminalité organisée en Belgique, 14 mai 1998. *Doc. parl.*, Sénat, 1997-1998, n° 1-326/008, 73), la

nr. 1-326/008,73) kwam de parlementaire onderzoekscommissie naar de georganiseerde criminaliteit in België reeds tot de vaststelling dat het openbaar ministerie, dat ingevolge het opportuniteitsbeginsel vrijelijk beschikt over het vervolgingsrecht, de mogelijkheid heeft om bepaalde afspraken te maken met personen die als daders of medeplichtigen betrokken zijn bij misdaden of wanbedrijven. De onderzoekscommissie oordeelde echter dat spijtoptantenregelingen op een op praetoriaanse basis, het beleid “ongetwijfeld ondoorzichtig (maken) en geven vlug de indruk van willekeur, bevoordeling, onstandvastigheid en vriendjespolitiek.”

Daarentegen kan het openbaar ministerie, buiten de wettelijk omschreven gevallen niet definitief beschikken over de strafvervolgning. In de huidige stand van de wetgeving kan de spijtoptant niet de garantie worden geboden dat de strafvervolgning na het verkrijgen van de getuigenverklaring niet terug wordt opgenomen, zonder tussenkomst van het openbaar ministerie. Ook na een seponering kan de strafvordering immers alsnog nog worden ingesteld middels een burgerlijke partijstelling van een benadeelde of door de procureur des Konings van een ander gerechtelijk arrondissement.

Dergelijke toezeggingen zijn dan ook steeds precair. Het is dan ook van belang dat deze toezeggingen worden georganiseerd:

- op een gestructureerde wijze;
- binnen een wettelijk kader;
- op basis van welomlijnde criteria;
- met rechtszekerheid voor alle partijen.

Deze toezegging geldt uiteraard slechts onder de ontbindende voorwaarde van niet-uitvoering door de spijtoptant van zijn verplichtingen, bijvoorbeeld ingevolge de weigering van de spijtoptant om te getuigen, ingevolge de aflegging van onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen betreffende de feiten waaromtrent hij had te kennen gegeven een verklaring te zullen afleggen of ingevolge de verwittiging van de dader over wie door de spijtoptant inlichtingen worden verstrekt opdat deze zich alsnog aan het gerecht zou kunnen onttrekken. Het gaat dus steeds om een voorwaardelijke toezegging en een voorwaardelijke invloed op de strafvordering en -uitvoering en de detentie.

commission parlementaire chargée d’enquêter sur la criminalité organisée en Belgique était déjà parvenue au constat que le ministère public qui, conformément au principe d’opportunité, dispose librement du droit de poursuivre, peut conclure certains accords avec des personnes qui sont impliquées en tant qu’auteurs ou complices dans des infractions ou des délits. La commission d’enquête parlementaire estimait toutefois que, sur une base prétorienne, les régimes des repentis “nuisent sans aucun doute à la transparence de la politique et provoquent aisément une impression d’arbitraire, de favoritisme, d’inconstance, de copinage.”

En revanche, le ministère public ne peut pas disposer en permanence de la poursuite pénale en dehors des cas légalement définis. Dans l’état actuel de la législation, le repentini ne peut obtenir la garantie que les poursuites pénales ne reprendront pas après l’obtention du témoignage sans l’intervention du ministère public. Après un classement sans suite également, la poursuite pénale peut en effet encore être engagée par le biais de la constitution de partie civile d’une partie lésée ou par le procureur du Roi d’un autre arrondissement judiciaire.

De telles promesses sont dès lors toujours précaires. Il importe donc que ces promesses soient organisées:

- d’une manière structurée;
- dans un cadre légal;
- sur la base de critères bien définis;
- avec une sécurité juridique pour toutes les parties.

Cette promesse ne vaut naturellement qu’à la condition résolutoire de la non-exécution des obligations par le repentini, par exemple, à la suite du refus du repentini de témoigner, à la suite de déclarations incomplètes, non sincères ou non révélatrices sur les faits à propos desquels il avait fait savoir qu’il allait faire une déclaration ou à la suite de l’avertissement de l’auteur sur lequel le repentini donne des informations afin qu’il puisse encore se soustraire à la justice. Il s’agit donc toujours d’une promesse conditionnelle et d’une incidence conditionnelle sur la poursuite pénale et sur l’exécution de la peine et sur la détention.

5.2. Toezeggingen in de fase van de strafvordering

De toezegging die worden verleend het in de fase van de strafvordering kunnen, rekening houdend met de proportionaliteit en subsidiariteit, betrekking hebben op:

- Het niet opleggen van een straf,
- het opleggen van een lagere straf,
- het opleggen van een alternatieve straf.

Dit betreft aldus een nieuwe wettelijke strafverminderende of -uitsluitende verschoningsgrond, bestaande uit de samenwerking met justitie bij de vervolging van zware en georganiseerde criminaliteit, door het afleggen van een belastende getuigenverklaring.

Rekening houdend met het proportionaliteitsbeginsel en de door de wet opgelegde beperkingen, kan de procureur des Konings toezeggen om de toepassing van een strafuitsluitende dan wel slechts een strafverminderende verschoningsgrond te zullen vorderen voor de vonnisrechter.

Ook bij de invulling van de graad van strafvermindering dient de proportionaliteitsvereiste in acht te worden genomen.

Wat betreft de misdrijven gepleegd door de spijtoptant, waarvoor hij eventueel kan genieten van het voordeel van een verschoningsgrond, wordt de mate van strafvermindering of verschoning verder bepaald afhankelijk van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf. De mate van strafvermindering of -verschoning wordt afhankelijk gesteld door de aard van het misdrijf dat de spijtoptant heeft gepleegd en het gewelddadig karakter ervan. Voor de terroristische misdrijven wordt een specifieke regeling voorzien.

Er is steeds een rechterlijke tussenkomst voorzien wat de toezeggingen in de fase van de strafvordering betreft.

Naar analogie met de regeling inzake de autonome probatiestraf zoals voorzien in artikel 37*octies* tot 37*undecies* van het Strafwetboek, zal het openbaar ministerie steeds ook een straf vorderen die van toepassing wordt indien de spijtoptant de voorwaarden die in het memorandum niet nakomt. Deze straf zal bijvoorbeeld van toepassing worden indien blijkt dat de spijtoptant valse verklaringen heeft afgelegd.

De rechter beoordeelt:

- de proportionaliteit van de toezegging,

5.2. Promesses faites lors de la phase de la poursuite pénale

Compte tenu de la proportionnalité et de la subsidiarité, les promesses faites durant la phase de la poursuite pénale peuvent porter sur:

- La non-imposition d'une peine;
- l'imposition d'une peine plus légère;
- l'imposition d'une peine alternative.

Il s'agit donc d'une nouvelle cause d'excuse atténuante ou absolutoire légale consistant en la collaboration avec la justice dans la poursuite de la criminalité lourde et organisée par un témoignage à charge.

Compte tenu du principe de proportionnalité et des restrictions imposées par la loi, le procureur du Roi peut promettre de requérir devant la juridiction de jugement l'application d'une cause d'excuse absolutoire ou seulement atténuante.

Le principe de proportionnalité doit également être pris en considération pour le degré d'atténuation de la peine.

En ce qui concerne les infractions commises par le repentí, pour lesquelles il peut éventuellement bénéficier de l'avantage d'une cause d'excuse, l'étendue de la commutation de la peine ou de l'excuse est davantage déterminée par l'infraction commise par le repentí. Le degré de réduction ou d'exclusion de peine dépend de la nature de l'infraction et de sa nature violente. Un régime spécifique est prévu pour les infractions terroristes

Une intervention du juge est toujours prévue pour les promesses faites durant la phase de la poursuite pénale.

Par analogie avec le régime de la peine de probation autonome prévue par les articles 37*octies* à 37*undecies* et de la peine de travail prévu par les articles 37*quinquies* à 37*septies* du Code pénal, le ministère public requerra également une peine qui s'appliquera si le repentí ne remplit pas les conditions du memorandum. Cette peine s'appliquera, par exemple, s'il apparaît que le repentí a fait de fausses déclarations.

Le juge évalue :

- la proportionnalité de la promesse,

- of de wettelijke voorwaarden zijn nagekomen,
- of de spijtoptant het memorandum uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard,
- of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen,
- of de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd en waarop de toezegging slaat, overeenstemmen met de werkelijkheid,
- of de gronden tot verval niet aanwezig zijn en of de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade aanwezig is.

In voorkomend geval, spreekt hij de toegezegde straf uit.

Deze rechterlijke tussenkomst is afgestemd op de opmerkingen in arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 83/2016 van 2 juni 2016, en is vergelijkbaar met de regeling van de voorafgaande erkenning van schuld zoals voorzien in artikel 216 Sv., rekening houdend met de specificiteit van de spijtoptantenregeling. De Raad van State merkt in haar advies 62.710/3 van 5 februari 2018 op dat de voorgestelde regeling “globaal genomen, in overeenstemming (lijkt) te zijn met de (in het arrest van het Grondwettelijk Hof) uiteengezette beginselen”.

De rechter komt niet tussen bij de beslissing inzake de opportuniteit en de subsidiariteit, daar enkel de vervolgingsautoriteit bevoegd en bekwaam is om deze aspecten in overweging te nemen.

De rechter spreekt daarnaast een vervangende straf uit, die van toepassing wordt indien de voorwaarden in het memorandum niet nageleefd worden. De rechter oordeelt volledig autonoom over deze vervangende straf, rekening houdend met het dossier, de minima en maxima en de in de wet bepaalde voorwaarden.

Bij niet-nakoming van het memorandum zal het openbaar ministerie de rechter vorderen om het verval ervan vast te stellen en kan de strafvordering tegen de spijtoptant worden verder gezet.

5.3. Toezegging in de fase van de strafuitvoering

Ook ten aanzien van reeds veroordeelde spijtoptanten moet de mogelijkheid open blijven om nuttige inlichtingen te bekomen die kunnen bijdragen tot de vervolging van georganiseerde en zware criminaliteit.

- si les conditions légales sont rencontrées,
- si le repentant a accepté le mémorandum librement et en connaissance de cause,
- si les faits correspondent à leur qualification juridique,
- si les faits pour lesquels le repentant est poursuivi et sur lesquels porte la promesse correspondent à la réalité,
- s’il n’existe pas de causes d’extinction et si la volonté d’indemniser les dommages éventuels est présente.

Le cas échéant, il prononce la peine proposée.

Cette intervention judiciaire est adaptée aux remarques de l’arrêt de la Cour Constitutionnelle numéro 83/2016 du 2 juin 2016, et est comparable au régime de la reconnaissance préalable de la culpabilité telle que prévue à l’article 216 du Code d’instruction criminelle, compte tenu de la spécificité du régime des repentants. Le Conseil d’État remarque dans son avis 62.710/3 du 5 février 2018, concernant le régime proposé, que “considéré dans sa globalité, le dispositif en projet paraît être conforme aux principes évoqués ci-dessus (les principes évoqués dans l’arrêt du Cour Constitutionnel)”.

Le juge n’intervient pas dans la décision relative à l’opportunité et la subsidiarité, puisque seule l’autorité de poursuite est compétente et dans la possibilité d’examiner ces aspects.

En outre, le juge prononce une peine subsidiaire, qui devient applicable si le repentant ne respecte pas les conditions du mémorandum. Le juge décide en toute autonomie de cette peine de subsidiaire, en tenant compte le dossier, des peine minimum et maximum et des conditions prévues par la loi.

En cas de non-respect du mémorandum, le ministère public requerra le juge de constater son expiration et la procédure contre le repentant peut être poursuivie.

5.3. Promesse faite durant la phase de l’exécution de la peine

À l’égard des repentants déjà condamnés, il convient également de laisser ouverte la possibilité d’obtenir des informations utiles qui peuvent contribuer à la poursuite de la criminalité organisée et lourde.

De procureur des Konings kan daarom toezeggen aan de veroordeelde kandidaat-spijtoptant dat deze, in ruil voor het afleggen van een getuigenverklaring, een bepaald voordeel zal genieten in het kader van de strafuitvoering, dit uiteraard binnen de perken van de bevoegdheid van de procureur des Konings ter zake.

De toezegging kan echter slechts gebeuren onder de voorwaarde dat de spijtoptant geen gevaar betekent voor de openbare veiligheid, daar deze toezegging tot gevolg heeft dat de veroordeelde in vrijheid kan worden gesteld.

Het gaat meer bepaald om:

— De toezegging dat dat een gunstig advies zal worden afgeleverd of een gunstige beslissing zal worden genomen door de procureur des Konings in het kader van zijn bevoegdheden in het raam van de strafuitvoering.

— De toezegging dat een uitgaansvergunning of penitentiaal verlof zal worden afgeleverd.

Daarnaast kan een toezegging worden verricht dat niet zal worden overgegaan tot de uitvoering van een geldstraf of een bijzondere verbeurdverklaring.

De niet nakoming van het memorandum doet de toezeggingen vervallen.

5.4. *Toezegging in het kader van de detentie*

Het ontwerp biedt tevens de mogelijkheid om, opnieuw rekening houdend met de proportionaliteit en subsidiariteit, bepaalde toezeggingen te doen, ten aanzien van spijtoptanten die zijn opgesloten in het kader van de voorhechtenis of strafuitvoering, die betrekking hebben op de leef- en detentieomstandigheden.

Ten aanzien van sommige gestraften kan, omwille van de gepleegde feiten of hun persoonlijkheid, geen toezegging over een positief advies of beslissing in het kader van het einde of de onderbreking van een detentie worden gegeven. Het is eveneens onmogelijk om een dergelijke toezegging te verrichten in het kader van de voorlopige hechtenis, daar het gevaar voor de openbare veiligheid blijkens artikel 16, § 1, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, net een van de criteria is om een aanhouding te kunnen verrichten.

Daarom voorziet het ontwerp dat, inzake de detentie in het kader van de voorlopige hechtenis of de strafuitvoering, toezeggingen kunnen gebeuren die betrekking hebben op de uitvoering van de detentie. Dit kan immers van belang zijn voor spijtoptanten die verklaringen

C'est pourquoi le procureur du Roi peut promettre au candidat repentini condamné qu'en échange d'un témoignage, il bénéficiera d'un certain avantage dans le cadre de l'exécution de la peine, ce naturellement dans les limites de la compétence du procureur du Roi.

Toutefois, la promesse ne peut être faite qu'à condition que le repentini ne constitue pas de danger pour la sécurité publique, étant donné que cette promesse a pour conséquence que le condamné peut être remis en liberté.

Il s'agit plus précisément:

— De la promesse qu'un avis favorable sera donné ou qu'une décision favorable sera prise par le procureur du Roi dans le cadre de ses compétences dans le cadre de l'exécution de la peine.

— La promesse selon laquelle une permission de sortie ou un congé pénitentiaire sera accordé.

En outre, il peut être fait la promesse qu'il ne sera pas procédé à l'exécution d'une peine pécuniaire ou à une confiscation spéciale.

Le non-respect du mémorandum rend les promesses caduques.

5.4. *Promesse faite dans le cadre de la détention*

Le projet offre également la possibilité, à nouveau compte tenu de la proportionnalité et de la subsidiarité, de faire certaines promesses à des repentins incarcérés dans le cadre de la détention préventive ou de l'exécution de la peine qui portent sur les conditions de vie et de détention.

En raison des faits qu'ils ont commis ou de leur personnalité, certains condamnés ne peuvent bénéficier d'une promesse relative à un avis positif ou une décision positive dans le cadre de la fin ou de l'interruption d'une détention. Une telle promesse est également impossible dans le cadre de la détention préventive, car le risque pour la sécurité publique d'après l'article 16, § 1er, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive est précisément l'un des critères permettant de procéder à une arrestation.

C'est pourquoi le projet prévoit qu'en matière de détention dans le cadre de la détention préventive ou de l'exécution de la peine, des promesses concernant la mise en œuvre de la détention peuvent être faites. Cela peut en effet avoir de l'importance pour des repentins qui

wensen af te leggen in het kader van georganiseerde criminaliteit of terrorisme en een langdurige detentie uitzitten, of mogelijk zullen veroordeeld worden tot lange gevangenisstraffen, zonder kans te maken op een snelle invrijheidstelling.

De mogelijke toezeggingen zijn limitatief opgenomen en betreffen bijkomende faciliteiten in het kader van de plaatsing en overplaatsing en aanverwante faciliteiten.

De niet nakoming van het memorandum doet de toezeggingen vervallen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

Met dit artikel wordt de spijtoptantenregeling in het Wetboek van Strafvordering ingevoerd. Het is de wil van de Regering om in een algemene regeling (en daarmee gepaard gaande algemene voorwaarden) te voorzien. Teneinde de coherentie te bewaren, wordt de regeling opgenomen in het Wetboek van Strafvordering en niet in een afzonderlijke wet.

Artikel 216/1 (Omschrijving van het begrip spijtoptant)

Dit artikel voert een eenduidige definitie van het begrip “spijtoptant” in.

Een spijtoptant betreft een inverdenkinggestelde, een beklaagde, een beschuldigde of een veroordeelde. De toepassing van de regeling wordt niet beperkt tot een bepaalde fase van de strafprocedure. De spijtoptant kan zich bevinden in de fase van het vooronderzoek, in de fase van de berechting of in de strafuitvoeringsfase. De regeling kan dus in elke stand van het geding worden toegepast, en dit door elk onderdeel van het openbaar ministerie. Zo kan de regeling worden toegepast door de procureur des Konings, de arbeidsauditeur en de federale procureur, maar tevens door de procureur-generaal, in graad van beroep of in de gevallen waar hij de strafvordering autonoom inzet (bvb. in het kader van de voorrecht van rechtsmacht).

Ook die rechtspersonen die strafrechtelijk aansprakelijk kunnen gesteld worden, kunnen aldus als spijtoptant gekwalificeerd worden.

De spijtoptant verkrijgt van het openbaar ministerie een toezegging in het kader van de strafvordering, de strafuitvoering of de detentie.

souhaitent faire des déclarations dans le cadre de la criminalité organisée ou du terrorisme et qui purgent une peine d'emprisonnement de longue ou pourraient être condamnés à des peines d'emprisonnement de longue durée sans aucune possibilité de libération rapide.

Les promesses possibles sont considérées de manière limitative et concernent des facilités supplémentaires en matière de placement, transfert et facilités connexes.

Le non-respect du mémorandum rend les promesses caduques.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Cet article insère le régime des repentis dans le Code d'instruction criminelle. Il est dans les intentions du gouvernement de prévoir un régime général (et des conditions générales associées). Afin de garantir la cohérence, le régime est inséré dans le Code d'instruction criminelle et pas dans une loi séparée.

Article 216/1 (définition de la notion de repentis)

Cet article insère une définition univoque de la notion de “repentis”.

Un repentis est un inculpé, un prévenu, un accusé ou un condamné. L'application du régime ne se limite pas à une phase particulière de la procédure pénale. Le repentis peut se trouver en phase d'enquête préliminaire, de jugement ou d'exécution de la peine. Le régime peut donc être appliqué à chaque stade de la procédure, et ceci, par chaque entité du ministère public. Ainsi, le régime peut être appliqué par le procureur du Roi, l'auditeur du travail et le procureur fédéral, mais également par le procureur général, en degré d'appel ou dans les cas où il entame de manière autonome les poursuites (ex. en cas de privilège de juridiction).

Les personnes morales susceptibles d'être tenues pénalement responsables peuvent ainsi être qualifiées de repenties.

Le repentis reçoit une promesse de la part du ministère public dans le cadre de la procédure pénale, de l'exécution de la peine ou de la détention.

Een spijtoptantenregeling kan enkel worden toegepast mits het onderzoek dit vereist en indien de overige middelen van het onderzoek niet volstaan in het kader van de waarheidsvinding (subsidiare karakter) en dit bij de opsporing en vervolging naar de meest maatschappij-ontwrichtende en laakbare misdrijven. De toepassing wordt dan ook beperkt tot het onderzoek en de vervolging van misdrijven die worden gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324*bis* Sw. en de lijst van misdrijven waarvoor een interceptie van private communicatie mogelijk is, zoals opgenomen in artikel 90*ter* § 2 tot en met 4 Sv. Ook de toepassing van een inijkoperatie en de politio-nale infiltratie is overigens beperkt tot deze misdrijven. Artikel 29 Sv. blijft evenwel van toepassing: ambtenaren die in het kader van de spijtoptantenregeling andere misdrijven vaststellen die niet onder de oplijsting vallen, dienen hiervan onverwijld aangifte te verrichten aan de procureur des Konings.

Er dient te worden opgemerkt dat de spijtoptant verklaringen moet afleggen over gepleegde of gepoogde misdrijven. Het moet immers mogelijk zijn om de mededaders en medeplichtigen van de misdrijven waarover verklaringen worden afgelegd, daadwerkelijk te vervolgen. Daaronder worden ook de gepoogde misdrijven bedoeld (voor zover de poging strafbaar is) en wat terrorisme betreft, ook de voorbereidingshandelingen zoals opgenomen in artikel 140*septies* Sw. De finaliteit is dus strikt gerechtelijk.

De verklaringen die de spijtoptant aflegt, zijn:

- Substantieel: het moet gaan om nuttige en relevante informatie;
- Onthullend: het moet gaan om informatie die nog niet bekend of bevestigd was in hoofde van het openbaar ministerie;
- Oprecht: de verklaringen moeten waarheidsgetrouw zijn en
- Volledig: de verklaringen moeten alle informatie bevatten waarover de spijtoptant kennis heeft. De spijtoptant kan, met andere woorden, geen keuze maken om bepaalde informatie slechts gedeeltelijk bekend mee te delen.

De verklaringen moeten gaan over de misdrijven die zijn opgenomen in het memorandum. Hierbij legt de spijtoptant verklaringen af over het bestaan en de context van deze misdrijven, de eigen betrokkenheid (in voorkomend geval) en de betrokkenheid van derden daarbij. Dit betekent evenwel niet dat de spijtoptant

Il ne peut être recouru au régime des repentis que lorsque l'enquête l'exige et si les autres moyens d'investigation ne semblent pas suffire à la manifestation de la vérité (caractère subsidiaire) et ceci, dans le cadre de la recherche et des poursuites relatives aux infractions les plus déstabilisantes pour la société et les infractions les plus répréhensibles. L'application se limite dès lors à la recherche et aux poursuites d'infractions commises dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324*bis* du Code pénal et à la liste d'infractions pour lesquelles l'interception de communications privées est possible, telles qu'elles figurent à l'article 90*ter*, §§ 2 à 4, du Code d'instruction criminelle. L'application d'une opération de contrôle visuel et d'une infiltration policière se limite également à ces infractions. L'article 29 du Code d'instruction criminelle reste toutefois d'application: les fonctionnaires qui, dans le cadre du régime des repentis, constatent d'autres infractions qui ne figurent pas sur la liste, doivent en faire immédiatement la déclaration au procureur du Roi.

Il convient de noter que le repenté doit faire des déclarations sur les infractions commises ou ayant fait l'objet d'une tentative. En effet, il doit être possible de poursuivre les coauteurs et les complices des infractions à propos desquelles les déclarations sont faites. Cela comprend les tentatives (dans la mesure où la tentative est punissable) et en matière de terrorisme, les actes préparatoires tels que prévus à l'article 140*septies* du Code pénal. La finalité est donc strictement judiciaire.

Les déclarations faites par le repenté sont:

- substantielles: il doit s'agir d'informations utiles et pertinentes;
- révélatrices: il doit s'agir d'informations qui n'étaient pas encore connues ou confirmées par le ministère public;
- sincères: les déclarations doivent être conformes à la vérité;
- complètes: les déclarations doivent contenir toutes les informations dont le repenté a connaissance. En d'autres termes, le repenté ne peut choisir de ne communiquer certaines informations que partiellement.

Les déclarations doivent concerner les infractions qui sont consignées dans le memorandum. Le repenté effectue des déclarations relatives à l'existence et au contexte de ces infractions ainsi qu'à (le cas échéant) sa propre participation et la participation de tiers à ces infractions. Cela ne signifie toutefois pas que le repenté

kennis moet hebben van alle misdrijven en alle identiteiten van de daders. Hij moet een maximum van informatie, zijnde alle informatie waarvan hij kennis heeft over de in het memorandum opgenomen misdrijven, meedelen.

De spijtoptant dient tevens volledige verklaringen af te leggen over de eigen criminele betrokkenheid bij deze misdrijven.

De verklaring die wordt afgelegd heeft evenwel niet noodzakelijk betrekking op de feiten waarvoor betrokkene wordt vervolgd of werd veroordeeld.

De spijtoptantenregeling doet geen afbreuk aan de seponeringsbevoegdheid van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie kan dus om redenen van opportuniteit steeds beslissen om de strafvordering niet in te stellen, zonder dat dit het voorwerp uitmaakt van een memorandum. De minister van Justitie legt de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid vast, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, en de coherente uitwerking en de coördinatie wordt verzekerd door het College van procureurs-generaal. Indien evenwel, na een seponering, de strafvordering alsnog wordt ingesteld (bijvoorbeeld door de burgerlijke partij), kan de spijtoptantenregeling alsnog worden toegepast.

Tot slot dient te worden opgemerkt dat de definitie zoals opgenomen in het ontworpen artikel 216/1 Sv. en de interne structuur en logische samenhang tussen de verschillende bepalingen in het hoofdstuk werden herwerkt, rekening houdend met de opmerkingen van de Raad van State en het College van procureurs-generaal.

Art. 216/2 (Memorandum met de spijtoptant)

In het nieuwe artikel 216/2, § 1, Sv. wordt de verplichting opgelegd om het akkoord tussen het openbaar ministerie en de spijtoptant vast te leggen in een schriftelijk memorandum.

De eerste paragraaf bepaalt welke vermeldingen dergelijk memorandum dient te bevatten.

Er werd rekening gehouden met de opmerking van de Raad van State wat betreft de vermeldingen van het memorandum.

De vermeldingen in het memorandum werden, in vergelijking met het voorontwerp, uitgebreid met de bereidheid in hoofde van de spijtoptant tot het vergoeden

doive avoir connaissance de toutes les infractions et de toutes les identités des auteurs. Il doit communiquer un maximum d'informations, à savoir toutes les informations dont il a connaissance concernant les infractions mentionnées dans le mémorandum.

Le repentí doit en outre effectuer des déclarations complètes par rapport à sa propre implication criminelle dans ces infractions.

La déclaration faite ne doit toutefois pas nécessairement porter sur les faits pour lesquels l'intéressé est poursuivi ou a été condamné.

Le régime des repentis ne porte pas atteinte à la compétence de classement sans suite du ministère public. Pour des raisons d'opportunité, le ministère public peut toujours décider de ne pas engager de poursuites pénales, sans que cela fasse l'objet d'un mémorandum. Le ministre de la Justice arrête les directives de politique criminelle, y compris en matière de politique de recherche et de poursuite, et la mise en œuvre cohérente et de la coordination est assurée par le Collège des procureurs généraux. Si néanmoins, après un classement sans suite, la procédure pénale est réouverte (par exemple par une partie civile), il peut alors encore être recouru au régime des repentis.

Enfin, il convient de remarquer que la définition telle que mentionnée dans le projet d'article 216/1 du code d'instruction criminelle ainsi que la structure interne et l'articulation logique entre les différentes dispositions dans le chapitre ont été remaniées, compte tenu des remarques du Conseil d'État et du Collège des procureurs généraux.

Art. 216/2 (mémorandum avec le repentí)

Le nouvel article 216/2, § 1er, du Code d'instruction criminelle impose l'obligation de consigner l'accord entre le ministère public et le repentí dans un mémorandum écrit.

Le premier paragraphe détermine les mentions que doit contenir un tel mémorandum.

Il a été tenu compte des remarques du Conseil d'État en ce qui concerne les mentions du mémorandum.

En comparaison avec l'avant-projet, les mentions ont été étendues à la volonté d'indemniser le dommage et dans le chef du repentí et aux conditions et modalités

van de schade en de voorwaarden en modaliteiten die moeten nageleefd worden bij het afleggen van de verklaring.

Teneinde interpretatieproblemen te vermijden, wordt verduidelijkt dat de spijtoptant volledige verklaringen over de misdrijven in het memorandum moet afleggen, dus niet beperkt tot enkele verdachten of elementen.

De Raad van State stelt dat de voorwaarden die met de toezegging gepaard gaan en opgenomen worden in het memorandum, nader dienen te worden gepreciseerd. Deze worden echter reeds uitgebreid omschreven in artikel 216/3, § 1, 2° tot 5°. Daarnaast kan de procureur des Konings deze voorwaarden aanvullen met bijkomende voorwaarden, eigen aan de zaak.

De tweede paragraaf bepaalt wie betrokken wordt bij het sluiten van het memorandum.

Teneinde de eenvormigheid van de toezeggingen te garanderen, dient elke toezegging door de procureur des Konings of de arbeidsauditeur aan een voorafgaandelijk akkoord van de procureur-generaal onderworpen te worden. Alle betrokken procureurs-generaal dienen voorafgaandelijk hun akkoord te verlenen over het memorandum.

Er wordt voorzien in het verplichte voorafgaandelijke advies van de getuigenbeschermingscommissie inzake de eventueel te nemen maatregelen van getuigenbescherming.

In bepaalde gevallen zal het noodzakelijk zijn om de spijtoptant na zijn verklaring het statuut te geven van bedreigde getuige overeenkomstig Hoofdstuk VIIIter "Bescherming van bedreigde getuigen" in het Eerste boek van het Wetboek van Strafvordering (zie artikel 4 van onderhavig ontwerp), teneinde gewone of bijzondere beschermingsmaatregelen of financiële hulpmaatregelen toe te passen om zijn veiligheid en de veiligheid van zijn naaste omgeving te garanderen.

Het is immers niet uitgesloten dat het criminele milieu, waar de spijtoptant deel van uitmaakte, omwille van wraak, afschrikking of om de spijtoptant te verhinderen verklaringen af te leggen, de spijtoptant fysiek of moreel onder druk zal zetten waardoor dienst veiligheid ernstig in het gedrang kan komen.

Het is de getuigenbeschermingscommissie, zoals voorzien in artikel 103 Sv., een bestuurlijke commissie onder het voorzitterschap van de federale procureur, die autonoom beslist over deze beschermingsmaatregelen.

qui doivent être respectées lorsqu'il fait une déclaration.

Afin d'éviter des problèmes d'interprétation, il est explicité que le repentí doit faire des déclarations complètes sur les infractions consignées dans le mémorandum, qui ne sont donc pas limitées à quelques suspects ou éléments.

Le Conseil d'État est d'avis que les conditions qui sont associées à la promesse et sont consignées dans le mémorandum doivent être davantage précisées. Celles-ci sont néanmoins déjà décrites de manière étendue dans l'article 216/3, § 1er, 2° à 5°. Parallèlement, le procureur du Roi peut compléter ces conditions par des conditions supplémentaires, propres au cas d'espèce.

Le deuxième paragraphe détermine qui est impliqué dans la conclusion d'un mémorandum.

Afin de garantir l'uniformité des promesses, chaque promesse faite par le procureur du Roi ou l'auditeur du travail doit être soumise à l'accord préalable du procureur général. L'ensemble des procureurs généraux concernés doivent au préalable marquer leur accord sur le mémorandum.

L'article prévoit l'avis préalable obligatoire de la Commission de protection des témoins concernant l'éventuelle prise de mesures de protection des témoins.

Dans certains cas, il sera nécessaire d'accorder au repentí le statut de témoin menacé conformément au Chapitre VIIIter "De la protection des témoins menacés" du Livre premier du Code d'instruction criminelle (cf. article 4 du présent projet) afin d'appliquer des mesures de protection ordinaires ou spéciales, ou des mesures d'aide financière, afin de garantir sa sécurité et celle de ses proches.

Il n'est en effet pas exclu que le milieu criminel dont faisait partie le repentí exerce sur lui une pression physique ou morale à titre de vengeance, de dissuasion ou pour l'empêcher de faire des déclarations, ce qui peut mettre gravement en danger sa sécurité.

C'est la Commission de protection des témoins visée à l'article 103 du Code d'instruction criminelle, une commission administrative sous la présidence du procureur fédéral, qui prend de manière autonome des décisions sur ces mesures de protection.

Om operationele redenen moet evenwel geanticipeerd worden op het eventueel toekennen van dergelijke beschermingsmaatregelen aan een spijtoptant.

Daarom moet de getuigenbeschermingscommissie, Voorafgaandelijk aan het sluiten van een memorandum, haar advies geven. Dit gebeurt binnen de kortst mogelijk termijn.

De getuigenbeschermingscommissie beslist, mede op basis van het beoogde memorandum, welke maatregelen kunnen genomen worden, overeenkomstig de artikelen 103 tot en met 106 van het Wetboek van Strafvordering.

Op die manier kan worden gegarandeerd dat de getuigenbeschermingscommissie daadwerkelijk in de mogelijkheid is om de spijtoptant te beschermen.

Er dient te worden opgemerkt dat de procureur des Konings zich ter zake niet kan inlaten bij het bepalen van de maatregelen ter bescherming van de bedreigde spijtoptant. Deze bevoegdheid blijft exclusief in handen van de getuigenbeschermingscommissie. De maatregelen waarover zij beslist zullen overigens niet in het memorandum inzake de spijtoptantenregeling opgenomen worden, maar wel in het memorandum inzake de getuigenbescherming zoals bedoeld in artikel 107 Sv.

Het voorafgaandelijk advies van de getuigenbeschermingscommissie wordt niet opgenomen in het memorandum met de spijtoptant. De specifieke regels inzake getuigenbescherming zijn van toepassing.

Teneinde zijn rol zoals voorzien in paragraaf 2 te kunnen uitoefenen, wordt de federale procureur op de hoogte gesteld van zodra de intentie bestaat om een memorandum af te sluiten. Hierdoor kan deze, in lijn met zijn bevoegdheden overeenkomstig artikel 144bis, § 2, 2°, Ger.W. de noodzakelijke maatregelen nemen om de uitoefening van de strafvordering te coördineren. Hij verleent zijn advies over het memorandum.

Ook de betrokken onderzoeksrechter verleent een advies, indien de spijtoptant het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek of de verklaringen van de spijtoptant dienstig zijn voor een lopend gerechtelijk onderzoek.

Paragraaf drie van artikel 216/2 Sv. bepaalt de werkwijze die moet worden gevolgd indien meerdere ressorten betrokken zijn.

Pour des raisons opérationnelles, il convient toutefois d'anticiper l'éventuel octroi de telles mesures de protection à un repentant.

C'est pourquoi la Commission de protection des témoins doit donner son avis avant la conclusion d'un mémorandum. Elle doit le faire dans les plus brefs délais.

La Commission de protection des témoins décide, également sur la base du mémorandum visé, des mesures qui peuvent être prises, conformément aux articles 103 à 106 du Code d'instruction criminelle.

De cette manière, il peut être garanti que la Commission de protection des témoins est réellement en mesure de protéger le repentant.

Il convient d'observer que le procureur du Roi ne peut s'immiscer dans la détermination des mesures de protection du repentant menacé. Cette compétence reste exclusivement réservée à la Commission de protection des témoins. Les mesures sur lesquelles elle se prononce ne figureront d'ailleurs pas dans le mémorandum relatif au régime des repentants, mais dans le mémorandum relatif à la protection des témoins visé à l'article 107 du Code d'instruction criminelle.

L'avis préalable de la Commission de protection des témoins ne figure pas dans le mémorandum signé avec le repentant. Les règles spécifiques en matière de protection des témoins sont d'application.

Afin de pouvoir exercer son rôle prévu au paragraphe 2, le procureur fédéral est averti dès qu'il existe une intention de conclure un mémorandum. Dans le droit fil de ses compétences et conformément à l'article 144bis, § 2, 2°, du Code judiciaire, il peut à cet effet prendre les mesures nécessaires afin de coordonner l'exercice de l'action pénale. Il rend son avis sur le mémorandum.

Le juge d'instruction rend également son avis si le repentant fait l'objet d'une instruction ou si les déclarations du repentant sont utiles dans le cadre d'une instruction en cours.

Le paragraphe 3 de l'article 216/2 du Code d'instruction criminelle définit la marche à suivre lorsque plusieurs ressorts sont concernés.

Er weze opgemerkt dat de verklaring van de spijtoptant immers betrekking kan hebben op meerdere gerechtelijke arrondissementen, al dan niet in verschillende ressorten.

Indien de betrokken procureurs-generaal geen consensus vinden, neemt de federale procureur, die ingevolge 144ter, § 1, 3°, Ger.W. steeds vervolging kan instellen voor feiten die verband houden met georganiseerde criminaliteit en gelet op diens bevoegdheid in het kader van de coördinatie van de strafvordering conform artikel 144bis, § 2, 2°, Ger.W. een beslissing. Deze bepaling werd aangepast, rekening houdend met de opmerking van het College van procureurs-generaal en de Raad van State.

Paragraaf 4 van artikel 216/2 Sv. voorziet dat het memorandum wordt opgesteld in minstens drie exemplaren waarvan er, na ondertekening,

- één wordt overgemaakt aan de spijtoptant,
- één wordt gevoegd aan het strafdossier betreffende het misdrijf waarvoor de spijtoptant wordt of kan worden vervolgd en
- één door de betrokken procureurs des Konings wordt bewaard.

Elk van deze exemplaren worden ondertekend door de spijtoptant en door de procureurs des Konings die bij het opstellen ervan betrokken zijn.

Indien de verklaring in meerdere strafdossiers wordt aangewend, wordt in elk van deze dossiers een voor eensluidend verklaard afschrift van het memorandum gevoegd.

Paragraaf 5 van artikel 216/2 Sv. voorziet in de verplichte tussenkomst van een advocaat.

Het memorandum met de spijtoptant wordt afgesloten in het bijzijn van een advocaat. Zo nodig wordt een advocaat toegewezen door de Stafhouder. Indien de spijtoptant over onvoldoende inkomsten beschikt, zijn de artikelen 508/13 tot 508/18 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de toekenning van de gedeeltelijke of volledige kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand onverminderd van toepassing.

De spijtoptant kan ten allen tijde vertrouwelijk overleg plegen met zijn advocaat bij deze besprekingen.

Paragraaf 6 voorziet in een coördinerende post factum rol in hoofde van de federale procureur.

Il est à noter que la déclaration du repentant peut en effet concerner plusieurs arrondissements judiciaires, que ce soit dans différents ressorts ou non.

Si les procureurs généraux concernés ne trouvent pas d'accord, le procureur fédéral qui, conformément à l'article 144ter, § 1er, 3°, du Code judiciaire, peut toujours intenter des poursuites pour des faits liés à la criminalité organisée et vu sa compétence dans le cadre de la coordination de la procédure pénale conformément à l'article 144 bis, § 2, 2°, du code judiciaire, il prend une décision. Cette disposition a été adaptée, compte tenu de la remarque du Collège des procureurs généraux et du Conseil d'État.

Le paragraphe 4 de l'article 216/2 du Code d'instruction criminelle prévoit que le memorandum est établi en trois exemplaires minimum. Après sa signature,

- un exemplaire est remis au repentant,
- un deuxième est versé au dossier répressif relatif à l'infraction pour laquelle le repentant est ou peut être poursuivi et
- un troisième est conservé par le procureur du Roi.

Chacun de ces exemplaires est signé par le repentant et par les procureurs du Roi concernés par l'établissement du memorandum.

Si la déclaration du repentant est utilisée dans différents dossiers répressifs, une copie certifiée conforme du memorandum est versée dans chacun de ces dossiers.

Le paragraphe 5 de l'article 216/2 du Code d'instruction criminelle prévoit l'intervention obligatoire d'un avocat.

Le memorandum signé avec le repentant est conclu en présence d'un avocat. Si nécessaire, un avocat est désigné par le Bâtonnier. Si le repentant ne dispose pas de ressources suffisantes, les articles 508/13 à 508/18 du Code judiciaire relatifs au bénéfice de la gratuité complète ou partielle de l'aide juridique de deuxième ligne sont intégralement applicables.

Le repentant peut se concerter à tout moment avec son avocat durant ces entretiens.

Le paragraphe 6 confère un rôle de coordination post factum au procureur fédéral.

Naast het advies dat de federale procureur aflevert conform paragraaf 3 houdt de federale procureur een lijst van de afgesloten memoranda bij in een register. De federale procureur ontvangt hiertoe een voor eensluidend verklaard afschrift van elk memorandum van de procureurs des Konings. Hierdoor kan de federale procureur op snelle en efficiënte wijze controleren of de spijtoptant in kwestie reeds elders een toezegging heeft gekregen en voor welke informatie.

Ingevolge paragraaf 7 van artikel 216/2 Sv. bepaalt de procureur des Konings in het memorandum de wijze en de termijn waarbinnen de verklaringen worden afgelegd en eventueel andere documenten worden voorgelegd. Dit zal in principe steeds binnen een korte termijn moeten gebeuren.

Paragraaf 8 van artikel 216/2 Sv. bepaalt de burgerrechtelijke gevolgen van het memorandum.

Door het afsluiten van het memorandum, erkent de spijtoptant zijn fout ten aanzien van de erin opgenomen misdrijven waarvan de spijtoptant dader, mededader of medepllichtige is.

De spijtoptant geeft aan dat hij bereid is tot het vergoeden van de schade.

Het memorandum creëert een onweerlegbaar vermoeden van fout ten aanzien van de misdrijven waarvan de spijtoptant dader, mededader of medepllichtige is. De burgerlijke rechter, of de strafrechter die zich uitspreekt over de burgerlijke belangen, kan zich aldus op het memorandum beroepen bij het bepalen van de burgerrechtelijke gevolgen van het misdrijf. Het eigenlijke bedrag van de schadeloosstelling wordt in de burgerrechtelijke procedure bepaald. In antwoord op de vraag van de Raad van State wat de reden is dat het onweerlegbaar vermoeden van fout wel voorkomt in de ontworpen spijtoptantenregeling maar niet in de voorafgaande erkenning van schuld, wordt gesteld dat de spijtoptantenregeling nu een specifieke finaliteit heeft en het in wezen gaat om ernstige misdrijven, wat niet het geval is bij de voorafgaande erkenning van schuld.

Art. 216/3 (Intrekking van de toezegging)

Artikel 216/3 Sv. bepaalt de gronden waarop de toezegging van het openbaar ministerie vervalt:

— indien de spijtoptant de door hem in het memorandum aanvaarde voorwaarden niet heeft nageleefd;

Outre l'avis que le procureur fédéral rend conformément au paragraphe 3, le procureur fédéral tient à jour dans un registre une liste des mémorandums conclus. Le procureur fédéral reçoit à cet effet une copie certifiée conforme de chaque mémorandum de la part des procureurs du Roi. Cela permet au procureur fédéral de vérifier de manière rapide et efficiente si le repentant en question a déjà obtenu une promesse ailleurs et pour quelles informations.

Conformément au paragraphe 7 de l'article 216/2 du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi détermine dans le mémorandum de quelle manière et dans quel délai les déclarations seront faites et les d'éventuels autres documents seront soumis. Cela devra en principe toujours se faire dans un bref délai.

Le paragraphe 8 de l'article 216/2 du Code d'instruction criminelle détermine les conséquences civiles du mémorandum.

En concluant le mémorandum, le repentant reconnaît ses torts dans les infractions qui y figurent et dont le repentant est auteur, co-auteur ou complice.

Le repentant indique qu'il est disposé à indemniser le dommage.

Le mémorandum crée une présomption irréfragable de faute par rapport aux infractions dont le repentant est auteur, coauteur ou complice. Le juge civil ou le juge pénal qui se prononce sur les intérêts civils peut ainsi se prévaloir du mémorandum pour la détermination des conséquences civiles de l'infraction. Le montant de l'indemnisation des dommages est déterminé en tant que tel dans le cadre de la procédure civile. En réponse à la question du Conseil d'État de connaître la raison pour laquelle la présomption irréfragable de faute est bien présente dans le régime des repentants mais pas dans celui de la reconnaissance préalable de la culpabilité, il est expliqué que le régime des repentants a une finalité spécifique et qu'il porte intrinsèquement sur des infractions graves, ce qui n'est pas le cas pour la reconnaissance préalable de la culpabilité.

Art. 216/3 (Retrait de la promesse)

L'article 216/3 du Code d'instruction criminelle détermine les motifs du retrait de la promesse:

— si le repentant n'a pas respecté les conditions qu'il avait acceptées dans le mémorandum;

— indien de spijtoptant voor misdrijven gepleegd na datum van het sluiten van het memorandum wordt veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van ten minste zes maanden. Hierbij werd rekening gehouden met de opmerking van de Raad van State;

— indien de spijtoptant niet overgaat tot het afleggen van de verklaringen zoals bepaald in het memorandum of de schade niet vergoedt;

— indien de spijtoptant, wetens en willens, onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen betreffende de bedoelde feiten heeft afgelegd;

— indien de spijtoptant, teneinde de vervolging betreffende de bedoelde feiten te belemmeren, heeft gepoogd bewijzen te laten verdwijnen of zich te verstaan met derden.

Het openbaar ministerie stelt de niet-nakoming van de voorwaarden vast en is vervolgens niet langer gebonden door haar toezeggingen. Indien de toegezegde straf echter door de rechter (in de fase van de strafvordering) werd uitgesproken, moet de niet-nakoming eveneens door die rechter worden vastgesteld (zie verder).

Er dient te worden opgemerkt dat het memorandum niet wordt aangetast indien de spijtoptant geen verklaringen heeft afgelegd omtrent feiten waarvan hij wel degelijk op de hoogte was, doch waarover hij niet heeft toegezegd een verklaring te zullen afleggen.

Na advies van de Raad van State en het College van procureurs-generaal wordt de in het voorontwerp opgenomen mogelijkheid voor het openbaar ministerie om de toezegging in te trekken indien een verklaring niet kan worden ondersteund door convergerende bewijsmiddelen, geschrapt. Dit zou de rechtszekerheid van de regeling teveel in het gedrang brengen. Het is aan het openbaar ministerie om op voorhand na te gaan in welke mate de verklaringen gesteund zullen kunnen worden door andere bewijsmiddelen.

Art. 216/4 (Verklaring van de spijtoptant)

Artikel 216/4, § 1 Sv. regelt het verhoor van de spijtoptant omtrent de feiten waarover hij heeft toegezegd een verklaring af te leggen.

De specifieke verplichtingen worden *in concreto* opgenomen in het memorandum. Het gaat over de datum, tijd en plaats waarop de verklaring wordt afgelegd, de informatie, misdrijven en personen waarop de verklaring betrekking heeft,...

— si le repenté est condamné pour des infractions commises après la date de la conclusion du mémorandum à une peine principale d'emprisonnement d'au moins six mois. Il a ici été tenu compte de la remarque du Conseil d'État;

— si le repenté n'effectue pas les déclarations comme stipulé dans le mémorandum ou n'indemnise pas le dommage;

— si le repenté a sciemment fait des déclarations incomplètes, non sincères ou non révélatrices concernant les faits visés;

— si, en vue d'entraver les poursuites concernant les faits visés, le repenté a tenté de faire disparaître des preuves ou de s'entendre avec des tiers.

Le ministère public constate le non-respect des conditions et n'est plus lié par ses promesses. Toutefois, si la peine proposée a été prononcée par le juge (dans la phase de la poursuite pénale), le non-respect doit également être constaté par le juge (voir plus loin).

Il convient de signaler que le mémorandum n'est pas affecté lorsque le repenté ne fait aucune déclaration sur des faits dont il était bel et bien au courant, mais au sujet desquels il n'avait pas promis de faire des déclarations.

Après avis du Conseil d'État et du Collège des procureurs généraux, la possibilité pour le ministère public de retirer la promesse si une déclaration ne peut pas être étayée par des éléments de preuve convergents, prévue dans l'avant-projet, est supprimée. Ceci compromettrait de manière excessive la sécurité juridique du régime. Il incombe au ministère public de vérifier préalablement dans quelle mesure les déclarations pourront être étayées par d'autres éléments de preuve.

Art. 216/4 (déclaration du repenté)

L'article 216/4, § 1er, du Code d'instruction criminelle régit l'audition du repenté sur les faits au sujet desquels il avait promis de faire une déposition.

Les obligations spécifiques figurent concrètement dans le mémorandum. Il s'agit de la date, du moment et du lieu de la déclaration ainsi que des informations, des infractions et des personnes sur lesquelles porte la déclaration...

In het proces-verbaal van dit verhoor dient ingevolge paragraaf 2 melding gemaakt te worden van het memorandum. Ingevolge het nieuwe artikel 216/2, § 4 Sv. wordt een voor eensluidend verklaard afschrift van het memorandum worden toegevoegd aan elk straf-dossier waarin de verklaring van de spijtoptant wordt aangewend.

Dit alles moet de vonnisrechter die de bewijswaarde van de verklaring dient te waarderen, toelaten te weten dat deze in het kader van een spijtoptantenregeling werd afgelegd en wat de inhoud van het akkoord tussen parket en spijtoptant precies was.

Er wordt voorzien in een bijzonder wettelijk bewijsminimum, ingevolge waarvan een verklaring van een spijtoptant slechts als bewijs van een misdrijf kan in aanmerking genomen worden, indien deze in belangrijke mate steun vindt in andersoortige bewijzen. Dergelijke beperking van de bewijswaarde, waarbij verklaringen door de vonnisrechter slechts in aanmerking genomen worden als bewijs op voorwaarde dat zij in afdoende mate steun vinden in andersoortige bewijsmiddelen, bestaat actueel reeds in artikel 112*bis*, § 6 Sv. inzake verklaringen van bedreigde getuige aan wie de Getuigenbeschermingscommissie een beschermingsmaatregel heeft toegekend, of een in het buitenland verblijvende getuige of deskundige wanneer ter zake wederkerigheid is gewaarborgd via een teleconferentie, artikel 158*bis* Sv. inzake personen die via videoconferentie of een gesloten televisiecircuit worden gehoord waarbij beeld- en stemvorming wordt toegestaan en artikelen 86*bis*, 86*ter*, 189*bis*, lid 3 Sv. inzake de verklaringen van een volledig anonieme getuige (R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 2012, 1021).

De andersoortige bewijsmiddelen kunnen voorafgaandelijk, of net op basis van de verklaring van de spijtoptant worden ingewonnen via andere onderzoekstechnieken, waarbij de verklaringen die door de spijtoptant werden verricht, worden bevestigd.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aanvaardt het bestaan van het concept en interpreteert de term steunbewijs zowel kwalitatief als kwantitatief (K. RIMANQUE en B. DE SMET, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling: een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Maklu, Antwerpen, 2002, 136).

Kwantitatief gezien vereist het steunbewijs dat ook ander bewijsmateriaal bestaat om de veroordeling te staven (EHRM 26 april 1991, *Arsch/Oostenrijk*; EHRM 28 augustus 1992, *Artner/Oostenrijk*). Daarnaast wordt

Le procès-verbal de cette audition doit, conformément au paragraphe 2, mentionner le memorandum. Conformément au nouvel article 216/2, § 4, du Code d'instruction criminelle, une copie certifiée conforme du memorandum est versée dans chaque dossier répressif dans lequel la déclaration du repenté est utilisée.

Tout cela doit permettre à la juridiction de jugement, chargée d'évaluer la valeur probante de la déposition, de savoir que celle-ci a été faite dans le cadre d'un régime des repentis et de connaître le contenu précis de l'accord entre le parquet et le repenté.

Il est prévu un minimum de preuve légale, selon lequel la déposition d'un repenté ne peut être prise en considération comme preuve d'une infraction que si elle est corroborée dans une mesure importante par des éléments de preuve de nature différente. Une telle restriction de la valeur probante, dans le cadre de laquelle la juridiction de jugement ne prend en considération des déclarations à titre de preuve que si elles sont corroborées dans une mesure déterminante par des éléments de preuve de nature différente, existe déjà actuellement à l'article 112*bis*, § 6, du Code d'instruction criminelle en ce qui concerne les déclarations d'un témoin menacé à qui la Commission de protection des témoins a octroyé une mesure de protection, ou d'un témoin ou expert résidant à l'étranger lorsque la réciprocité en la matière est garantie au moyen d'une conférence téléphonique, à l'article 158*bis* du même Code en ce qui concerne les personnes qui font l'objet d'une audition au moyen d'une vidéoconférence ou d'un circuit de télévision fermé au cours de laquelle l'altération de l'image et de la voix est autorisée, et aux articles 86*bis*, 86*ter*, 189*bis*, alinéa 3, du même Code en ce qui concerne les déclarations d'un témoin anonyme complet (R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Anvers, Maklu, 2012, 1021).

Les éléments de preuve de nature différente peuvent être obtenus, préalablement ou précisément sur la base de la déclaration du repenté, par d'autres techniques d'enquête corroborant les déclarations faites par le repenté.

La Cour européenne des droits de l'homme admet l'existence du concept et interprète la notion de preuve corroborante sur le plan tant qualitatif que quantitatif (K. RIMANQUE et B. DE SMET, *Het recht op behoorlijke rechtsbedeling: een overzicht op basis van artikel 6 EVRM*, Maklu, Anvers, 2002, 136).

Sur le plan quantitatif, la preuve corroborante nécessite l'existence en outre d'autres éléments de preuve pour appuyer la condamnation (CEDH, 26 avril 1991, *Arsch/Autriche*; CEDH, 28 août 1992, *Artner/Autriche*).

ook een kwalitatieve beoordeling gemaakt, rekening houdend met het niet-doorslaggevende belang van het steunbewijs (EHRM 24 november 1986, *Unterpertinger/Oostenrijk*; EHRM 27 september 1990, *Windisch/Oostenrijk*). Zo kan de rechter niet in belangrijke mate of voornamelijk steunen op het bewijsmiddel dat als steunbewijs geldt.

Paragraaf drie van artikel 216/4 Sv. sluit uit dat de spijtoptant kan genieten van een gedeeltelijke of volledige anonimiteit bij het afleggen van verklaringen tijdens het vooronderzoek of tijdens de terechtzitting. De spijtoptantenregeling ent zich immers op transparantie: elke partij moet, teneinde haar verdediging in rechte optimaal te voeren, kunnen vaststellen wie de spijtoptant is en welke verklaringen deze heeft afgelegd.

Dit verhindert uiteraard niet dat de spijtoptant nadien het voorwerp kan uitmaken van beschermingsmaatregelen, toegekend door de getuigenbeschermingscommissie, overeenkomstig artikel 103 tot 107 van het Wetboek van Strafvordering, van toepassing gemaakt op de spijtoptant ingevolge artikel 4 van onderhavig ontwerp.

Art. 216/5 (Toezegging van de procureur des Konings in het kader van de strafvordering)

De toezegging van het openbaar ministerie in de fase van de strafvordering kan betrekking hebben op een strafvermindering of -uitsluiting, afhankelijk van het gepleegde misdrijf.

De toezegging moet opgenomen worden in het memorandum.

De procureur des Konings maakt steeds een beoordeling van de proportionaliteit van de toezegging.

Hierbij wordt in het bijzonder rekening gehouden met de ernst van de gevolgen van het misdrijf waarover de spijtoptant verklaringen aflegt, meer dan met de eigenlijke strafmaat.

Indien de verklaringen betrekking hebben op een misdrijf dat nog voortduurt, dat ernstige lichamelijke letsels, overlijden(s) of grote schade heeft veroorzaakt of kan veroorzaken of indien de verklaringen ernstigere misdrijven kan voorkomen, kan dit een toezegging in het bijzonder rechtvaardigen.

Voorbeelden:

Een spijtoptant wordt vervolgd voor valsheid in geschrifte bij herhaling en tegen hem kan 15 jaar opsluiting

Ensuite, une évaluation qualitative est également effectuée compte tenu de l'importance non déterminante de la preuve corroborante (CEDH 24 novembre 1986, *Unterpertinger/Autriche*; CEDH 27 septembre 1990, *Windisch/Autriche*). Ainsi, le juge ne peut pas s'appuyer dans une large mesure ou principalement sur l'élément de preuve qui a valeur de preuve corroborante.

Le paragraphe trois de l'article 216/4 du Code d'instruction criminelle exclut que le repenté puisse bénéficier d'un anonymat partiel ou complet lorsqu'il fait des déclarations durant l'enquête préliminaire ou durant l'audience. Le régime des repentés se greffe en effet sur la transparence: afin de pouvoir assurer sa défense de manière optimale en droit, chaque partie doit pouvoir déterminer qui est le repenté et quelles déclarations il a faites.

Cela n'empêche naturellement pas que le repenté puisse faire l'objet par la suite de mesures de protection accordées par la Commission de protection des témoins, conformément aux articles 103 à 107 du Code d'instruction criminelle, rendus applicables au repenté par l'article 4 du présent projet.

Art. 216/5 (promesse du procureur du Roi dans le cadre de la poursuite pénale)

La promesse du ministère public durant la phase de l'action publique peut porter sur une atténuation de la peine ou une absolution, dépendamment de l'infraction commise.

La promesse doit figurer dans le memorandum.

Le procureur du Roi évalue toujours la proportionnalité de la promesse.

Une attention particulière doit être accordée à la gravité des conséquences de l'infraction révélée par le repenté, plutôt qu'à la peine intrinsèque.

Les déclarations qui concernent une infraction persistante ou qui a causé ou peut causer des blessures physiques graves, des décès ou des dommages importants, ou qui prévenir des infractions plus graves, peuvent en particulier justifier une promesse.

Exemples:

Un repenté est poursuivi pour faux en écriture en cas de récidive et 15 ans de réclusion peuvent être requis

worden gevorderd. Hij kan als spijtoptant verklaringen afleggen over een diefstal met geweld of bedreiging waarop een maximumstraf van 10 jaar opsluiting gesteld staat. Immers, de procureur des Konings houdt bij het bepalen van de toezegging rekening met de ernst van de gevolgen van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd (in casu, de schade die gepaard gaat met de geweldplegingen), ondanks een eventuele lichtere strafmaat dan deze die is voorzien voor het door de spijtoptant gepleegd misdrijf.

De spijtoptant kan een verklaring afleggen over een persoon die een "safehouse" zoekt van waaruit in een later stadium een terroristische aanslag zou kunnen voorbereid worden (een voorbereidingshandelingen in de zin van artikel 140septies Sw.). Hoewel dit misdrijf (de voorbereidingshandeling) op zich geen rechtstreekse schade veroorzaakt, kan het onrechtstreeks leiden tot een terroristische aanslag met aanzienlijke schade en zelfs overlijdens. De tussenkomst van de spijtoptant kan deze schade vermijden, en daar zal de procureur des Konings rekening mee houden bij het voorstellen van een specifieke toezegging aan de spijtoptant.

De toezeggingen die door de procureur des Konings kunnen verricht worden in het kader van de strafverordering, zijn wettelijk begrensd:

— Wat misdaden met geweld of bedreiging betreft en alle terroristische misdaden, zoals voorzien in titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek, die niet worden gecorrectionaliseerd, wordt een strafverminderende verschoningsgrond toegepast overeenkomstig de verzachtende omstandigheden volgens artikelen 80 en 81 van het Strafwetboek.

Dit betekent dat een eerstvolgende lagere straf wordt toegepast (vb. levenslange opsluiting/hechtenis wordt vervangen door een opsluiting/hechtenis van 30 jaar; opsluiting/hechtenis van 30 jaar wordt vervangen door een straf van 20 jaar, 20 jaar wordt vervangen door 15 jaar,...).

— Bij wanbedrijven met geweld of bedreiging, de gecorrectionaliseerde misdaden met geweld of bedreiging de terroristische wanbedrijven zonder geweld of bedreiging, zoals voorzien in titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek, en de gecorrectionaliseerde terroristische misdaden wordt de strafverminderende verschoningsgrond toegepast overeenkomstig de systematiek van de verzachtende omstandigheden volgens artikel 85 Sw.

De gevangenisstraffen, de straffen onder elektronisch toezicht, de werkstraffen, de autonome probatiestraffen en de geldboeten kunnen aldus respectievelijk tot beneden acht dagen, een maand, vijfenveertig uren, twaalf

contre lui. En tant que repent, il peut faire des déclarations à propos d'un vol avec violence ou menaces pour lesquelles une peine maximale de 10 ans de réclusion a été imposée. En effet, le procureur du Roi prend en compte la gravité des conséquences de l'infraction pour laquelle des déclarations sont faites (en l'occurrence, le dommage qui accompagne les actes de violence), malgré une peine éventuellement plus légère que celle prévue pour l'infraction que le repent a commise.

Le repent peut faire une déclaration au sujet d'une personne à la recherche d'une 'safehouse' afin de préparer un attentat terroriste dans un stade ultérieur (un acte préparatoire au sens de l'article 140septies du Code pénal). Bien que cet infraction (l'acte préparatoire) ne cause pas en soi de dommages directs, il peut indirectement conduire à une attaque terroriste avec des dommages considérables et même la mort des personnes. L'intervention du repent peut éviter ce dommage, et le procureur du Roi en tiendra compte quand il décide de faire usage du repent et quand il détermine la promesse.

Les promesses qui peuvent être prises par le procureur du Roi dans le cadre d'une procédure pénale sont légalement circonscrites:

— En ce qui concerne les crimes commis avec violence ou menace et les crimes terroristes, prévus au Titre 1ter du Livre 2 du Code pénal, qui ne sont pas correctionnalisés, la cause d'excuse atténuante est appliquée, conformément aux circonstances atténuantes, selon les articles 80 et 81 du Code pénal.

Cela signifie qu'une peine plus légère est appliquée (ex: la réclusion/détention à perpétuité est remplacée par une réclusion/détention de 30 ans, la réclusion/détention de 30 ans est remplacée par une peine de 20 ans, la peine de 20 ans est remplacée par une peine de 15 ans, etc.).

— Pour les délits commis avec violence ou menace, les crimes commis avec violence ou menace correctionnalisés, les délits terroristes sans violence ou menace prévus au Titre 1ter du Livre 2 du Code pénal et les crimes terroristes correctionnalisés, la cause d'excuse atténuante est appliquée, conformément à la systématique des circonstances atténuantes, selon l'article 85 du Code pénal.

Les peines d'emprisonnement, les peines de surveillance électronique, les peines de travail, les peines de probation autonome et les peines d'amende pourront alors respectivement être réduites au-dessous de huit

maanden en zesentwintig euro worden verminderd, zonder dat zij lager mogen zijn dan politiestrafpen.

Met aanneming van de strafverminderende of -uitsluitende verschoningsgrond kan het openbaar ministerie, ingevolge artikel 2, tweede lid van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden, wanneer er geen gerechtelijk onderzoek werd gevorderd, de beklaagde wegens een misdadend rechtstreeks te dagvaarden of op te roepen voor de correctionele rechtbank wanneer het van oordeel is dat er wegens de reden van verschoning geen grond is om een hogere straf te vorderen dan een correctionele straf.

— Bij de door de spijtoptant gepleegde misdaden zonder geweld of bedreiging en wanbedrijven zonder geweld of bedreiging, met uitsluiting van de misdaden en wanbedrijven vervat in Titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek, kan een straf die lager kan zijn dan het wettelijk minimum, een eenvoudige schuldigverklaring, een elektronisch toezicht, een werkstraf of een autonome probatiestraf worden toegezegd. Deze bepaling heeft een autonome draagwijdte en de voorwaarden van de artikelen 37ter tot 37^{undecies} Sv. dienen dus niet te worden voldaan.

Het wordt noodzakelijk geacht om ook in het kader van terrorisme op de spijtoptantenregeling beroep te kunnen doen. Immers, diens verklaringen kunnen leiden tot het voorkomen van een aanslag en het daarmee gepaard gaande overlijdens, menselijk leed en materiele schade. Omdat het niet wenselijk is in dit geval een strafuitsluitende verschoningsgrond in te voeren of een alternatieve bestraffing toe te laten, wordt in een afzonderlijk regime voorzien.

Er kunnen geen toezeggingen worden verricht over de straffen bepaald in artikel 31 tot en met 34 van het Strafwetboek inzake de ontzetting uit de rechten, zoals het recht:

- om openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen;
- om verkozen te worden;
- om enig ereteken te dragen of enige adellijke titel te voeren;
- om gezworene of deskundige te zijn, als getuige bij het verlijden van aktes op te treden;
- om geroepen te worden om op te treden als voogd of curator of bewindvoerder;

jours, d'un mois, de quarante-cinq heures, de douze mois et de vingt-six euros, sans qu'elles puissent être inférieures aux peines de police.

En admettant une cause d'excuse atténuante ou absolutoire, le ministère public peut, conformément à l'article 2, alinéa 2, de la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes, lorsqu'aucune instruction n'a été requise, citer ou convoquer directement le prévenu d'un crime devant le tribunal correctionnel, s'il estime qu'il n'y a pas lieu de requérir une peine plus sévère qu'une peine correctionnelle en raison d'une cause d'excuse.

— Pour les crimes sans violence ou menace et les délits sans violence ou menace commis par le repentant, à l'exclusion des crimes et délits prévus au Titre 1ter du Livre 2 du Code pénal, il peut être promis une peine qui peut être inférieure au minimum légal, une déclaration simple de culpabilité, une surveillance électronique, une peine de travail ou une peine de probation autonome. Cette disposition a une portée autonome et les conditions des articles 37ter à 37^{undecies} du Code d'instruction criminelle ne doivent donc pas être rencontrées.

Il est jugé nécessaire de pouvoir également faire usage des repentants dans le contexte du terrorisme. Après tout, les déclarations du repentant peuvent prévenir l'attentat terroriste et donc la mort des personnes, la souffrance humaine et les dommages matériels. Parce qu'il n'est pas souhaitable d'introduire une absolution de la peine ou de permettre une punition alternative, un régime distinct est prévu.

Aucune promesse ne peut être donnée quant aux peines prévues aux articles 31 à 34 du Code pénal en matière de privation de droits, tels que le droit:

- de remplir des fonctions, emplois ou offices publics;
- d'éligibilité;
- de porter aucune décoration, aucun titre de noblesse;
- d'être juré, expert, témoin instrumentaire ou certificateur dans les actes;
- d'être appelé aux fonctions de tuteur, subrogé tuteur ou curator, d'administrateur judiciaire des biens;

— om een wapen of munitie te vervaardigen, te wijzigen, te herstellen, over te dragen, voorhanden te hebben, te dragen, te vervoeren, in, uit, of door te voeren

— om te dienen in de Krijgsmacht.

Het is immers onethisch of uit veiligheidsoogpunt onwenselijk om een toezegging over de ontzetting uit deze rechten mogelijk te maken.

De Raad van State stelt de vraag in hoeverre rekening moet worden gehouden met de regels inzake herhaling. Ook in het geval van recidive is de toepassing van de regeling mogelijk. Het openbaar ministerie zal hier rekening mee moeten houden bij het bepalen van een proportionele toezegging.

In deze gevallen wordt de toezegging, teneinde de straf te doen uitspreken, overeenkomstig paragraaf 2 en 3, voorgelegd aan de rechter. Het openbaar ministerie maakt de zaak op gemotiveerde wijze aanhangig bij de bevoegde rechtbank die of het hof dat de straf kan uitspreken. De regeling doet geen afbreuk aan de materiële en territoriale bevoegdheidsverdeling van de hoven en rechtbanken. Wanneer de zaak al is vastgesteld voor de rechter ten gronde, wordt toezegging op die zitting voorgelegd. Het onderzoeksgerecht kan zich uitspreken over de toezegging indien het bevoegd is om deze uitspraak ten gronde te doen (bvb. eenvoudige schuldigverklaring). In alle andere gevallen verwijst het onderzoeksgerecht de spijtoptant onverwijld naar de bevoegde rechtbank of het hof teneinde de toegezegde straf uit te spreken.

De bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, gaat na:

- de proportionaliteit van de toezegging,
- of de wettelijke voorwaarden zijn nagekomen,
- of de spijtoptant het memorandum uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard,
- of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen,
- of de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd en waarop de toezegging slaat, overeenstemmen met de werkelijkheid,
- of de gronden tot verval niet aanwezig zijn en of de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade aanwezig is.

— de fabriquer, de modifier, de réparer, de céder, de détenir, de porter, de transporter, d'importer, d'exporter ou de faire transiter une arme ou des munitions;

— de servir dans les Forces armées.

Il est en effet contraire à l'éthique ou indésirable d'un point de vue sécuritaire de rendre possible une promesse relative à la privation de ces droits.

Le Conseil d'État demande dans quelle mesure il doit être tenu compte des règles en matière de récidive. Le recours au régime est également possible en cas de récidive. Le ministère public devra en tenir compte lors de la détermination d'une promesse proportionnelle.

Dans de tels cas, la promesse est soumise au juge, afin de faire prononcer la peine, conformément aux paragraphes 2 et 3. Le ministère public saisit de manière motivée le tribunal ou la cour compétent qui peut prononcer la peine. Le règlement ne porte pas atteinte à la répartition des pouvoirs matérielles et territoriales entre les cours et les tribunaux. Si l'affaire est déjà fixée devant le juge du fond, la promesse est soumise à l'audience fixée. La juridiction d'instruction peut se prononcer concernant la promesse si elle est compétente à prendre cette décision sur le fond (p.e. une simple déclaration de culpabilité). Dans tous les autres cas, la juridiction d'instruction renvoie sans délai le repentant devant le tribunal ou la cour compétents afin de prononcer la peine proposée.

Le tribunal ou la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction compétents, vérifie:

- la proportionnalité de la promesse,
- si les conditions légales sont rencontrées,
- si le repentant a accepté le memorandum librement et en connaissance de cause,
- si les faits correspondent à leur qualification juridique,
- si les faits, pour lesquels le repentant est poursuivi et sur lesquels porte la promesse, correspondent à la réalité,
- s'il n'existe pas de causes d'extinction et si la volonté d'indemniser les dommages éventuels est présente.

De bevoegde rechtbank of het hof spreekt vervolgens op gemotiveerde wijze de toegezegde straf uit. Hiertegen staat geen rechtsmiddel open. De Raad van State merkt in haar advies op dat deze regeling “in beginsel geen schending uitmaakt van artikel 2 bij het zevende Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, aangezien de betrokkene geacht kan worden impliciet afstand te hebben gedaan van zijn recht op dubbele aanleg en deze afstand met voldoende garanties is omgeven (...)”, en verwijst hiervoor naar rechtspraak van het EHRM (EHRM 29 april 2014, Natsvlishvili en Togonidze/Georgie).

De rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht spreekt zich niet uit over de subsidiariteit. Aangezien de ervaringen met de verschoningsgronden opgenomen in de Drugwet hebben aangetoond dat deze voorwaarde vaak moeilijk door de vonnisrechter kan worden getoetst, wordt de toepassing van de verschoningsgrond in beginsel afhankelijk gesteld van de vordering van het openbaar ministerie.

Deze beschikt doorgaans wel over de nodige informatie om na te gaan of de verstrekte getuigenverklaring onthullend is en in hoeverre de getuigenverklaring die de spijtoptant wenst af te leggen, het openbaar belang dient in het kader van de vervolging van zware en georganiseerde criminaliteit en of de door de spijtoptant geleverde informatie de toepassing van een verschoningsgrond ten gunste van de spijtoptant lijkt te verantwoorden.

Het openbaar ministerie zal, naast de toezegging, ook een straf vorderen die van toepassing wordt indien de spijtoptant de het opgelegde en door hem aanvaarde voorwaarden in het memorandum niet nakomt (bijvoorbeeld indien blijkt dat hij valse verklaringen heeft afgelegd, gepoogd heeft om zich te verstaan met de andere mededaders, bewijzen heeft pogen te verdwijnen,...). De rechter beslist autonoom binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen, van de wet en van zijn saisine, over een straf die van toepassing kan worden ingeval de spijtoptant de voorwaarden niet naleeft.

Deze regeling is volledig analoog aan de regelingen van de autonome probatiestraf zoals voorzien in artikel 37*octies* tot 37*undecies* en de werkstraf zoals voorzien in 37*quinquies* tot 37*septies* van het Strafwetboek.

De reden die werden hiertoe gehanteerd bij de werkstraf en de autonome probatiestraf, zijn ook hier van toepassing. Het biedt een zekerheid dat de spijtoptant zich aan de voorwaarden zal houden en zal een sterk ontradend effect hebben op het afleggen van valse verklaringen.

Le tribunal ou la cour compétents prononce ensuite la peine de manière motivée. Il n’y a pas de voie de recours contre celle-ci. Le conseil d’État remarque dans son avis que ce régime “ne viole en principe pas l’article 2 du septième Protocole à la Convention européenne des droits de l’homme, dès lors que l’intéressé peut être réputé avoir renoncé implicitement à son droit à un double degré de juridiction et que cette renonciation est entourée de garanties suffisantes (...)”, et renvoie pour ce motif à la jurisprudence de la CEDH (CEDH 29 avril 2014, Natsvlishvili et Togonidze/Géorgie).

Le tribunal ou la cour, ou le cas échéant la juridiction d’instruction, ne se prononce pas sur la subsidiarité. Les expériences avec les causes d’excuse figurant dans la loi sur les drogues ont démontré que cette condition est souvent difficile à contrôler par juge du fond. C’est pourquoi l’application de la cause d’excuse est en principe subordonnée à la réquisition du ministère public.

Celui-ci dispose généralement des informations nécessaires pour vérifier si le témoignage fourni est révélateur et dans quelle mesure le témoignage que le repentant souhaite apporter sert l’intérêt public dans le cadre de la poursuite de la criminalité lourde et organisée, et si les informations fournies par le repentant semblent justifier l’application d’une cause d’excuse en faveur du repentant.

Le ministère public, en plus de la promesse, requerra également une peine qui sera applicable si le repentant ne remplit pas les conditions imposées et acceptées par lui dans le mémorandum (s’il apparaît qu’il a fait de fausses déclarations, tenté de s’entendre avec les coauteurs, il a essayé de faire disparaître des preuves,...). Le juge décide de manière autonome, dans les limites des peines prévues pour l’infraction, de la loi, et en fonction de sa saisine, d’une peine qui peut s’appliquer en cas de non-respect des conditions par les repentants.

Cette disposition est tout-à-fait analogue aux dispositions de la peine de probation autonome prévue par l’article 37*octies* à 37*undecies* et de la peine de travail telle que prévue aux articles 37*quinquies* à 37*septies* du Code pénal.

La motivation concernant la peine de probation autonome et la peine de travail, s’applique également ici. Cette peine offre une certitude que le repentant adhèrera aux conditions et aura un fort effet dissuasif par rapport à une fausse déclaration.

In antwoord op de opmerking in het advies van de Raad van State, wordt verduidelijkt dat tegen de vervangende straf alle rechtsmiddelen open staan. In dit geval is immers geen sprake van een vrijwillige en met kennis gedane afstand van het recht op hoger beroep: de rechter beoordeelt de vervangende straf immers volledig autonoom, binnen de perken van de wet. Het ontwerp werd op dat punt verduidelijkt.

Het openbaar ministerie kan de vervolging tegen de spijtoptant gelijktijdig met de mededaders en medeplichtigen instellen. Dit zal het geval zijn indien, bijvoorbeeld, de spijtoptant eveneens vervolgd wordt voor de feiten waarover hij verklaringen aflegt.

De dagvaarding van de spijtoptant wordt echter niet afhankelijk gesteld van de vervolging van de misdrijven waarover de spijtoptant verklaringen heeft afgelegd. De spijtoptant kan immers verklaringen afleggen over misdrijven waarbij hij zelf niet betrokken is als mededader of medeplichtige, en in ruil een toezegging verkrijgen in het kader van een strafvordering die tegen hem wordt ingesteld voor een ander misdrijf. Het zou onredelijk zijn om de vervolging tegen de spijtoptant te schorsen tot de andere zaak voor de rechter wordt gebracht terwijl er onderling geen enkele samenhang bestaat.

Als voorbeeld kan worden meegegeven: de dader van een autodiefstal wordt vervolgd en geeft het openbaar ministerie pertinente informatie over een criminele organisatie die een gewapende overval heeft gepleegd, waarvan hij wel kennis heeft maar zonder hier echter zelf bij betrokken te zijn. Er is geen enkele reden waarom de vervolging tegen de spijtoptant voor de autodiefstal afhankelijk zou moeten worden gesteld van het verdere onderzoek naar de niet-gelinkte criminele organisatie.

De spijtoptant kan ook deel uitmaken van de criminele organisatie waarover hij verklaringen aflegt. In dat geval kan het openbaar ministerie, afhankelijk van de omstandigheden, de spijtoptant meteen voor de bevoegde rechter brengen met het oog op het uitspreken van de staf, of de vervolging gelijktijdig met de andere leden van de criminele organisatie instellen.

Een afwijzende beslissing van de rechter wordt gemotiveerd. De documenten die in het kader van de spijtoptantenregeling aan het strafdossier werden toegevoegd, worden op dat moment uit het dossier verwijderd en afzonderlijk neergelegd ter griffie.

De procureur des Konings kan vervolgens een nieuw memorandum afsluiten of vervolging instellen tegen de spijtoptant.

En réponse à la remarque dans l'avis du Conseil d'État, il est explicité que tous les moyens de droit sont ouverts contre une peine subsidiaire. Dans ce cas, il n'est en effet pas question d'une renonciation libre et en connaissance de cause au droit au recours juridictionnel: le juge apprécie en effet la peine subsidiaire de manière autonome, dans les limites de la loi. Le projet a été clarifié sur ce point.

Le ministère public peut poursuivre le repenté en même temps que les coauteurs et les complices. Ce sera le cas si, par exemple, le repenté est également poursuivi pour les faits

La citation du repenté n'est pas dépendante à la poursuite des infractions sur lesquelles le repenté a fait des déclarations. Le repenté peut en effet faire des déclarations sur des infractions dans lesquelles il n'est pas lui-même impliqué en tant que coauteur ou complice, et en échange obtenir une promesse dans le cadre d'une procédure pénale intentée contre lui pour une autre infraction. Il ne serait pas raisonnable de suspendre les poursuites contre le repenté jusqu'à ce que l'autre affaire soit portée devant les tribunaux alors qu'il n'y a aucun lien entre elles.

On peut citer à titre d'exemple: l'auteur d'un vol de voiture est poursuivi et fournit au procureur des informations pertinentes sur une organisation criminelle qui a commis un vol à main armée, dont il a connaissance mais sans cependant y être impliqué. Il n'y a aucune raison pour que les poursuites contre le repenté pour le vol de voiture soient rendues dépendantes de l'enquête ultérieure sur l'organisation criminelle sans lien avec celui-ci.

Le repenté peut également faire partie de l'organisation criminelle sur laquelle il fait des déclarations. Dans ce cas, le ministère public peut, selon les circonstances, citer le repenté immédiatement devant le tribunal compétent en vue de la prononciation de la peine, ou engager les poursuites en même temps que les autres membres de l'organisation criminelle.

Une décision négative du juge est motivée. Les documents qui ont été versés au dossier répressif dans le cadre du régime des repentés sont retirés à ce moment du dossier et déposés au greffe séparément.

Le procureur du Roi peut ensuite conclure un nouveau mémorandum ou intenter des poursuites contre le repenté.

De spijtoptant en, in voorkomend geval, het slachtoffer, en hun advocaten, worden gehoord door de rechtbank.

Ter zitting waar de spijtoptantenregeling wordt toegekend, kan het slachtoffer zich burgerlijke partij stellen. De spijtoptant wordt hierover gehoord. De rechter zal de burgerlijke belangen zo nodig aanhouden tot hij zich heeft uitgesproken over de andere beklagden.

Indien de spijtoptant de voorwaarden zoals voorzien in artikel 216/3, § 1 Sv. in het memorandum niet nakomt vat het openbaar ministerie de rechtbank, het hof of het onderzoeksgerecht die de vervangende straf heeft uitgesproken, die de niet-nakoming vaststelt en vervolgens beslist over de toepassing van de vervangende straf.

In het kader van de autonome probatiestraf en de werkstraf als autonome straf wordt de vaststelling van het niet nakomen van de voorwaarden toevertrouwd aan de strafuitvoeringsrechtbank. De Raad van State merkt in haar advies op dat de strafuitvoeringsrechtbank in het kader van de spijtoptantenregeling niet de geschikte rechtbank betreft, daar "het vaststellen dat niet aan de voorwaarden van het memorandum is voldaan (en de daaraan gekoppelde vaststelling dat de vervangende straf moet worden toegepast), betreft immers niet de strafuitvoering zelf, terwijl aan de strafuitvoeringsrechtbank geen appreciatiebevoegdheid zou kunnen worden toegekend omtrent de vervangende straf als zodanig aangezien het in strijd zou zijn met artikel 157 van de Grondwet dat zij de bevoegdheid zou hebben een eerder door de strafrechter opgelegde straf te wijzigen." Het wetsontwerp houdt rekening met dit advies.

In voorkomend geval zal de in het kader van de toezegging reeds uitgevoerde straf toegerekend worden op de straf die moet worden ondergaan.

De termijn waarbinnen toepassing van de vervangende straf kan worden gemaakt wordt in de tijd beperkt. Het is immers onwenselijk dat de spijtoptant jaren in onzekerheid leeft over een eventuele toepassing van de vervangende straf. De regeling zou hierdoor onaantrekkelijk worden en in de praktijk onwerkbaar zijn.

Deze termijn bedraagt de termijn die gelijk is aan de duurtijd van de vervangende straf. De Raad van State stelt voor om deze termijn op adequate en objectieve wijze te bepalen. Deze termijn is objectief motiveerbaar daar deze wordt afgeleid van de tijdsvoorwaarden bij voorwaardelijke invrijheidstelling, die eveneens gekoppeld is aan het uitvoerbaar gedeelte van de straf. Indien het niet nakomen van de voorwaarden echter

Le tribunal entend le repentant et, le cas échéant, la victime et leurs avocats.

La victime peut se constituer partie civile à l'audience au cours de laquelle le régime des repentants est accordé. Le repentant est entendu à cet égard. Le cas échéant, le juge réservera les intérêts civils jusqu'à ce qu'il se soit prononcé au sujet des autres prévenus.

Si le repentant ne respecte pas ses obligations, conformément à l'article 216/3, § 1er, du Code d'instruction criminelle, figurant dans le memorandum, le ministère public saisit le tribunal, la cour ou la juridiction d'instruction qui a prononcé la peine subsidiaire, qui constate la non-conformité et décide ensuite sur l'application de la peine subsidiaire.

Dans le cadre de la peine de probation autonome et la peine de travail en tant que peine autonome, la constatation du non-respect des conditions est confiée au tribunal de l'application des peines. Le Conseil d'État remarque dans son avis que dans le cadre du régime des repentants, le Tribunal de l'application des peines n'est pas le tribunal approprié de par le fait que "la constatation que les conditions du memorandum ne sont pas remplies (et la constatation y afférente que la peine subsidiaire doit être appliquée) ne concerne pas l'exécution de la peine elle-même, alors qu'aucun pouvoir d'appréciation ne pourrait être attribué au tribunal de l'application des peines concernant la peine de substitution en tant que telle, étant donné qu'il serait contraire à l'article 157 de la Constitution qu'il soit compétent pour modifier une peine infligée antérieurement par le juge pénal." Le projet de loi tient compte Le projet de loi prend en compte cet avis.

Le cas échéant, la peine déjà effectuée dans le cadre de la promesse sera déduite de la peine à purger.

Le délai d'application de la peine subsidiaire est limitée dans le temps. En effet, il n'est pas souhaitable que le repentant vive durant des années dans l'incertitude quant à l'application possible de la peine de substitution. Le régime deviendrait ainsi peu attrayant et inapplicable dans la pratique.

Ce délai équivaut au délai qui est égal à la durée de la peine subsidiaire. Le Conseil d'État propose de déterminer ce délai de manière adéquate et objective. Ce délai peut être motivé de manière objective parce qu'il est le corollaire des conditions de temps de la libération conditionnelle, qui elle aussi est liée à la partie exécutable de la peine. Si le non-respect des conditions est cependant lié à des déclarations mensongères, à

verband houden met het afleggen van leugenachtige verklaringen of het doen verdwijnen van bewijzen of zich verstaan met derden met het oogmerk om de vervolging te belemmeren, is deze termijn ten minsten vijf jaar. Immers, deze vaststelling kan soms pas enige tijd later gebeuren, bijvoorbeeld voor de rechter ten gronde die moet oordelen over de daders en medeplichtigen van de misdrijven *waarover* de spijtoptant verklaringen heeft afgelegd.

Tot slot dient te worden verduidelijkt, ingevolge de opmerking van de Raad van State, dat de normale regels inzake de openbaarheid van de zittingen van toepassing zijn.

Art. 216/6 (Toezegging van de procureur des Konings in de fase van de strafuitvoering)

De procureur des Konings kan ingevolge artikel 216/6, § 1 Sv., binnen zijn normale bevoegdheden in het kader van de strafuitvoering bepaalde toezeggingen verrichten aan de spijtoptant.

Ook in dit geval zal de procureur des Konings steeds een beoordeling maken inzake de opportuniteit om een dergelijke toezegging te doen en inzake de proportionaliteit van de toezegging, in het bijzonder rekening houden met de ernst van de potentiële gevolgen van de criminele handelingen.

De procureur des Konings dient daarenboven in elk geval in te staan voor een adequate bestraffing.

De toezeggingen, die eveneens in een memorandum worden opgenomen, kunnen omvatten:

— het nemen van een voor de betrokken spijtoptant gunstige beslissing in het kader van de strafuitvoering, zoals een beslissing om niet, of mits het nakomen van voorwaarden niet onmiddellijk, over te gaan tot strafuitvoering;

— het uitbrengen van een gunstig advies, zoals bepaald in Titel VI van de wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten.

Het gaat hierbij om een gunstig advies inzake beperkte detentie en het elektronisch toezicht, de voorwaardelijke invrijheidstelling, de voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering en de vermindering van de duur

la dissimulation de preuves ou à la collusion avec des tiers dans le but d'entraver les poursuites, ce délai est au minimum de cinq ans. En effet, cette constatation ne peut parfois être faite que plus tard, par exemple, devant le juge du fond qui doit juger les auteurs et les complices d'infractions à propos desquelles le repentant a fait des déclarations.

Enfin, suite à la remarque du Conseil d'État, il doit être explicité que les règles normales en matière de publicité des audiences sont d'application.

Art. 216/6 (promesse du procureur du Roi durant la phase de l'exécution de la peine)

Conformément à l'article 216/6, § 1er, du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi peut, dans le domaine de ses compétences normales, faire certaines promesses au repentant dans le cadre de l'exécution de la peine.

Dans ce cas également, le procureur évaluera toujours l'opportunité et la proportionnalité de la promesse, en particulier en prenant compte de la gravité des conséquences des conséquences potentielles d'actes criminels.

Le procureur du Roi doit dans chaque cas, veiller à une sanction adéquate.

Les promesses, figurant également dans le memorandum, peuvent contenir:

— la prise d'une décision favorable au repentant dans le cadre de l'exécution des peines, comme une décision de ne pas procéder à l'exécution d'une peine ou surseoir à l'exécution de la peine moyennant le respect de conditions;

— l'émission d'un avis favorable, comme prévu au Titre VI de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine.

Il s'agit en l'occurrence d'un avis favorable en matière de détention limitée et de surveillance électronique, de libération conditionnelle, de mise en liberté provisoire en vue de l'éloignement du territoire ou de la remise, et de la réduction de la durée, prononcée par le juge,

van de door de rechter uitgesproken ontzetting van het recht in een bepaalde aangewezen zone te wonen, te verblijven of er zich te vertonen.

Wat de toezeggingen betreffen inzake vrijheidsstraffen onder de 3 jaar waarvoor de minister van Justitie bevoegd blijft bij gebreke aan de installatie van de strafuitvoeringsrechters, zal de minister van Justitie hierover een richtlijn uitvaardigen teneinde de toepassing ook mogelijk te maken in afwachting van de inwerkingtreding van de wet;

— het toekennen van een uitgaansvergunning of een penitentiaal verlof.

Deze kunnen buiten de in de wet gestelde tijdsvoorwaarden worden toegekend. Aan het toekennen van een uitgaansvergunning of een penitentiaal verlof worden specifieke bijkomende voorwaarden gekoppeld.

De procureur des Konings gaat na of er in hoofde van de veroordeelde geen tegenaanwijzingen bestaan, die betrekking op het gevaar dat de veroordeelde zich aan de uitvoering van zijn straf zou onttrekken, op het risico dat hij tijdens de uitgaansvergunning of het penitentiaal verlof ernstige strafbare feiten zou plegen of op het risico dat hij de slachtoffers zou lastig vallen, waaraan men niet tegemoet kan komen door het opleggen van bijzondere voorwaarden.

De procureur des Konings herroept de uitgaansvergunning en het penitentiaal verlof indien aan de voorwaarden niet wordt voldaan.

Omdat dergelijke toezeggingen leiden tot een versnelde invrijheidstelling van de spijtoptant, wordt als bijkomende voorwaarde toegevoegd dat de spijtoptant geen gevaar mag opleveren voor de openbare veiligheid.

Paragraaf 2 van artikel 216/6 Sv. stelt dat het openbaar ministerie tevens, eveneens rekening houdend met de proportionaliteit en in het bijzonder met de ernst van de eventuele gevolgen van de criminele handelingen, en mits opname in het memorandum, kan toezeggen om niet over te gaan tot de uitvoering van de gehele of gedeeltelijke geldboete of de bijzondere verbeurdverklaring.

De situatie kan immers ontstaan dat de spijtoptant door de veroordeling tot het betalen van een geldboete of tot de bijzondere verbeurdverklaring van een bepaalde som of voorwerp, bvb. zijn woning zou moeten verkopen teneinde de straf te kunnen uitvoeren. Indien de spijtoptant echter zeer substantiële en nuttige informatie

de la déchéance du droit d'habiter, de résider ou de se tenir dans une zone déterminée désignée.

En ce qui concerne les peines privatives de liberté inférieures à trois ans pour lesquelles le ministre de la Justice reste compétent en l'absence de l'installation des juges d'exécution des peines, le ministre de la Justice émettra une directive afin d'introduire cette possibilité en attendant l'entrée en vigueur de la loi;

— l'octroi d'une permission de sortie ou d'un congé pénitentiaire.

Ceux-ci peuvent être accordés en dehors des délais fixés par la loi. Des conditions supplémentaires spécifiques sont liées à l'octroi d'une permission de sortie ou d'un congé pénitentiaire.

Le procureur examine s'il n'y existe pas de contre-indications de la part de la personne condamnée, portant sur le risque que le condamné se soustraie à l'exécution de sa peine, sur le risque qu'il commette des infractions graves pendant la permission de sortie ou le congé pénitentiaire ou sur le risque qu'il importune les victimes, auxquelles la fixation de conditions particulières ne puisse pas répondre.

Le procureur révoque la permission de sortie et le congé pénitentiaire si les conditions ne sont pas réunies.

Puisque de telles promesses aboutissent à une libération accélérée du repent, elles sont assorties de la condition supplémentaire que le repent ne doit pas constituer de danger pour la sécurité publique.

Le paragraphe 2 de l'article 216/6 du Code d'instruction criminelle dispose que le ministère public peut également, en tenant compte de la proportionnalité, et en particulier de la gravité des conséquences potentielles d'actes criminels, et, moyennant reprise dans le memorandum, promettre de ne pas procéder à l'exécution de l'ensemble ou d'une partie de l'amende ou de la confiscation spéciale.

Il peut en effet arriver qu'en raison de la condamnation à payer une amende ou à la confiscation spéciale d'une certaine somme ou objet, le repent doive p.e. vendre son habitation afin de pouvoir exécuter la peine. Si le repent a toutefois pu fournir des informations très substantielles et utiles sur ces faits criminels ou sur

heeft kunnen aanbrengen over deze of andere criminele feiten, is de uitvoering van deze geldstraf in sommige concrete gevallen niet wenselijk.

Bepaalde vormen van bijzondere verbeurdverklaringen bestaan onder vorm van een beveiligingsmaatregel. Het gaat bijvoorbeeld om de verbeurdverklaring zoals bedoeld in artikel 4 van de drugswet, artikel 8 van de wapenwet, artikel 457 van het Strafwetboek,... De verbeurdverklaringen hebben betrekking op gevaarlijke of illegale voorwerpen. Er wordt, zoals verzocht door de Raad van State, verduidelijkt dat hierover geen toezeggingen kunnen verricht worden.

Art. 216/7 (Toezeggingen van de procureur des Konings in de fase van de detentie)

In sommige gevallen is het evenwel niet wenselijk om een toezegging te doen in het kader van de strafvordering zoals bedoeld in artikel 216/7, § 1 Sv., waarbij de toezegging leidt tot een invrijheidstelling. Dit is het geval indien vanuit de spijtoptant nog steeds een gevaar voor de maatschappij uitgaat, of de misdrijven waarvoor hij werd veroordeeld dermate laakbaar zijn dat een dergelijke maatregelen maatschappelijk gezien niet verantwoord is.

Daarnaast bestaan situaties, zeker in het kader van georganiseerde criminaliteit, waarbij personen gedurende een lange tijd in voorlopige hechtenis conform de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis worden geplaatst, gelet op het gevaar voor de openbare orde. Ook hier is het niet wenselijk dat het openbaar ministerie het einde van de voorlopige hechtenis zou vorderen.

Daarom voorziet artikel 216/7, § 3 in de mogelijkheid om bepaalde toezeggingen te doen in de fase van de detentie, zowel in voorhechtenis als strafuitvoering, die betrekking hebben op het leven in de gevangenis en niet leiden tot een invrijheidstelling of een strafuitvoeringsmodaliteit.

De mogelijke toezeggingen houden verband met de plaatsing, en overplaatsing van de gedetineerde, zoals voorzien in artikel 18 van de wet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, of de daarmee verband houdende faciliteiten.

Op basis van de toezeggingen kan de gedetineerde in een andere gevangenis worden geplaatst (bv. dichter van de familie, onder een lichter regime, waar ruimere faciliteiten aanwezig zijn op het gebied van sport, bezoek, telefoongesprekken, detentieregime of

d'autres faits criminels, l'exécution de cette peine pécuniaire n'est pas souhaitable dans certains cas concrets.

Certaines formes de confiscation spéciale consistent en une forme de mesure de sécurité. Il s'agit par exemple de la confiscation telle que prévue à l'article 4 de la loi sur les stupéfiants, à l'article 8 de la loi sur les armes, à l'article 457 du Code pénal, etc. Les confiscations ont trait à des objets dangereux ou illégaux. Comme demandé par le Conseil d'État, il est précisé qu'aucune promesse ne peut être faite à cet égard.

Art. 216/7 (promesses du procureur du Roi durant la phase de la détention)

Dans certains cas, il n'est toutefois pas souhaitable de faire une promesse dans le cadre des poursuites pénales visée à l'article 216/7, § 1er, du Code d'instruction criminelle, car la promesse aboutit à une libération. Tel est le cas lorsque le repentir constitue encore un danger pour la société ou que les infractions pour lesquelles il a été condamné sont tellement répréhensibles que de telles mesures ne se justifient pas du point de vue sociétal.

Il existe en outre des situations, certainement dans le cadre de la criminalité organisée, dans lesquelles des personnes sont placées en détention préventive durant une longue période conformément à la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, en raison du danger qu'elles représentent pour l'ordre public. Dans ce cas, il n'est pas non plus souhaitable que le ministère public requière la fin de la détention préventive.

C'est pourquoi l'article 216/7, § 3, prévoit la possibilité de faire, durant la phase de la détention, tant durant la détention préventive que durant l'exécution de la peine, certaines promesses qui ont trait à la vie au sein de la prison et ne mènent pas à une libération ou à une modalité d'exécution de la peine.

Les possibilités de promesse sont liés au placement et au transfèrement du détenu, conformément à l'article 18 de la loi du 12 janvier 2005 concernant l'administration pénitentiaire ainsi que le statut juridique des détenus, ou les facilités connexes.

Sur la base des promesses, le détenu peut être placé dans une autre prison (par exemple, plus proche de la famille, sous un régime plus léger, où des facilités plus étendues sont disponibles concernant les activités sportives, les visites, les appels téléphoniques, le régime de

arbeid). De concrete uitoefening van de rechten van de gedetineerde maken immers het voorwerp uit van de huishoudelijke reglementen van de gevangenis, goedgekeurd door de minister van Justitie, waardoor tussen de gevangenis afwijkingen bestaan.

De maatregelen dienen te worden uitgevoerd door het Directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen en hebben potentieel een impact op de werking van de gevangenis. Deze kunnen dan ook enkel worden toegezegd mits een voorafgaandelijk akkoord van directeur-generaal van de penitentiare inrichtingen. De Raad van State merkt op dat dit mogelijk een onregelmatige delegatie door de wetgever inhoudt. Deze stelling kan niet gevolgd worden. De penitentiare administratie wordt immers geregeld in de basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden.

Deze toezeggingen kunnen in geen afbreuk doen aan de bevoegdheden van de gevangenisdirecteur in het kader van de tucht, orde en veiligheid binnen de gevangenis. De gevangenisdirecteur kan dus alle noodzakelijke maatregelen nemen die nodig zijn om de orde en veiligheid in de gevangenis te bewaren, ook ten aanzien van de spijtoptant. Indien de toezeggingen hierdoor niet kunnen worden uitgevoerd, spreekt het voor zich dat de gevangenisdirecteur de procureur des Konings in die gevallen op de hoogte stelt.

De minister van Justitie staat in voor de praktische tenuitvoerlegging van dit artikel middels een richtlijn aan het openbaar ministerie en aan het Directoraat-generaal penitentiare inrichtingen.

Art. 216/8 (Parlementair toezicht)

Artikel 216/8 Sv. voorziet in een jaarlijkse evaluatie van en controle op de toepassing van het onderhavige ontwerp, door het Parlement.

Art. 3

Artikel 3 van het ontwerp wijzigt verschillende bepalingen aan Hoofdstuk VIIter "Bescherming van bedreigde getuigen" in het Eerste boek van het Wetboek van Strafvordering.

Omdat het ontwerp (in artikel 4) zal toelaten dat ook vervolgde personen, zo nodig, van beschermingsmaatregelen zullen kunnen genieten in het kader van een spijtoptantenregeling, dienen bepaalde bepaalde flankerende maatregelen te worden genomen.

détention ou de travail).. L'exercice effectif des droits du détenu fait en effet l'objet des règlements d'ordre intérieur des prisons, approuvés par le ministre de la Justice, de sorte qu'il existe des différences entre les prisons.

Ces mesures doivent être exécutées par la Direction générale Établissements pénitentiaires et ont potentiellement un impact sur le fonctionnement des prisons. Elles ne peuvent dès lors être promises que moyennant l'accord préalable du directeur général des établissements pénitentiaires. Le Conseil d'État remarque que ceci comporte potentiellement une délégation irrégulière par le législateur. Ce raisonnement ne peut être suivi. L'administration pénitentiaire est en effet régie par la loi de principe du 12 janvier 2005 relative à l'administration pénitentiaire ainsi qu'au le statut juridique des détenus.

Ces promesses ne peuvent empiéter sur les compétences du directeur de prison en matière de discipline, d'ordre et de sécurité au sein de la prison. Le directeur de la prison peut donc prendre toutes les mesures nécessaires pour maintenir l'ordre et la sécurité en prison, également en ce qui concerne le repentis. Si, par conséquence, les promesses ne peuvent être mises en œuvre, il est évident que le directeur de la prison informe en le procureur du Roi.

Le ministre de la Justice est responsable de la mise en œuvre pratique de cet article via l'émission d'une directive adressée au ministère public et à la Direction générale des établissements pénitentiaires.

Art. 216/8 (contrôle parlementaire)

L'article 216/8 du Code d'instruction criminelle prévoit une évaluation annuelle et un contrôle de l'application du présent projet par le Parlement.

Art. 3

L'article 3 du projet modifie certaines dispositions du Chapitre VIIter "De la protection des témoins menacés" du Livre premier du Code d'instruction criminelle.

Puisque le projet (à l'article 4) permettra aussi à des personnes faisant l'objet de poursuites de bénéficier, le cas échéant, de mesures de protection dans le cadre d'un régime des repentis, il est nécessaire de prendre certaines mesures d'accompagnement.

De Raad van State merkt op dat deze maatregelen niet specifiek betrekking hebben op spijtoptanten. Het is inderdaad de bedoeling van de ontwerpsteller om deze maatregelen ook mogelijk te maken bij de bedreigde getuigen die geen spijtoptant zijn, maar het invoeren ervan is primair gericht op de spijtoptanten. De bescherming van spijtoptanten en de controle op de beschermde spijtoptanten is immers minder evident en vereisen dus bijkomende mogelijkheden voor de toezichthoudende diensten.

— Behoud van de *sociale en administratieve rechten door de bedreigde getuige*

In artikel 104, § 4 Sv. wordt toegevoegd dat de federale procureur de nodige vorderingen kan nemen ten aanzien van openbare diensten teneinde de persoon (zowel een spijtoptant als een andere bedreigde getuige) in de mogelijkheid te stellen zijn rechten inzake zijn sociaal en administratief statuut te laten gelden. Actueel stelt men immers vast dat, indien een getuige een nieuwe identiteit krijgt, tal van administratieve problemen ontstaan bij het verder toekennen van lonen en wedden, pensioenen, uitkeringen,... Deze specifieke opname moet verdere discussies ter zake uitsluiten. Door de toepassing van de spijtoptantenregeling zullen potentieel immers meer personen in aanmerking komen voor het statuut van bedreigde getuige.

— Geheimhoudingsplicht

Tevens wordt een geheimhoudingsplicht ingeschreven ten aanzien van eenieder die in het kader van zijn bediening kennis krijgt van de maatregelen van getuigenbescherming. Hiermee wordt verzekerd dat de maatregelen in de grootste discretie kunnen toegepast worden. Deze geheimhouding strekt zich bijvoorbeeld ook uit tot ambtenaren van andere overheidsdiensten die handelingen moeten stellen in het kader van de uitbetaling van pensioenen en uitkeringen, financiële instellingen die geconsulteerd worden en hun medewerking moeten verlenen bij het regelen van financiële transacties, penitentiair personeel die kennis heeft van het bestaan van een beschermingsmaatregelen,...

— Nemen van preventieve toezichtsmaatregelen

Daarnaast wordt een mogelijkheid ingevoerd tot het nemen van preventieve toezichtsmaatregelen op de bedreigde getuige. In de getuigenbeschermingsprocedure ontbreekt actueel een regeling om preventieve toezichtsmaatregelen op de persoon van de getuige, en de andere met hem opgenomen personen in het programma (gezinsleden en andere bloedverwanten) te nemen. Deze zijn nochtans noodzakelijk voor:

Le Conseil d'État remarque que ces mesures n'ont pas spécifiquement trait aux repentis. L'objectif du rédacteur du projet est effectivement de rendre ces mesures possibles pour les témoins menacés qui ne sont pas des repentis, mais leur introduction vise à la base les repentis. La protection des repentis et le contrôle des repentis protégés sont en effet moins évidents et requièrent donc des possibilités supplémentaires pour les services en charge de la surveillance.

— Maintien des *droits sociaux et administratifs du témoin menacé*

Il est ajouté dans l'article 104, § 4, du Code d'instruction criminelle que le procureur fédéral peut prendre les réquisitions nécessaires à l'égard des services publics afin de permettre à la personne (repenti ou autre témoin menacé) de faire valoir ses droits relatifs à son statut social et administratif. On constate en effet actuellement que lorsqu'un témoin reçoit une nouvelle identité, d'innombrables problèmes administratifs se posent en matière d'octroi de salaires et traitements, de pensions, d'allocations, etc. Cette insertion spécifique devrait exclure de nouvelles discussions en la matière. En raison de l'application du régime des repentis, davantage de personnes seront en effet potentiellement prises en considération pour le statut de témoin menacé.

— Obligation de garder le secret

Une obligation de garder le secret est en outre inscrite à l'égard de toute personne qui, dans le cadre de sa fonction, a connaissance des mesures de protection des témoins, ce afin de garantir que les mesures puissent être appliquées dans la plus grande discrétion. Ce secret s'étend par exemple aussi aux fonctionnaires d'autres services publics qui doivent poser des actes dans le cadre du paiement de pensions et d'allocations, aux institutions financières qui sont consultées et doivent prêter leur concours au règlement de transactions financières, au personnel pénitentiaire qui a connaissance de l'existence de mesures de protection...

— Prise de mesures de surveillance préventives

Une possibilité de prendre des mesures de surveillance préventives à l'égard du témoin menacé est également instaurée. Dans la procédure de protection des témoins, il manque actuellement des dispositions pour prendre des mesures de surveillance préventives à l'égard de la personne du témoin et des autres personnes qui figurent avec lui dans le programme (membres de la famille et autres parents). Celles-ci sont toutefois nécessaires pour:

- hun fysieke integriteit;
- het vermijden van een negatieve psychologische weerslag op de bedreigde getuige en zijn gezin;
- de fysieke integriteit van de politiemensen en de personeelsleden van het gevangeniswezen die instaan voor de begeleiding en de beveiliging;
- de integriteit van het beschermingssysteem;
- het drukken van de kosten (dure herhuisvesting); naar aanleiding van -vaak eenvoudig- te voorkomen veiligheidsincidenten.

Ook in andere Europese landen kent men het concept van de preventieve toezichtsmaatregelen binnen getuigenbescherming, zoals in Nederland, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Het ontwerp ent zich in hoofdzaak op de procedure die ook in deze landen bestaat.

Op last van de federale procureur zullen de getuigen aan wie beschermingsmaatregelen worden toegekend, proportioneel (in functie van de dreiging) onder verhoogd toezicht worden geplaatst, zowel in de fysieke als in de virtuele wereld, met als enig oogmerk het garanderen van de veiligheid.

De getuige en de personen die met hem worden opgenomen in het programma zullen steeds kennis krijgen van de mogelijke inzet van toezichtsmaatregelen, alsook de draagwijdte en de gevolgen ervan. Dit gebeurt uiteraard zonder de tactische procedés bloot te geven. De mogelijk inzet van dergelijke maatregelen zal gebeuren met medeweten van de personen bedoeld onder artikel 102. De kennisgeving dient schriftelijk te gebeuren. Ook de aanvraag en de uitvoering van de maatregelen zal het voorwerp uitmaken van uitgebreide verslaggeving aan de federale procureur.

Het betreft voornamelijk, doch niet exclusief: het discrete veiligheidstoezicht, het discreet kennismaken van poststukken, monitoring van de ter beschikking gestelde informatie- en communicatietechnologie (het klassieke telefoonverkeer, VOIP, mailverkeer, sociale media, internetgebruik, ...), het ter beschikking stellen van een beveiligde server waartoe de getuige via VPN toegang heeft teneinde zich beschermd op het internet te begeven, monitoring van de ter beschikking gestelde transportmiddelen, monitoring van financiën, monitoring/screening van de nieuwe leefomgeving van de bedreigde getuige...

- leur intégrité physique;
- éviter des répercussions psychologiques négatives chez le témoin menacé et sa famille;
- l'intégrité physique des fonctionnaires de police et des membres du personnel des établissements pénitentiaires chargés de l'accompagnement et de la sécurité;
- l'intégrité du système de protection;
- la compression des coûts (relogement onéreux), à la suite d'incidents de sécurité – souvent facilement évitables.

D'autres pays européens comme les Pays-Bas, l'Allemagne, la France et le Royaume-Uni connaissent également le concept de mesures de surveillance préventives dans le cadre de la protection des témoins. Le projet se greffe principalement sur la procédure qui existe également dans ces pays.

Sur ordre du procureur fédéral, les témoins à qui des mesures de protection sont accordées seront proportionnellement (en fonction de la menace) placés sous surveillance accrue, tant dans le monde physique que dans le monde virtuel, dans le seul but de garantir la sécurité.

Le témoin et les personnes prises en considération avec lui dans le programme seront toujours informés du recours éventuel à des mesures de surveillance ainsi que de la portée et des conséquences de ce recours, ce naturellement sans exposer les procédés tactiques. Les personnes visées à l'article 102 auront connaissance de l'éventuel recours à de telles mesures. La notification se fera par écrit. La demande et l'exécution des mesures feront également l'objet de rapports détaillés au procureur fédéral.

Il s'agit principalement, mais pas exclusivement, de la surveillance discrète de la sécurité, de la prise de connaissance discrète de courrier, du monitoring des technologies de l'information et de la communication mises à disposition (communications téléphoniques classiques, VoIP, trafic e-mail, médias sociaux, utilisation d'Internet...), la mise à disposition d'un serveur sécurisé auquel le témoin a accès via VPN afin de pouvoir surfer sur Internet de manière sécurisée, du monitoring des moyens de transport mis à disposition, du monitoring des finances, du monitoring/screening du nouvel environnement de vie du témoin menacé...

Voorbeelden:

Heel vaak wordt de getuigenbeschermingsdienst geconfronteerd met veiligheidsincidenten gegenereerd door de kinderen van de bedreigde getuige. De huidige generaties zijn opgegroeid met het internet en meer bepaald met de sociale media en het online gamen.

De kinderen worden bij hun opname in het programma verwijderd uit hun omgeving en dienen alle contacten met personen uit het verleden te verbreken, dit zowel in de fysieke als in de virtuele wereld. Dit valt hen dikwijls zwaar, nog zwaarder dan voor de volwassenen die in het programma zijn opgenomen.

Uiteraard blijft het vrij gemakkelijk om via het internet, de sociale media, online gaming, etc. contact te zoeken met de oude omgeving, wat actueel nagenoeg oncontroleerbaar is voor de getuigenbeschermingsdienst.

Het valt voor dat de kinderen van de getuige daarbij -soms heel bewust, maar vaak onbewust- hun nieuwe woonplaats, nieuwe naam, nieuwe school, nieuwe sportclub, enz. doorgeven aan hun vroegere vrienden, klasgenootjes, burens ...

De kinderen zijn zich, spijs alle veiligheidsbriefings en frequente sensibilisering vanwege de getuigenbeschermingsdienst onvoldoende bewust van de gevolgen van hun onveilig online gedrag.

Want vanuit veiligheidsoogpunt is dit voor een getuigenbeschermingsdienst een ernstig veiligheidsincident, dat steeds het voorwerp uitmaakt van een dringende, bijkomende dreigingsanalyse en meestal niet zonder gevolgen kan blijven.

Bij gebrek aan adequate, preventieve toezichtsmaatregelen komen dergelijke problemen meestal aan het licht in de acute fase, als het reeds onomkeerbare veiligheidsproblemen betreffen. De oplossing voor zo'n veiligheidsincident is een nieuwe relocatie van het gezin -vaak in een ander land-, dewelke gepaard gaat met een nieuwe identiteit.

Dit is vaak een bron van spanningen en psychologische druk en werkt ontwrichtend voor het gezin. Onvoldoende aandacht voor dit aspect kan een heel beschermingsprogramma op de helling zetten, de fysieke en psychische integriteit van betrokkenen schaden en torenhoge kosten veroorzaken.

Exemples:

Le service de protection des témoins est souvent confronté à des incidents occasionnés par les enfants du témoin menacé. Les générations actuelles ont grandi avec Internet et en particulier avec les médias sociaux et les jeux en ligne.

Lors de leur insertion dans le programme, les enfants sont éloignés de leur environnement et doivent rompre tout contact avec les personnes du passé, tant dans le monde physique que dans le monde virtuel. C'est souvent lourd pour eux, davantage que pour les adultes inclus dans le programme.

Naturellement, il demeure assez facile de chercher à entrer en contact avec l'ancien environnement par le biais d'Internet, des médias sociaux, des jeux en ligne ou autres, ce qui s'avère quasiment incontrôlable actuellement pour le service de protection des témoins.

Il arrive que les enfants du témoin communiquent alors – parfois de façon tout à fait consciente, mais souvent sans le savoir- leur nouveau domicile, leur nouveau nom, leur nouvelle école, leur nouveau club de sport ou autres à leurs anciens amis, camarades de classe, voisins, etc.

Malgré tous les briefings de sécurité et les fréquentes sensibilisations de la part du service de protection des témoins, les enfants ne sont pas suffisamment conscients des conséquences de leur comportement dangereux en ligne.

Du point de vue de la sécurité, cela représente pour le service de protection des témoins un grave incident de sécurité qui fait toujours l'objet d'une analyse complémentaire et urgente de la menace et ne peut la plupart du temps rester sans conséquence.

En l'absence de mesures de surveillance préventives adéquates, de tels problèmes ne sont décelés que dans la phase aiguë, lorsque des problèmes de sécurité déjà irréversibles se posent. La solution pour de tels incidents de sécurité est la relocalisation de la famille, souvent dans un autre pays, ce qui va de pair avec une nouvelle identité.

Ceci est souvent source de tensions et de pression psychologique et déstabilise la famille. Une attention insuffisante accordée à cet aspect peut mettre en péril tout un programme de protection, nuire à l'intégrité physique et psychique des intéressés et être source de coûts colossaux.

Het monitoren van de ter beschikking gestelde informatie- en communicatietechnologie en/of het ter beschikking stellen van een beveiligde server waartoe de kinderen via VPN toegang hebben, laat voortijdige detectie van problemen toe en maakt dat de in dit voorbeeld beschreven problematiek eerder uitzondering wordt dan regel.

In de nieuwe leefomgeving bouwen de kinderen uiteraard nieuwe contacten op.

Daarbij valt het voor dat ze die nieuwe contacten na verloop van tijd in vertrouwen meedelen wat hun echte achtergrond is.

Ook hier is niet steeds kwaad opzet in het spel. De ervaring leert echter dat dit soort van confidenties -eens de relatie anders gedefinieerd is- vaak leidt tot het beschamen van het vertrouwen en dan is er geen controle meer over de verspreiding van de informatie.

Het zijn uiteraard niet alleen de kinderen die voor veiligheidsincidenten kunnen zorgen. Ook de volwassenen in het programma kunnen de drang voelen om contact op te nemen met de familie naar aanleiding van overlijden, geboorte, communie, huwelijk, zware ziekte, ...

Vaak vergeet de getuige dat hij dergelijke contacten alleen mag aangaan via bemiddeling van de getuigenbeschermingsdienst en wordt er toch rechtstreeks contact opgenomen met de familie, waardoor tal van potentiële gevaren rijzen.

Ook in de nieuwe leefomgeving is het uiteraard mogelijk dat de getuige contacten aanknoopt met personen uit het criminele milieu. Zelfs zonder dat er sprake is van het plegen van criminele feiten is dit vanuit veiligheids-oogpunt ontoelaatbaar, zeker als de betrokken persoon een spijtoptant betreft. Dit soort van gedrag kan zorgen voor bijkomende dreiging en de kans op informatielekken is bijzonder groot.

Bij gedetineerde getuigen valt het voor dat ze worden benaderd door andere gedetineerden met het oog op beïnvloeding. Dit kan gaan van eenvoudige verzoeken tot echte intimidatiepogingen. Zelfs al wordt de getuige ondergebracht in een aparte vleugel die beter wordt gescreend, dan nog zijn contacten met andere gedetineerden binnen de gevangenis muren haast niet te vermijden.

Le monitoring des technologies de l'information et de la communication mises à disposition et/ou la mise à disposition d'un serveur sécurisé auquel les enfants peuvent accéder via VPN permettent une détection précoce des problèmes et font en sorte que la problématique décrite dans cet exemple soit l'exception plutôt que la règle.

Dans le nouvel environnement, les enfants établissent naturellement de nouveaux contacts.

Avec le temps, il arrive qu'ils mettent ces nouveaux contacts dans la confiance au sujet de leur passé.

Dans ce cas, il n'est pas non plus toujours question de mauvaises intentions. L'expérience nous apprend toutefois que des confidences de cette sorte – lorsque la relation se définit autrement – aboutissent souvent à une trahison de la confiance et la propagation des informations échappe alors à tout contrôle.

Les enfants ne sont bien entendu pas les seuls à être source d'incidents de sécurité. Les adultes du programme peuvent eux aussi être tentés de prendre contact avec la famille à l'occasion d'un décès, d'une naissance, d'une communion, d'un mariage, d'une grave maladie, etc.

Les témoins oublient souvent qu'ils ne peuvent établir ces contacts que par l'intermédiaire du service de protection des témoins et prennent quand même directement contact avec la famille, ce qui peut être source de nombreux problèmes potentiels.

Dans son nouvel environnement, il peut bien entendu également arriver que le témoin noue des contacts avec des personnes du milieu criminel. Même sans qu'il soit question de commettre des faits criminels, cela reste inadmissible du point de vue de la sécurité, surtout lorsque la personne concernée est un repent. Ce type de comportement peut présenter un danger supplémentaire et le risque de fuites d'informations est particulièrement élevé.

En ce qui concerne les témoins détenus, il arrive que ceux-ci soient approchés par d'autres détenus qui essayent de les influencer. Cela peut aller de la simple demande à de réelles tentatives d'intimidation. Même si le témoin est placé dans une aile séparée ayant fait l'objet d'un meilleur screening, il demeure pratiquement impossible d'éviter le contact avec d'autres détenus au sein des murs de la prison.

Het nemen van preventieve toezichtsmaatregelen zal deze risico's aanzienlijk verminderen omdat snel en adequaat kan gereageerd worden.

Art. 4

Artikel 4 van het ontwerp stelt de regeling voor bedreigde getuigen zoals voorzien in Hoofdstuk VIIIter "Bescherming van bedreigde getuigen" van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafvordering, open voor spijtoptanten.

Hiertoe wordt de actuele beperking in artikel 108, § 4, tweede lid Sv., waardoor de aan een bedreigde getuige toegekende beschermingsmaatregelen actueel ambtshalve worden ingetrokken wanneer deze formeel in verdenking gesteld wordt of vervolgd wordt door het openbaar ministerie voor de feiten die het voorwerp uitmaken van zijn getuigenis, opgeheven.

De voorwaarden inzake, de procedure tot toekenning van en procedure tot intrekking van de beschermingsmaatregelen wijzigen niet. De bevoegdheid van de getuigenbeschermingscommissie blijft eveneens onverlet.

Art. 5

Teneinde het mogelijk te maken voor het openbaar ministerie om rechtstreeks occasionele uitgaansvergunningen en penitentiaire verloven toe te staan aan een spijtoptant, wordt de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten ter zake aangepast.

Le ministre de la Justice,

Koen GEENS

La prise de mesures de surveillance préventives réduira sensiblement ces risques, car il sera possible de réagir rapidement et de manière adéquate.

Art. 4

L'article 4 du projet étend aux repentis les dispositions relatives aux témoins menacés visées au Chapitre VIIIter "De la protection des témoins menacés" du Livre premier du Code d'instruction criminelle.

À cet effet, la limitation actuelle de l'article 108, § 4, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle, selon laquelle les mesures de protection octroyées à un témoin menacé sont actuellement retirées d'office lorsqu'il est formellement inculpé ou poursuivi par le ministère public pour les faits sur lesquels il fait témoignage, est abrogée.

Les conditions relatives à la procédure d'octroi d'une procédure de retrait des mesures de protection ne changent pas. La compétence de la Commission de protection des témoins reste également inchangée.

Art. 5

Afin de permettre au ministère public d'octroyer directement des permissions de sortie et des congés pénitentiaires occasionnelles au repentis, la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine est adaptée en la matière.

Le ministre de la Justice,

Koen GEENS

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek van strafvordering met het oog op het invoeren van een wettelijke regeling inzake spijtoptanten

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

In Boek II, Titel I van het Wetboek van strafvordering wordt een Hoofdstuk II^{ter} ingevoegd, die de artikelen 216/1 tot 216/7 bevat, luidende:

“Hoofdstuk II^{ter} – Spijtoptanten.

Art. 216/1 (Definitie). Een spijtoptant in de zin van dit Wetboek is een verdachte, een in verdenkinggestelde, een beklaagde, een beschuldigde of een veroordeelde persoon die substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen aflegt omtrent gepleegde misdrijven zoals bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 en 4 van het Wetboek van Strafvordering, of misdrijven die werden gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, omtrent de eigen betrokkenheid en de betrokkenheid van derden daarbij.

Art. 216/2 (Memorandum met de spijtoptant). § 1. De procureur des Konings en de spijtoptant ondertekenen een schriftelijk memorandum. Het memorandum kan slechts worden afgesloten mits:

1° een voorafgaandelijk advies van de getuigenbeschermingscommissie wat betreft de mogelijkheid tot nemen van beschermingsmaatregelen waar later over beslist kan worden;

2° een voorafgaandelijk akkoord van de procureurs-generaal van de rechtsgebieden waar de spijtoptant wordt vervolgd of werd veroordeeld en van de rechtsgebieden waar de misdrijven waarover de spijtoptant te kennen geeft een getuigenverklaring te zullen afleggen werden gepleegd;

3° een voorafgaandelijk advies van de federale procureur.

§ 2. Het memorandum wordt gedateerd en bevat de volgende vermeldingen:

1° de identiteitsgegevens van de spijtoptant;

2° de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waar de misdrijven waarover de spijtoptant te kennen geeft een getuigenverklaring te zullen afleggen werden gepleegd en de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement van de spijtoptant wordt vervolgd of waar hij reeds veroordeeld is;

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi modifiant le Code d'Instruction criminelle en vue d'introduire des dispositions légales relatives aux repentis

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Dans le Titre I du Livre II du Code d'instruction criminelle, il est inséré un Chapitre II^{ter}, comportant les articles 216/1 à 216/7, rédigé comme suit:

“Chapitre II^{ter} – Des repentis.

Art. 216/1 (Définition). Un repentis au sens du présent Code est un suspect, un inculpé, un prévenu, un accusé ou un condamné qui fait des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes sur des infractions commises, visées à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4, du Code d'instruction criminelle, ou des infractions qui ont été commises dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324bis du Code pénal et concernant sa propre participation et la participation de tiers.

Art. 216/2 (Mémorandum avec le repentis). § 1er. Le procureur du Roi et le repentis signent un mémorandum écrit. Le mémorandum ne peut être conclu que moyennant:

1° un avis préalable de la commission de protection des témoins concernant la possibilité de prendre des mesures de protection, dont il pourra être décidé ultérieurement;

2° un accord préalable des procureurs généraux des ressorts dans lesquels le repentis est poursuivi ou a été condamné, ainsi que des ressorts dans lesquels les infractions, au sujet desquelles le repentis fait savoir qu'il fera une déposition, ont été commises;

3° un avis préalable du procureur fédéral.

§ 2. Le mémorandum est daté et contient les mentions suivantes:

1° les données d'identité du repentis;

2° le procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel ont été commises les infractions au sujet desquelles le repentis fait savoir qu'il déposera et le procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel le repentis est poursuivi ou est déjà condamné;

3° de nauwkeurige en omstandige opgave van:

a) de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd of waarvoor hij reeds veroordeeld is, alsmede de straffen die hem hierbij reeds werden opgelegd, en die het voorwerp uitmaken van de toezegging van de procureur des Konings;

b) de feiten en eventueel de verdachten waarover de spijtoptant te kennen geeft een getuigenverklaring te zullen afleggen;

c) de inhoud van de toezegging van de procureur des Konings;

d) de voorwaarden die met de toezegging van de procureur des Konings gepaard gaan, die in elk geval bestaan uit het verbod om handelingen te stellen zoals opgenomen in artikel 216/3, § 1, 2° tot 5°;

e) het voorafgaandelijk akkoord van de procureurs-generaal van de rechtsgebieden waar de spijtoptant wordt vervolgd of werd veroordeeld en van de rechtsgebieden waar de misdrijven waarover de spijtoptant te kennen geeft een getuigenverklaring te zullen afleggen werden gepleegd;

f) het voorafgaandelijk advies van de federale procureur;

g) de advocaat die bijstand verleent aan de spijtoptant bij het afsluiten van het memorandum

§ 3. Ingeval het gerechtelijk arrondissement waar de spijtoptant wordt vervolgd, verschilt van het gerechtelijk arrondissement waar in het kader van een opsporings- of gerechtelijk onderzoek gebruik gemaakt wordt of zal worden van de getuigenverklaring van de spijtoptant, brengen de bevoegde procureurs des Konings elkaar hiervan onverwijld op de hoogte en nemen zij alle noodzakelijke maatregelen om het goede verloop van de procedure te verzekeren. Bij gebrek aan consensus neemt de federale procureur een beslissing.

§ 4. Het memorandum wordt opgesteld in drie ondertekende exemplaren. Eén exemplaar wordt overhandigd aan de spijtoptant, een tweede wordt toegevoegd aan het strafdossier betreffende het misdrijf waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd of werd veroordeeld en een derde wordt door de procureur des Konings bijgehouden.

Indien de verklaring van de spijtoptant wordt aangewend in verschillende strafdossiers, wordt in elk van deze strafdossiers een voor eensluidend verklaard afschrift van het memorandum toegevoegd.

§ 5. Het memorandum wordt afgesloten en ondertekend in het bijzijn van een advocaat naar keuze of een door de stafhouder aan de spijtoptant toegewezen advocaat.

Indien de spijtoptant over onvoldoende inkomsten beschikt, zijn de artikelen 508/13 tot 508/18 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de toekenning van de gedeeltelijke of volledige kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand onverminderd van toepassing.

3° l'indication précise et détaillée:

a) des faits pour lesquels le repentant est poursuivi ou est déjà condamné, ainsi que les peines qui lui ont déjà été infligées à cet égard, et qui font l'objet de la promesse du procureur du Roi;

b) des faits et éventuellement des suspects au sujet desquels le repentant fait savoir qu'il déposera;

c) de la teneur de la promesse du procureur du Roi;

d) les conditions liées à la promesse du ministère public, qui consistent en tout cas en l'interdiction d'accomplir des actes prévus à l'article 216/3, § 1er, 2° à 5°;

e) de l'accord préalable des procureurs généraux d' ressorts dans lesquels le repentant est poursuivi ou a été condamné, ainsi que des ressorts dans lesquels les infractions, au sujet desquelles le repentant fait savoir qu'il fera une déposition, ont été commises;

f) de l'avis préalable du procureur fédéral;

g) l'avocat qui assiste le repentant lors de la conclusion du mémorandum.

§ 3. Si l'arrondissement judiciaire dans lequel le repentant est poursuivi est différent de celui dans lequel le témoignage du repentant est ou sera utilisé dans le cadre d'une information ou d'une instruction, les procureurs du Roi compétents s'en informent mutuellement sans délai et prennent toutes les mesures nécessaires afin de garantir le bon déroulement de la procédure. À défaut de consensus, le procureur fédéral prend une décision.

§ 4. Le mémorandum est conclu en trois exemplaires signés. Un exemplaire est remis au repentant, un deuxième est versé au dossier répressif relatif à l'infraction pour laquelle le repentant est poursuivi ou a été condamné et un troisième est conservé par le procureur du Roi ou le procureur fédéral.

Si la déclaration du repentant est utilisée dans différents dossiers répressifs, une copie certifiée conforme du mémorandum est versée dans chacun de ces dossiers répressifs.

§ 5. Le mémorandum est conclu et signé en présence d'un avocat du choix du repentant ou qui lui est désigné par le bâtonnier.

Si le repentant ne dispose pas de ressources suffisantes, les articles 508/13 à 508/18 du Code judiciaire relatifs au bénéfice de la gratuité complète ou partielle de l'aide juridique de deuxième ligne sont intégralement applicables.

De spijtoptant kan ten allen tijde een vertrouwelijk overleg hebben met zijn advocaat buiten de aanwezigheid van de procureur des Konings.

§ 6. De federale procureur houdt een register bij van alle opgestelde memoranda. Van elk door de procureur des Konings ondertekend memorandum wordt een voor eensluidend verklaard afschrift overgezonden aan de federale procureur en toegevoegd aan het register.

§ 7. Na de ondertekening van het memorandum gaat de spijtoptant binnen de termijn opgelegd in het memorandum over tot het afleggen van de verklaring.

§ 8. Het memorandum houdt een onweerlegbaar vermoeden van fout in. De spijtoptant verklaart in het memorandum dat hij bereid is tot het vergoeden van de schade.

Art. 216/3 (Intrekking van de toezegging van de procureur des Konings). § 1. De toezegging wordt ingetrokken:

1° indien de spijtoptant de door hem in het memorandum aanvaarde voorwaarden niet heeft nageleefd;

2° indien de spijtoptant nieuwe misdrijven pleegt;

3° indien de spijtoptant de hem ten laste gelegde feiten niet erkent of de schade niet vergoedt;

4° indien de spijtoptant, wetens en willens, onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen betreffende de bedoelde feiten heeft afgelegd;

5° indien de spijtoptant, teneinde de vervolging betreffende de bedoelde feiten te belemmeren, heeft gepoogd bewijzen te laten verdwijnen of zich te verstaan met derden.

§ 2. De toezegging wordt ingetrokken indien de verklaringen van de spijtoptant geen strafvervolging mogelijk maken, behoudens een afwijkende beslissing van de procureur des Konings.

§ 3. Indien de toezegging door een rechtbank werd bekrachtigd overeenkomstig artikel 216/5, spreekt deze rechtbank het verval van het memorandum uit overeenkomstig datzelfde artikel.

Art. 216/4 (Verklaring van de spijtoptant). § 1. In het memorandum worden de voorwaarden en de modaliteiten opgenomen die betrekking hebben op het afleggen van de verklaring door de spijtoptant.

De spijtoptant moet gevolg geven aan elke oproeping door de procureur des Konings, de onderzoeksrechter en de onderzoeks- en vonnisgerechten.

Verklaringen die door de spijtoptant worden afgelegd mogen alleen in aanmerking genomen worden als bewijs op voorwaarde dat zij in belangrijke mate steun vinden in andersoortige bewijsmiddelen.

Le repentí peut à tout moment se concerter confidentiellement avec son avocat hors la présence du procureur du Roi.

§ 6. Le procureur fédéral tient un registre de tous les mémoires établis. Une copie certifiée conforme de chaque mémorandum signé par le procureur du Roi est transmise au procureur fédéral et inscrite au registre.

§ 7. Après signature du mémorandum, le repentí fait sa déposition dans le délai fixé dans le mémorandum.

§ 8. Le mémorandum implique une présomption irréfutable de faute. Le repentí se déclare prêt dans le mémorandum à indemniser le dommage.

Art. 216/3 (Retrait de la promesse du procureur du roi). § 1. La promesse est retirée:

1° si le repentí n'a pas respecté les conditions qu'il avait acceptées dans le mémorandum;

2° si le repentí commet de nouvelles infractions;

3° si le repentí ne reconnaît pas les faits qui lui sont reprochés ou indemnise pas le dommage;

4° si le repentí a sciemment fait des déclarations incomplètes, non sincères ou non révélatrices concernant les faits visés;

5° si, en vue d'entraver les poursuites concernant les faits visés, le repentí a tenté de faire disparaître des preuves ou de s'entendre avec des tiers.

§ 2. La promesse est retirée si les déclarations du repentí ne permettent aucune poursuite pénale, sauf décision contraire du procureur du Roi.

§ 3. Si la promesse a été confirmée par un tribunal, conformément à l'article 216/5, le tribunal prononce l'expiration du mémorandum, conformément à ce même article.

Art. 216/4 (Déclaration du repentí). § 1er. Le mémorandum énonce les conditions et les modalités relatives à la déclaration du repentí.

Le repentí doit donner suite à chaque convocation du procureur du Roi, du juge d'instruction et des juridictions d'instruction et de jugement.

Les déclarations faites par le repentí ne peuvent être prises en considération comme preuve que si elles sont corroborées dans une mesure importante par d'autres éléments de preuve.

Elke verklaring die wordt afgelegd in uitvoering van het memorandum, dient naar het memorandum te verwijzen.

§ 2. Aan een spijtoptant kan noch gedeeltelijke anonimiteit in de zin van de artikelen 75*bis* en 155*bis*, noch volledige anonimiteit in de zin van artikel 86*bis* worden toegekend.

Art. 216/5 (Toezegging van de procureur des Konings in het kader van de strafvordering). § 1. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de subsidiariteit en de proportionaliteit, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de gevolgen van het misdrijf waarover de spijtoptant verklaringen aflegt, toezeggen:

1° Inzake door de spijtoptant gepleegde misdaden met geweld of bedreiging en de misdaden vervat in Titel 1*ter* van Boek 2 van het Strafwetboek, een straf te vorderen met toepassing van een strafvermindering overeenkomstig de artikelen 80 en 81 van het Strafwetboek;

2° Inzake de door de spijtoptant gepleegde wanbedrijven met geweld of bedreiging en de wandbedrijven zonder geweld of bedreiging vervat in Titel 1*ter* van Boek 2 van het Strafwetboek, een straf te vorderen met toepassing van een strafvermindering overeenkomstig het artikel 85 van het Strafwetboek;

3° Inzake de door de spijtoptant gepleegde misdaden zonder geweld of bedreiging en wanbedrijven zonder geweld of bedreiging, met uitsluiting van de misdaden en wanbedrijven vervat in Titel 1*ter* van Boek 2 van het Strafwetboek, geen straf te vorderen, dan wel een straf te vorderen die lager kan zijn dan de wettelijk bepaalde minimumstraf, dan wel een alternatieve straf te vorderen.

Er kunnen geen toezeggingen worden verricht over de straffen bepaald in artikel 31 tot en met 34 van het Strafwetboek.

§ 2. De procureur des Konings vordert, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen en de wet, de straf die van toepassing wordt ingeval de spijtoptant de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum overeenkomstig artikel 216/3, § 1 niet nakomt of niet heeft nagekomen.

§ 3. De rechtbank verifieert de proportionaliteit van de toezegging zoals bedoeld in paragraaf 1, de wettelijkheid van de toezegging en het memorandum, of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen, de gronden tot verval niet aanwezig zijn en de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade. Vervolgens spreekt ze de voorgestelde toegezegde straf uit.

De rechtbank beslist, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen, alsook van de wet, op grond waarvan de zaak voor hem werd gebracht, over de vervangende straf die overeenkomstig paragraaf 2 wordt gevorderd.

Op strafgebied staat geen rechtsmiddel open.

De afwijzing gebeurt in een beslissing die met redenen wordt omkleed. In dit geval wordt het dossier terug ter beschikking

Toute déclaration faite en exécution du mémorandum doit renvoyer au mémorandum.

§ 2. Ni l'anonymat partiel au sens des articles 75*bis* et 155*bis*, ni l'anonymat complet au sens de l'article 86*bis* ne peuvent être accordés à un repentí.

Art. 216/5 (Promesse du procureur du Roi concernant l'action publique). § 1er. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect des principes de subsidiarité et de proportionnalité, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences de l'infraction sur laquelle le repentí effectue des déclarations, promettre:

1° concernant les crimes avec violence ou menace et les crimes repris au Titre 1*ter* du Livre 2 du Code pénal, commis par le repentí, de requérir une peine avec application de la réduction de peine, conformément aux articles 80 et 81 du Code pénal;

2° concernant les délits avec violence ou menace, et les délits repris au Titre 1*ter* du Livre 2 du Code Pénal, commis par le repentí, de requérir une peine avec application de la réduction de peine, conformément à l'article 85 du Code pénal;

3° concernant les infractions sans violence ou menace et les délits commis sans violence ou menace commis par le repentí, à l'exclusion des crimes et délits repris au Titre 1*ter* du Livre 2 du Code Pénal, de ne requérir aucune peine, ou de requérir une peine inférieure au niveau légal ou encore de requérir une peine alternative.

Aucune promesse ne peut être faite concernant les peines prévues aux articles 31 à 34 du Code pénal.

§ 2. Le Procureur requiert, dans les limites des peines prévues par la loi pour l'infraction, la peine qui est applicable dans le cas où le repentí ne respecte pas ou n'a pas respecté les conditions telles que reprises dans le mémorandum conformément à l'article 216/3, § 1er.

§ 3. Le tribunal vérifie la proportionnalité de la promesse visée au paragraphe 1er, la légalité de la promesse et du mémorandum, si les faits correspondent avec leur qualification juridique correcte, l'absence des causes d'extinction et la disposition à indemniser l'éventuel dommage. Il prononce par la suite la peine proposée.

Le tribunal décide, dans les limites des peines prévues pour l'infraction, et par la loi, en fonction de sa saisine, de la peine de substitution requise conformément au paragraphe 2.

Les dispositions pénales ne sont susceptibles d'aucun recours.

Le rejet fait l'objet d'une décisions motivée. Dans ce cas, le dossier est de nouveau mis à la disposition du procureur

gesteld van de procureur des Konings en wordt de zaak toegewezen aan een anders samengestelde kamer.

Het door de spijtoptant en de procureur des Konings ondertekende memorandum en de documenten die werden opgemaakt en mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg in het kader van de procedure, alsook alle andere gerelateerde procedur stukken, worden dan uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg. Zij kunnen niet ten laste van de spijtoptant worden aangewend in een andere strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of andere procedure en ze zijn niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekentenis.

§ 4. De rechtbank hoort de spijtoptant of zijn advocaat over het memorandum en de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd.

In voorkomend geval, hoort de rechtbank ook het slachtoffer of zijn advocaat over de feiten en de vergoeding van de schade. Het slachtoffer kan zich op de zitting van de rechtbank, die het memorandum dient te bekrachtigen, burgerlijke partij stellen. De spijtoptant wordt gehoord met betrekking tot de burgerlijke rechtsvordering.

§ 5. De procureur des Konings maakt de zaak bij de strafuitvoeringsrechtbank aanhangig indien deze meent dat de spijtoptant de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum overeenkomstig artikel 216/3, § 1 niet nakomt of niet heeft nagekomen binnen de termijn die gelijk is aan de uitgesproken vervangende straf zoals bedoeld in paragraaf 3 lid 2, met het oog op de toepassing van die vervangende straf.

De zitting moet plaatsvinden uiterlijk één maand na de indiening van het schriftelijk verzoek.

De dag, het uur en de plaats van de zitting worden bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de veroordeelde.

Het dossier wordt gedurende ten minste vier dagen voor de datum waarop de zitting is vastgesteld voor inzage ter beschikking gesteld van de veroordeelde en zijn advocaat op de griffie van de strafuitvoeringsrechtbank.

De veroordeelde kan, op zijn verzoek, een afschrift van het dossier verkrijgen.

De strafuitvoeringsrechtbank hoort de veroordeelde en zijn raadsman en het openbaar ministerie.

Indien het voorwaarden betreft die in het belang van het slachtoffer zijn opgelegd, wordt het slachtoffer hieromtrent gehoord. Het slachtoffer is aanwezig op de zitting voor de tijd die nodig is om deze voorwaarden te onderzoeken. Het slachtoffer kan zijn opmerkingen voordragen.

Behoudens in de gevallen dat de openbaarheid gevaar oplevert voor de spijtoptant, de openbare orde, de goede zeden of de nationale veiligheid, is de zitting openbaar indien de veroordeelde hierom verzoekt.

du Roi et l'affaire est attribuée à une chambre autrement composée.

Le mémorandum signé par le repentant et par le procureur du Roi, les documents rédigés et les communications faites pendant la concertation dans le cadre de la procédure, ainsi que toutes les autres pièces de la procédure y afférentes sont écartés du dossier et déposés au greffe du tribunal de première instance. Ils ne peuvent être utilisés à charge du repentant dans une autre procédure pénale, civile, administrative, arbitrale ou autre et ne sont pas admissibles comme preuve, même comme aveu extrajudiciaire.

§ 4. Le tribunal entend le repentant ou son avocat sur le mémorandum et les faits pour lesquels le repentant est poursuivi.

Le cas échéant, le tribunal entend également la victime ou son avocat sur les faits et sur la réparation du dommage. La victime peut se constituer partie civile à l'audience du tribunal qui doit homologuer le mémorandum. Le repentant est entendus sur l'action civile.

§ 5. Le procureur du Roi saisit le Tribunal de l'application des peines si celui-ci estime que le repentant ne respecte pas ou n'a pas respecté les conditions telles que reprises dans le mémorandum conformément à l'article 216/3, § 1er, dans le délai qui est égale à la peine de substitution prononcée visée au paragraphe 3 alinéa 2 en vue de l'application de cette peine de substitution.

L'audience doit avoir lieu au plus tard un mois après l'introduction de la demande écrite.

Le jour, l'heure et le lieu de l'audience sont portés à la connaissance du repentant par un courrier postal par recommandé.

Le dossier est mis durant au moins quatre jours avant la date à laquelle l'audience est fixée, à la disposition du repentant et de son avocat au greffe du tribunal de l'application des peines.

Le repentant peut, à sa demande, obtenir une copie du dossier.

Le Tribunal de l'application des peines entend le repentant et son avocat et le procureur du Roi.

Si s'agit des conditions imposées dans l'intérêt de la victime, la victime est entendue. La victime est présente à l'audience le temps qui est nécessaire pour examiner ces conditions. La victime peut formuler ses remarques.

Sauf dans les cas où la publicité entraîne en un danger pour le repentant, l'ordre public, les bonnes mœurs ou la sécurité nationale, l'audience est publique si le repentant en fait la demande.

De strafuitvoeringsrechtbank beslist binnen veertien dagen nadat de zaak in beraad is genomen.

Art. 216/6 (Toezegging van de procureur des Konings over de strafuitvoering). § 1. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de subsidiariteit en de proportionaliteit, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de gevolgen van het door de spijtoptant aangebrachte misdrijf en indien de spijtoptant geen gevaar oplevert voor de openbare veiligheid, toezeggen:

1° een gunstig advies zoals bepaald in Titel VI van de wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, uit te brengen;

2° een uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3°, of een penitentiair verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3°, van de wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten toe te staan, onverminderd artikelen 5, 2°, en 7, 2°, van diezelfde wet;

3° een gunstige beslissing in het kader van de strafuitvoering te nemen.

§ 2. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de subsidiariteit en de proportionaliteit, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de gevolgen van het door de spijtoptant aangebrachte misdrijf, toezeggen om niet of gedeeltelijk over te gaan tot de tenuitvoerlegging van de geldboete of de bijzondere verbeurdverklaring.

Art. 216/7 (Toezeggingen van de procureur des Konings in de fase van de detentie). De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de subsidiariteit en de proportionaliteit en een voorafgaand akkoord van de directeur-generaal van de Penitentiaire Inrichtingen een toezegging verrichten inzake de plaatsing en overplaatsing zoals voorzien in artikel 18 van de wet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, en de daarmee verband houdende faciliteiten.

Deze toezegging kan geen afbreuk doen aan de bevoegdheden van de gevangenisdirecteur in het kader van de tucht, orde en veiligheid binnen de gevangenis.

De minister van Justitie neemt de noodzakelijke maatregelen met betrekking tot de uitvoering van de faciliteiten in de gevangenis. De tenuitvoerlegging van de maatregelen binnen de gevangenis wordt verzorgd door het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen.

Art. 216/8 (Parlementair toezicht). De minister van Justitie brengt elk jaar verslag uit aan het Parlement over de toepassing van de artikelen 216/1 tot en met 216/7.

Le Tribunal de l'application des peines décide dans les quatorze jours après que l'affaire ait été prise en délibéré.

Art. 216/6 (Promesse du procureur du Roi concernant l'exécution de la peine). § 1er. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect des principes de subsidiarité et de proportionnalité, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences de l'infraction sur laquelle le repentí effectue des déclarations, et si le repentí ne constitue pas de danger pour la sécurité publique, promettre:

1° d'émettre un avis favorable, comme stipulé au Titre VI de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine, au repentí;

2° d'octroyer une permission de sortie, telle que visée à l'article 4, § 2, 3°, ou un congé pénitentiaire, tel que visé à l'article 6, § 2, 3°, de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine, sans préjudice aux articles 5, 2° et 7, 2° de la même loi;

3° de prendre une décision favorable dans le cadre de l'exécution de la peine.

§ 2. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect des principes de subsidiarité et de proportionnalité, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences de l'infraction sur laquelle le repentí effectue des déclarations, , promettre de ne pas procéder en tout ou en partie à l'exécution d'une amende ou d'une confiscation spéciale.

Art. 217 (Promesse du procureur du Roi lors de la phase de détention). Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect des principes de subsidiarité et de proportionnalité et moyennant un accord préalable du directeur général des Établissements pénitentiaires, faire une promesse concernant le placement et le transfèrement prévu à l'article 18 de la loi du 12 janvier 2005 concernant l'administration pénitentiaire ainsi que le statut juridique des détenus, et les facilités connexes.

Cette promesse ne peut porter préjudice aux compétences du directeur de prison dans le cadre de la discipline, de l'ordre et de la sécurité au sein de la prison.

Le ministre de la Justice prend les mesures nécessaires concernant la mise en œuvre des facilités au sein des prisons. L'exécution des mesures au sein de la prison est assurée par la direction générale des Établissements pénitentiaires.

Art. 216/8 (Contrôle parlementaire). Le ministre de la Justice fait rapport annuellement au Parlement sur l'application des articles 216/1 à 216/7.

Hij brengt het Parlement op de hoogte van het aantal onderzoeken die aanleiding gegeven hebben tot de maatregelen bedoeld in die artikelen, van de duur van die maatregelen, van het aantal betrokken personen en van de behaalde resultaten.”

Art. 3

In artikel 104 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 4 wordt aangevuld met een tweede en derde lid, luidende:

“De persoon aan wie bijzondere beschermingsmaatregelen worden toegekend, heeft recht op de vrijwaring van zijn sociale en administratieve rechten. De federale procureur kan hiertoe de medewerking vorderen van de ambtenaren en agenten van de openbare diensten en besturen. De getuigenbeschermingsdienst staat in voor de uitvoering van deze vordering.

Iedere persoon die uit hoofde van zijn functie kennis krijgt van deze maatregelen of daaraan zijn medewerking verleent, is tot geheimhouding verplicht. Iedere schending van het geheim wordt gestraft overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.”;

2° een paragraaf 5 wordt ingevoegd, luidende:

“De federale procureur kan tevens, indien daartoe grond bestaat, toelating verlenen om de noodzakelijke, preventieve toezichtmaatregelen te nemen ter vrijwaring van de veiligheid en de fysieke, psychische en morele integriteit van de in het artikel 102 bedoelde personen na toekenning van beschermingsmaatregelen zoals bedoeld onder § 1 en § 2. Van de mogelijkheid hiertoe wordt schriftelijk kennis gegeven aan de bedreigde getuige.”

Art. 4

In artikel 108 van hetzelfde Wetboek wordt in paragraaf 4 het tweede lid opgeheven.

Art. 5

In de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de artikelen 4, § 2 en 6, § 2, wordt telkenmale een 3° ingevoegd bevattende: “door de procureur des Konings, in het kader van artikel 216/6, § 1, 2°, van het Wetboek van Strafvordering”;

2° in artikel 10 wordt een vijfde paragraaf ingevoegd bevattende: “Dit artikel is niet van toepassing op de

Il informe le Parlement du nombre d’instructions ayant donné lieu à des mesures visées par ces articles, de la durée de ces mesures, du nombre de personnes concernées et des résultats obtenus.”

Art. 3

À l’article 104 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

1° le paragraphe 4 est complété par deux alinéas rédigés comme suit:

“La personne à qui des mesures de protection spéciales sont octroyées a droit à la préservation de ses droits sociaux et administratifs. Le procureur fédéral peut à cet effet requérir le concours des fonctionnaires et des agents des administrations et services publics. Le service de protection des témoins s’assure de l’exécution de cette réquisition.

Toute personne qui, du chef de sa fonction, a connaissance de ces mesures ou y prête son concours est tenue de garder le secret. Toute violation du secret est punie conformément à l’article 458 du Code pénal.”;

2° il est inséré un paragraphe 5 rédigé comme suit:

“Le procureur fédéral peut également autoriser, s’il y a lieu, la prise de mesures de surveillance préventives nécessaires afin de préserver la sécurité et l’intégrité physique, psychique et morale des personnes visées à l’article 102 après l’octroi de mesures de protection visées aux §§ 1er et 2. Le témoin menacé est informé par écrit de cette possibilité”.

Art. 4

Dans l’article 108, § 4, du même Code, l’alinéa 2 est abrogé.

Art. 5

La loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d’exécution de la peine est modifiée comme suit:

1° aux articles 4, § 2 et 6, § 2, un 3° est inséré qui contient “par le procureur du Roi, à répondre aux modalités fixées dans le cadre de l’article 216/6, § 1er, 2°, du Code d’Instruction criminelle”;

2° dans l’article 10, un cinquième alinéa est inséré, contenant: “Le présent article ne s’applique pas à la permission

uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3°, of een penitentiaal verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3°;

3° er wordt een artikel 14/1 ingevoegd bevattende: "Indien de voorwaarden van een beslissing tot toekenning van een uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3°, of een penitentiaal verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3°, niet worden nageleefd, of indien er in hoofde van de veroordeelde een tegenaanwijzing ontstaat die niet bestond op het moment van toekenning van de uitgaansvergunning of het penitentiaal verlof, herroept de procureur des Konings de beslissing."

de sortie visée à l'article 4, § 2, 3° ou au congé pénitentiaire visé à l'article 6, § 2, 3°.

3° l'article 14/1 est inséré, contenant: "Si les conditions d'une décision d'octroi d'une permission de sortie visée à l'article 4, § 2, 3°, ou d'un congé pénitentiaire visé à l'article 6, § 2, 3° ne sont pas respectées, ou en cas de contre-indication dans le chef de la personne condamnée, qui n'existait pas au moment de l'octroi de la permission de sortie ou du congé pénitentiaire, le procureur du Roi annule la décision."

Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van strafvordering met het oog op het invoeren van een wettelijke regeling inzake spijtoptanten - (v1) - 01/12/2017 14:49

Geïntegreerde impactanalyse

Beschrijvende fiche

A. Auteur

Bevoegd regeringslid

Koen GEENS, Minister van Justitie

Contactpersoon beleidscel

Naam : Philip VERMOOTE

E-mail : philip.vermoote@just.fgov.be

Tel. Nr. : 02/542.80.98

Overheidsdienst

FOD JUSTITIE

Contactpersoon overheidsdienst

Naam : Tine DE MEULENAER

E-mail : tine.demeulenaer@just.fgov.be

Tel. Nr. : 02/542.67.96

B. Ontwerp

Titel van de regelgeving

Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van strafvordering met het oog op het invoeren van een wettelijke regeling inzake spijtoptanten

Korte beschrijving van het ontwerp van regelgeving met vermelding van de oorsprong (verdrag, richtlijn, samenwerkingsakkoord, actualiteit, ...), de beoogde doelen van uitvoering.

Wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering teneinde een nieuwe regeling in te voeren aangaande spijtoptanten, hetgeen tot op heden nog niet wettelijk geregeld was.

Impactanalyses reeds uitgevoerd:

Ja Nee

C. Raadpleging over het ontwerp van regelgeving

Verplichte, facultatieve of informele raadplegingen

Inspecteur van Financiën

Minister van Begroting

Raad van State

D. Bronnen gebruikt om de impactanalyse uit te voeren

Statistieken, referentiedocumenten, organisaties en referentiepersonen

/

Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van strafvordering met het oog op het invoeren van een wettelijke regeling inzake spijtoptanten - (v1) - 01/12/2017 14:49

Welke impact heeft het ontwerp van regelgeving op deze 21 thema's?

1. Kansarmoedebestrijding

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

2. Gelijke kansen en sociale cohesie

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

3. Gelijkheid van vrouwen en mannen

1. Op welke personen heeft het ontwerp (rechtstreeks of onrechtstreeks) een impact en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van deze groep(en) van personen?

Er zijn personen betrokken. | Personen zijn niet betrokken.

Leg uit waarom:

Het voorontwerp heeft enerzijds een impact op de spijtoptant zelf en anderzijds op alle rechtsonderhorigen, die beiden, zonder onderscheid naar geslacht, door de invoering van de regeling van de spijtoptanten beter beschermd zullen zijn in hun rechten.

4. Gezondheid

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

5. Werkgelegenheid

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

6. Consumptie- en productiepatronen

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

7. Economische ontwikkeling

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

8. Investerings

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

9. Onderzoek en ontwikkeling

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

10. Kmo's

1. Welke ondernemingen zijn rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken?

Er zijn ondernemingen (inclusief kmo's) betrokken. | Ondernemingen zijn niet betrokken.

Leg uit waarom:

Geen ondernemingen betrokken.

11. Administratieve lasten

| Ondernemingen of burgers zijn betrokken. Ondernemingen of burgers zijn niet betrokken.

2/3

Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van strafvordering met het oog op het invoeren van een wettelijke regeling inzake spijtoptanten - (v1) - 01/12/2017 14:49

12. Energie

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

13. Mobiliteit

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

14. Voeding

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

15. Klimaatverandering

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

16. Natuurlijke hulpbronnen

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

17. Buiten- en binnenlucht

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

18. Biodiversiteit

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

19. Hinder

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

20. Overheid

Positieve impact Negatieve impact | Geen impact

21. Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling

1. Identificeer de eventuele rechtstreekse of onrechtstreekse impact van het ontwerp op de ontwikkelingslanden op het vlak van: voedselveiligheid, gezondheid en toegang tot geneesmiddelen, waardig werk, lokale en internationale handel, inkomens en mobilisering van lokale middelen (taxatie), mobiliteit van personen, leefmilieu en klimaatverandering (mechanismen voor schone ontwikkeling), vrede en veiligheid.

Impact op ontwikkelingslanden. | Geen impact op ontwikkelingslanden.

Leg uit waarom:

Geen ontwikkelingslanden betrokken. Het voorontwerp heeft betrekking op België.

Projet de loi modifiant le Code d'Instruction criminelle en vue d'introduire des dispositions légales relatives aux repentis -
(v1) - 01/12/2017 14:49

Analyse d'impact intégrée

Fiche signalétique

A. Auteur

Membre du Gouvernement compétent

Koen GEENS, Ministre de la Justice

Contact cellule stratégique

Nom : Philip VERMOOTE

E-mail : philip.vermoote@just.fgov.be

Téléphone : 02/542.80.98

Administration

SPF JUSTICE

Contact administration

Nom : Tine DE MEULENAER

E-mail : tine.demeulenaer@just.fgov.be

Téléphone : 02/542.67.96

B. Projet

Titre de la réglementation

Projet de loi modifiant le Code d'Instruction criminelle en vue d'introduire des dispositions légales relatives aux repentis

Description succincte du projet de réglementation en mentionnant l'origine réglementaire (traités, directive, accord de coopération, actualité, ...), les objectifs poursuivis et la mise en œuvre.

Modifications du Code d'instruction criminelle afin d'introduire un nouveau règlement concernant les repentis, qui jusqu'à présent n'était pas encore réglementé par la loi.

Analyses d'impact déjà réalisées :

Oui Non

C. Consultations sur le projet de réglementation

Consultation obligatoire, facultative ou informelle

Inspecteur des Finances

Ministre du Budget

Conseil d'État

D. Sources utilisées pour effectuer l'analyse d'impact

Statistiques, documents, institutions et personnes de référence

/

Projet de loi modifiant le Code d'Instruction criminelle en vue d'introduire des dispositions légales relatives aux repentis -
(v1) - 01/12/2017 14:49

Quel est l'impact du projet de réglementation sur ces 21 thèmes ?

1. Lutte contre la pauvreté

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

2. Égalité des chances et cohésion sociale

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

3. Égalité des femmes et des hommes

1. Quelles personnes sont (directement et indirectement) concernées par le projet et quelle est la composition sexuée de ce(s) groupe(s) de personnes ?

Des personnes sont concernées. | Aucune personne n'est concernée.

Expliquez pourquoi :

D'une part, l'avant-projet a un impact sur les repentis mêmes et d'autre part sur tous les justiciables qui, tout deux, indépendamment du sexe, seront mieux protégés dans leurs droits par d'une réglementation sur les repentis.

4. Santé

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

5. Emploi

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

6. Modes de consommation et production

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

7. Développement économique

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

8. Investissements

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

9. Recherche et développement

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

10. PME

1. Quelles entreprises sont directement et indirectement concernées ?

Des entreprises (dont des PME) sont concernées. | Aucune entreprise n'est concernée.

Expliquez pourquoi :

Pas d'entreprises concernées.

11. Charges administratives

| Des entreprises/citoyens sont concernés. Les entreprises/citoyens ne sont pas concernés.

Projet de loi modifiant le Code d'Instruction criminelle en vue d'introduire des dispositions légales relatives aux repentis -
(v1) - 01/12/2017 14:49

12. Énergie

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

13. Mobilité

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

14. Alimentation

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

15. Changements climatiques

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

16. Ressources naturelles

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

17. Air intérieur et extérieur

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

18. Biodiversité

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

19. Nuisances

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

20. Autorités publiques

Impact positif Impact négatif | Pas d'impact

21. Cohérence des politiques en faveur du développement

1. Identifiez les éventuels impacts directs et indirects du projet sur les pays en développement dans les domaines suivants : sécurité alimentaire, santé et accès aux médicaments, travail décent, commerce local et international, revenus et mobilisations de ressources domestiques (taxation), mobilité des personnes, environnement et changements climatiques (mécanismes de développement propre), paix et sécurité.

Impact sur les pays en développement. | Pas d'impact sur les pays en développement.

Expliquez pourquoi :

Aucun pays en développement concerné. L'avant-projet concerne la Belgique.

**ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
NR. 62.710/3 VAN 5 FEBRUARI 2018**

Op 19 december 2017 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de minister van Justitie verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet “tot wijziging van het Wetboek van strafvordering met het oog op het invoeren van een wettelijke regeling inzake spijtoptanten”.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 23 januari 2018. De kamer was samengesteld uit Jo Baert, kamervoorzitter, Jan Smets en Jeroen Van Nieuwenhove, staatsraden, Jan Velaers en Bruno Peeters, assessoren, en Annemie Goossens, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Frédéric Vanneste, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jan Smets, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 5 februari 2018.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond,¹ alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN WET

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt ertoe in het Wetboek van Strafvordering een wettelijke regeling inzake spijtoptanten in te voeren.

Een spijtoptant wordt gedefinieerd als “een verdachte, een in verdenkinggestelde, een beklagde, een beschuldigde of een veroordeelde persoon die substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen aflegt omtrent gepleegde misdrijven zoals bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 en 4 van het Wetboek van Strafvordering, of misdrijven die werden gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, omtrent de eigen betrokkenheid en de betrokkenheid van derden daarbij”. Er wordt, na het inwinnen van het akkoord van de betrokken procureurs-generaal en na advies van de getuigenbeschermingscommissie en de federale procureur, tussen de procureur des Konings en de spijtoptant een “memorandum” gesloten waarin onder meer het voorwerp van de verklaringen

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

**AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 62.710/3 DU 5 FÉVRIER 2018**

Le 19 décembre 2017, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le ministre de la Justice à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi “modifiant le Code d'Instruction criminelle en vue d'introduire des dispositions légales relatives aux repentis”.

L'avant-projet a été examiné par la troisième chambre le 23 janvier 2018. La chambre était composée de Jo Baert, président de chambre, Jan Smets et Jeroen Van Nieuwenhove, conseillers d'État, Jan Velaers et Bruno Peeters, assesses, et Annemie Goossens, greffier.

Le rapport a été présenté par Frédéric Vanneste, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jan Smets, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 5 février 2018.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET DE LOI

2. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet d'insérer un dispositif légal relatif aux repentis dans le Code d'instruction criminelle.

Un repentis est défini comme “un suspect, un inculpé, un prévenu, un accusé ou un condamné qui fait des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes sur des infractions commises, visées à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4, du Code d'instruction criminelle, ou des infractions qui ont été commises dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324bis du Code pénal et concernant sa propre participation et la participation de tiers”. Après avoir recueilli l'accord des procureurs généraux concernés et l'avis de la commission de protection des témoins et du procureur fédéral, le procureur du Roi et le repentis concluent un “mémoire” mentionnant notamment l'objet des déclarations du repentis et la promesse du procureur du Roi. Cette promesse peut être faite dans le cadre de l'action publique, de l'exécution de la

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par “fondement juridique” la conformité avec les normes supérieures.

van de spijtoptant en de toezegging van de procureur des Konings worden opgenomen. Die toezegging kan worden gedaan in het raam van de strafvordering, de strafuitvoering of de detentie. Aan de spijtoptant kan geen anonimiteit worden toegekend. Na de ondertekening van het memorandum gaat de spijtoptant binnen de erin opgelegde termijn over tot het afleggen van de verklaring. De toezegging van de procureur des Konings kan in een aantal gevallen worden ingetrokken. De verklaringen die door de spijtoptant worden afgelegd, mogen alleen in aanmerking worden genomen als bewijs op voorwaarde dat zij in belangrijke mate steun vinden in andersoortige bewijsmiddelen. De toezeggingen van de procureur des Konings worden verschillend geregeld, al naargelang de toezegging gebeurt tijdens de uitoefening van de strafvordering, de strafuitvoering of de detentie. Er wordt ook voorzien in een parlementair toezicht.

De toezeggingen van de procureur des Konings aan de spijtoptant kunnen tijdens de fase van de uitoefening van de strafvordering, onder de in het ontworpen artikel 216/5 van het Wetboek van Strafvordering omschreven voorwaarden, strafvermindering, het niet-opleggen van een straf, het opleggen van een straf lager dan de wettelijke minimumstraf of het opleggen van een "alternatieve straf" betreffen. De procureur des Konings vordert ook het opleggen van een straf die van toepassing wordt als de spijtoptant de voorwaarden die zijn opgenomen in het memorandum, niet nakomt. De bevoegde strafrechtbank verifieert de proportionaliteit van de toezegging, de wettelijkheid van de toezegging en van het memorandum, of de feiten correct zijn gekwalificeerd, of er geen gronden tot verval van de strafvordering voorhanden zijn en of er bereidheid is tot vergoeding van de eventuele schade die door het door de spijtoptant gepleegde misdrijf is veroorzaakt. Ze beslist ook, met appreciatiebevoegdheid, over de vervangende straf die later door de strafuitvoeringsrechtbank kan worden opgelegd wanneer de spijtoptant de in het memorandum opgenomen voorwaarden niet nakomt.

Wat betreft de strafuitvoering kan de toezegging van de procureur des Konings erin bestaan dat een gunstig advies over de toekenning van bepaalde strafuitvoeringsmodaliteiten wordt verleend, dat een uitgaansvergunning of een penitentiaal verlof wordt toegekend of dat een "gunstige beslissing in het kader van de strafuitvoering" zal worden genomen.

Ten slotte kan de procureur des Konings tijdens de detentie, mits akkoord van de directeur-generaal van de Penitentiaire Inrichtingen, een toezegging doen inzake de plaatsing en de overplaatsing van de betrokkene.

Het voorontwerp bevat ook nog meer algemene bepalingen betreffende de bevoegdheid van de federale procureur en de getuigenbeschermingsdienst inzake maatregelen ter bescherming van bedreigde getuigen, hun gezinsleden en andere bloedverwanten en een aantal aanpassingen aan het Wetboek van Strafvordering en aan de wet van 17 mei 2006 "betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten" ten gevolge van de nieuwe regeling inzake de spijtoptanten.

peine ou de la détention. Le repentir ne peut pas bénéficier de l'anonymat. Après signature du mémorandum, le repentir fait sa déclaration dans le délai qui y est fixé. Dans certains cas, la promesse du procureur du Roi peut être retirée. Les déclarations du repentir ne peuvent être prises en considération comme preuve qu'à condition qu'elles soient corroborées dans une mesure importante par d'autres moyens de preuve. Les promesses du procureur du Roi sont différemment réglées selon que la promesse est faite durant l'exercice de l'action publique, l'exécution de la peine ou la détention. Un contrôle parlementaire est également prévu.

Dans la phase de l'exercice de l'action publique, les promesses du procureur du Roi au repentir peuvent, dans les conditions définies à l'article 216/5, en projet, du Code d'instruction criminelle, concerner une réduction de peine, la non-imposition d'une peine, l'imposition d'une peine plus légère que la peine légale minimale ou l'imposition d'une "peine alternative". Le procureur du Roi requiert également l'imposition d'une peine qui s'applique si le repentir ne remplit pas les conditions inscrites dans le mémorandum. La juridiction pénale compétente vérifie la proportionnalité de la promesse, sa légalité ainsi que celle du mémorandum, elle vérifie si la qualification des faits est correcte, s'il existe des causes d'extinction de l'action publique et si le repentir est disposé à indemniser l'éventuel dommage causé par l'infraction qu'il a commise. Elle décide également, en disposant d'un pouvoir d'appréciation, de la peine de substitution qui peut ultérieurement être infligée par le tribunal de l'application des peines si le repentir ne respecte pas les conditions prévues dans le mémorandum.

En ce qui concerne l'exécution de la peine, la promesse du procureur du Roi peut consister à émettre un avis favorable concernant l'octroi de certaines modalités d'exécution de la peine, à accorder une permission de sortie ou un congé pénitentiaire ou à faire en sorte qu'"une décision favorable dans le cadre de l'exécution de la peine" sera prise.

Enfin, le procureur du Roi peut, lors de la détention et moyennant l'accord du directeur général des Établissements pénitentiaires, faire une promesse concernant le placement et le transfèrement de l'intéressé.

L'avant-projet comporte encore d'autres dispositions générales relatives à la compétence du procureur fédéral et du service de protection des témoins concernant les mesures de protection des témoins menacés, des membres de leur famille et autres parents et un certain nombre d'adaptations du Code d'instruction criminelle et de la loi du 17 mai 2006 "relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine" qui font suite au nouveau régime des repentis.

VORMVEREISTEN

3. Over het voorontwerp werd op 10 januari 2017 een advies uitgebracht door het College van procureurs-generaal. Teneinde de transparantie bij de totstandkoming van de wetgeving te bevorderen en de Kamer van volksvertegenwoordigers toe te laten het voorontwerp met volledige kennis van zaken te beoordelen, verdient het aanbeveling dit advies als bijlage bij het in te dienen wetsontwerp te voegen.

4. Het verdient eveneens aanbeveling om het voorontwerp om advies voor te leggen aan de Hoge Raad voor de Justitie en het ingewonnen advies eveneens te voegen bij het in te dienen wetsontwerp.

ALGEMENE OPMERKINGEN

A. Recht op een eerlijk proces

5.1. Luidens het ontworpen artikel 216/5, § 3, van het Wetboek van Strafvordering verifieert de rechtbank de proportionaliteit van de toezegging van de procureur des Konings aan de spijtoptant, de wettelijkheid van die toezegging en van het memorandum, of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen, of er geen gronden tot verval van de strafvordering voorhanden zijn en of er bereidheid is tot vergoeding van de eventuele schade. Vervolgens spreekt ze de door de procureur des Konings toegezegde straf uit.

Het procedé waarbij de rechter op een door het openbaar ministerie voorgestelde straf of sanctie een wettelijk omschreven controle uitoefent, bestaat ook wanneer een minnelijke schikking wordt voorgesteld terwijl de zaak reeds bij een strafgerecht aanhangig is gemaakt en er nog geen in kracht van gewijsde getreden beslissing is (artikel 216bis, § 2, van het Wetboek van Strafvordering) en in geval van voorafgaande erkenning van schuld (artikel 216 van het Wetboek van Strafvordering). De in de rechtspraak en de adviespraktijk ter zake uiteengezette beginselen zijn dan ook relevant ten aanzien van de ontworpen regeling.

In het arrest *Natsvlshvili en Togonidze t. Georgië*² heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens betreffende een minnelijke schikking geoordeeld wat volgt:

“91. La Cour considère qu’une procédure de transaction pénale conduisant à ce qu’il soit statué sur une accusation pénale à l’issue d’un examen judiciaire simplifié implique en substance une renonciation à certains droits procéduraux. Cela ne saurait en soi poser problème puisque ni la lettre ni l’esprit de l’article 6 n’empêchent une personne de renoncer à ces garanties de son plein gré (*Scoppola c. Italie* (n° 2) [GC], n° 10249/03, § 135, 17 septembre 2009). À cet égard, la Cour observe que, dès 1987, le Comité des Ministres du Conseil de l’Europe a invité les États membres à prendre des mesures visant à simplifier la procédure juridictionnelle ordinaire en recourant notamment à des procédures abrégées ou sommaires (paragraphe 54 ci-dessus). Cependant, il est un principe

² EHRM 29 avril 2014, *Natsvlshvili en Togonidze t. Georgië*, § 92.

FORMALITÉS

3. Le 10 janvier 2017, un avis sur l’avant-projet a été donné par le Collège des procureurs généraux. En vue de favoriser la transparence concernant l’élaboration de la législation et de permettre à la Chambre des représentants d’apprécier l’avant-projet en toute connaissance de cause, il est recommandé de joindre cet avis en annexe au projet de loi.

4. Il est également recommandé de soumettre l’avant-projet à l’avis du Conseil supérieur de la Justice et de joindre également cet avis au projet de loi à déposer.

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

A. Droit à un procès équitable

5.1. Selon l’article 216/5, § 3, en projet, du Code d’instruction criminelle, le tribunal vérifie la proportionnalité de la promesse du procureur du Roi au repentir, la légalité de cette promesse et du mémorandum, il vérifie si la qualification juridique des faits est correcte, s’il existe des causes d’extinction de l’action publique et si l’intéressé est disposé à indemniser l’éventuel dommage. Il prononce ensuite la peine proposée par le procureur du Roi.

Le procedé selon lequel le juge exerce un contrôle légalement défini sur une peine ou sanction proposée par le ministère public existe également lorsqu’une transaction est proposée alors qu’une juridiction pénale a déjà été saisie de l’affaire et qu’une décision passée en force de chose jugée n’a pas encore été prononcée (article 216bis, § 2, du Code d’instruction criminelle) et en cas de reconnaissance préalable de culpabilité (article 216 du Code d’instruction criminelle). Les principes consacrés par la jurisprudence et la légisprudence en la matière sont dès lors également pertinents en ce qui concerne le dispositif en projet.

Dans l’arrêt *Natsvlshvili et Togonidze c. Géorgie*², la Cour européenne des droits de l’homme a jugé ce qui suit en ce qui concerne une transaction:

“91. La Cour considère qu’une procédure de transaction pénale conduisant à ce qu’il soit statué sur une accusation pénale à l’issue d’un examen judiciaire simplifié implique en substance une renonciation à certains droits procéduraux. Cela ne saurait en soi poser problème puisque ni la lettre ni l’esprit de l’article 6 n’empêchent une personne de renoncer à ces garanties de son plein gré (*Scoppola c. Italie* (n° 2) [GC], n° 10249/03, § 135, 17 septembre 2009). À cet égard, la Cour observe que, dès 1987, le Comité des Ministres du Conseil de l’Europe a invité les États membres à prendre des mesures visant à simplifier la procédure juridictionnelle ordinaire en recourant notamment à des procédures abrégées ou sommaires (paragraphe 54 ci-dessus). Cependant, il est un

² Cour eur. D. H., 29 avril 2014, *Natsvlshvili et Togonidze c. Géorgie*, § 92.

fondamental selon lequel toute renonciation à des droits procéduraux doit se trouver établie de manière non équivoque et être entourée d'un minimum de garanties à la mesure de sa gravité pour pouvoir être jugée effective aux fins de la Convention. En outre, pareille renonciation ne doit se heurter à aucun intérêt public important (voir, entre autres, Scoppola, précité, §§ 135-136, Poitrimol c. France, 23 novembre 1993, § 31, série A n° 277-A, et Hermi c. Italie [GC], n° 18114/02, § 73, CEDH 2006-XII).

92. *En l'espèce, la Cour observe que, en concluant un accord sur la peine avec les autorités de poursuite et en s'abstenant de contester les accusations portées contre lui, le requérant a renoncé à obtenir un examen au fond de son affaire pénale. Or, en application des principes susmentionnés afférents à la validité d'une telle renonciation, l'acceptation de la transaction par le requérant devait répondre aux conditions suivantes: a) elle devait être donnée de manière réellement volontaire et en parfaite connaissance des faits de la cause ainsi que des effets juridiques s'attachant à ce type de transaction, et b) le contenu de la transaction et l'équité de la procédure ayant mené à sa conclusion par les parties devaient faire l'objet d'un contrôle judiciaire suffisant."*

Het Grondwettelijk Hof heeft van zijn kant betreffende een minnelijke schikking die wordt voorgesteld terwijl de zaak reeds bij een strafrechtbank aanhangig is gemaakt, het volgende geoordeeld³:

"B.12.4. Weliswaar neemt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aan dat, wat het recht op een eerlijk proces betreft, een inverdenkinggestelde in het kader van een strafvermindering in ruil voor een schuldbekenenis (*plea bargaining*), die voldoende vergelijkbaar is met een minnelijke schikking wanneer de strafvordering is ingesteld, kan onderhandelen met het openbaar ministerie in de loop van de strafprocedure ten gronde, maar zulks geldt enkel op voorwaarde dat de inverdenkinggestelde de schikking vrijwillig aanvaardt met het volle besef van de feiten van de zaak en van de juridische gevolgen van een schikking, maar ook op voorwaarde dat de rechter een voldoende controle kan uitoefenen op de inhoud van de schikking en de wijze waarop die werd bereikt (EHRM, 29 april 2014, *Natsvlishvili en Togonidze t. Georgië*, § 92).

Zodra de feiten aan de strafrechter zijn voorgelegd, kan de weerslag van een minnelijke schikking op de onafhankelijkheid van die rechter, aan wie in beginsel een oordeel over de gegrondheid van de ingestelde vervolging toekomt, derhalve enkel bestaanbaar zijn met het recht op een eerlijk proces en met de daaraan inherente onafhankelijkheid van de rechter op voorwaarde dat de inverdenkinggestelde handelt uit vrije wil en met voldoende kennis van zaken over de inhoud en de gevolgen van een akkoord met het parket, en op voorwaarde dat de bevoegde rechter een voldoende toezicht kan uitoefenen, zowel wat de proportionaliteit van de voorgenomen minnelijke schikking betreft als wat de wettigheid ervan betreft, inzonderheid de inachtneming van de wettelijke voorwaarden van de minnelijke schikking, vervat in artikel 216bis van het Wetboek van strafvordering, de

principe fondamental selon lequel toute renonciation à des droits procéduraux doit se trouver établie de manière non équivoque et être entourée d'un minimum de garanties à la mesure de sa gravité pour pouvoir être jugée effective aux fins de la Convention. En outre, pareille renonciation ne doit se heurter à aucun intérêt public important (voir, entre autres, *Scoppola*, précité, §§ 135-136, *Poitrimol c. France*, 23 novembre 1993, § 31, série A n° 277-A, et *Hermi c. Italie* [GC], n° 18114/02, § 73, CEDH 2006-XII).

92. En l'espèce, la Cour observe que, en concluant un accord sur la peine avec les autorités de poursuite et en s'abstenant de contester les accusations portées contre lui, le requérant a renoncé à obtenir un examen au fond de son affaire pénale. Or, en application des principes susmentionnés afférents à la validité d'une telle renonciation, l'acceptation de la transaction par le requérant devait répondre aux conditions suivantes: a) elle devait être donnée de manière réellement volontaire et en parfaite connaissance des faits de la cause ainsi que des effets juridiques s'attachant à ce type de transaction, et b) le contenu de la transaction et l'équité de la procédure ayant mené à sa conclusion par les parties devaient faire l'objet d'un contrôle judiciaire suffisant."

Pour sa part, en ce qui concerne une transaction qui est proposée alors qu'une juridiction pénale a déjà été saisie de l'affaire, la Cour constitutionnelle a jugé ce qui suit³:

"B.12.4. S'il est vrai qu'en ce qui concerne le droit à un procès équitable, la Cour européenne des droits de l'homme admet que, dans le cadre d'une réduction de peine en échange d'une reconnaissance de culpabilité (*plea bargaining*), suffisamment comparable à la transaction pénale lorsque l'action publique a été intentée, un inculpé puisse négocier avec le ministère public au cours de la procédure pénale au fond, ce n'est qu'à la condition que l'inculpé accepte volontairement la transaction en parfaite connaissance des faits de la cause ainsi que des effets juridiques s'attachant à ce type de transaction, mais aussi à la condition que le juge puisse exercer un contrôle suffisant quant au contenu de la transaction et à l'équité de la procédure ayant mené à sa conclusion (CEDH, 29 avril 2014, *Natsvlishvili et Togonidze c. Géorgie*, § 92).

Une fois que les faits ont été soumis au juge pénal, l'incidence d'une transaction pénale sur l'indépendance de ce juge, à qui il appartient en principe de se prononcer sur le bien-fondé des poursuites engagées, ne peut donc être compatible avec le droit à un procès équitable et avec l'indépendance du juge inhérente à ce droit qu'à la condition que l'inculpé agisse volontairement et en parfaite connaissance du contenu et des effets d'un accord avec le parquet et que le juge compétent puisse exercer un contrôle suffisant, tant en ce qui concerne la proportionnalité de la transaction pénale envisagée qu'en ce qui concerne sa légalité, en particulier le respect des conditions légales de la transaction, visées par l'article 216bis du Code d'instruction criminelle, des directives contraignantes de politique criminelle, visées à l'article 151, § 1er, de la Constitution et à l'article 143quater du Code

³ GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016.

³ C.C., 2 juin 2016, n° 83/2016.

bindende richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, bedoeld in artikel 151, § 1, van de Grondwet en artikel 143^{quater} van het Gerechtelijk Wetboek, en in voorkomend geval de wetten die de beoordelingsbevoegdheid van het openbaar ministerie in bepaalde gevallen beperken (zie het arrest nr. 182/2004 van 16 november 2004, B.5.1-B.6). Zoals is vermeld in B.10.2, kan dat toezicht slechts als een daadwerkelijke rechterlijke controle worden beschouwd indien de beslissing inzake de minnelijke schikking wordt gemotiveerd.

B.13. In zoverre artikel 216bis, § 2, van het Wetboek van strafvordering, nadat de strafvordering is ingesteld, een minnelijke schikking mogelijk maakt zolang geen eindvonnis of eindarrest werd gewezen en in zoverre het de rol van de bevoegde rechter beperkt tot het vaststellen van het verval van de strafvordering “na te hebben nagegaan of voldaan is aan de formele toepassingsvoorwaarden van § 1, eerste lid, of de dader de voorgestelde minnelijke schikking heeft aanvaard en nageleefd, en het slachtoffer en de fiscale of sociale administratie werden vergoed overeenkomstig § 4 en § 6, tweede lid”, doet die bepaling op discriminerende wijze afbreuk aan het recht op een eerlijk proces en is zij derhalve niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 151 ervan, met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 14, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.”.

In advies 61.795/1/V⁴ heeft de Raad van State, afdeling Wetgeving, in verband met een bepaling waarmee werd beoogd gevolg te geven aan het zo-even vermelde arrest 83/2016, het volgende opgemerkt:

“16. Artikel 8, 7°, van het ontwerp strekt ertoe artikel 216bis, § 2, van het Wetboek van Strafvordering aan te passen teneinde te voorzien in een rechterlijk toezicht op de in de laatstgenoemde bepaling bedoelde minnelijke schikking. De bevoegde rechter moet nagaan of voldaan is aan de wettelijke toepassingsvoorwaarden bedoeld in artikel 216bis, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, of het slachtoffer en “de fiscale of sociale administratie” werden vergoed overeenkomstig artikel 216bis, §§ 4 en 6⁵, tweede lid, van dat wetboek, of de dader het voorgestelde akkoord inzake de minnelijke schikking uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard en of de door de procureur des Konings voorgestelde minnelijke schikking proportioneel is met de ernst van de feiten en de persoonlijkheid van de dader.

In arrest nr. 83/2016 van het Grondwettelijk Hof⁶ wordt vereist dat “de bevoegde rechter een volwaardig toezicht kan uitoefenen, zowel wat de proportionaliteit van de

judiciaire, et le cas échéant, des lois qui limitent dans certains cas le pouvoir d’appréciation du ministère public (voy. l’arrêt n° 182/2004 du 16 novembre 2004, B.5.1-B.6). Ainsi qu’il est dit en B.10.2, ce contrôle juridictionnel n’est effectif que si la décision relative à la transaction est motivée.

B.13. En ce que l’article 216bis, § 2, du Code d’instruction criminelle permet, après l’intentement de l’action publique, de conclure une transaction pénale pour autant qu’aucun jugement ou arrêt définitif n’ait été rendu et en ce qu’il limite le rôle du juge compétent à constater l’extinction de l’action publique “après avoir vérifié s’il est satisfait aux conditions d’application formelles du § 1er, alinéa 1er, si l’auteur a accepté et observé la transaction proposée, et si la victime et l’administration fiscale ou sociale ont été dédommangées conformément au § 4 et au § 6, alinéa 2”, cette disposition porte une atteinte discriminatoire au droit à un procès équitable et n’est dès lors pas compatible avec les articles 10 et 11 de la Constitution, combinés avec son article 151, avec l’article 6.1 de la Convention européenne des droits de l’homme et avec l’article 14, paragraphe 1er, du Pacte international relatif aux droits civils et politiques.”.

Dans l’avis 61.795/1/V⁴, le Conseil d’État, section de législation, a observé ce qui suit à propos d’une disposition visant à donner suite à l’arrêt 83/20216, précité:

“16. L’article 8, 7°, du projet vise à adapter l’article 216bis, § 2, du Code d’instruction criminelle afin de prévoir un contrôle judiciaire sur la transaction visée dans cette dernière disposition. Le juge compétent doit vérifier s’il est satisfait aux conditions d’application légales visées à l’article 216bis, § 1er, alinéa 1er, du Code d’instruction criminelle, si la victime et “l’administration fiscale ou sociale” ont été indemnisées conformément à l’article 216bis, §§ 4 et 6⁵, alinéa 2, de ce code, si l’auteur a accepté l’accord proposé relatif à la transaction de manière libre et éclairée et si la transaction proposée par le procureur du Roi est proportionnée à la gravité des faits et à la personnalité de l’auteur.

L’arrêt n° 83/2016 de la Cour constitutionnelle⁶, exige que “le juge compétent puisse exercer un contrôle suffisant, tant en ce qui concerne la proportionalité de la transaction pénale

⁴ Adv.RvS 61.975/1/V van 22 september 2017 over een voorontwerp van wet “houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht”, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2753/001, pp. (110) 117-118.

⁵ Voetnoot 11 uit het geciteerde advies: En niet, in de Nederlandse tekst, “66”.

⁶ Voetnoot 12 uit het geciteerde advies: GwH 2 juni 2016, nr. 83/2016, B.12.4.

⁴ Avis 61.795/1/V du 22 septembre 2017 sur un avant-projet de loi “modifiant diverses dispositions du droit pénal, de la procédure pénale et du droit judiciaire”, *Doc. parl.*, Chambre 2017-18, n° 54-2753/001, pp. (110) 117-118.

⁵ Note 11 de l’avis cité: Et non, dans le texte néerlandais “66”.

⁶ Note 12 de l’avis cité: C.C., 2 juin 2016, n° 83/2016, B.12.4.

voorgenomen minnelijke schikking betreft als wat de wettigheid ervan betreft, inzonderheid⁷ de inachtneming van de wettelijke voorwaarden van de minnelijke schikking, vervat in artikel 216*bis* van het Wetboek van Strafvordering, de bindende richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, bedoeld in artikel 151, § 1, van de Grondwet en artikel 143*quater* van het Gerechtelijk Wetboek, en in voorkomend geval de wetten die de beoordelingsbevoegdheid van het openbaar ministerie in bepaalde gevallen beperken (zie het arrest nr. 182/2004 van 16 november 2004, B.5.1-B.6). Zoals vermeld in B.10.2, kan dat toezicht slechts als een daadwerkelijke rechterlijke controle worden beschouwd indien de beslissing inzake de minnelijke schikking wordt gemotiveerd⁸.

De vraag rijst of de huidige formulering van het ontworpen artikel 216*bis*, § 2, achtste lid, van het Wetboek van Strafvordering wel voldoende een “volwaardig toezicht” door de bevoegde rechter garandeert, zoals het Grondwettelijk Hof vereist. Zo dient luidens die bepaling enkel te worden nagegaan of aan de toepassingsvoorwaarden vermeld in artikel 216*bis*, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering is voldaan, terwijl in arrest nr. 83/2016 wordt vereist dat een volledige wettigheidscontrole plaatsvindt. Dit dient te worden verholpen door in het ontworpen artikel 216*bis*, § 2, achtste lid, van het Wetboek van Strafvordering te vereisen dat de wettigheid van de minnelijke schikking wordt getoetst in plaats van enkel te vereisen dat “de wettelijke toepassingsvoorwaarden van § 1, eerste lid” zijn vervuld. Tevens wordt het vereiste van motivering van de minnelijke schikking het best in artikel 216*bis* van het Wetboek van Strafvordering ingeschreven. Tot slot rijst de vraag of de rechter ook niet moet kunnen oordelen of de belangen van de burgerlijke partij afdoende zijn gewaarborgd.⁹

⁷ Voetnoot 13 uit het geciteerde advies: Dit betekent dat de controle van de wettelijkheid niet beperkt is tot de inachtneming van de wettelijke voorwaarden.

⁸ Voetnoot 14 uit het geciteerde advies: Ermee rekening houdend dat de minnelijke schikking ook kan worden voorgesteld wanneer de dader die zijn burgerrechtelijke aansprakelijkheid heeft erkend, slechts het niet betwiste deel van de schade heeft vergoed (artikel 216*bis*, § 4, van het Wetboek van Strafvordering). Zie over een gelijkaardige bepaling adv.RvS 59.226/1/2/3 van 19 mei 2016 over een ontwerp dat geleid heeft tot de wet van 25 december 2016 “tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie”, opmerking 8 bij artikel 17, waarin het volgende wordt opgemerkt: “In dit verband dient te worden opgemerkt dat moet worden gewaarborgd dat het recht op een eerlijk proces en de rechten van de slachtoffers en de burgerlijke partijen nageleefd worden, in het bijzonder in de gevallen waarin de vervolging op hun initiatief is ingesteld.⁽¹⁾ In het bijzonder dient erop te worden gewezen dat aangezien het luidens het ontworpen artikel 216*ter*, § 5, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering slechts vereist is dat het niet-betwiste deel van de schade is vergoed of hersteld, het recht van de burgerlijke partij tot toegang tot de rechter dreigt in het gedrang te komen of minstens te worden bemoeilijkt.⁽²⁾” (*Parl. St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1986/001, 168). Zie ook adv.RvS 47.423/AV van 19 januari 2010 over een voorstel van wet “tot wijziging, wat betreft de minnelijke schikking en de bevrijdende aangifte, van het Wetboek van Strafvordering”, *Parl. St.* Kamer 2009-10, nr. 52-1817/002, 4.

envisagée qu’en ce qui concerne sa légalité, en particulier⁷ le respect des conditions légales de la transaction, visées par l’article 216*bis* du Code d’instruction criminelle, des directives contraignantes de politique criminelle, visées à l’article 151, § 1er, de la Constitution et à l’article 143*quater* du Code judiciaire, et le cas échéant, des lois qui limitent dans certains cas le pouvoir d’appréciation du ministère public (voy. l’arrêt n° 182/2004 du 16 novembre 2004, B.5.1-B.6). Ainsi qu’il est dit en B.10.2, ce contrôle juridictionnel n’est effectif que si la décision relative à la transaction est motivée⁸.

La question se pose de savoir si la formulation actuelle de l’article 216*bis*, § 2, alinéa 8, en projet, du Code d’instruction criminelle, garantit de manière satisfaisante un “contrôle suffisant”, par le juge compétent, comme l’exige la Cour constitutionnelle. Ainsi, selon cette disposition, il suffit de vérifier s’il est satisfait aux conditions d’application mentionnées à l’article 216*bis*, § 1er, alinéa 1er, du Code d’instruction criminelle, alors que l’arrêt n° 83/2016 exige un contrôle de légalité complet. Il convient de remédier à ces carences en prévoyant, dans l’article 216*bis*, § 2, alinéa 8, en projet, du Code d’instruction criminelle, l’obligation de contrôler la légalité de la transaction plutôt que de se borner à exiger qu’il soit satisfait aux “conditions d’application légales du § 1er, alinéa 1er”. En outre, mieux vaudrait inscrire l’obligation de motivation de la transaction dans l’article 216*bis* du Code d’instruction criminelle. Enfin, la question se pose de savoir si le juge ne doit pas également pouvoir apprécier si les intérêts de la partie civile sont suffisamment garantis⁹.

⁷ Note 13 de l’avis cité: Le contrôle de la légalité n’est par conséquent pas limité au respect des conditions légales.

⁸ Note 14 de l’avis cité: En gardant à l’esprit que la transaction peut également être proposée lorsque l’auteur, qui a reconnu sa responsabilité civile, n’a indemnisé que la fraction non contestée du dommage (article 216*bis*, § 4, du Code d’instruction criminelle). Voir a propos d’une disposition analogue, avis C.E. 59.226/1/2/3 du 19 mai 2016 sur un projet devenu la loi du 25 décembre 2016 “modifiant le statut juridique des détenus et la surveillance des prisons et portant des dispositions diverses en matière de justice”, observation 8 relative à l’article 17, qui mentionne ce qui suit: “À cet égard, on observera qu’il convient de garantir que seront respectés le droit au procès équitable ainsi que les droits des victimes et des parties civiles, en particulier dans les cas où les poursuites ont été lancées à l’initiative de ces dernières (...). Il convient plus particulièrement de relever que le droit d’accès à la justice de la partie civile risque d’être compromis ou à tout le moins entravé dès lors que l’article 216*ter*, § 5, alinéa 2, en projet, du Code d’instruction criminelle requiert uniquement l’indemnisation ou la réparation de la fraction non contestée du dommage (...).” (*Doc. parl.*, Chambre, 2015-2016, n° 54-1986/001, p. 168). Voir également l’avis C.E. 47.423/AG du 19 janvier 2010 sur une proposition de loi “modifiant le Code d’instruction criminelle en ce qui concerne le règlement transactionnel et la déclaration libératoire”, *Doc. parl.*, Chambre, 2009-10, n° 52-1817/002, p. 4.

Tot slot heeft de Raad van State, afdeling Wetgeving, in advies 57.792/1/V⁹ over de rechtsfiguur van de voorafgaande erkenning van schuld het volgende opgemerkt:

“36. Artikel 95 van het ontwerp strekt tot het invoeren van een procedure waarbij het openbaar ministerie onder bepaalde voorwaarden de beklaagde vóór het houden van het strafproces voorstelt een procedure van voorafgaande erkenning van schuld op te starten, waarbij strafvermindering kan worden toegekend. De schulderkenning en de door de procureur des Konings voorgestelde straffen worden vastgelegd in een overeenkomst die aan het vonnisgerecht ter bekrachtiging wordt voorgelegd.

De ontworpen regeling inzake erkenning van schuld lijkt in beginsel verzoenbaar te zijn met artikel 6 van het EVRM, zoals uitgelegd in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens op grond waarvan strafrechtelijke minnelijke schikkingen op zich geen schending vormen van artikel 6 van het EVRM op voorwaarde dat de procedure voldoende waarborgen bevat tegen misbruik.¹⁰ Dit is hier het geval nu wordt voorzien in de bijstand van een advocaat die met bijzondere waarborgen is omringd, de verdachte of de beklaagde bedenktijd kan vragen vooraleer in te gaan op het voorstel van de procureur des Konings, de rechtbank de betrokkene en zijn advocaat hoort en verifieert of de overeenkomst op een vrije en weloverwogen manier is gesloten,¹¹ met de werkelijkheid van de feiten en met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemt, aan alle wettelijke vereisten voldoet en of de door de procureur des Konings voorgestelde straffen proportioneel zijn gelet op de ernst van de feiten, de persoonlijkheid van de betrokkene en de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade (zie het ontworpen artikel 216, § 4, tweede lid).”

De ontworpen regeling lijkt, globaal genomen, in overeenstemming te zijn met de zo-even uiteengezette beginselen. Nochtans dient het volgende te worden opgemerkt.

5.2.1. Gelet op het belang dat in het reeds aangehaalde arrest *Natsvlisvili en Togonidze t. Geörgië* van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wordt gehecht aan het vereiste dat de betrokkene het voorgestelde akkoord uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard (wat niet geheel samenvalt met de vraag of het memorandum wettelijk is) en aan het vereiste van een afdoende jurisdictionele controle, dient aan het ontworpen artikel 216/5, § 3, van het Wetboek van Strafvordering te worden toegevoegd dat de rechtbank

⁹ Adv.RvS 57.792/1/V van 23 september 2015 over een voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 5 februari 2016 “tot wijziging van het strafrecht en de strafdading en houdende diverse bepalingen inzake justitie”, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-1418/001, (262) 280-281.

¹⁰ Voetnoot 41 uit het geciteerde advies: EHRM 29 april 2014, *Natsvlisvili en Togonidze v. Georgië*.

¹¹ Voetnoot 42 uit het geciteerde advies: En niet “afgesloten” zoals telkens in de Nederlandse tekst wordt vermeld.

Enfin, dans l’avis 57.792/1/V⁹, au sujet de la réglementation de la reconnaissance préalable de culpabilité, le Conseil d’État, section de législation, a observé ce qui suit:

“36. L’article 95 du projet a pour objet d’instaurer une procédure par laquelle le ministère public, sous certaines conditions, propose au prévenu, avant l’ouverture du procès pénal, d’engager une procédure de reconnaissance préalable de culpabilité, laquelle permet une réduction de la peine. La reconnaissance de culpabilité et les peines proposées par le procureur du Roi sont consignées dans une convention qui est soumise à la juridiction de jugement pour homologation.

En principe, la réglementation en projet relative à la reconnaissance de culpabilité semble compatible avec l’article 6 de la CEDH, tel qu’il est interprété dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l’homme, selon laquelle les règlements transactionnels en matière pénale ne violent pas en soi l’article 6 de la CEDH, à condition que la procédure contienne des garanties suffisantes [contre] tout abus¹⁰ Tel est le cas en l’occurrence dès lors que l’assistance d’un avocat, entourée de garanties particulières, est prévue, que le suspect ou le prévenu peut demander un délai de réflexion avant d’accepter la proposition du procureur du Roi, que le tribunal entend l’intéressé et son avocat et vérifie si la convention a été conclue de manière libre et éclairée¹¹, si elle correspond à la réalité des faits et de leur qualification juridique, si elle remplit toutes les exigences légales et si les peines proposées par le procureur du Roi sont proportionnelles à la gravité des faits, à la personnalité de l’intéressé et à sa volonté de réparer le dommage éventuel (voir l’article 216, § 4, alinéa 2, en projet).”

Considéré dans sa globalité, le dispositif en projet paraît être conforme aux principes évoqués ci-dessus. Il convient cependant d’observer ce qui suit.

5.2.1. Vu l’importance que, dans l’arrêt *Natsvlisvili et Togonidze c. Géorgie*, précité, la Cour européenne des droits de l’homme attache à l’exigence selon laquelle l’intéressé a accepté l’accord proposé de manière libre et éclairée (ce qui ne coïncide pas parfaitement avec la question de la légalité du mémorandum) et avec celle d’un contrôle juridictionnel efficace, il faut ajouter à l’article 216/5, § 3, en projet, du Code d’instruction criminelle que le tribunal vérifie également si l’auteur a accepté l’accord proposé de manière libre

⁹ Avis C.E. 57.792/1/V du 23 septembre 2015 sur un avant-projet devenu la loi du 5 février 2016 “modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice”, *Doc. parl.*, Chambre, 2015-16, n° 54-1418/001, pp. (262) 280-281.

¹⁰ Note 41 de l’avis cité: CEDH, 29 avril 2014, *Natsvlisvili et Togonidze c. Géorgie*.

¹¹ Note 42 de l’avis cité: Dans le texte néerlandais, on écrira “gesloten” et non pas “afgesloten”.

eveneens nagaat of de dader het voorgestelde akkoord uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard, naar analogie van het bestaande artikel 216, § 4, derde lid, van dat wetboek met betrekking tot de voorafgaande erkenning van schuld.

5.2.2. In hetzelfde arrest heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens eveneens geoordeeld dat ten gevolge van het gehanteerde procedé geen belangrijk publiek belang in het gedrang mag komen (*“pareille renonciation ne doit se heurter à aucun intérêt public important”*). Deze voorwaarde is evenwel niet uitdrukkelijk in het voorontwerp opgenomen, terwijl het ook niet duidelijk is of de controle van de rechtbank op dit element kan slaan.¹² Het verdient aanbeveling deze voorwaarde en de mogelijkheid van controle van de rechtbank erop uitdrukkelijk te vermelden.

5.2.3. In het ontworpen artikel 216/5, § 3, vierde lid, van het Wetboek van Strafvordering wordt enkel in een (bijzondere) motivering voorzien wanneer de rechtbank de toezegging afwijst. Uit arrest 83/2016 van het Grondwettelijk Hof lijkt evenwel te kunnen worden afgeleid dat het Hof vereist dat de beslissing in alle gevallen (bijzonder) wordt gemotiveerd, derhalve ook wanneer de rechtbank de toezegging bekrachtigt.¹³ De genoemde bepaling dient gelet hierop te worden aangepast.

B. Recht op hoger beroep in strafzaken

6.1. Overeenkomstig het ontworpen artikel 216/5, § 3, van het Wetboek van Strafvordering staat op strafgebied geen rechtsmiddel open tegen de beslissing van de rechtbank over de toezegging van de procureur des Konings. De vraag rijst of dit verenigbaar is met artikel 2 van het zevende protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. De gemachtigde verklaarde in dit verband wat volgt:

“Er bestaat geen absoluut recht op hoger beroep. Er bestaat geen Grondwettelijk beschermd recht op hoger beroep en het betreft evenmin een algemeen rechtsbeginsel.

Artikel 2.1 van het 7de Aanvullende Protocol bij het EVRM:

“Iedereen die door een gerecht is veroordeeld wegens een strafbaar feit, heeft het recht zijn schuldigverklaring of veroordeling opnieuw te doen beoordelen door een hoger gerecht. De uitoefening van dit recht, met inbegrip van de gronden waarop het kan worden uitgeoefend, wordt bij de wet geregeld.”.

Het artikel biedt dus expliciet de mogelijkheid aan de wet om beperkingen aan te brengen (R. Verstraeten en F. Verbruggen, Handboek Strafvordering, Maklu, Antwerpen, 2012, 1209).

De wet sluit dan ook in verschillende gevallen een recht op hoger beroep uit (bvb. tegen beslissingen van inwendige orde, arresten van het Hof van Assisen, vonnissen en arresten gewezen in het kader van de voorafgaandelijke schulderkenning

¹² Dat zou enkel het geval zijn zo men zou oordelen dat dit aspect valt onder de controle naar de proportionaliteit van de toezegging van de procureur des Konings.

¹³ Zie onderdeel B.12.4.

et éclairée, par analogie avec l'article 216, § 4, alinéa 3, en vigueur de ce code, relatif à la reconnaissance préalable de culpabilité.

5.2.2. Dans le même arrêt, la Cour européenne des droits de l'homme a également jugé que le procédé utilisé ne peut pas porter atteinte à un intérêt public important (*“pareille renonciation ne doit se heurter à aucun intérêt public important”*). Cette condition n'est cependant pas expressément traduite dans l'avant-projet, et il n'apparaît pas non plus clairement si le contrôle juridictionnel peut également porter sur cet élément¹². Il est recommandé de mentionner expressément cette condition et la possibilité pour le tribunal de la contrôler.

5.2.3. L'article 216/5, § 3, alinéa 4, en projet, du Code d'instruction criminelle ne prévoit une motivation (spéciale) que lorsque le tribunal rejette la promesse. Toutefois, il se déduit, semble-t-il, de l'arrêt 83/2016 de la Cour constitutionnelle que celle-ci exige que la décision soit (spécialement) motivée dans tous les cas, et dès lors également lorsque le tribunal confirme la promesse¹³. La disposition précitée sera adaptée en conséquence.

B. Droit d'interjeter appel en matière pénale

6.1. Selon l'article 216/5, § 3, en projet, du Code d'instruction criminelle, aucun recours pénal n'est ouvert contre la décision du tribunal relative à la promesse du procureur du Roi. La question se pose de savoir si cette disposition se concilie avec l'article 2 du septième Protocole à la Convention européenne des droits de l'homme. À cet égard, le délégué a déclaré ce qui suit:

“Er bestaat geen absoluut recht op hoger beroep. Er bestaat geen Grondwettelijk beschermd recht op hoger beroep en het betreft evenmin een algemeen rechtsbeginsel.

Artikel 2.1 van het 7de Aanvullende Protocol bij het EVRM:

“Iedereen die door een gerecht is veroordeeld wegens een strafbaar feit, heeft het recht zijn schuldigverklaring of veroordeling opnieuw te doen beoordelen door een hoger gerecht. De uitoefening van dit recht, met inbegrip van de gronden waarop het kan worden uitgeoefend, wordt bij de wet geregeld.”.

Het artikel biedt dus expliciet de mogelijkheid aan de wet om beperkingen aan te brengen (R. Verstraeten en F. Verbruggen, Handboek Strafvordering, Maklu, Antwerpen, 2012, 1209).

De wet sluit dan ook in verschillende gevallen een recht op hoger beroep uit (bvb. tegen beslissingen van inwendige orde, arresten van het Hof van Assisen, vonnissen en arresten gewezen in het kader van de voorafgaandelijke

¹² Il n'en irait ainsi que si l'on estimait que cet aspect relève du contrôle de proportionnalité de la promesse du procureur du Roi.

¹³ Voir le point B.12.4.

zoals voorzien in artikel 216 Sv., de devolutieve werking van het hoger beroep tegen een eindvonnis of vonnis alvorens recht te doen,...).

Wat betreft de voorafgaandelijke schulderkenning (artikel 216 Sv.), waarbij de beklaagde en het openbaar ministerie, mits het erkennen van de schuld door de beklaagde, een overeenkomst afsluiten waarin de straf wordt bepaald die door de rechter wordt bekrachtigd, staat evenmin een rechtsmiddel open. Immers, de straf komt tot stand door een overeenkomst tussen beklaagde en het openbaar ministerie.

Wat de spijtoptantenregeling (artikel 216/5 Sv.) betreft, geldt dezelfde *ratio legis*. De spijtoptant verklaart zich in het memorandum op voorhand akkoord met de toegezegde straf van de procureur des Konings, in ruil voor diens verklaringen. Zo niet, zou de spijtoptant zich akkoord kunnen verklaren met de toegezegde straf, en na het uitspreken hiervan alsnog beroep kunnen aantekenen.”

In het reeds vermelde arrest *Natsvlisvili en Togonidze t. Georgië* heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat indien de beklaagde in eerste aanleg schuldig heeft gepleit en de transactie heeft aanvaard, terwijl dit niet het gevolg was van dwang, maar een vrijwillige en met kennis van zaken gedane beslissing uitmaakt, hij geacht wordt impliciet afstand te hebben gedaan van zijn recht op een dubbele aanleg¹⁴:

“96. Enfin, en ce qui concerne le grief formulé par le requérant sous l'angle de l'article 2 du Protocole n° 7, la Cour estime normal que le droit d'exercer un recours contre une condamnation fondée sur une transaction pénale emportant renonciation de l'accusé à obtenir un examen au fond de son affaire soit plus limité qu'en cas de condamnation prononcée à l'issue d'un procès pénal ordinaire. Elle rappelle à cet égard que les États contractants bénéficient d'une ample marge d'appréciation sur le terrain de l'article 2 du Protocole n° 7 (voir, entre autres, *Krombach c. France*, n° 29731/96, § 96, CEDH 2001-II). Elle estime qu'en acceptant de transiger, le requérant a renoncé non seulement à son droit à un procès ordinaire, mais aussi à son droit de recours ordinaire. Cette conséquence de la transaction pénale, qui découle d'une disposition de droit interne clairement libellée (l'article 679-7 § 2), a été ou aurait dû être expliquée au requérant par ses avocats. La Cour ayant conclu que la transaction pénale acceptée par le requérant était compatible avec le principe d'équité consacré par l'article 6 § 1 de la Convention (paragraphes 92-95 ci-dessus), elle considère de la même manière que la renonciation de l'intéressé à son droit de recours ordinaire ne constitue pas une restriction arbitraire contraire au principe analogue contenu dans l'article 2 du Protocole n° 7, selon lequel toute limitation du droit de recours consacré par cette disposition doit revêtir un caractère raisonnable (pour le principe général concernant la corrélation entre les exigences d'équité posée par ces dispositions, *Galstyan c. Arménie*, n° 26986/03, § 125, 15 novembre 2007).

97. Au vu de ce qui précède, la Cour conclut que l'acceptation par le requérant de la transaction pénale, qui

¹⁴ EHRM 29 avril 2014, *Natsvlisvili en Togonidze t. Georgië*, §§ 96-97.

schulderkenning zoals voorzien in artikel 216 Sv., de devolutieve werking van het hoger beroep tegen een eindvonnis of vonnis alvorens recht te doen,...).

Wat betreft de voorafgaandelijke schulderkenning (artikel 216 Sv.), waarbij de beklaagde en het openbaar ministerie, mits het erkennen van de schuld door de beklaagde, een overeenkomst afsluiten waarin de straf wordt bepaald die door de rechter wordt bekrachtigd, staat evenmin een rechtsmiddel open. Immers, de straf komt tot stand door een overeenkomst tussen beklaagde en het openbaar ministerie.

Wat de spijtoptantenregeling (artikel 216/5 Sv.) betreft, geldt dezelfde ratio legis. De spijtoptant verklaart zich in het memorandum op voorhand akkoord met de toegezegde straf van de procureur des Konings, in ruil voor diens verklaringen. Zo niet, zou de spijtoptant zich akkoord kunnen verklaren met de toegezegde straf, en na het uitspreken hiervan alsnog beroep kunnen aantekenen.”

Dans l'arrêt *Natsvlisvili et Togonidze c. Géorgie*, précité, la Cour européenne des droits de l'homme a jugé que si, en première instance, l'accusé a plaidé coupable et a accepté la transaction sans y être contraint, mais en décidant de manière volontaire et en connaissance de cause, il est réputé avoir renoncé implicitement à son droit à un double degré de juridiction¹⁴:

“96. Enfin, en ce qui concerne le grief formulé par le requérant sous l'angle de l'article 2 du Protocole n° 7, la Cour estime normal que le droit d'exercer un recours contre une condamnation fondée sur une transaction pénale emportant renonciation de l'accusé à obtenir un examen au fond de son affaire soit plus limité qu'en cas de condamnation prononcée à l'issue d'un procès pénal ordinaire. Elle rappelle à cet égard que les États contractants bénéficient d'une ample marge d'appréciation sur le terrain de l'article 2 du Protocole n° 7 (voir, entre autres, *Krombach c. France*, n° 29731/96, § 96, CEDH 2001-II). Elle estime qu'en acceptant de transiger, le requérant a renoncé non seulement à son droit à un procès ordinaire, mais aussi à son droit de recours ordinaire. Cette conséquence de la transaction pénale, qui découle d'une disposition de droit interne clairement libellée (l'article 679-7 § 2), a été ou aurait dû être expliquée au requérant par ses avocats. La Cour ayant conclu que la transaction pénale acceptée par le requérant était compatible avec le principe d'équité consacré par l'article 6 § 1 de la Convention (paragraphes 92-95 ci-dessus), elle considère de la même manière que la renonciation de l'intéressé à son droit de recours ordinaire ne constitue pas une restriction arbitraire contraire au principe analogue contenu dans l'article 2 du Protocole n° 7, selon lequel toute limitation du droit de recours consacré par cette disposition doit revêtir un caractère raisonnable (pour le principe général concernant la corrélation entre les exigences d'équité posée par ces dispositions, *Galstyan c. Arménie*, n° 26986/03, § 125, 15 novembre 2007).

97. Au vu de ce qui précède, la Cour conclut que l'acceptation par le requérant de la transaction pénale, qui a emporté

¹⁴ Cour eur. D. H., 29 avril 2014, *Natsvlisvili et Togonidze c. Géorgie*, §§ 96-97.

a emporté renonciation de l'intéressé à son droit d'obtenir un examen ordinaire du bien-fondé de son affaire et à son droit de recours ordinaire, était incontestablement consciente et volontaire. Eu égard aux circonstances de l'affaire, on ne saurait dire que cette décision résultait d'une contrainte exercée par les autorités de poursuite ou de fausses promesses de leur part. Au contraire, elle a été prise dans des conditions offrant des garanties suffisantes contre d'éventuels abus de procédure. Au vu des éléments du dossier, la Cour n'est pas convaincue que la renonciation en question se heurtait à un intérêt public important."

In het licht van het voorgaande kan worden aangenomen dat de regeling zoals vervat in het ontworpen artikel 216/5, § 3, van het Wetboek van Strafvordering in beginsel geen schending uitmaakt van artikel 2 bij het zevende Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, aangezien de betrokkene geacht kan worden impliciet afstand te hebben gedaan van zijn recht op een dubbele aanleg en deze afstand met voldoende garanties is omgeven, onder voorbehoud evenwel van wat hierna in opmerking 6.2 wordt uiteengezet.

6.2. Luidens het ontworpen artikel 216/5, § 2, van het Wetboek van Strafvordering vordert de procureur des Konings, wanneer de zaak betreffende de toezegging ahangig wordt gemaakt bij de rechtbank, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen en de wet, de straf die van toepassing wordt in geval de spijtoptant de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum niet naleeft. Ook tegen de straf waarin de rechtbank op grond van deze bepaling voorziet, is geen hoger beroep mogelijk. Dat is evenmin het geval met het vonnis van de strafuitvoeringsrechtbank waarbij de toepassing van de vervangende straf wordt bevolen wegens het niet nakomen van de voorwaarden van het memorandum. De vraag is of men in dit geval nog gewag kan maken van een vrijwillige en met kennis van zaken gedane afstand van het recht op hoger beroep, hetgeen volgens de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens essentieel is: op het ogenblik dat hij instemt met het memorandum, weet de betrokkene immers nog niet wat de hoogte van de vervangende straf zal zijn nu deze slechts door de rechtbank, die enkel is gebonden door de wettelijke grenzen, wordt vastgesteld in het raam van haar uitspraak over de toezegging van de procureur des Konings.

BIJZONDERE OPMERKINGEN

Artikel 2

VOORAFGAANDE OPMERKING

7. De interne structuur en de logische samenhang tussen de verschillende bepalingen van het ontworpen hoofdstuk IIter van boek II, titel I, van het Wetboek van Strafvordering is voor verbetering vatbaar. Thans staan de bepalingen betreffende de inhoud en de gevolgen van de toezegging van de procureur des Konings, betreffende de procedure, betreffende de gevolgen van het sluiten van het memorandum en betreffende de intrekking van de toezegging te zeer door elkaar, wat de leesbaarheid ervan bemoeilijkt en tot interpretatieproblemen en vergissingen aanleiding kan geven.

renonciation de l'intéressé à son droit d'obtenir un examen ordinaire du bien-fondé de son affaire et à son droit de recours ordinaire, était incontestablement consciente et volontaire. Eu égard aux circonstances de l'affaire, on ne saurait dire que cette décision résultait d'une contrainte exercée par les autorités de poursuite ou de fausses promesses de leur part. Au contraire, elle a été prise dans des conditions offrant des garanties suffisantes contre d'éventuels abus de procédure. Au vu des éléments du dossier, la Cour n'est pas convaincue que la renonciation en question se heurtait à un intérêt public important."

Compte tenu de ce qui précède, on peut admettre que le dispositif inscrit à l'article 216/5, § 3, en projet, du Code d'instruction criminelle ne viole en principe pas l'article 2 du septième Protocole à la Convention européenne des droits de l'homme, dès lors que l'intéressé peut être réputé avoir renoncé implicitement à son droit à un double degré de juridiction et que cette renonciation est entourée de garanties suffisantes, sous réserve toutefois de l'observation 6.2, formulée ci-après.

6.2. Selon l'article 216/5, § 2, en projet, du Code d'instruction criminelle, lorsque le tribunal est saisi de l'affaire relative à la promesse, le procureur du Roi requiert, dans les limites des peines prévues par la loi pour l'infraction, la peine qui est applicable dans le cas où le repentir ne respecte pas les conditions prévues dans le mémorandum. La peine que le tribunal inflige en vertu de cette disposition n'est pas non plus susceptible de recours. Il n'en va pas autrement pour la décision du tribunal de l'application des peines qui ordonne l'application de la peine de substitution en raison du non-respect des conditions du mémorandum. Reste à savoir si, dans ce cas, on peut encore faire état d'une renonciation volontaire et en connaissance de cause au droit d'interjeter appel, ce qui, selon la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, est essentiel: en effet, au moment où l'intéressé marque son accord sur le mémorandum, il ne connaît pas encore le taux de la peine de substitution, dès lors que celle-ci n'est fixée par le tribunal que dans le cadre de la décision relative à la promesse du procureur du Roi, lequel tribunal est uniquement lié par les limites légales.

OBSERVATIONS PARTICULIÈRES

Article 2

OBSERVATION PRÉLIMINAIRE

7. La structure interne et la cohérence des différentes dispositions du chapitre IIter, en projet, du livre II, titre I, du Code d'instruction criminelle sont perfectibles. Actuellement, les dispositions relatives au contenu et aux conséquences de la promesse du procureur du Roi, à la procédure, aux effets de la conclusion du mémorandum et au retrait de la promesse sont trop reproduites indistinctement, ce qui nuit à la lisibilité et peut donner lieu à des difficultés d'interprétation et à des erreurs.

Ontworpen artikel 216/1

8. Luidens het ontworpen artikel 261/1 van het Wetboek van Strafvordering moet de spijtoptant substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen afleggen. De vraag rijst of het woord “volledige” betekent dat de spijtoptant een verklaring moet afleggen over alle misdrijven (bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 en 4, van het Wetboek van Strafvordering en in artikel 324bis van het Strafwetboek) waarvan hij weet heeft. Volgens de gemachtigde gaat het alleen om de misdrijven die zijn vermeld in het memorandum: het is met betrekking tot die misdrijven dat de spijtoptant substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen moet afleggen. Voorts verklaarde hij dat het ook enkel kan gaan om misdrijven waarbij de spijtoptant niet betrokken is, terwijl uit de redactie van de ontworpen bepaling het tegenovergestelde zou kunnen worden afgeleid.

Dit alles zou moeten worden verduidelijkt in dat ontworpen artikel 216/1.

9. De gemachtigde verklaarde ook nog dat eveneens verklaringen in aanmerking komen betreffende de poging tot het plegen van de betrokken misdrijven.¹⁵ Dit zou ook in het ontworpen artikel 216/1 van het Wetboek van Strafvordering dienen te worden vermeld.

10. In datzelfde ontworpen artikel 216/1 wordt bij de omschrijving van de personen die spijtoptant kunnen zijn, ook gewag gemaakt van een “verdachte”, wat zou inhouden dat de ontworpen regeling ook reeds tijdens de fase van het opsporingsonderzoek kan worden toegepast, derhalve wanneer de strafvordering nog niet is ingesteld en men derhalve nog geen gewag kan maken van een vervolging. Dat lijkt in strijd te zijn met een aantal van de daaropvolgende ontworpen bepalingen van het Wetboek van Strafvordering, waaruit lijkt voort te vloeien dat de strafvordering reeds op gang dient te zijn gebracht opdat de aan te nemen regeling zou kunnen worden toegepast. Zo dient er een akkoord te zijn van de procureur-generaal van het rechtsgebied waar de spijtoptant wordt vervolgd (ontworpen artikel 216/2, § 1, 2°),¹⁶ dient het memorandum de vermelding van de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waar de spijtoptant wordt vervolgd alsmede een omstandige opgave te bevatten van de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd (ontworpen artikel 216/2, § 2, 2° en 3°, a)), en wordt ook nog elders gewag gemaakt van de vervolging van de spijtoptant (zo in de ontworpen artikelen 216/2, § 2, 3°, e), en 216/2, § 4).

De gemachtigde verklaarde in dit verband dat de regeling effectief slechts kan worden toegepast wanneer de strafvordering is ingesteld, zodat de zinsnede “een verdachte,” in het

¹⁵ Evenals de voorbereidingshandelingen voor terroristische misdrijven, maar in dat geval gaat het om een misdrijf als zodanig (artikel 140septies van het Strafwetboek).

¹⁶ Als het ook zou kunnen gaan om een verdachte, is het niet in alle gevallen duidelijk wie de procureur-generaal is van het rechtsgebied (of de rechtsgebieden) waar de spijtoptant wordt vervolgd, die luidens het ontworpen artikel 216/2, § 1, 2°, van het Wetboek van Strafvordering zijn voorafgaandelijk akkoord met het memorandum dient te verlenen.

Article 216/1 en projet

8. Selon l'article 261/1, en projet, du Code d'instruction criminelle, le repentí doit faire des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes. La question se pose de savoir si le mot “complètes” signifie que le repentí doit faire une déclaration sur toutes les infractions (visées à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4, du Code d'instruction criminelle et à l'article 324bis du Code pénal) dont il a connaissance. Selon le délégué, il s'agit des seules infractions qui sont mentionnées dans le mémorandum: c'est concernant ces infractions que le repentí doit faire des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes. Il a en outre déclaré qu'il peut également s'agir que d'infractions auxquelles le repentí n'a pas participé, alors que le contraire pourrait se déduire de la rédaction de la disposition en projet.

Tous ces éléments devraient être précisés dans cet article 216/1, en projet.

9. Le délégué a encore déclaré que des déclarations concernant la tentative de commettre les infractions concernées entrent également en ligne de compte¹⁵. Il y aurait également lieu de le mentionner à l'article 216/1, en projet, du Code d'instruction criminelle.

10. Dans ce même article 216/1, en projet, la définition des personnes qui peuvent être des repentis fait également mention d'un “suspect”, ce qui signifierait que le dispositif en projet peut déjà s'appliquer au stade de l'information, par conséquent, lorsque l'action publique n'a pas encore été intentée et qu'il ne peut dès lors pas encore être question de poursuites. Ceci paraît contraire à un certain nombre de dispositions suivantes, en projet, du Code d'instruction criminelle, d'où il semble découler que l'action publique doit déjà avoir été engagée pour que le dispositif à adopter puisse être appliqué. C'est ainsi qu'il est nécessaire d'avoir un accord du procureur général du ressort dans lequel le repentí est poursuivi (article 216/2, § 1er, 2°, en projet)¹⁶, que le mémorandum doit comporter la mention du procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel le repentí est poursuivi, ainsi que l'indication détaillée des faits pour lesquels il est poursuivi (article 216/2, § 2, 2° et 3°, a), en projet), et que la poursuite du repentí est encore évoquée à d'autres endroits (ainsi aux articles 216/2, § 2, 3°, e), et 216/2, § 4, en projet).

Le délégué a déclaré à cet égard que le dispositif ne peut en effet être appliqué que lorsque l'action publique a été exercée, de sorte qu'il y a lieu d'omettre le segment de

¹⁵ De même que les actes préparatoires à une infraction terroriste, mais il s'agit dans ce cas d'une infraction en tant que telle (article 140septies du Code pénal).

¹⁶ S'il pourrait également s'agir d'un suspect, il ne serait pas aisé de déterminer dans tous les cas qui est le procureur général du ressort (ou des ressorts) où le repentí fait l'objet de poursuites qui, en vertu de l'article 216/2, § 1er, 2°, en projet, du Code d'instruction criminelle, doit donner son accord préalable sur le mémorandum.

ontworpen artikel 216/1 van het Wetboek van Strafvordering dient te worden geschrapt.

11. In de definitie van “spijtoptant” zou ook tot uiting moeten komen dat zijn verklaringen worden afgelegd in het licht van een toezegging van de procureur des Konings omtrent de strafoplegging, de strafuitvoering of de detentie.

Ontworpen artikel 216/2

12. In het ontworpen artikel 216/2, § 2, 3°, a), van het Wetboek van Strafvordering vervange men de woorden “hierbij reeds” door de woorden “in dat laatste geval”. Het is immers enkel wanneer de spijtoptant al is veroordeeld dat er sprake kan zijn van straffen die hem reeds zijn opgelegd.

13. In het ontworpen artikel 216/2, § 2, 2° en 3°, b) en e), en § 3, van het Wetboek van Strafvordering schrijve men in de Nederlandse tekst “verklaring” in plaats van “getuigenverklaring” en in de Franse tekst “indique qu’il fera une déclaration” in plaats van “fait savoir qu’il déposera” en “fait savoir qu’il fera une déposition” alsook “la déclaration du repentant est ou sera utilisée” in plaats van “le témoignage du repentant est ou sera utilisé”, nu de verklaring van de spijtoptant op zich geen getuigenverklaring is en er ook niet noodzakelijk toe leidt.

14. In het ontworpen artikel 216/2, § 2, 3°, b), van het Wetboek van Strafvordering wordt bepaald dat het memorandum een opgave bevat van de feiten en eventueel de verdachten die het voorwerp uitmaken van de toezegging van de procureur des Konings. Deze bepaling mag in ieder geval niet zo worden geïnterpreteerd dat de spijtoptant zijn verklaringen zou mogen beperken tot een of meerdere verdachten, terwijl hij weet heeft van de betrokkenheid van nog andere personen bij hetzelfde feit aangezien dat zou indruisen tegen het vereiste dat de spijtoptant volledige verklaringen dient af te leggen omtrent het betrokken feit (zie het ontworpen artikel 216/1 van het Wetboek van Strafvordering). Aangezien niet wordt ingezien welke de meerwaarde is van de genoemde woorden, worden ze beter weggelaten, om de zo-even vermelde interpretatie ervan te vermijden.

15. In het ontworpen artikel 216/2, § 2, 3°, d), van het Wetboek van Strafvordering dienen de voorwaarden die met de toezegging van de procureur des Konings gepaard gaan nader te worden gespecificeerd, gelet op het legaliteitsbeginsel dat in strafzaken geldt.

Het in dezelfde bepaling vervatte verbod om handelingen te stellen zoals opgenomen (lees: vermeld) in 2° tot 5° van (het ontworpen) artikel 216/3, § 1, van het Wetboek van Strafvordering kan bovendien niet slaan op 3° van die bepalingen nu het daarin niet gaat om het stellen van handelingen, maar om onthoudingen.

16. Uit het ontworpen artikel 216/2, § 8, van het Wetboek van Strafvordering blijkt dat de spijtoptant in het memorandum

phrase “un suspect,” à l’article 216/1, en projet, du Code d’instruction criminelle.

11. Il faudrait également que la définition de “repentant” exprime que les déclarations de celui-ci sont corrélées à une promesse du procureur du Roi concernant la condamnation, l’exécution de la peine ou la détention.

Article 216/2 en projet

12. À l’article 216/2, § 2, 3°, a), en projet, du Code d’instruction criminelle, on remplacera les mots “qui lui ont déjà été infligées à cet égard” par les mots “qui lui ont été infligées dans ce dernier cas”. En effet, c’est uniquement lorsque le repentant a déjà été condamné qu’il peut être question de peines qui lui ont déjà été infligées.

13. À l’article 216/2, § 2, 2° et 3°, b) et e), et § 3, en projet, du Code d’instruction criminelle, on écrira dans le texte néerlandais “verklaring” au lieu de “getuigenverklaring” et dans le texte français “indique qu’il fera une déclaration” au lieu de “fait savoir qu’il déposera” et “fait savoir qu’il fera une déposition” ainsi que “la déclaration du repentant est ou sera utilisée” au lieu de “le témoignage du repentant est ou sera utilisé”, dès lors que la déclaration du repentant n’est pas à proprement parler une déposition et qu’elle n’y conduit pas non plus nécessairement.

14. L’article 216/2, § 2, 3°, b), en projet, du Code d’instruction criminelle dispose que le memorandum contient l’indication des faits et éventuellement des suspects qui font l’objet de la promesse du procureur du Roi. En tout cas, cette disposition ne peut être interprétée en ce sens que le repentant pourrait limiter ses déclarations à un ou plusieurs suspects, alors qu’il a encore connaissance de la participation d’autres personnes au même fait, ce qui irait à l’encontre de l’exigence que le repentant fasse des déclarations complètes concernant le fait visé (voir l’article 216/1, en projet, du Code d’instruction criminelle). Dès lors qu’on n’aperçoit pas la plus-value apportée par les mots cités, il serait préférable des les omettre afin d’éviter l’interprétation susmentionnée qu’on pourrait en donner.

15. À l’article 216/2, § 2, 3°, d), en projet, du Code d’instruction criminelle, il conviendrait de préciser plus avant les conditions liées à la promesse du procureur du Roi, compte tenu du principe de légalité en matière pénale.

L’interdiction, contenue dans la même disposition, d’accomplir des actes prévus (lire: visés) aux 2° à 5° de l’article 216/3, § 1er, (en projet), du Code d’instruction criminelle ne saurait en outre porter sur le 3° de ces dispositions, dès lors qu’il ne fait pas état de l’accomplissement d’actes, mais bien d’abstentions.

16. Il ressort de l’article 216/2, § 8, en projet, du Code d’instruction criminelle que, dans le memorandum, le repentant

dient te verklaren dat hij bereid is om de schade te vergoeden.¹⁷ Dit element dient dan ook voor te komen in de in het ontworpen artikel 216/2, § 2, van dat wetboek opgenomen opsomming.

17. Het ontworpen artikel 216/2, § 3, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat, wanneer het gerechtelijk arrondissement waar de spijtoptant wordt vervolgd verschilt van het gerechtelijk arrondissement waar in het raam van het opsporings- of gerechtelijk onderzoek gebruik gemaakt wordt of zal worden¹⁸ van de verklaring van de spijtoptant, de bevoegde procureurs des Konings elkaar hiervan onverwijld op de hoogte brengen en alle noodzakelijke maatregelen nemen om het goede verloop van de procedure te verzekeren. Bij gebrek aan consensus, neemt de federale procureur de beslissing.

De draagwijdte van deze bepaling dient te worden verduidelijkt.

Vooreerst dient te worden geëxpliciteerd wat wordt verstaan onder “alle noodzakelijke maatregelen om het goede verloop van de procedure te regelen”.

Voorts moet worden bepaald waarop de beslissing van de federale procureur “[b]ij gebrek aan consensus” juist slaat, en hoe die beslissing moet worden opgevat in het licht van de bevoegdheid die aan de procureurs-generaal is toegekend in het ontworpen artikel 216/2, § 1, 2°, van het Wetboek van Strafvordering. De gemachtigde verklaarde hieromtrent wat volgt:

“Het memorandum wordt afgesloten door de procureur des Konings, mits toestemming van de bevoegde procureur-generaal.

Indien meerdere procureurs des Konings betrokken zijn, dienen zij allen toestemming te verkrijgen van hun procureur-generaal.

Hierdoor (...) zijn [de] bevoegde procureurs-generaal steeds op de hoogte van afspraken die in het memorandum zijn opgenomen, zal de procureur des Konings ertoe gehouden zijn om zich te schikken naar de instructies van de procureur-generaal en kan toezicht wordt uitgeoefend.

Indien geen consensus wordt bereikt, neemt de federale procureur een beslissing, gelet op diens bevoegdheid in het kader van de coördinatie van de strafvordering conform artikel 144bis, § 2, 2°, Ger.W. Deze situatie kan zich voordoen indien meerdere procureurs des Konings betrokken zijn uit verschillende ressorten, en het memorandum niet wordt afgesloten omdat een procureur-generaal geen toestemming verleent.”

Dat de federale procureur de beslissing neemt wanneer er onenigheid is omtrent de toezegging tussen de verschillende betrokken procureurs-generaal, blijkt echter geenszins uit de ontworpen bepalingen. Het ontworpen artikel 216/2, § 3, van

¹⁷ Uit het ontworpen artikel 216/3, § 1, 3°, van dat wetboek blijkt bovendien dat de vergoeding van de schade een voorwaarde voor de toezegging is.

¹⁸ Bedoeld wordt wellicht “gebruik kan worden gemaakt”.

doit se déclarer prêt à indemniser le dommage¹⁷. Cet élément doit dès lors également apparaître dans l'énumération figurant à l'article 216/2, § 2, en projet, de ce code.

17. L'article 216/2, § 3, en projet, du Code d'instruction criminelle prévoit que si l'arrondissement judiciaire dans lequel le repenté est poursuivi est différent de celui dans lequel la déclaration du repenté est ou sera utilisée¹⁸ dans le cadre d'une information ou d'une instruction, les procureurs du Roi compétents s'en informent mutuellement sans délai et prennent toutes les mesures nécessaires afin de garantir le bon déroulement de la procédure. À défaut de consensus, le procureur fédéral prend la décision.

Il s'impose de préciser la portée de cette disposition.

Il convient tout d'abord de préciser ce qu'il faut entendre par “toutes les mesures nécessaires afin de garantir le bon déroulement de la procédure”.

Il faut en outre indiquer l'objet précis de la décision du procureur fédéral “[à] défaut de consensus”, et comment cette décision doit se concevoir au regard du pouvoir conféré aux procureurs généraux par l'article 216/2, § 1er, 2°, en projet, du Code d'instruction criminelle. À cet égard, le délégué a déclaré ce qui suit:

“Het memorandum wordt afgesloten door de procureur des Konings, mits toestemming van de bevoegde procureur-generaal.

Indien meerdere procureurs des Konings betrokken zijn, dienen zij allen toestemming te verkrijgen van hun procureur-generaal.

Hierdoor (...) zijn [de] bevoegde procureurs-generaal steeds op de hoogte van afspraken die in het memorandum zijn opgenomen, zal de procureur des Konings ertoe gehouden zijn om zich te schikken naar de instructies van de procureur-generaal en kan toezicht wordt uitgeoefend.

Indien geen consensus wordt bereikt, neemt de federale procureur een beslissing, gelet op diens bevoegdheid in het kader van de coördinatie van de strafvordering conform artikel 144bis, § 2, 2°, Ger.W. Deze situatie kan zich voordoen indien meerdere procureurs des Konings betrokken zijn uit verschillende ressorten, en het memorandum niet wordt afgesloten omdat een procureur-generaal geen toestemming verleent”.

Or, il ne ressort nullement des dispositions en projet que le procureur fédéral prend la décision en cas de désaccord relatif à la promesse entre les différents procureurs généraux concernés. L'article 216/2, § 3, en projet, du Code d'instruction

¹⁷ Il se déduit par ailleurs de l'article 216/3, § 1er, 3°, en projet, de ce code que l'indemnisation du dommage est une condition de la promesse.

¹⁸ Sans doute faut-il entendre “peut être utilisée”.

het Wetboek van Strafvordering laat eerder uitschijnen dat de federale procureur optreedt wanneer er geen consensus is tussen de in die bepaling bedoelde procureurs des Konings over (wellicht) de (nader te specificeren) maatregelen om het goede verloop van de procedure te verzekeren, terwijl het ontworpen artikel 216/2, § 1, 2°, van dat wetboek betrekking heeft op de vraag of het memorandum kan worden gesloten. De draagwijdte van eerstgenoemde bepaling dient derhalve te worden verduidelijkt.

18. In het advies dat het College van procureurs-generaal heeft uitgebracht over het voorontwerp, wordt het volgende opgemerkt betreffende de mogelijkheid te seponeren bij het verschaffen van informatie door een spijtoptant zonder dat de ontworpen regeling van toepassing is:

“Il convient d’observer que le mémorandum ne semble pas prévu lorsque la promesse porte sur un classement sans suite. L’exposé des motifs ne précise pas clairement si le classement sans suite peut faire l’objet d’une promesse (p. 34 et ss.) ou si le régime des repentis, lorsqu’il n’y a pas encore de condamnation, implique nécessairement l’engagement de poursuites et une homologation par une juridiction. Cette question devrait être éclaircie. Le collège des Procureurs généraux n’est pas favorable à un système dans lequel le classement sans suite octroyé en échange d’informations soit réglé par la loi. Il estime que le principe de l’opportunité des poursuites suffit pour pouvoir décider de ne pas poursuivre en échange de la communications d’informations pertinentes pour l’exercice de l’action publique dans une cause donnée. Néanmoins, l’exercice de cette faculté serait organisé par une circulaire du collège des Procureurs Généraux au moment où le présent projet entrerait en vigueur.”

De ontworpen regeling doet effectief geen afbreuk aan de prerogatieven van het openbaar ministerie inzake seponering, waartoe nog steeds kan worden beslist zonder dat de in het voorontwerp bedoelde voorwaarden en procedures dienen te worden nageleefd. Het verdient evenwel aanbeveling om dit uitdrukkelijk in de memorie van toelichting te vermelden.

19. Luidens het ontworpen artikel 216/2, § 5, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering zijn de artikelen 508/13 tot 508/18 van het Gerechtelijk Wetboek “onverminderd” van toepassing. Op de vraag of die artikelen niet uit zichzelf van toepassing zijn, zodat het onnodig is ze uitdrukkelijk van toepassing te verklaren,¹⁹ wees de gemachtigde erop dat een gelijkaardige bepaling is opgenomen in artikel 216, § 3, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering. De stellers van het voorontwerp dienen evenwel na te gaan of dergelijke verwijzingen niet kunnen leiden tot onterechte *a contrario*-redeneringen en dienen zo nodig aanpassingen door te voeren.

20. Luidens het ontworpen artikel 216/2, § 8, van het Wetboek van Strafvordering houdt het memorandum een onweerlegbaar vermoeden van fout in en dient de spijtoptant in het memorandum te verklaren dat hij bereid is tot het vergoeden van de schade. Uit de memorie van toelichting blijkt dat deze bepaling, ook in zoverre ze ertoe strekt een

¹⁹ Het is overigens onduidelijk waarom niet al de bepalingen inzake juridische tweedelijksbijstand worden vermeld.

criminelle donne plutôt à penser que le procureur fédéral intervient en l’absence de consensus entre les procureurs du Roi visés dans cette disposition concernant (sans doute) les mesures (à spécifier) afin de garantir le bon déroulement de la procédure, alors que l’article 216/2, § 1er, 2°, en projet, de ce code porte sur la question de savoir si le mémorandum peut être conclu. Il convient dès lors de préciser la portée de la disposition citée en premier.

18. Dans l’avis qu’il a donné sur l’avant-projet, le Collège des procureurs généraux a observé ce qui suit concernant la possibilité d’un classement sans suite lorsqu’un repentant fournit des informations sans que le dispositif en projet soit d’application:

“Il convient d’observer que le mémorandum ne semble pas prévu lorsque la promesse porte sur un classement sans suite. L’exposé des motifs ne précise pas clairement si le classement sans suite peut faire l’objet d’une promesse (p. 34 et ss.) ou si le régime des repentis, lorsqu’il n’y a pas encore de condamnation, implique nécessairement l’engagement de poursuites et une homologation par une juridiction. Cette question devrait être éclaircie. Le collège des Procureurs généraux n’est pas favorable à un système dans lequel le classement sans suite octroyé en échange d’informations soit réglé par la loi. Il estime que le principe de l’opportunité des poursuites suffit pour pouvoir décider de ne pas poursuivre en échange de la communications d’informations pertinentes pour l’exercice de l’action publique dans une cause donnée. Néanmoins, l’exercice de cette faculté serait organisé par une circulaire du collège des Procureurs Généraux au moment où le présent projet entrerait en vigueur.”

Le dispositif en projet ne porte effectivement pas atteinte aux prérogatives du ministère public en matière de classement sans suite, celui-ci pouvant toujours être décidé sans que les conditions et procédures visées dans l’avant-projet doivent être respectées. Il est néanmoins recommandé de le mentionner expressément dans l’exposé des motifs.

19. Selon l’article 216/2, § 5, alinéa 2, en projet, du Code d’instruction criminelle, les articles 508/13 à 508/18 du Code judiciaire sont “intégralement” applicables. À la question de savoir si ces articles ne sont pas applicables par eux-mêmes, de sorte qu’il serait inutile de les rendre expressément applicables¹⁹, le délégué a répondu qu’une disposition analogue est inscrite à l’article 216, § 3, alinéa 2, du Code d’instruction criminelle. Les auteurs de l’avant-projet vérifieront toutefois si ces références ne risquent pas de conduire à des raisonnements *a contrario* injustifiés et ils procéderont, le cas échéant, aux adaptations nécessaires.

20. Selon l’article 216/2, § 8, en projet, du Code d’instruction criminelle, le mémorandum implique une présomption irréfragable de faute et le repentant doit se déclarer prêt dans le mémorandum à indemniser le dommage. Il ressort de l’exposé des motifs que cette disposition, dans la mesure également où elle entend instaurer une présomption irréfragable de

¹⁹ Au demeurant, on n’aperçoit pas clairement pourquoi toutes les dispositions relatives à l’aide juridique de deuxième ligne ne sont pas mentionnées.

onweerlegbaar vermoeden van fout in te stellen, betrekking heeft op de burgerrechtelijke gevolgen van het memorandum. De vraag rijst evenwel of deze bepaling niet dient te worden beperkt tot het geval dat de spijtoptant verklaringen aflegt over een misdrijf dat hijzelf heeft gepleegd of waar hijzelf bij betrokken was nu in het voorontwerp niet wordt vereist dat hij een volledige en oprechte verklaring moet afleggen over de feiten waarvoor hijzelf wordt of kan worden vervolgd.

Voorts dient te worden vastgesteld dat de genoemde bepaling niet op dezelfde wijze is geredigeerd als artikel 216, § 4, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering wat betreft de regeling van de voorafgaande erkenning van schuld, waar geen gewag wordt gemaakt van een onweerlegbaar vermoeden van fout. De vraag rijst of dit ook een inhoudelijk verschil inhoudt (en zo ja, op welk vlak en wat de verantwoordelijkheid hiervoor is).²⁰ De stellers van het voorontwerp dienen na te gaan of beide regelingen op dit vlak niet méér op elkaar dienen te worden afgestemd.

Ontworpen artikel 216/3

21. Luidens het ontworpen artikel 216/3, § 1, 2°, van het Wetboek van Strafvordering wordt de toezegging ingetrokken indien de spijtoptant nieuwe misdrijven pleegt (lees, gelet op het vermoeden van onschuld: “voor nieuwe misdrijven wordt veroordeeld”). De vraag rijst of deze bepaling niet dient te worden ingeperkt tot het geval van veroordeling voor misdrijven met een bepaalde zwaartegraad of tot straffen met een bepaalde zwaartegraad. In de huidige redactie geeft bijvoorbeeld ook de veroordeling voor een licht verkeersmisdrijf aanleiding tot intrekking van de toezegging. De gemachtigde is het ermee eens dat de genoemde bepaling dient te worden genuanceerd.

22. Op de vraag of, zo het voorontwerp van wet waarin de burgerinfiltratie wordt geregeld,²¹ doorgang vindt, de spijtoptant nog zal kunnen worden ingezet als burgerinfiltrant die in het raam daarvan onder bepaalde voorwaarden misdrijven kan plegen, verklaarde de gemachtigde wat volgt:

“Beide regelingen zijn volledig autonoom. Indien de omstandigheden van de zaak dit toelaten, rekening houdend met de principiële anonimiteit als burgerinfiltrant en het verbod op anoniem optreden als spijtoptant, is dit mogelijk.”

Er dient dan uitdrukkelijk te worden bepaald dat de toezegging niet wordt ingetrokken indien de spijtoptant toegelaten misdrijven pleegt in het kader van een burgerinfiltratie.

23. Luidens het ontworpen artikel 216/3, § 1, 3°, van het Wetboek van Strafvordering wordt de toezegging ingetrokken wanneer de spijtoptant de hem ten laste gelegde feiten niet erkent of de schade niet vergoedt.

²⁰ Vgl. ook met artikel 216*bis*, § 4, van het Wetboek van Strafvordering.

²¹ Zie het voorontwerp van wet “tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering met het oog op het invoeren van de bijzondere opsporingsmethode burgerinfiltratie”, waarover de Raad van State, afdeling Wetgeving, op 5 januari 2018 advies 62.569/3 heeft gegeven.

faute, porte sur les conséquences civiles du memorandum. La question se pose toutefois de savoir si cette disposition ne doit pas être limitée au cas où le repentir fait des déclarations concernant une infraction qu’il a lui-même commise ou à laquelle il a lui-même participé, dès lors que l’avant-projet n’exige pas qu’il fasse une déclaration complète et sincère concernant les faits pour lesquels il est ou peut être lui-même poursuivi.

Force est de constater par ailleurs que la disposition précitée n’est pas rédigée de la même façon que l’article 216, § 4, alinéa 2, du Code d’instruction criminelle en ce qui concerne le régime de la reconnaissance préalable de culpabilité, qui ne fait pas mention d’une présomption irréfragable de faute. Reste à savoir si cela implique également une différence sur le fond (et dans l’affirmative, à quel niveau et quelle en est la justification)²⁰. Les auteurs de l’avant-projet doivent vérifier s’il n’y aurait pas lieu de mieux harmoniser les deux régimes sur ce point.

Article 216/3 en projet

21. Selon l’article 216/3, § 1er, 2°, en projet, du Code d’instruction criminelle, la promesse est retirée si le repentir commet de nouvelles infractions (lire, compte tenu de la présomption d’innocence: “est condamné pour de nouvelles infractions”). La question se pose de savoir si cette disposition ne doit pas être limitée au cas de la condamnation pour des infractions d’une certaine gravité ou aux peines d’une certaine sévérité. Dans la version actuelle, la condamnation pour une légère infraction de roulage par exemple emporte aussi le retrait de la promesse. De l’accord du délégué, cette disposition doit être nuancée.

22. À la question de savoir si, dans l’hypothèse où l’avant-projet de loi réglant l’infiltration civile se concrétiserait²¹, on pourra encore avoir recours au repentir comme infiltrant civil autorisé, sous certaines conditions, à commettre des infractions dans ce cadre, le délégué a répondu ce qui suit:

“Beide regelingen zijn volledig autonoom. Indien de omstandigheden van de zaak dit toelaten, rekening houdend met de principiële anonimiteit als burgerinfiltrant en het verbod op anoniem optreden als spijtoptant, is dit mogelijk.”

Il convient alors de préciser expressément que la promesse n’est pas retirée si le repentir commet des infractions autorisées dans le cadre d’une infiltration civile.

23. Selon l’article 216/3, § 1er, 3°, en projet, du Code d’instruction criminelle, la promesse est retirée si le repentir ne reconnaît pas les faits qui lui sont reprochés ou s’il n’indemnice pas le dommage.

²⁰ Comparer également avec l’article 216*bis*, § 4, du Code d’instruction criminelle.

²¹ Voir l’avant-projet de loi “modifiant le Code d’Instruction criminelle en vue d’introduire la méthode particulière de recherche d’infiltration civile” sur lequel le Conseil d’État, section de législation, a donné le 5 janvier 2018 l’avis 62.569/3.

De vraag rijst vooreerst of die erkenning geen essentieel element van de hoedanigheid van spijtoptant is en gelet daarop een grondvoorwaarde voor de toezegging van de procureur des Konings behoort te zijn, en dan ook niet in het memorandum zou moeten worden opgenomen. Hoe dan ook heeft deze bepaling alleen zin wanneer de spijtoptant nog niet is veroordeeld, in welk geval het eigenlijk zou gaan op het terugkomen op een eerdere erkenning van de feiten.

24. Op de vraag waarom in het ontworpen artikel 216/3, § 1, 4°, van het Wetboek van Strafvordering geen gewag wordt gemaakt van “niet-substantiële” verklaringen, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

“Artikel 216/3, § 1 viseert de gevallen waarbij de spijtoptant handelt met het oogmerk om wetens en willens, terwijl deze niet aan de voorwaarden voldoet, onterecht als spijtoptant gekwalificeerd te worden. Het gaat om het niet nakomen van de voorwaarden, het afleggen van valse, onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen, informatie laten lekken naar de andere betrokkenen,... Het kwaadwillig door de spijtoptant meedelen van onbelangrijke feiten en informatie (niet-onthullende informatie) worden hier ook onder begrepen.

Echter, het afleggen van niet-substantiële verklaringen zal niet steeds kwaadwillig zijn. In bepaalde gevallen zal informatie op het eerste zich substantieel lijken, doch zonder dat dit bevestigd wordt of nadien weerlegd wordt. Daarom is het niet mogelijk om de notie “niet-substantiële verklaringen” op te nemen in de opsomming in artikel 216/3, § 1. Daartoe werd een § 2 ingevoerd, met een appreciatiemarge voor de procureur des Konings.”

Het verdient aanbeveling deze verklaring in de memorie van toelichting op te nemen.

25. Luidens het ontworpen artikel 216/3, § 2, van het Wetboek van Strafvordering wordt de toezegging ingetrokken wanneer de verklaringen van de spijtoptant geen strafvervolgning mogelijk maken, behoudens een afwijkende beslissing van de procureur des Konings. Volgens de memorie van toelichting is deze bepaling van toepassing wanneer geen convergerende bewijsmiddelen voorhanden zijn.²² Dat laatste zou in de genoemde bepaling moeten worden vermeld.

26. Luidens paragraaf 3 van het ontworpen artikel 216/3 van het Wetboek van Strafvordering spreekt de rechtbank die de toezegging heeft bekrachtigd, het verval van het memorandum uit, allicht bij realisatie van één van de in paragraaf 1 van die bepaling opgesomde gevallen (wat evenwel zou dienen te worden gespecificeerd). In het ontworpen artikel 216/5, § 5, eerste lid, van dat wetboek wordt echter bepaald dat de zaak bij niet-naleving van de in het memorandum opgenomen voorwaarden bij de strafuitvoeringsrechtbank aanhangig wordt gemaakt, zodat er in dat geval twee rechtbanken bevoegd zouden zijn. Die inconsistentie dient te worden verholpen. Volgens de gemachtigde is enkel en alleen de

²² Wat een voorwaarde is om de verklaringen van de spijtoptant in aanmerking te kunnen nemen (zie het ontworpen artikel 216/4, § 1, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering).

La question se pose tout d’abord de savoir si cette reconnaissance n’est pas un élément essentiel de la qualité de repentant et, partant, doit être une condition fondamentale de la promesse du procureur du Roi, et si dès lors il ne faudrait pas l’inscrire dans le mémorandum. En tout état de cause, cette disposition n’a de sens que si le repentant n’a pas encore été condamné, auquel cas on reviendrait en réalité sur une reconnaissance antérieure des faits.

24. À la question de savoir pourquoi l’article 216/3, § 1er, 4°, en projet, du Code d’instruction criminelle ne fait pas mention de déclarations “non substantielles”, le délégué a donné la réponse suivante:

“*Artikel 216/3, § 1 viseert de gevallen waarbij de spijtoptant handelt met het oogmerk om wetens en willens, terwijl deze niet aan de voorwaarden voldoet, onterecht als spijtoptant gekwalificeerd te worden. Het gaat om het niet nakomen van de voorwaarden, het afleggen van valse, onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen, informatie laten lekken naar de andere betrokkenen,... Het kwaadwillig door de spijtoptant meedelen van onbelangrijke feiten en informatie (niet-onthullende informatie) worden hier ook onder begrepen.*

Echter, het afleggen van niet-substantiële verklaringen zal niet steeds kwaadwillig zijn. In bepaalde gevallen zal informatie op het eerste zich substantieel lijken, doch zonder dat dit bevestigd wordt of nadien weerlegd wordt. Daarom is het niet mogelijk om de notie “niet-substantiële verklaringen” op te nemen in de opsomming in artikel 216/3, § 1. Daartoe werd een § 2 ingevoerd, met een appreciatiemarge voor de procureur des Konings.”

Il est recommandé d’intégrer ces éclaircissements dans l’exposé des motifs.

25. Selon l’article 216/3, § 2, en projet, du Code d’instruction criminelle, la promesse est retirée si les déclarations du repentant ne permettent aucune poursuite pénale, sauf décision contraire du procureur du Roi. Suivant l’exposé des motifs, cette disposition est applicable en l’absence de preuves convergentes²². Il y aurait lieu de le préciser dans la disposition précitée.

26. Aux termes du paragraphe 3 de l’article 216/3, en projet, du Code d’instruction criminelle, le tribunal, qui a confirmé la promesse, prononce l’expiration du mémorandum, probablement si l’un des cas énumérés au paragraphe 1er de cette disposition se produit (ce qu’il y aurait toutefois lieu de préciser). L’article 216/5, § 5, alinéa 1er, en projet, de ce code dispose toutefois que le tribunal de l’application des peines est saisi de l’affaire en cas de non-respect des conditions inscrites dans le mémorandum, si bien que deux tribunaux seraient compétents dans ce cas. Il y a lieu de supprimer cette incohérence. Selon le délégué, seul le tribunal de l’application des peines est compétent (voir toutefois l’observation 39)

²² Ce qui est une condition pour pouvoir prendre en considération les déclarations du repentant (voir l’article 216/4, § 1er, alinéa 3, en projet, du Code d’instruction criminelle).

strafuitvoeringsrechtbank bevoegd (zie evenwel opmerking 39) en dient de redactie van de eerstgenoemde bepaling te worden aangepast.

Ontworpen artikel 216/4

27. Luidens het ontworpen artikel 216/4, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering worden in het memorandum de “voorwaarden en de modaliteiten”²³ opgenomen die betrekking hebben op het afleggen van de verklaring door de spijtoptant.

Deze bepaling heeft betrekking op een vermelding die moet worden opgenomen in het memorandum, en hoort derhalve thuis in het ontworpen artikel 216/2, § 2, van het Wetboek van Strafvordering. Tevens moet worden verduidelijkt wat onder “voorwaarden en modaliteiten” wordt verstaan.

28. Luidens het ontworpen artikel 216/4, § 1, vierde lid, van het Wetboek van Strafvordering dient elke verklaring die wordt afgelegd ter uitvoering van het memorandum, naar het memorandum te verwijzen. Er wordt allicht bedoeld dat in elk proces-verbaal waarin een verklaring ter uitvoering van het memorandum van de spijtoptant wordt opgenomen, melding moet worden gemaakt van dat memorandum. De redactie van de genoemde bepaling dient in de bedoelde zin te worden aangepast.

Ontworpen artikel 216/5

29. Luidens de inleidende zin van het ontworpen artikel 216/5, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering gebeurt de toezegging van de procureur des Konings aan de spijtoptant met inachtneming van de subsidiariteit en de proportionaliteit. In de nota aan de Ministerraad wordt uiteengezet dat de proportionaliteit van de toezegging van de procureur des Konings moet worden beoordeeld zowel ten aanzien van de door de spijtoptant gepleegde misdrijven als ten aanzien van de misdrijven waarover verklaringen worden afgelegd.²⁴ Dat zou in het ontworpen artikel 216/5 § 1, van het Wetboek van Strafvordering dienen te worden geëxpliciteerd.

30. In het ontworpen artikel 216/5, § 1, van het Wetboek van Strafvordering wordt telkens gewag gemaakt van een toezegging van een vordering van de procureur des Konings tot strafvermindering of het niet-opleggen van een straf. Aangezien de rechter, zo aan de in het ontworpen artikel 216/5, § 3, eerste lid, van dat wetboek opgesomde voorwaarden is voldaan, gebonden lijkt te zijn door wat de

et la formulation de la disposition citée en premier doit être adaptée.

Article 216/4 en projet

27. Selon l'article 216/4, § 1er, alinéa 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle, le mémorandum énonce “les conditions et les modalités”²³ relatives à la déclaration du repentant.

Cette disposition concerne une mention qui doit être inscrite dans le mémorandum et doit dès lors figurer à l'article 216/2, § 2, en projet, du Code d'instruction criminelle. On précisera également ce qu'il faut entendre par “les conditions et les modalités”.

28. L'article 216/4, § 1er, alinéa 4, en projet, du Code d'instruction criminelle dispose que toute déclaration faite en exécution du mémorandum doit renvoyer à ce dernier. Il faut probablement entendre par là que tout procès-verbal dans lequel est consignée une déclaration du repentant en exécution du mémorandum, doit faire mention de celui-ci. La rédaction de la disposition précitée sera adaptée en ce sens.

Article 216/5 en projet

29. Selon la phrase introductive de l'article 216/5, § 1er, alinéa 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle, la promesse du procureur du Roi au repentant se fait dans le respect des principes de subsidiarité et de proportionnalité. Il est expliqué dans la note au Conseil des ministres que la proportionnalité de la promesse du procureur du Roi doit s'apprécier tant par rapport aux infractions commises par le repentant que par rapport aux infractions pour lesquelles des déclarations sont faites²⁴. Il y aurait lieu de le préciser à l'article 216/5 § 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle.

30. À l'article 216/5, § 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle, il est chaque fois question d'une promesse faite par le procureur du Roi de requérir une réduction de peine ou la non-imposition d'une peine. Dès lors que le juge, si les conditions énumérées à l'article 216/5, § 3, alinéa 1er, en projet, de ce code sont remplies, semble lié par la proposition

²³ Het hanteren van woord “modaliteiten” valt in het Nederlands in deze context overigens af te raden.

²⁴ In de memorie van toelichting wordt ook nog gewag gemaakt van de proportionaliteit van het toegekende voordeel, maar dat is net het voorwerp van de toezegging.

²³ Il est au demeurant déconseillé dans ce contexte d'utiliser le mot “modaliteiten” en néerlandais.

²⁴ L'exposé des motifs mentionne encore la proportionnalité de l'avantage accordé, mais il s'agit précisément de l'objet de la promesse.

procureur des Konings voorstelt,²⁵ gaat het om meer dan een loutere vordering (waarop de rechter al dan niet kan ingaan). De redactie van de eerstgenoemde bepaling dient gelet hierop te worden aangepast.

31. In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 216/5, § 1, eerste lid, 2°, van het Wetboek van Strafvordering schrijve men “wanbedrijven” in plaats van “wandbedrijven”, evenals “artikel” in plaats van “het artikel”.

32. In de Franse tekst van het ontworpen artikel 216/5, § 1, eerste lid, 3°, van het Wetboek van Strafvordering schrijve men “crimes” in plaats van “infractions”.

33. In het ontworpen artikel 216/5, § 1, eerste lid, 3°, van het Wetboek van Strafvordering wordt aan de procureur des Konings toegestaan geen straf te “vorderen”. De vraag rijst of dit enkel kan binnen de perken van de wet (bijvoorbeeld wanneer aan de voorwaarden voor opschorting of probatie-opschorting is voldaan), dan wel of de bepaling een meer algemene draagwijdte heeft, zoals de gemachtigde aangeeft. Dit zou in de tekst zelf van die bepaling moeten worden verduidelijkt.

34. In diezelfde bepaling dient te worden verduidelijkt wat wordt verstaan onder de “alternatieve straf” die de procureur des Konings in het vooruitzicht kan stellen.

35. In het ontworpen artikel 216/5, § 3, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering schrijve men duidelijkheidshalve “De bevoegde strafrechtbank” in plaats van “De rechtbank” en “of er geen grond tot verval van de strafvordering is”²⁶ in plaats van “de gronden tot verval niet aanwezig zijn”.

36. Zoals in de memorie van toelichting wordt uiteengezet, spreekt de rechter zich niet uit over de opportuniteit en de subsidiariteit van de toezegging. De vraag is of dit wat betreft de subsidiariteit voldoende duidelijk uit de formulering van het ontworpen artikel 216/5, § 3, eerste lid, van het Wetboek van

du procureur du Roi ²⁵, il s’agit plus qu’une simple réquisition (que le juge peut accueillir ou non). La formulation de la disposition citée en premier sera adaptée en conséquence.

31. Dans le texte néerlandais de l’article 216/5, § 1er, alinéa 1er, 2°, en projet, du Code d’instruction criminelle, on écrira “wanbedrijven” au lieu de “wandbedrijven”, ainsi que “artikel” au lieu de “het artikel”.

32. Dans le texte français de l’article 216/5, § 1er, alinéa 1er, 3°, en projet, du Code d’instruction criminelle, on écrira “crimes” au lieu de “infractions”.

33. L’article 216/5, § 1er, alinéa 1er, 3°, en projet, du Code d’instruction criminelle autorise le procureur du Roi à ne “requérir” aucune peine. La question se pose de savoir si cette réquisition peut uniquement être faite dans les limites de la loi (par exemple, lorsque les conditions de la suspension ou de la suspension probatoire sont remplies), ou bien si la disposition a une portée plus générale, comme l’indique le délégué. Il conviendrait de le préciser dans le texte même de cette disposition.

34. Cette même disposition doit préciser ce qu’il y a lieu d’entendre par la “peine alternative” que le procureur du Roi peut envisager.

35. À l’article 216/5, § 3, alinéa 1er, en projet, du Code d’instruction criminelle, on écrira, dans un souci de clarté, “Le tribunal pénal compétent” au lieu de “Le tribunal” et “s’il n’y a pas de cause d’extinction de l’action publique”²⁶ au lieu de “l’absence des causes d’extinction”.

36. Comme le mentionne l’exposé des motifs, le juge ne se prononce pas sur l’opportunité et la subsidiarité de la promesse. La question se pose de savoir si, en ce qui concerne la subsidiarité, ce point ressort avec suffisamment de clarté de la formulation de l’article 216/5, § 3, alinéa 1er, en projet,

²⁵ De gemachtigde verklaarde dienaangaande wat volgt: .
 “Het openbaar ministerie zal een straf voorstellen (= de toezegging), rekening houdend met de voorwaarden en binnen de perken van de grenzen zoals opgenomen in paragraaf 1. Vervolgens zal de rechter deze toegezegde straf uitspreken die door het openbaar ministerie wordt voorgesteld, waarbij de rechter enkel de volgende aspecten beoordeelt:
 — proportionaliteit van de toezegging,
 — de wettelijkheid van de toezegging en het memorandum,
 — of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen,
 — of de gronden tot verval niet aanwezig zijn en
 — de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade.
 Indien de rechter acht dat de toezegging proportioneel is en aan de andere voorwaarden is voldaan, wordt de toegezegde straf aldus uitgesproken. De appreciatiemarge van de rechter is dus beperkt. Dit betreft dezelfde systematiek als bij de procedure inzake de voorafgaandelijke erkenning van schuld zoals voorzien in artikel 216 Sv.
 Daarnaast zal de rechter autonoom, rekening houdend met de wet, een vervangende straf bepalen die van toepassing wordt indien blijkt dat de spijtoptant de voorwaarden niet naleeft of nageleefd heeft.”.

²⁶ De gemachtigde bevestigde dat het effectief om het verval van de strafvordering gaat.

²⁵ À ce propos, le délégué a déclaré ce qui suit:
 “Het openbaar ministerie zal een straf voorstellen (= de toezegging), rekening houdend met de voorwaarden en binnen de perken van de grenzen zoals opgenomen in paragraaf 1. Vervolgens zal de rechter deze toegezegde straf uitspreken die door het openbaar ministerie wordt voorgesteld, waarbij de rechter enkel de volgende aspecten beoordeelt:
 — proportionaliteit van de toezegging,
 — de wettelijkheid van de toezegging en het memorandum,
 — of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen,
 — of de gronden tot verval niet aanwezig zijn en
 — de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade.
 Indien de rechter acht dat de toezegging proportioneel is en aan de andere voorwaarden is voldaan, wordt de toegezegde straf aldus uitgesproken. De appreciatiemarge van de rechter is dus beperkt. Dit betreft dezelfde systematiek als bij de procedure inzake de voorafgaandelijke erkenning van schuld zoals voorzien in artikel 216 Sv.
 Daarnaast zal de rechter autonoom, rekening houdend met de wet, een vervangende straf bepalen die van toepassing wordt indien blijkt dat de spijtoptant de voorwaarden niet naleeft of nageleefd heeft.”.

²⁶ Le délégué a confirmé qu’il s’agit effectivement de l’extinction de l’action publique.

Strafvordering blijkt, nu men zou kunnen voorhouden dat de toetsing van de wettelijkheid van het memorandum ook slaat op de subsidiariteit van de toezegging. Deze kwestie wordt het best in die bepaling duidelijker geëxpliciteerd.

In dezelfde bepaling zou ook dienen te worden toegevoegd dat de rechtbank nagaat of de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd en waarop de toezegging slaat, overeenstemmen met de werkelijkheid, naar analogie van artikel 216, § 4, van het Wetboek van Strafvordering. De gemachtigde was het met deze toevoeging eens.

37. Op de vraag in hoeverre de rechtbank rekening moet houden met de regels inzake herhaling wanneer haar een toezegging wordt voorgelegd, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

“De rechter kan oordelen dat de toezegging, gelet op een recidive, niet proportioneel is en weigeren om de straf uit te spreken. De bodemrechter kan de toezegging ambtshalve echter niet hervormen.

Wat de vervangende straf betreft (paragraaf 2 en 4), gelden de normale regels. De bodemrechter bepaalt deze straf autonoom, op vordering van het openbaar ministerie, rekening houdend met de wettelijke voorwaarden.”

Ook zal de rechter moeten nagaan of de door de procureur des Konings voorgestelde straf nog wettig is gelet op de regels inzake herhaling. Het verdient aanbeveling om in de memorie van toelichting op dit alles in te gaan.

38. Er dient in het ontworpen artikel 216/5, § 3, van het Wetboek van Strafvordering beter te worden omschreven wat het juiste voorwerp is van de beslissing van de rechtbank. Uit de ontworpen artikelen 216/3, § 3, en 216/5, § 4, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering blijkt dat de rechter de toezegging (paragraaf 3) of het memorandum (paragraaf 4) dient te bekrachtigen, maar dat is niet opgenomen in het ontworpen artikel 216/5, § 3, eerste lid, ervan, terwijl ook de gemachtigde verklaarde dat het niet de bedoeling is dat het memorandum zou worden bekrachtigd.

39. Het ontworpen artikel 216/5, § 5, van het Wetboek van Strafvordering voorziet erin dat de procureur des Konings de zaak aanhangig maakt bij de strafuitvoeringsrechtbank met het oog op de toepassing van de vervangende straf wanneer niet is voldaan aan de voorwaarden van het memorandum.

De vraag rijst of deze bevoegdheid wel kan worden toegekend aan de strafuitvoeringsrechtbank.²⁷ Het vaststellen dat niet aan de voorwaarden van het memorandum is voldaan

²⁷ In de memorie van toelichting wordt ter zake ten onrechte verwezen naar advies 53.967/1/V van de Raad van State, afdeling Wetgeving (adv. RvS 53.967/1/V van 24 september 2013 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 10 april 2014 “tot invoering van de probatie als autonome straf in het Strafwetboek en tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie”, *Parl. St. Kamer*, 2013-14, nr. 53-3274/001, (30) 31). De betrokken opmerking had immers enkel betrekking op de uitvoering van de probatiestraf zelf.

du Code d’instruction criminelle, dès lors que l’on pourrait soutenir que le contrôle de la légalité du mémorandum porte également sur la subsidiarité de la promesse. Mieux vaudrait préciser davantage ce point dans cette disposition.

Il faudrait également ajouter dans la même disposition que le tribunal vérifie si les faits pour lesquels le repentir est poursuivi et sur lesquels porte la promesse, correspondent à la réalité, par analogie avec l’article 216, § 4, du Code d’instruction criminelle. Le délégué a marqué son accord sur cet ajout.

37. À la question de savoir dans quelle mesure le tribunal doit tenir compte des règles en matière de récidive lorsqu’une promesse lui est soumise, le délégué a répondu ce qui suit:

“De rechter kan oordelen dat de toezegging, gelet op een recidive, niet proportioneel is en weigeren om de straf uit te spreken. De bodemrechter kan de toezegging ambtshalve echter niet hervormen.

Wat de vervangende straf betreft (paragraaf 2 en 4), gelden de normale regels. De bodemrechter bepaalt deze straf autonoom, op vordering van het openbaar ministerie, rekening houdend met de wettelijke voorwaarden.”

Le juge devra également vérifier si la peine proposée par le procureur du Roi est encore légale, compte tenu des règles de la récidive. Il est recommandé d’approfondir tous ces points dans l’exposé des motifs.

38. L’article 216/5, § 3, en projet, du Code d’instruction criminelle devrait mieux définir l’objet exact de la décision du tribunal. Il ressort des articles 216/3, § 3, et 216/5, § 4, alinéa 2, en projet, du Code d’instruction criminelle que le juge doit confirmer la promesse (paragraphe 3) ou homologuer le mémorandum (paragraphe 4), mais cette confirmation ou homologation n’est pas inscrite à l’article 216/5, § 3, alinéa 1er, en projet, dudit code, le délégué ayant également déclaré, par ailleurs, que l’intention n’est pas d’homologuer le mémorandum.

39. L’article 216/5, § 5, en projet, du Code d’instruction criminelle prévoit que le procureur du Roi saisit le tribunal de l’application des peines en vue de l’application de la peine de substitution lorsque les conditions du mémorandum ne sont pas remplies.

La question se pose de savoir si cette compétence peut effectivement être attribuée au tribunal de l’application des peines²⁷. En effet, la constatation que les conditions du

²⁷ L’exposé des motifs vise à cet égard à tort l’avis n° 53.967/1/V du Conseil d’État, section de législation (avis C.E. 53.967/1/V du 24 septembre 2013 sur un avant-projet devenu la loi du 10 avril 2014 “insérant la probation comme peine autonome dans le Code pénal, et modifiant le Code d’instruction criminelle, et la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation” (*Doc. Parl.*, Chambre, 2013-14, n° 53-3274/001, pp. (30) 31). L’observation concernée ne portait en effet que sur l’exécution de la peine de probation elle-même.

(en de daaraan gekoppelde vaststelling dat de vervangende straf moet worden toegepast)²⁸, betreft immers niet de strafuitvoering zelf, terwijl aan de strafuitvoeringsrechtbank geen appreciatiebevoegdheid zou kunnen worden toegekend omtrent de vervangende straf als zodanig aangezien het in strijd zou zijn met artikel 157 van de Grondwet dat zij de bevoegdheid zou hebben een eerder door de strafrechter opgelegde straf te wijzigen.

De genoemde bepaling dient derhalve te worden herbekeken.

40. In het ontworpen artikel 216/5, § 5, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering vervange men het woord “deze” door het woord “hij”. Dat woord slaat immers op de procureur des Konings.

41. Het aanhangig maken met het oog op de toepassing van de vervangende straf kan plaatsvinden “binnen de termijn die gelijk is aan de [duur van de] uitgesproken vervangende straf zoals bedoeld in paragraaf 3 lid 2 [lees: § 3, tweede lid,] met het oog op de toepassing van die vervangende straf” (ontworpen artikel 216/5, § 5, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering).

De gemachtigde verklaarde wat volgt over deze termijn:

“De termijn moet lang genoeg zijn teneinde de mogelijkheid te bieden om de spijtoptant, die verklaringen aflegt over misdrijven waarvoor een langdurig onderzoek nodig is, ondertussen zelf veroordeeld wordt, en vervolgens doorheen dat onderzoek wordt vastgesteld dat de spijtoptant bvb. leugenachtige verklaringen heeft afgelegd, nog voor de strafuitvoeringsrechtbank te brengen teneinde de vervangende straf te doen uitspreken. Anderzijds moet deze termijn vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid ook beperkt worden.”

De vraag rijst evenwel of die termijn niet op meer objectieve en adequate gronden dient te worden bepaald in plaats van hem enkel te laten afhangen van de duur van de vervangende gevangenisstraf waarover de rechter die de toezegging toetst, soeverein oordeelt.

42. Het ontworpen artikel 215/5, § 5, achtste lid, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat, behoudens in de gevallen dat de openbaarheid gevaar oplevert voor de spijtoptant, de openbare orde, de goede zeden of de nationale veiligheid, de zitting openbaar is indien de veroordeelde hierom verzoekt.

Artikel 148, eerste lid, van de Grondwet luidt:

“De terechtzittingen van de rechtbanken zijn openbaar, tenzij de openbaarheid gevaar oplevert voor de orde of de goede zeden; in dit geval wordt zulks door de rechtbank bij vonnis verklaard.”

²⁸ Het is overigens niet duidelijk of de strafuitvoeringsrechtbank kan beslissen de vervangende straf toch niet toe te passen ondanks de vaststelling dat aan één of meerdere voorwaarden van het memorandum niet is voldaan.

mémorandum ne sont pas remplies (et la constatation y afférente que la peine de substitution doit être appliquée)²⁸ ne concerne pas l'exécution de la peine elle-même, alors qu'aucun pouvoir d'appréciation ne pourrait être attribué au tribunal de l'application des peines concernant la peine de substitution en tant que telle, étant donné qu'il serait contraire à l'article 157 de la Constitution qu'il soit compétent pour modifier une peine infligée antérieurement par le juge pénal.

La disposition précitée doit dès lors être réexaminée.

40. Dans le texte de l'article 216/5, § 5, alinéa 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle, on remplacera les mots “si celui-ci” par les mots “s'il”. En effet, ces mots portent sur le procureur du Roi.

41. La saisine en vue de l'application de la peine de substitution peut avoir lieu “dans le délai qui est égale [lire: égal] à [la durée de] la peine de substitution prononcée visée au paragraphe 3 alinéa 2 [lire: § 3, alinéa 2,] en vue de l'application de cette peine de substitution” (article 216/5, § 5, alinéa 1er, en projet, du Code d'instruction criminelle).

Concernant ce délai, le délégué a déclaré ce qui suit:

“De termijn moet lang genoeg zijn teneinde de mogelijkheid te bieden om de spijtoptant, die verklaringen aflegt over misdrijven waarvoor een langdurig onderzoek nodig is, ondertussen zelf veroordeeld wordt, en vervolgens doorheen dat onderzoek wordt vastgesteld dat de spijtoptant bvb. leugenachtige verklaringen heeft afgelegd, nog voor de strafuitvoeringsrechtbank te brengen teneinde de vervangende straf te doen uitspreken. Anderzijds moet deze termijn vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid ook beperkt worden.”

La question se pose toutefois de savoir si ce délai ne doit pas être déterminé sur la base de motifs plus objectifs et adéquats plutôt que de le faire dépendre de la seule durée de la peine d'emprisonnement de substitution que le juge qui contrôle la promesse apprécie souverainement.

42. L'article 215/5, § 5, alinéa 8, en projet, du Code d'instruction criminelle prévoit que sauf dans les cas où la publicité présente un danger pour le repentir, l'ordre public, les bonnes mœurs ou la sécurité nationale, l'audience est publique si le repentir en fait la demande.

L'article 148, alinéa 1er, de la Constitution, s'énonce comme suit:

“Les audiences des tribunaux sont publiques, à moins que cette publicité ne soit dangereuse pour l'ordre ou les mœurs; et, dans ce cas, le tribunal le déclare par un jugement.”

²⁸ Au demeurant, on n'aperçoit pas clairement si le tribunal de l'application des peines peut décider de ne pas appliquer malgré tout la peine de substitution, même s'il a été constaté qu'une ou plusieurs conditions du memorandum ne sont pas remplies.

In het licht hiervan dient de regel de openbaarheid te zijn en kan de openbaarheid niet enkel afhangen van een vraag van de betrokkene. De openbaarheid van de terechtzittingen is immers niet enkel ingesteld in zijn belang, maar ook in het algemeen belang.

Ontworpen artikel 216/6

43. Luidens het ontworpen artikel 216/6, § 1, 3°, van het Wetboek van Strafvordering kan de procureur des Konings toezeggen een gunstige beslissing te nemen in het raam van de strafuitvoering. De draagwijdte van deze bepaling dient te worden verduidelijkt. In de memorie van toelichting wordt, al wordt ook vooropgesteld dat het gaat om toezeggingen binnen zijn normale bevoegdheden in het raam van de strafuitvoering, gerefereerd aan beslissingen inzake vrijheidsstraffen onder drie jaar. Die beslissingen worden evenwel door de minister bevoegd voor justitie genomen²⁹ en betreffen derhalve geen beslissingen van het openbaar ministerie zelf.

44. Luidens het ontworpen artikel 216/6, § 2, van het Wetboek van Strafvordering kan de procureur des Konings onder de erin bepaalde voorwaarden onder meer beslissen om niet over te gaan tot de bijzondere verbeurdverklaring. Gevraagd of hij dit ook kan beslissen in het geval dat de bijzondere verbeurdverklaring een veiligheidsmaatregel is, antwoordde de gemachtigde wat volgt:

“De bijzondere verbeurdverklaring, zoals voorzien in de artikelen 42 tot en met 43^{quater} Sw., is een (bijkomende) straf (zie boek 1, hoofdstuk II, afdeling VI van het Strafwetboek) (F. De Ruyck en A. De Nauw, *Overzicht van het Belgisch Algemeen Strafrecht, Die Keure, Brugge, 2017, 137 en Cass. 13 mei 2015, P.15 0271.F*). Artikel 216/6, § 2 geeft dan ook de mogelijkheid om over deze straf een toezegging te verrichten.

In uitzonderlijke in de wet opgenomen gevallen kan de bijzondere verbeurdverklaring een beveiligings- of politie maatregel zijn (en dus geen bijkomende straf). De bedoeling is om schadelijke of gevaarlijke goederen (bvb. drugs, wapens,...) te vernietigen of onbruikbaar te maken. Bepaalde bijzondere wetten (art. 4 drugswet, art. 8 wapenwet, art. 457 Sw. inzake eetwaren) voorzien in de toepassing van een dergelijke verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel. Deze maatregelen worden in elk geval uitgesproken, zelfs indien de beklaagde wordt vrijgesproken of overleden is. Deze maatregelen worden niet gevisieerd door artikel 216/6, § 2 en hierover kunnen geen toezeggingen worden verricht.”

In de genoemde bepaling dient te worden verduidelijkt dat de beslissing van de procureur des Konings niet kan slaan op de bijzondere verbeurdverklaring als veiligheidsmaatregel.

Ontworpen artikel 216/7

45. Luidens het ontworpen artikel 216/7, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering neemt de minister bevoegd

²⁹ Zie titel IV van de wet van 17 mei 2006.

Compte tenu de ce qui précède, la règle doit être la publicité et celle-ci ne peut dépendre uniquement d'une demande de l'intéressé. En effet, la publicité des audiences a été instaurée non seulement dans son intérêt, mais également dans l'intérêt général.

Article 216/6 en projet

43. Selon l'article 216/6, § 1er, 3°, en projet, du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi peut promettre de prendre une décision favorable dans le cadre de l'exécution de la peine. La portée de cette disposition doit être précisée. L'exposé des motifs, même s'il indique également qu'il s'agit de promesses faites dans le domaine de ses compétences normales, dans le cadre de l'exécution de la peine, se réfère à des décisions relatives à des peines privatives de liberté inférieures à trois ans. Ces décisions sont toutefois prises par le ministre qui a la Justice dans ses attributions²⁹ et ne concernent dès lors pas des décisions du ministère public lui-même.

44. Selon l'article 216/6, § 2, en projet, du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi peut, dans les conditions qui y sont fixées, décider notamment de ne pas procéder à la confiscation spéciale. À la question de savoir s'il peut également prendre cette décision lorsque la confiscation spéciale est une mesure de sécurité, le délégué a répondu ce qui suit:

“De bijzondere verbeurdverklaring, zoals voorzien in de artikelen 42 tot en met 43^{quater} Sw., is een (bijkomende) straf (zie boek 1, hoofdstuk II, afdeling VI van het Strafwetboek) (F. De Ruyck en A. De Nauw, *Overzicht van het Belgisch Algemeen Strafrecht, Die Keure, Brugge, 2017, 137 en Cass. 13 mei 2015, P.15 0271.F*). Artikel 216/6, § 2 geeft dan ook de mogelijkheid om over deze straf een toezegging te verrichten.

In uitzonderlijke in de wet opgenomen gevallen kan de bijzondere verbeurdverklaring een beveiligings- of politie maatregel zijn (en dus geen bijkomende straf). De bedoeling is om schadelijke of gevaarlijke goederen (bvb. drugs, wapens,...) te vernietigen of onbruikbaar te maken. Bepaalde bijzondere wetten (art. 4 drugswet, art. 8 wapenwet, art. 457 Sw. inzake eetwaren) voorzien in de toepassing van een dergelijke verbeurdverklaring als beveiligingsmaatregel. Deze maatregelen worden in elk geval uitgesproken, zelfs indien de beklaagde wordt vrijgesproken of overleden is. Deze maatregelen worden niet gevisieerd door artikel 216/6, § 2 en hierover kunnen geen toezeggingen worden verricht.”

La disposition précitée doit préciser que la décision du procureur du Roi ne peut porter sur la confiscation spéciale si elle revêt le caractère d'une mesure de sécurité.

Article 216/7 en projet

45. Selon l'article 216/7, alinéa 3, en projet, du Code d'instruction criminelle, le ministre qui a la Justice dans ses

²⁹ Voir le titre IV de la loi du 17 mai 2006.

voor justitie (niet: minister van Justitie) de nodige maatregelen met betrekking tot de uitvoering van “de faciliteiten in de gevangenissen”³⁰ die verband houden met de plaatsing en de overplaatsing binnen de gevangenissen die het voorwerp kunnen uitmaken van een toezegging.

Het is niet duidelijk waarop die bevoegdheid juist slaat. Indien het zou gaan om een delegatie van reglementaire bevoegdheid, dient erop te worden gewezen dat die delegatie aan de Koning zou dienen te worden verleend in plaats van aan de minister bevoegd voor justitie. De wetgever vermag zich immers in beginsel niet te mengen in de organisatie van de uitvoerende macht, die overeenkomstig artikel 37 van de Grondwet bij de Koning berust. Het komt derhalve hem, en niet de wetgever, toe om delegaties aan ministers te verlenen, nog daargelaten de vraag of die delegatie van regelgevende bevoegdheid aan de minister aanvaardbaar is.

46. Gelet op de uit artikel 37 van de Grondwet voortvloeiende bevoegdheid van de Koning om de diensten van het centrale bestuur te organiseren, schrijve men in het ontworpen artikel 216/7, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering “de door de Koning aangewezen dienst binnen de penitentiaire inrichtingen” in plaats van “het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen” en vermeldde men enkel in de memorie van toelichting over welke dienst het thans *in concreto* gaat.

Ontworpen artikel 216/8

47. In het ontworpen artikel 216/8, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering schrijve men “minister bevoegd voor justitie” in plaats van “minister van Justitie”.

Artikel 3

48. Artikel 3 van het voorontwerp strekt tot het aanbrengen van verschillende wijzigingen aan hoofdstuk VIII^{ter} van het eerste boek van het Wetboek van Strafvordering. Die wijzigingen hebben niet specifiek betrekking op de spijtoptanten, maar op alle bedreigde getuigen als zodanig. Het artikel hoort derhalve meer thuis in het voorontwerp van wet “houdende diverse bepalingen in strafzaken”, waarover de Raad van State, afdeling Wetgeving, op 26 januari 2018 advies 62.700/3 heeft uitgebracht.

Artikel 4

49. De Nederlandse tekst van artikel 4 van het voorontwerp dient zoals de Franse tekst ervan te worden geredigeerd.

³⁰ Wellicht gaat het om de in het eerste lid van het ontworpen artikel 216/7 van het Wetboek van Strafvordering bedoelde faciliteiten die verband houden met de plaatsing en de overplaatsing binnen de gevangenissen, wat dan zo zou moeten worden gespecificeerd.

attributions (et non: le ministre de la Justice) prend les mesures nécessaires concernant la mise en œuvre “des facilités au sein des prisons”³⁰ liées au placement et au transfèrement au sein des prisons pouvant faire l’objet d’une promesse.

On n’aperçoit pas clairement sur quoi porte précisément cette compétence. S’il devait s’agir d’une délégation de compétence réglementaire, il conviendrait de relever que cette délégation devrait être conférée au Roi plutôt qu’au ministre qui a la Justice dans ses attributions. En effet, le législateur ne peut en principe s’immiscer dans l’organisation du pouvoir exécutif qui, conformément à l’article 37 de la Constitution, appartient au Roi. Il revient dès lors à ce dernier, et non au législateur, d’accorder des délégations aux ministres, indépendamment de la question de savoir si cette délégation de pouvoir réglementaire au ministre est admissible.

46. Compte tenu de la compétence du Roi d’organiser les services de l’administration centrale, qui découle de l’article 37 de la Constitution, on écrira à l’article 216/7, alinéa 3, en projet, du Code d’instruction criminelle “le service désigné par le Roi au sein des établissements pénitentiaires” au lieu de “la direction générale des Établissements pénitentiaires” et on mentionnera uniquement dans l’exposé des motifs le service dont il s’agit concrètement à l’heure actuelle.

Article 216/8 en projet

47. À l’article 216/8, alinéa 1er, en projet, du Code d’instruction criminelle, on écrira “ministre qui a la Justice dans ses attributions” au lieu de “ministre de la Justice”.

Article 3

48. L’article 3 de l’avant-projet vise à apporter différentes modifications au chapitre VIII^{ter} du livre premier au Code d’instruction criminelle. Ces modifications ne concernent pas spécifiquement les repentis, mais tous les témoins menacés en tant que tels. L’article est dès lors plus à sa place dans l’avant-projet de loi “portant des dispositions diverses en matière pénale” sur lequel le Conseil d’État, section de législation, a rendu le 26 janvier 2018 l’avis 62.700/3.

Article 4

49. Le texte néerlandais de l’article 4 de l’avant-projet doit être rédigé à l’instar du texte français de celui-ci.

³⁰ Il s’agit probablement des facilités visées à l’alinéa 1er de l’article 216/7, en projet, du Code d’instruction criminelle qui sont liées au placement et au transfèrement au sein des prisons, ce qui devrait alors être ainsi précisé.

Artikel 5

50. Het aan de artikelen 4, § 2, en 6, § 2, van de wet van 17 mei 2006 toe te voegen onderdeel 3° (artikel 5, 1°, van het voorontwerp) spoort redactioneel niet met de inleidende zin van die bepalingen. Die tekortkoming dient te worden verholpen.³¹

51. In de Franse tekst van artikel 5, 1° en 2°, van het voorontwerp schrijve men “*dans (les articles) (l'article) ..., il est inséré un ..., rédigé comme suit.*” et on rédigera l'article 5, 3°, comme suit: “*il est inséré un article 14/1, rédigé comme suit: ...*”.

In de Nederlandse tekst van artikel 5, 2° en 3° van het voorontwerp schrijve men respectievelijk “een paragraaf 5 ingevoegd, luidende:” en “een artikel 14/1 ingevoegd, luidende:”.

SLOTOPMERKING

52. De ontworpen artikelen 216/1 tot 216/8 van het Wetboek van Strafvordering worden telkens van een opschrift voorzien, terwijl dat nergens anders in dat wetboek het geval is. Gelet op dat laatste gegeven wordt beter afgezien van het hanteren van die opschriften.

De griffier,

Annemie GOOSSENS

De voorzitter,

Jo BAERT

Article 5

50. Le 3° à ajouter aux articles 4, § 2, et 6, § 2, de la loi du 17 mai 2006 (article 5, 1°, de l'avant-projet) ne s'accorde pas sur le plan rédactionnel avec la phrase introductive de ces dispositions. Il y a lieu de remédier à cette lacune³¹.

51. Dans le texte français de l'article 5, 1° et 2°, de l'avant-projet, on écrira “*dans (les articles) (l'article) ..., il est inséré un ..., rédigé comme suit.*” et on rédigera l'article 5, 3°, comme suit: “*il est inséré un article 14/1, rédigé comme suit: ...*”.

Dans le texte néerlandais de l'article 5, 2° et 3°, de l'avant-projet on écrira respectivement “*een paragraaf 5 ingevoegd, luidende:*” et “*een artikel 14/1 ingevoegd, luidende:*”.

OBSERVATION FINALE

52. Les articles 216/1 à 216/8, en projet, du Code d'instruction criminelle sont chaque fois dotés d'un intitulé, alors que ce n'est pas le cas dans aucune des autres dispositions de ce code. En conséquence, mieux vaudrait renoncer à utiliser ces intitulés.

Le greffier,

Annemie GOOSSENS

Le président,

Jo BAERT

³¹ Wanneer er een afzonderlijke bepaling van zou worden gemaakt, dienen de verwijzingen in de ontworpen artikelen 10, § 5, en 14/1 van de wet van 17 mei 2006 te worden aangepast.

³¹ Si cet ajout faisait l'objet d'une disposition distincte, les références figurant aux articles 10, § 5 (et non, dans le texte français, cinquième alinéa), et 14/1, en projet, de la loi du 17 mai 2006 devraient être adaptées.

WETSONTWERP

FILIP,

KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
ONZE GROET.

Op voordracht van de minister van Justitie,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ:

De minister van Justitie is ermee belast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam bij de Kamer van volksvertegenwoordigers in te dienen:

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

In Boek II, Titel I van het Wetboek van strafvordering wordt een Hoofdstuk *IIter* ingevoegd, die de artikelen 216/1 tot 216/7 bevat, luidende:

“Hoofdstuk *IIter*. Spijtoptanten.

Afdeling I. Definitie.

Art. 216/1. De procureur des Konings kan aan een spijtoptant, mits het onderzoek zulks vereist en de overige middelen van onderzoek niet lijken te volstaan om de waarheid aan de dag te brengen, een toezegging verlenen in het kader van de uitoefening van de strafvordering, in het kader van de strafuitvoering en in het kader van de detentie.

Een spijtoptant in de zin van dit Wetboek is een in verdenkinggestelde, een beklaagde, een beschuldigde of een veroordeelde persoon die substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen aflegt inzake de betrokkenheid van derden en desgevallend de eigen betrokkenheid, over gepleegde of gepoogde misdrijven zoals bedoeld in artikel 90*ter*, §§ 2, 3 en 4 van het Wetboek van Strafvordering, of misdrijven die werden gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324*bis* van het Strafwetboek, en die zijn opgenomen in een memorandum.

PROJET DE LOI

PHILIPPE,

ROI DES BELGES,

À tous, présents et à venir,
SALUT.

Sur la proposition du ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Le ministre de la Justice est chargé de présenter en notre nom à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit:

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Dans le Titre I du Livre II du Code d'instruction criminelle, il est inséré un Chapitre *IIter*, comportant les articles 216/1 à 216/7, rédigé comme suit:

“Chapitre *IIter*. Des repentis.

Section I. Définition.

Art. 216/1. Si les nécessités de l'enquête l'exigent et si les autres moyens d'investigation ne semblent pas suffire à la manifestation de la vérité, le procureur du Roi peut faire une promesse à un repentis dans le cadre de l'exercice de l'action publique, dans le cadre de l'exécution de la peine et dans le cadre de la détention.

Un repentis au sens du présent Code est un inculpé, un prévenu, un accusé ou un condamné qui fait des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes concernant la participation de tiers et, le cas échéant, sa propre participation, par rapport aux infractions commises ou ayant fait l'objet d'une tentative, visées à l'article 90*ter*, §§ 2, 3 et 4, du Code d'instruction criminelle, ou des infractions qui ont été commises dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324*bis* du Code pénal, et qui sont énoncées dans un memorandum.

Het in dit hoofdstuk bepaalde recht behoort ook, ten aanzien van dezelfde feiten, aan de arbeidsauditeur, de federale procureur en de procureur-generaal in hoger beroep en, ten aanzien van de personen bedoeld in de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering, aan de procureur-generaal bij het hof van beroep.

Afdeling II. Memorandum met de spijtoptant.

Art. 216/2. § 1. De procureur des Konings en de spijtoptant ondertekenen een schriftelijk memorandum. Het memorandum wordt gedateerd en bevat de volgende vermeldingen:

1° de identiteitsgegevens van de spijtoptant;

2° de advocaat die bijstand verleent aan de spijtoptant bij het afsluiten van het memorandum;

3° de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waar de misdrijven waarover de spijtoptant te kennen geeft een verklaring te zullen afleggen werden gepleegd en de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waar de spijtoptant wordt vervolgd of waar hij veroordeeld is;

4° de nauwkeurige en omstandige opgave van:

a) de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd of waarvoor hij reeds veroordeeld is, alsmede de straffen die hem in dat laatste geval werden opgelegd, en die het voorwerp uitmaken van de toezegging van de procureur des Konings;

b) de feiten waarover de spijtoptant te kennen geeft een verklaring te zullen afleggen;

c) de inhoud van de toezegging van de procureur des Konings;

d) de voorwaarden die met de toezegging van de procureur des Konings gepaard gaan, die in elk geval bestaan uit de voorwaarden zoals opgenomen in artikel 216/3, § 1, 2°, tot 5°;

e) de voorwaarden en de modaliteiten die betrekking hebben op het afleggen van de verklaring door de spijtoptant;

f) de bereidheid tot het vergoeden van de schade.

§ 2. Het memorandum kan slechts worden afgesloten mits:

1° een voorafgaandelijk akkoord van de procureurs-generaal van de rechtsgebieden waar de spijtoptant

Le droit visé par le présent chapitre appartient aussi, pour les mêmes faits, à l'auditeur du travail, au procureur fédéral et au procureur général en degré d'appel et, pour les personnes visées aux articles 479 et 483 du Code d'instruction criminelle, au procureur général près la cour d'appel.

Section II. Mémoire avec le repentant.

Art. 216/2. § 1er. Le procureur du Roi et le repentant signent un mémoire écrit. Le mémoire est daté et contient les mentions suivantes:

1° les données d'identité du repentant;

2° l'avocat qui assiste le repentant lors de la conclusion du mémoire;

3° le procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel ont été commises les infractions au sujet desquelles le repentant indique qu'il fera une déclaration et le procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel le repentant est poursuivi ou est condamné;

4° l'indication précise et détaillée:

a) des faits pour lesquels le repentant est poursuivi ou est déjà condamné, ainsi que les peines qui, dans ce dernier cas, lui ont été infligées, et qui font l'objet de la promesse du procureur du Roi;

b) des faits au sujet desquels le repentant indique qu'il fera une déclaration;

c) de la teneur de la promesse du procureur du Roi;

d) les conditions liées à la promesse du ministère public, qui comprennent dans tous les cas les conditions prévues à l'article 216/3, § 1er, 2° à 5°;

e) les conditions et les modalités relatives à la déclaration du repentant;

f) la volonté d'indemniser les dégâts.

§ 2. Le mémoire ne peut être conclu que moyennant:

1° un accord préalable des procureurs généraux des ressorts dans lesquels le repentant est poursuivi ou

wordt vervolgd of werd veroordeeld en van de rechtsgebieden waar de misdrijven waarover de spijtoptant te kennen geeft een verklaring te zullen afleggen werden gepleegd;

2° een voorafgaandelijk advies van de getuigenbeschermingscommissie wat betreft de mogelijkheid tot nemen van beschermingsmaatregelen waar later over beslist kan worden;

3° een voorafgaandelijk advies van de federale procureur;

4° indien de spijtoptant het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek of diens verklaringen afgelegd worden in het kader van een gerechtelijk onderzoek, een voorafgaandelijk advies van de onderzoeksrechter.

§ 3. Bij gebrek aan consensus tussen de betrokken procureurs-generaal neemt de federale procureur een beslissing.

§ 4. Het memorandum wordt opgesteld in drie ondertekende exemplaren. Eén exemplaar wordt overhandigd aan de spijtoptant, een tweede wordt toegevoegd aan het strafdossier betreffende het misdrijf waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd of werd veroordeeld en een derde wordt door de procureur des Konings bijgehouden.

Indien de verklaring van de spijtoptant wordt aangevend in verschillende strafdossiers, wordt in elk van deze strafdossiers een voor eensluidend verklaard afschrift van het memorandum gevoegd.

§ 5. Het memorandum wordt gesloten en ondertekend in het bijzijn van een advocaat naar keuze of een door de stafhouder aan hem toegewezen advocaat.

De spijtoptant kan ten allen tijde een vertrouwelijk overleg hebben met zijn advocaat buiten de aanwezigheid van de procureur des Konings.

§ 6. De federale procureur houdt een register bij van alle opgestelde memoranda. Van elk door de procureur des Konings ondertekend memorandum wordt een voor eensluidend verklaard afschrift overgezonden aan de federale procureur en toegevoegd aan het register.

§ 7. Na de ondertekening van het memorandum gaat de spijtoptant binnen de termijn opgelegd in het memorandum over tot het afleggen van de verklaring.

§ 8. Het memorandum houdt een onweerlegbaar vermoeden van fout in ten aanzien van de misdrijven waarvan de spijtoptant dader, mededader of medeplichtige is.

a été condamné, ainsi que des ressorts dans lesquels les infractions, au sujet desquelles le repenté fait savoir qu'il fera une déclaration, ont été commises;

2° un avis préalable de la commission de protection des témoins concernant la possibilité de prendre des mesures de protection, dont il pourra être décidé ultérieurement;

3° un avis préalable du procureur fédéral;

4° si le repenté fait l'objet d'une instruction ou si ses déclarations sont déposées dans le cadre d'une instruction en cours, un avis préalable du juge d'instruction.

§ 3. À défaut de consensus entre les procureurs généraux concernés, le procureur fédéral prend une décision.

§ 4. Le mémorandum est conclu en trois exemplaires signés. Un exemplaire est remis au repenté, un deuxième est versé au dossier répressif relatif à l'infraction pour laquelle le repenté est poursuivi ou a été condamné et un troisième est conservé par le procureur du Roi ou le procureur fédéral.

Si la déclaration du repenté est utilisée dans différents dossiers répressifs, une copie certifiée conforme du mémorandum est versée dans chacun de ces dossiers répressifs.

§ 5. Le mémorandum est conclu et signé en présence d'un avocat du choix du repenté ou qui lui est désigné par le bâtonnier.

Le repenté peut à tout moment se concerter confidentiellement avec son avocat hors la présence du procureur du Roi.

§ 6. Le procureur fédéral tient un registre de tous les mémorandums établis. Une copie certifiée conforme de chaque mémorandum signé par le procureur du Roi est transmise au procureur fédéral et inscrite au registre.

§ 7. Après signature du mémorandum, le repenté fait sa déposition dans le délai fixé dans le mémorandum.

§ 8. Le mémorandum implique une présomption irréfragable de faute par rapport aux infractions dont le repenté est auteur, coauteur ou complice.

Afdeling III. Intrekking van de toezegging aan de spijtoptant.

Art. 216/3. § 1. De toezegging wordt ingetrokken:

1° indien de spijtoptant de door hem in het memorandum aanvaarde voorwaarden niet heeft nageleefd;

2° indien de spijtoptant voor misdrijven gepleegd na datum van het sluiten van het memorandum bij vonnis of arrest dat in kracht van gewijsde is gegaan wordt veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van ten minste zes maanden;

3° indien de spijtoptant niet overgaat tot het afleggen van de verklaringen zoals bepaald in het memorandum;

4° indien de spijtoptant de schade niet vergoedt;

5° indien de spijtoptant, wetens en willens, onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen betreffende de bedoelde feiten heeft afgelegd;

6° indien de spijtoptant, teneinde de vervolging betreffende de bedoelde feiten te belemmeren, heeft gepoogd bewijzen te laten verdwijnen of zich te verstaan met derden.

§ 2. Indien de toegezegde straf werd uitgesproken door de rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, overeenkomstig artikel 216/5, stelt deze rechtbank, dit hof of dit onderzoeksgerecht, de niet nakoming van de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum vast op vordering van het openbaar ministerie.

Afdeling IV. Verklaring van de spijtoptant.

Art. 216/4. § 1. De spijtoptant moet gevolg geven aan elke oproeping door de procureur des Konings, de onderzoeksrechter en de onderzoeks- en vonnisgerichten.

§ 2. Verklaringen die door de spijtoptant worden afgelegd mogen alleen in aanmerking genomen worden als bewijs op voorwaarde dat zij in belangrijke mate steun vinden in andersoortige bewijsmiddelen.

In elk proces-verbaal waarin een verklaring van de spijtoptant ter uitvoering van het memorandum wordt opgenomen, wordt melding gemaakt van het memorandum.

§ 3. Aan een spijtoptant kan noch gedeeltelijke anonimiteit in de zin van de artikelen 75*bis* en 155*bis*, noch volledige anonimiteit in de zin van artikel 86*bis* worden toegekend.

Section III. Retrait de la promesse au repentant.

Art. 216/3. § 1. La promesse est retirée:

1° si le repentant n'a pas respecté les conditions qu'il avait acceptées dans le mémorandum;

2° si le repentant est condamné par un jugement ou un arrêt coulé en force de chose jugée pour des infractions commises après la date de la conclusion du mémorandum à une peine principale d'emprisonnement d'au moins six mois;

3° si le repentant n'effectue pas les déclarations comme stipulé dans le mémorandum

4° si le repentant n'indemnise pas le dommage;

5° si le repentant a sciemment fait des déclarations incomplètes, non sincères ou non révélatrices concernant les faits visés;

6° si, en vue d'entraver les poursuites concernant les faits visés, le repentant a tenté de faire disparaître des preuves ou de s'entendre avec des tiers.

§ 2. Si la peine proposée a été prononcée par le tribunal ou la cour, ou le cas échéant par la juridiction d'instruction, conformément à l'article 216/5, ce tribunal, cette cour ou cette juridiction d'instruction constate sur réquisition du ministère public le non-respect des conditions énoncées dans le mémorandum.

Section IV. Déclaration du repentant.

Art. 216/4. § 1er. Le repentant doit donner suite à chaque convocation du procureur du Roi, du juge d'instruction et des juridictions d'instruction et de jugement.

§ 2. Les déclarations faites par le repentant ne peuvent être prises en considération comme preuve que si elles sont corroborées dans une mesure importante par d'autres éléments de preuve.

Il est référé au mémorandum dans chaque procès-verbal dans le cadre duquel des déclarations du repentant sont consignées en exécution du mémorandum.

§ 3. Ni l'anonymat partiel au sens des articles 75*bis* et 155*bis*, ni l'anonymat complet au sens de l'article 86*bis* ne peuvent être accordés à un repentant.

Afdeling V. Toezegging van het openbaar ministerie in het kader van de uitoefening van de strafvordering.

Art. 216/5. § 1. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de eventuele gevolgen,

1° een straf toezeggen met toepassing van een strafvermindering overeenkomstig de artikelen 80 en 81 van het Strafwetboek, inzake door de spijtoptant gepleegde of gepoogde misdaden met geweld of bedreiging en de misdaden vervat in Titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek;

2° een straf toezeggen met toepassing van een strafvermindering overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek, inzake de door de spijtoptant gepleegde of gepoogde wanbedrijven met geweld of bedreiging en de wanbedrijven zonder geweld of bedreiging vervat in Titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek;

3° een eenvoudige schuldigverklaring, dan wel een straf die lager kan zijn dan de wettelijk bepaalde minimumstraf, dan wel een straf onder elektronisch toezicht, een werkstraf of een autonome probatiestraf toezeggen, inzake de door de spijtoptant gepleegde misdaden zonder geweld of bedreiging en wanbedrijven zonder geweld of bedreiging, met uitsluiting van de misdaden en wanbedrijven vervat in Titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek.

Er kunnen geen toezeggingen worden verricht over de straffen bepaald in artikel 31 tot en met 34 van het Strafwetboek.

§ 2. Het openbaar ministerie vordert, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen en binnen de perken van de wet, de straf die van toepassing wordt ingeval de spijtoptant de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum overeenkomstig artikel 216/3, § 1 niet nakomt of niet heeft nagekomen.

§ 3. De toezegging door het openbaar ministerie wordt gemotiveerd. De bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, verifieert de proportionaliteit van de toezegging zoals bedoeld in paragraaf 1, of de wettelijke voorwaarden zijn nagekomen, of de spijtoptant het memorandum uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard, of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen, of de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd en waarop de toezegging slaat, overeenstemmen met de

Section V. Promesse du ministère public dans le cadre de l'exercice de l'action publique.

Art. 216/5. § 1er. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, en prenant en considération la proportionnalité par rapport à l'infraction commise par le repenté et par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences possibles,

1° promettre une peine avec application de la réduction de peine, conformément aux articles 80 et 81 du Code pénal, concernant les crimes avec violence ou menace et les crimes repris au Titre 1ter du Livre 2 du Code pénal qui ont été commis ou tenté par le repenté;

2° promettre une peine avec application de la réduction de peine, conformément à l'article 85 du Code pénal, concernant les délits avec violence ou menace, et les délits sans violence ou menace repris au Titre 1ter du Livre 2 du Code Pénal qui ont été commis ou tenté par le repenté;

3° promettre une reconnaissance simple de culpabilité, ou une peine inférieure à la peine légale minimale prévue, ou encore une peine sous surveillance électronique, une peine de travail ou une peine de probation autonome, concernant les crimes sans violence ou menace et les délits sans violence ou menace qui ont été commis ou tenté par le repenté, à l'exclusion des crimes et délits repris au Titre 1ter du Livre 2 du Code Pénal.

Aucune promesse ne peut être faite concernant les peines prévues aux articles 31 à 34 du Code pénal.

§ 2. Le ministère public requiert, dans les limites des peines prévues pour l'infraction et dans les limites prévues par la loi, la peine qui est applicable dans le cas où le repenté ne respecte pas ou n'a pas respecté les conditions telles que reprises dans le mémorandum conformément à l'article 216/3, § 1er.

§ 3. La promesse du ministère public est motivée. Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction compétents, vérifie la proportionnalité de la promesse visée au paragraphe 1er, si les conditions légales ont été remplies, si le repenté a accepté le mémorandum librement et en connaissance de cause, si les faits correspondent avec leur qualification juridique correcte, si les faits pour lesquels le repenté est poursuivi et sur lesquels porte la promesse correspondent à la réalité, si les causes d'extinction ne sont pas présents

werkelijkheid, of de gronden tot verval niet aanwezig zijn en of de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade aanwezig is. Vervolgens spreekt ze de voorgestelde toegezegde straf uit. De beslissing wordt met redenen omkleed. Op strafgebied staat geen rechtsmiddel open.

De bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, beslist, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen, alsook van de wet, op grond waarvan de zaak voor hem werd gebracht, over de vervangende straf die overeenkomstig paragraaf 2 wordt gevorderd.

De afwijzing gebeurt in een beslissing die met redenen wordt omkleed. In dit geval wordt het dossier terug ter beschikking gesteld van het openbaar ministerie en wordt de zaak toegewezen aan een anders samengestelde kamer.

Het ondertekende memorandum en de documenten die werden opgemaakt en mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg in het kader van de procedure, alsook alle andere gerelateerde procedurestukken, worden dan uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg. Zij kunnen niet ten laste van de spijtoptant worden aangewend in een andere strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of andere procedure en ze zijn niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekentenis.

§ 4. De bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, hoort de spijtoptant of zijn advocaat over het memorandum en over de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd.

In voorkomend geval, hoort de bevoegde rechtbank, het hof of onderzoeksgerecht, ook het slachtoffer of zijn advocaat over de feiten en over de vergoeding van de schade. Het slachtoffer kan zich op de zitting van de bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht burgerlijke partij stellen. De spijtoptant wordt gehoord met betrekking tot de burgerlijke rechtsvordering.

§ 5. Het openbaar ministerie maakt de zaak ahangig bij de rechtbank, het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, dat de vervangende straf heeft uitgesproken indien het meent dat de spijtoptant de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum overeenkomstig artikel 216/3, § 1 niet nakomt of niet heeft nagekomen binnen de termijn die gelijk is aan de uitgesproken vervangende straf zoals bedoeld in

et si la volonté d'indemniser l'éventuel dommage sont présents. Il prononce par la suite la peine proposée. La décision est motivée. Ces dispositions pénales ne sont susceptibles d'aucun recours.

Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction compétents, décide, dans les limites des peines prévues pour l'infraction, et par la loi, en fonction de sa saisine, de la peine de substitution requise conformément au paragraphe 2.

Le rejet fait l'objet d'une décision motivée. Dans ce cas, le dossier est de nouveau mis à la disposition du ministère public et l'affaire est attribuée à une chambre autrement composée.

Le mémorandum signé, les documents rédigés et les communications faites pendant la concertation dans le cadre de la procédure, ainsi que toutes les autres pièces de la procédure y afférentes sont écartés du dossier et déposés au greffe du tribunal de première instance. Ils ne peuvent être utilisés à charge du repentant dans une autre procédure pénale, civile, administrative, arbitrale ou autre et ne sont pas admissibles comme preuve, même comme aveu extrajudiciaire.

§ 4. Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction compétents entend le repentant ou son avocat sur le mémorandum et sur les faits pour lesquels le repentant est poursuivi.

Le cas échéant, le tribunal, la cour, ou la juridiction d'instruction compétents entend également la victime ou son avocat sur les faits et sur la réparation du dommage. La victime peut se constituer partie civile à l'audience du tribunal, de la cour, ou le cas échéant, de la juridiction d'instruction compétents. Le repentant est entendu sur l'action civile.

§ 5. Le ministère public saisit le tribunal, la cour, ou le cas échéant, la juridiction d'instruction qui a prononcé la peine subsidiaire, si celui-ci estime que le repentant ne respecte pas ou n'a pas respecté les conditions telles que reprises dans le mémorandum conformément à l'article 216/3, § 1er, dans le délai qui est égal à la peine de substitution prononcée visée au paragraphe 3, alinéa 2 en vue de l'application de cette peine de substitution.

paragraaf 3 lid 2, met het oog op de toepassing van die vervangende straf. In het geval het niet nakomen van voorwaarden zoals voorzien in artikel 216/3, § 1, 4°, en 5° betreft, bedraagt deze termijn ten minste 5 jaar.

De rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, hoort de spijtoptant en zijn raadsman en het openbaar ministerie.

Indien het voorwaarden betreft die in het belang van het slachtoffer zijn opgelegd, wordt het slachtoffer hieromtrent gehoord. Het slachtoffer is aanwezig op de zitting voor de tijd die nodig is om deze voorwaarden te onderzoeken. Het slachtoffer kan zijn opmerkingen voordragen.

Afdeling VI. Toezegging van het openbaar ministerie over de strafuitvoering.

Art. 216/6. § 1. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de eventuele gevolgen, en indien de spijtoptant geen gevaar oplevert voor de openbare veiligheid, toezeggen:

1° een gunstig advies zoals bepaald in Titel VI van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, uit te brengen;

2° een uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3°, of een penitentiair verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3°, van de wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten toe te staan, onverminderd artikelen 5, 2°, en 7, 2°, van diezelfde wet;

3° een gunstige beslissing in het kader van de strafuitvoering te nemen.

§ 2. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de eventuele gevolgen, toezeggen om niet of gedeeltelijk over te gaan tot de tenuitvoerlegging van de geldboete of de

En cas de non-respect des conditions prévues à l'article 216/3, § 1er, 4° et 5°, ce délai est de 5 ans minimum.

Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction entend le repenté et son avocat et le ministère public.

S'il s'agit des conditions imposées dans l'intérêt de la victime, la victime est entendue. La victime est présente à l'audience le temps qui est nécessaire pour examiner ces conditions. La victime peut formuler ses remarques.

Section VI. Promesse du ministère public concernant l'exécution de la peine.

Art. 216/6. § 1er. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect de la proportionnalité par rapport à l'infraction commise par le repenté et par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences possibles, et si le repenté ne constitue pas de danger pour la sécurité publique, promettre:

1° d'émettre un avis favorable, comme stipulé au Titre VI de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine, au repenté;

2° d'octroyer une permission de sortie, telle que visée à l'article 4, § 2, 3°, ou un congé pénitentiaire, tel que visé à l'article 6, § 2, 3°, de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine, sans préjudice aux articles 5, 2°, et 7, 2°, de la même loi;

3° de prendre une décision favorable dans le cadre de l'exécution de la peine.

§ 2. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect de la proportionnalité de l'infraction commise par le repenté par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences possibles, promettre de ne pas procéder en tout ou en partie à l'exécution d'une amende ou d'une confiscation spéciale, à l'exception de

bijzondere verbeurdverklaring, met uitzondering van de verbeurdverklaring van stoffen en voorwerpen die de openbare veiligheid of de veiligheid van personen in het gevaar brengen.

Afdeling VII. Toezegging van het openbaar ministerie in de fase van de detentie.

Art. 216/7. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, en een voorafgaand akkoord van de directeur-generaal van de Penitentiaire Inrichtingen een toezegging verrichten inzake de plaatsing en overplaatsing zoals voorzien in artikel 18 van de wet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, of de daarmee verband houdende faciliteiten.

Deze toezegging kan geen afbreuk doen aan de bevoegdheden van de gevangenisdirecteur in het kader van de tucht, orde en veiligheid binnen de gevangenis.

De minister bevoegd voor justitie neemt de noodzakelijke maatregelen met betrekking tot de uitvoering van de faciliteiten die verband houden met de plaatsing en overplaatsing. De tenuitvoerlegging van de maatregelen binnen de gevangenis wordt verzorgd door het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen.

Afdeling VII. Parlementair toezicht.

Art. 216/8. De minister bevoegd voor justitie brengt elk jaar verslag uit aan het Parlement over de toepassing van de artikelen 216/1 tot en met 216/7.

Hij brengt het Parlement op de hoogte van het aantal onderzoeken die aanleiding gegeven hebben tot de maatregelen bedoeld in die artikelen, van het aantal betrokken personen en van de behaalde resultaten.”.

Art. 3

In artikel 104 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 4 wordt aangevuld met een tweede en derde lid, luidende:

“De persoon aan wie bijzondere beschermingsmaatregelen worden toegekend, heeft recht op de vrijwaring van zijn sociale en administratieve rechten. De federale procureur kan hiertoe de medewerking vorderen van de

la confiscation des substances et objets qui mettent en danger la sécurité public ou la sécurité des personnes.

Section VII. Promesse du ministère public lors de la phase de détention.

Art. 216/7. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect de la proportionnalité par rapport à l'infraction commise par le repent et par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées et moyennant un accord préalable du directeur général des Établissements pénitentiaires, faire une promesse concernant le placement et le transfèrement prévu à l'article 18 de la loi du 12 janvier 2005 concernant l'administration pénitentiaire ainsi que le statut juridique des détenus, ou les facilités connexes.

Cette promesse ne peut porter préjudice aux compétences du directeur de prison dans le cadre de la discipline, de l'ordre et de la sécurité au sein de la prison.

Le ministre compétent pour la justice prend les mesures nécessaires concernant la mise en œuvre des facilités relatives au placement et au déplacement. L'exécution des mesures au sein de la prison est assurée par la direction générale des Établissements pénitentiaires.

Section VII. Contrôle parlementaire.

Art. 216/8. Le ministre compétent pour la justice fait rapport annuellement au Parlement sur l'application des articles 216/1 à 216/7.

Il informe le Parlement du nombre d'instructions ayant donné lieu à des mesures visées par ces articles, du nombre de personnes concernées et des résultats obtenus.”.

Art. 3

À l'article 104 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

1° le paragraphe 4 est complété par deux alinéas rédigés comme suit:

“La personne à qui des mesures de protection spéciales sont octroyées a droit à la préservation de ses droits sociaux et administratifs. Le procureur fédéral peut à cet effet requérir le concours des fonctionnaires

ambtenaren en agenten van de openbare diensten en besturen. De getuigenbeschermingsdienst staat in voor de uitvoering van deze vordering.

Iedere persoon die uit hoofde van zijn functie kennis krijgt van deze maatregelen of daaraan zijn medewerking verleent, is tot geheimhouding verplicht. Iedere schending van het geheim wordt gestraft overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.”;

2° een paragraaf 5 wordt ingevoegd, luidende:

“§ 5. De federale procureur kan tevens, indien daartoe grond bestaat, toelating verlenen om de noodzakelijke, preventieve toezichtmaatregelen te nemen ter vrijwaring van de veiligheid en de fysieke, psychische en morele integriteit van de in het artikel 102 bedoelde personen na toekenning van beschermingsmaatregelen zoals bedoeld onder § 1 en § 2. Van de mogelijkheid hiertoe wordt schriftelijk kennis gegeven aan de bedreigde getuige.”.

Art. 4

In artikel 108, § 4, van hetzelfde Wetboek wordt het tweede lid opgeheven.

Art. 5

In de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten worden volgende wijzigingen aangebracht:

1° in de artikelen 4, § 2 en 6, § 2, wordt telkenmale een 3° ingevoegd bevattende: “om uitvoering te geven aan artikel 216/6, § 1, 2°, van het Wetboek van Strafvordering”;

2° in artikel 10 wordt een vijfde paragraaf ingevoegd bevattende:

“§ 5. Dit artikel is niet van toepassing op de uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3°, of een penitentiaal verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3°”;

3° er wordt een artikel 14/1 ingevoegd luidende:

et des agents des administrations et services publics. Le service de protection des témoins s'assure de l'exécution de cette réquisition.

Toute personne qui, du chef de sa fonction, a connaissance de ces mesures ou y prête son concours est tenue de garder le secret. Toute violation du secret est punie conformément à l'article 458 du Code pénal.”;

2° il est inséré un paragraphe 5 rédigé comme suit:

“§ 5. Le procureur fédéral peut également autoriser, s'il y a lieu, la prise de mesures de surveillance préventives nécessaires afin de préserver la sécurité et l'intégrité physique, psychique et morale des personnes visées à l'article 102 après l'octroi de mesures de protection visées aux §§ 1er et 2. Le témoin menacé est informé par écrit de cette possibilité.”.

Art. 4

Dans l'article 108, § 4, du même Code, l'alinéa 2 est abrogé.

Art. 5

La loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine est modifiée comme suit:

1° aux articles 4, § 2 et 6, § 2, un 3° est à chaque fois inséré un 3° qui contient “afin de mettre en œuvre l'article 216/6, § 1er, 2°, du Code d'Instruction criminelle”;

2° dans l'article 10, un cinquième paragraphe est inséré, contenant:

“§ 5. Le présent article ne s'applique pas à la permission de sortie visée à l'article 4, § 2, 3°, ou au congé pénitentiaire visé à l'article 6, § 2, 3°”;

3° l'article 14/1 est inséré, rédigé comme suit:

“Art. 14/1. Indien de voorwaarden van een beslissing tot toekenning van een uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3°, of een penitentiair verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3°, niet worden nageleefd, of indien er in hoofde van de veroordeelde een tegenaanwijzing ontstaat die niet bestond op het moment van toekenning van de uitgaansvergunning of het penitentiair verlof, herroept de procureur des Konings de beslissing.”.

Gegeven te Brussel, 30 maart 2018

FILIP

VAN KONINGSWEGE :

De minister van Justitie,

Koen GEENS

“Art. 14/1. Si les conditions d’une décision d’octroi d’une permission de sortie visée à l’article 4, § 2, 3°, ou d’un congé pénitentiaire visé à l’article 6, § 2, 3°, ne sont pas respectées, ou en cas de contre-indication dans le chef de la personne condamnée, qui n’existait pas au moment de l’octroi de la permission de sortie ou du congé pénitentiaire, le procureur du Roi annule la décision.”.

Donné à Bruxelles, le 30 mars 2018

PHILIPPE

PAR LE ROI :

Le ministre de la Justice,

Koen GEENS

<u>Coördinatie van de artikelen</u>	
BASISTEKST	TEKST AANGEPAST AAN HET ONTWERP
Wetboek van strafvordering	Wetboek van strafvordering
Art. 104.	Art. 104
<p>§ 1. De Getuigenbeschermingscommissie kan, met inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, gewone beschermingsmaatregelen toekennen aan een bedreigde getuige en, in voorkomend geval en voorzover zij gevaar lopen als gevolg van de door hem afgelegde of af te leggen verklaringen, aan zijn gezinsleden en andere bloedverwanten.</p> <p>De gewone beschermingsmaatregelen kunnen inzonderheid omvatten :</p> <p>1° het afschermen van de gegevens van de betrokken persoon bij de dienst bevolking en bij de burgerlijke stand;</p> <p>2° het verstrekken van raadgevingen op het vlak van preventie;</p> <p>3° het plaatsen van technopreventieve middelen;</p> <p>4° het aanstellen van een contactambtenaar;</p> <p>5° het voorzien in een alarmprocedure;</p> <p>6° het verstrekken van psychologische bijstand;</p> <p>7° het preventief patrouilleren door de politiediensten;</p> <p>8° het registreren van in- en uitgaande gesprekken;</p> <p>9° het op regelmatige tijdstippen controleren van de raadplegingen van het rijksregister en/of het afschermen van de gegevens van de betrokkene;</p> <p>10° het ter beschikking stellen van een geheim telefoonnummer;</p> <p>11° het ter beschikking stellen van een afgeschermd nummerplaat;</p> <p>12° het ter beschikking stellen van een GSM voor noodoproepen;</p> <p>13° het onmiddellijk en van nabij fysiek beveiligen van de betrokken persoon;</p> <p>14° het elektronisch beveiligen van de betrokken persoon;</p> <p>15° het reloceren van de betrokken persoon gedurende maximaal 45 dagen;</p> <p>16° het plaatsen van de gedetineerde</p>	<p>§ 1. De Getuigenbeschermingscommissie kan, met inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, gewone beschermingsmaatregelen toekennen aan een bedreigde getuige en, in voorkomend geval en voorzover zij gevaar lopen als gevolg van de door hem afgelegde of af te leggen verklaringen, aan zijn gezinsleden en andere bloedverwanten.</p> <p>De gewone beschermingsmaatregelen kunnen inzonderheid omvatten :</p> <p>1° het afschermen van de gegevens van de betrokken persoon bij de dienst bevolking en bij de burgerlijke stand;</p> <p>2° het verstrekken van raadgevingen op het vlak van preventie;</p> <p>3° het plaatsen van technopreventieve middelen;</p> <p>4° het aanstellen van een contactambtenaar;</p> <p>5° het voorzien in een alarmprocedure;</p> <p>6° het verstrekken van psychologische bijstand;</p> <p>7° het preventief patrouilleren door de politiediensten;</p> <p>8° het registreren van in- en uitgaande gesprekken;</p> <p>9° het op regelmatige tijdstippen controleren van de raadplegingen van het rijksregister en/of het afschermen van de gegevens van de betrokkene;</p> <p>10° het ter beschikking stellen van een geheim telefoonnummer;</p> <p>11° het ter beschikking stellen van een afgeschermd nummerplaat;</p> <p>12° het ter beschikking stellen van een GSM voor noodoproepen;</p> <p>13° het onmiddellijk en van nabij fysiek beveiligen van de betrokken persoon;</p> <p>14° het elektronisch beveiligen van de betrokken persoon;</p> <p>15° het reloceren van de betrokken persoon gedurende maximaal 45 dagen;</p> <p>16° het plaatsen van de gedetineerde</p>

<p>betrokken persoon in een bijzonder beveiligde afdeling van de gevangenis; 17° het inschrijven op een contactadres in afwijking van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen.</p> <p>§ 2. Bovendien kan de Getuigenbeschermingscommissie, met inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, uitsluitend bijzondere beschermingsmaatregelen toekennen aan een bedreigde getuige wiens bescherming met gewone beschermingsmaatregelen niet kan worden verzekerd en wiens verklaringen betrekking hebben op een misdrijf zoals bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 of 4, of een misdrijf gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, en, in voorkomend geval, aan zijn gezinsleden en, voorzover zij gevaar lopen als gevolg van de door hem afgelegde of af te leggen verklaringen, aan zijn andere bloedverwanten.</p> <p>De bijzondere beschermingsmaatregelen kunnen omvatten :</p> <p>1° het reloceren van de betrokken persoon gedurende meer dan 45 dagen; 2° het wijzigen van de identiteit van de betrokken persoon; 3° het toekennen van een tijdelijke beschermingsidentiteit en de strikt noodzakelijke documenten ter ondersteuning ervan aan de betrokken persoon.</p> <p>De tijdelijke beschermingsidentiteit betreft de naam, voornamen, geboortedatum en - plaats van de betrokken persoon.</p> <p>De toekenning ervan is herroepbaar en kan geen rechtsgevolgen met zich meebrengen.</p> <p>Er kan geen misdrijf zijn wanneer strikt noodzakelijke feiten in dat verband worden gepleegd ter verzekering van de bescherming van de getuige.</p>	<p>betrokken persoon in een bijzonder beveiligde afdeling van de gevangenis; 17° het inschrijven op een contactadres in afwijking van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen.</p> <p>§ 2. Bovendien kan de Getuigenbeschermingscommissie, met inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, uitsluitend bijzondere beschermingsmaatregelen toekennen aan een bedreigde getuige wiens bescherming met gewone beschermingsmaatregelen niet kan worden verzekerd en wiens verklaringen betrekking hebben op een misdrijf zoals bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 of 4, of een misdrijf gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, en, in voorkomend geval, aan zijn gezinsleden en, voorzover zij gevaar lopen als gevolg van de door hem afgelegde of af te leggen verklaringen, aan zijn andere bloedverwanten.</p> <p>De bijzondere beschermingsmaatregelen kunnen omvatten :</p> <p>1° het reloceren van de betrokken persoon gedurende meer dan 45 dagen; 2° het wijzigen van de identiteit van de betrokken persoon; 3° het toekennen van een tijdelijke beschermingsidentiteit en de strikt noodzakelijke documenten ter ondersteuning ervan aan de betrokken persoon.</p> <p>De tijdelijke beschermingsidentiteit betreft de naam, voornamen, geboortedatum en - plaats van de betrokken persoon.</p> <p>De toekenning ervan is herroepbaar en kan geen rechtsgevolgen met zich meebrengen.</p> <p>Er kan geen misdrijf zijn wanneer strikt noodzakelijke feiten in dat verband worden gepleegd ter verzekering van de bescherming van de getuige.</p>
---	---

<p>§ 3. De Getuigenbeschermingscommissie kan, rekening houdend met de specifieke situatie van de betrokken persoon, financiële hulpmaatregelen toekennen aan de bedreigde getuige aan wie bijzondere beschermingsmaatregelen worden toegekend.</p> <p>De financiële hulpmaatregelen kunnen omvatten :</p> <p>1° een maandelijks uitkering om in het onderhoud van de bedreigde getuige en zijn samen met hem beschermde gezinsleden en andere bloedverwanten te voorzien, en waarvan bepaalde gedeelten kunnen bestemd worden voor specifieke doeleinden;</p> <p>2° de éénmalige uitkering van een bedrag voor het opstarten van een zelfstandige activiteit;</p> <p>3° een bijzondere financiële bijdrage voor specifieke doeleinden.</p> <p>§ 4. De persoon aan wie bijzondere beschermingsmaatregelen worden toegekend, heeft van rechtswege recht op psychologische begeleiding, op hulp bij het zoeken naar werk en op tussenkomst bij de uitoefening van verworven pecuniaire rechten, overeenkomstig de modaliteiten bepaald bij artikel 107, derde lid.</p>	<p>§ 3. De Getuigenbeschermingscommissie kan, rekening houdend met de specifieke situatie van de betrokken persoon, financiële hulpmaatregelen toekennen aan de bedreigde getuige aan wie bijzondere beschermingsmaatregelen worden toegekend.</p> <p>De financiële hulpmaatregelen kunnen omvatten :</p> <p>1° een maandelijks uitkering om in het onderhoud van de bedreigde getuige en zijn samen met hem beschermde gezinsleden en andere bloedverwanten te voorzien, en waarvan bepaalde gedeelten kunnen bestemd worden voor specifieke doeleinden;</p> <p>2° de éénmalige uitkering van een bedrag voor het opstarten van een zelfstandige activiteit;</p> <p>3° een bijzondere financiële bijdrage voor specifieke doeleinden.</p> <p>§ 4. De persoon aan wie bijzondere beschermingsmaatregelen worden toegekend, heeft van rechtswege recht op psychologische begeleiding, op hulp bij het zoeken naar werk en op tussenkomst bij de uitoefening van verworven pecuniaire rechten, overeenkomstig de modaliteiten bepaald bij artikel 107, derde lid.</p> <p><u>De persoon aan wie bijzondere beschermingsmaatregelen worden toegekend, heeft recht op de vrijwaring van zijn sociale en administratieve rechten. De federale procureur kan hiertoe de medewerking vorderen van de ambtenaren en agenten van de openbare diensten en besturen. De getuigenbeschermingsdienst staat in voor de uitvoering van deze vordering.</u></p> <p><u>Iedere persoon die uit hoofde van zijn functie kennis krijgt van deze maatregelen of daaraan zijn medewerking verleent, is tot geheimhouding verplicht. Iedere schending van het geheim wordt gestraft overeenkomstig artikel 458 van het Strafwetboek.</u></p> <p><u>§ 5. De federale procureur kan tevens, indien daartoe grond bestaat, toelating verlenen om de noodzakelijke, preventieve toezichtmaatregelen te nemen ter vrijwaring</u></p>
---	--

	<u>van de veiligheid en de fysieke, psychische en morele integriteit van de in het artikel 102 bedoelde personen na toekenning van beschermingsmaatregelen zoals bedoeld onder §1 en §2. Van de mogelijkheid hiertoe wordt schriftelijk kennis gegeven aan de bedreigde getuige.</u>
Art. 108	Art. 108
<p>§ 1. De Getuigenbeschermingsdienst toetst op aangifte van de politie, de procureur des Konings, de federale procureur, de onderzoeksrechter, de directeur-generaal der Strafinrichtingen, de bedreigde getuige of ambtshalve, doch minimaal om de zes maanden, of er een grond is tot wijziging of intrekking van de toegekende beschermingsmaatregelen en, desgevallend, van de toegekende financiële hulpmaatregelen.</p> <p>§ 2. De toegekende beschermingsmaatregelen kunnen worden gewijzigd indien deze niet volstaan of indien minder verstrekkende maatregelen volstaan om de bescherming van de bedreigde getuige of de leden van zijn gezin of andere bloedverwanten te verzekeren, en in de gevallen waarin zijn kunnen worden ingetrokken.</p> <p>§ 3. De aan een persoon toegekende beschermingsmaatregelen kunnen worden ingetrokken indien :</p> <p>1° hij ervan verdacht wordt een wanbedrijf of misdaad te hebben gepleegd na toekenning van de beschermingsmaatregelen;</p> <p>2° hij na toekenning van beschermingsmaatregelen schuldig is bevonden aan een feit dat een gevangenisstraf van een jaar of een zwaardere straf tot gevolg kan hebben, of indien de strafvordering wegens dergelijk feit ten aanzien van hem vervallen is ingevolge toepassing van artikel 216bis of 216ter,</p> <p>3° hij enige handeling heeft gesteld die afbreuk doet aan de hem toegekende beschermingsmaatregelen;</p> <p>4° de toegekende beschermingsmaatregelen kunnen bovendien worden ingetrokken indien de bepalingen van het memorandum niet worden nageleefd.</p>	<p>§ 1. De Getuigenbeschermingsdienst toetst op aangifte van de politie, de procureur des Konings, de federale procureur, de onderzoeksrechter, de directeur-generaal der Strafinrichtingen, de bedreigde getuige of ambtshalve, doch minimaal om de zes maanden, of er een grond is tot wijziging of intrekking van de toegekende beschermingsmaatregelen en, desgevallend, van de toegekende financiële hulpmaatregelen.</p> <p>§ 2. De toegekende beschermingsmaatregelen kunnen worden gewijzigd indien deze niet volstaan of indien minder verstrekkende maatregelen volstaan om de bescherming van de bedreigde getuige of de leden van zijn gezin of andere bloedverwanten te verzekeren, en in de gevallen waarin zijn kunnen worden ingetrokken.</p> <p>§ 3. De aan een persoon toegekende beschermingsmaatregelen kunnen worden ingetrokken indien :</p> <p>1° hij ervan verdacht wordt een wanbedrijf of misdaad te hebben gepleegd na toekenning van de beschermingsmaatregelen;</p> <p>2° hij na toekenning van beschermingsmaatregelen schuldig is bevonden aan een feit dat een gevangenisstraf van een jaar of een zwaardere straf tot gevolg kan hebben, of indien de strafvordering wegens dergelijk feit ten aanzien van hem vervallen is ingevolge toepassing van artikel 216bis of 216ter,</p> <p>3° hij enige handeling heeft gesteld die afbreuk doet aan de hem toegekende beschermingsmaatregelen;</p> <p>4° de toegekende beschermingsmaatregelen kunnen bovendien worden ingetrokken indien de bepalingen van het memorandum niet worden nageleefd.</p>

<p>§ 4. De aan een persoon toegekende beschermingsmaatregelen worden in elk geval ingetrokken wanneer deze geen gevaar meer loopt, voor zover dit door de wet als een voorwaarde door toekenning van de toegekende beschermingsmaatregelen wordt omschreven.</p>	<p>§ 4. De aan een persoon toegekende beschermingsmaatregelen worden in elk geval ingetrokken wanneer deze geen gevaar meer loopt, voor zover dit door de wet als een voorwaarde door toekenning van de toegekende beschermingsmaatregelen wordt omschreven.</p>
<p>De aan een bedreigde getuige toegekende beschermingsmaatregelen worden in elk geval ingetrokken wanneer deze formeel in verdenking gesteld wordt of vervolgd wordt door het openbaar ministerie voor de feiten die het voorwerp uitmaken van zijn getuigenis.</p>	<p>De aan een bedreigde getuige toegekende beschermingsmaatregelen worden in elk geval ingetrokken wanneer deze formeel in verdenking gesteld wordt of vervolgd wordt door het openbaar ministerie voor de feiten die het voorwerp uitmaken van zijn getuigenis.</p>
<p>§ 5. De aan de bedreigde getuigde toegekende financiële hulpmaatregelen kunnen worden gewijzigd indien het bedrag ervan niet volstaat, dan wel een geringer bedrag volstaat om in het onderhoud van de bedreigde getuige en de samen met hem beschermde gezinsleden en andere bloedverwanten te voorzien, en in de gevallen waarin zij kunnen worden ingetrokken. De Getuigenbeschermingscommissie houdt rekening met de specifieke situatie van de betrokken persoon.</p>	<p>§ 5. De aan de bedreigde getuigde toegekende financiële hulpmaatregelen kunnen worden gewijzigd indien het bedrag ervan niet volstaat, dan wel een geringer bedrag volstaat om in het onderhoud van de bedreigde getuige en de samen met hem beschermde gezinsleden en andere bloedverwanten te voorzien, en in de gevallen waarin zij kunnen worden ingetrokken. De Getuigenbeschermingscommissie houdt rekening met de specifieke situatie van de betrokken persoon.</p>
<p>§ 6. De aan de bedreigde getuige toegekende financiële hulpmaatregelen kunnen worden ingetrokken indien :</p> <p>1° de bedreigde getuige zelf in zijn onderhoud en dat van de samen met hem gereloceerde leden van zijn gezin en andere bloedverwanten kan voorzien of had kunnen voorzien, doch dit door eigen fout of nalatigheid heeft verhinderd;</p> <p>2° in geval van aanwending van voor specifieke doeleinden bestemde gedeelten van de maandelijkse uitkering of van een bijzondere financiële bijdrage, voor andere dan de door de Getuigenbeschermingscommissie bepaalde doeleinden;</p> <p>3° de bedreigde getuigde overleden is, en de samen met hem gereloceerde gezinsleden en andere bloedverwanten zelf in hun onderhoud kunnen voorzien.</p>	<p>§ 6. De aan de bedreigde getuige toegekende financiële hulpmaatregelen kunnen worden ingetrokken indien :</p> <p>1° de bedreigde getuige zelf in zijn onderhoud en dat van de samen met hem gereloceerde leden van zijn gezin en andere bloedverwanten kan voorzien of had kunnen voorzien, doch dit door eigen fout of nalatigheid heeft verhinderd;</p> <p>2° in geval van aanwending van voor specifieke doeleinden bestemde gedeelten van de maandelijkse uitkering of van een bijzondere financiële bijdrage, voor andere dan de door de Getuigenbeschermingscommissie bepaalde doeleinden;</p> <p>3° de bedreigde getuigde overleden is, en de samen met hem gereloceerde gezinsleden en andere bloedverwanten zelf in hun onderhoud kunnen voorzien.</p>
	<p><u>Hoofdstuk IIter – Spijtoptanten.</u></p>
	<p><u>Afdeling I - Definitie</u></p>

	<u>Art. 216/1</u>
	<p><u>De procureur des Konings kan aan een spijtoptant, mits het onderzoek zulks vereist en de overige middelen van onderzoek niet lijken te volstaan om de waarheid aan de dag te brengen, een toezegging verlenen in het kader van de uitoefening van de strafvordering, in het kader van de strafuitvoering en in het kader van de detentie.</u></p> <p><u>Een spijtoptant in de zin van dit Wetboek is een inverdenkinggestelde, een beklagde, een beschuldigde of een veroordeelde persoon die substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaringen aflegt inzake de betrokkenheid van derden en desgevallend de eigen betrokkenheid, over gepleegde of gepoogde misdrijven zoals bedoeld in artikel 90ter, §§2, 3 en 4 van het Wetboek van Strafvordering, of misdrijven die werden gepleegd in het kader van een criminele organisatie zoals bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, en die zijn opgenomen in een memorandum.</u></p> <p><u>Het in dit hoofdstuk bepaalde recht behoort ook, ten aanzien van dezelfde feiten, aan de arbeidsauditeur, de federale procureur en de procureur-generaal in hoger beroep en, ten aanzien van de personen bedoeld in de artikelen 479 en 483 van het Wetboek van strafvordering, aan de procureur-generaal bij het hof van beroep.</u></p>
	<u>Afdeling II – Memorandum met de spijtoptant</u>
	<u>Art. 216/2</u>
	<p><u>§ 1. De procureur des Konings en de spijtoptant ondertekenen een schriftelijk memorandum. Het memorandum wordt gedateerd en bevat de volgende vermeldingen:</u></p> <p><u>1° de identiteitsgegevens van de spijtoptant ;</u></p> <p><u>2° de advocaat die bijstand verleent aan de spijtoptant bij het afsluiten van het memorandum ;</u></p>

	<p><u>3° de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waar de misdrijven waarover de spijtoptant te kennen geeft een verklaring te zullen afleggen werden gepleegd en de procureur des Konings van het gerechtelijk arrondissement waar de spijtoptant wordt vervolgd of waar hij veroordeeld is ;</u></p> <p><u>4° de nauwkeurige en omstandige opgave van:</u></p> <p>a) <u>de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd of waarvoor hij reeds veroordeeld is, alsmede de straffen die hem in dat laatste geval werden opgelegd, en die het voorwerp uitmaken van de toezegging van de procureur des Konings ;</u></p> <p>b) <u>de feiten waarover de spijtoptant te kennen geeft een verklaring te zullen afleggen ;</u></p> <p>c) <u>de inhoud van de toezegging van de procureur des Konings ;</u></p> <p>d) <u>de voorwaarden die met de toezegging van de procureur des Konings gepaard gaan, die in elk geval bestaan uit de voorwaarden zoals opgenomen in artikel 216/3, § 1, 2° tot 5° ;</u></p> <p>e) <u>de voorwaarden en de modaliteiten die betrekking hebben op het afleggen van de verklaring door de spijtoptant ;</u></p> <p>f) <u>de bereidheid tot het vergoeden van de schade.</u></p>
	<p><u>§ 2. Het memorandum kan slechts worden afgesloten mits:</u></p> <p><u>1° een voorafgaandelijk akkoord van de procureurs-generaal van de rechtsgebieden waar de spijtoptant wordt vervolgd of werd veroordeeld en van de rechtsgebieden waar de misdrijven waarover de spijtoptant te kennen geeft een verklaring te zullen afleggen werden gepleegd ;</u></p>

	<p><u>2° een voorafgaandelijk advies van de getuigenbeschermingscommissie wat betreft de mogelijkheid tot nemen van beschermingsmaatregelen waar later over beslist kan worden ;</u></p> <p><u>3° een voorafgaandelijk advies van de federale procureur ;</u></p> <p><u>4° indien de spijtoptant het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek of diens verklaringen afgelegd worden in het kader van een gerechtelijk onderzoek, een voorafgaandelijk advies van de onderzoeksrechter.</u></p>
	<p><u>§ 3. Bij gebrek aan consensus tussen de betrokken procureurs-generaal neemt de federale procureur een beslissing.</u></p>
	<p><u>§ 4. Het memorandum wordt opgesteld in drie ondertekende exemplaren. Eén exemplaar wordt overhandigd aan de spijtoptant, een tweede wordt toegevoegd aan het strafdossier betreffende het misdrijf waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd of werd veroordeeld en een derde wordt door de procureur des Konings bijgehouden.</u></p> <p><u>Indien de verklaring van de spijtoptant wordt aangewend in verschillende strafdossiers, wordt in elk van deze strafdossiers een voor eensluidend verklaard afschrift van het memorandum gevoegd.</u></p>
	<p><u>§ 5. Het memorandum wordt gesloten en ondertekend in het bijzijn van een advocaat naar keuze of een door de stafhouder aan hem toegewezen advocaat.</u></p> <p><u>De spijtoptant kan ten allen tijde een vertrouwelijk overleg hebben met zijn advocaat buiten de aanwezigheid van de procureur des Konings.</u></p>
	<p><u>§ 6. De federale procureur houdt een register bij van alle opgestelde memoranda. Van elk door de procureur des Konings ondertekend memorandum wordt een voor eensluidend verklaard afschrift overgezonden aan de</u></p>

	<u>federale procureur en toegevoegd aan het register.</u>
	<u>§ 7. Na de ondertekening van het memorandum gaat de spijtoptant binnen de termijn opgelegd in het memorandum over tot het afleggen van de verklaring.</u>
	<u>§ 8. Het memorandum houdt een onweerlegbaar vermoeden van fout in ten aanzien van de misdrijven waarvan de spijtoptant dader, mededader of medeplichtige is.</u>
	<u>Afdeling III – Intrekking van de toezegging aan de spijtoptant</u>
	<u>Art. 216/3</u>
	<u>§1. De toezegging wordt ingetrokken:</u> <u>1° indien de spijtoptant de door hem in het memorandum aanvaarde voorwaarden niet heeft nageleefd ;</u> <u>2° indien de spijtoptant voor misdrijven gepleegd na datum van het sluiten van het memorandum bij vonnis of arrest dat in kracht van gewijsde is gegaan wordt veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van ten minste zes maanden;</u> <u>3° indien de spijtoptant niet overgaat tot het afleggen van de verklaringen zoals bepaald in het memorandum ;</u> <u>4° indien de spijtoptant de schade niet vergoedt ;</u> <u>5° indien de spijtoptant, wetens en willens, onvolledige, onoprechte of niet-onthullende verklaringen betreffende de bedoelde feiten heeft afgelegd ;</u> <u>6° indien de spijtoptant, teneinde de vervolging betreffende de bedoelde feiten te belemmeren, heeft gepoogd bewijzen te laten verdwijnen of zich te verstaan met derden.</u>
	<u>§ 2. Indien de toegezegde straf werd</u>

	<u>uitgesproken door de rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, overeenkomstig artikel 216/5, stelt deze rechtbank, dit hof of dit onderzoeksgerecht, de niet nakoming van de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum vast op vordering van het openbaar ministerie.</u>
	<u>Afdeling IV – Verklaring van de spijtoptant</u>
	<u>Art. 216/4</u>
	<u>§ 1. De spijtoptant moet gevolg geven aan elke oproeping door de procureur des Konings, de onderzoeksrechter en de onderzoeks- en vonnisgerichten.</u>
	<u>§2. Verklaringen die door de spijtoptant worden afgelegd mogen alleen in aanmerking genomen worden als bewijs op voorwaarde dat zij in belangrijke mate steun vinden in andersoortige bewijsmiddelen.</u>
	<u>In elk proces-verbaal waarin een verklaring van de spijtoptant ter uitvoering van het memorandum wordt opgenomen, wordt melding gemaakt van het memorandum.</u>
	<u>§3. Aan een spijtoptant kan noch gedeeltelijke anonimiteit in de zin van de artikelen 75bis en 155bis, noch volledige anonimiteit in de zin van artikel 86bis worden toegekend.</u>
	<u>Afdeling V – Toezegging van het openbaar ministerie in het kader van de uitoefening van de strafvordering</u>
	<u>Art. 216/5</u>
	<u>§ 1. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de eventuele gevolgen,</u>
	<u>1° een straf toezeggen met toepassing van een</u>

	<p><u>strafvermindering overeenkomstig de artikelen 80 en 81 van het Strafwetboek, inzake door de spijtoptant gepleegde of gepoogde misdaden met geweld of bedreiging en de misdaden vervat in Titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek;</u></p> <p><u>2° een straf toezeggen met toepassing van een strafvermindering overeenkomstig artikel 85 van het Strafwetboek, inzake de door de spijtoptant gepleegde of gepoogde wanbedrijven met geweld of bedreiging en de wanbedrijven zonder geweld of bedreiging vervat in Titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek;</u></p> <p><u>3° een eenvoudige schuldigverklaring, dan wel een straf die lager kan zijn dan de wettelijk bepaalde minimumstraf, dan wel een straf onder elektronisch toezicht, een werkstraf of een autonome probatiestraf toezeggen, inzake de door de spijtoptant gepleegde misdaden zonder geweld of bedreiging en wanbedrijven zonder geweld of bedreiging, met uitsluiting van de misdaden en wanbedrijven vervat in Titel 1ter van Boek 2 van het Strafwetboek.</u></p> <p><u>Er kunnen geen toezeggingen worden verricht over de straffen bepaald in artikel 31 tot en met 34 van het Strafwetboek.</u></p>
	<p><u>§ 2. Het openbaar ministerie vordert, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen en binnen de perken van de wet, de straf die van toepassing wordt ingeval de spijtoptant de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum overeenkomstig artikel 216/3, §1 niet nakomt of niet heeft nagekomen.</u></p>
	<p><u>§ 3. De toezegging door het openbaar ministerie wordt gemotiveerd. De bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, verifieert de proportionaliteit van de toezegging zoals bedoeld in paragraaf 1, of de wettelijke voorwaarden zijn nagekomen, of de spijtoptant het memorandum uit vrije wil en weloverwogen heeft aanvaard, of de feiten met hun correcte juridische kwalificatie overeenstemmen, of de feiten waarvoor de</u></p>

	<p><u>spijtoptant wordt vervolgd en waarop de toezegging slaat, overeenstemmen met de werkelijkheid, of de gronden tot verval niet aanwezig zijn en of de bereidheid tot vergoeding van de eventuele schade aanwezig is. Vervolgens spreekt ze de voorgestelde toegezegde straf uit. De beslissing wordt met redenen omkleed. Op strafgebied staat geen rechtsmiddel open.</u></p> <p><u>De bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, beslist, binnen de perken van de op het misdrijf gestelde straffen, alsook van de wet, op grond waarvan de zaak voor hem werd gebracht, over de vervangende straf die overeenkomstig paragraaf 2 wordt gevorderd.</u></p> <p><u>De afwijzing gebeurt in een beslissing die met redenen wordt omkleed. In dit geval wordt het dossier terug ter beschikking gesteld van het openbaar ministerie en wordt de zaak toegewezen aan een anders samengestelde kamer.</u></p> <p><u>Het ondertekende memorandum en de documenten die werden opgemaakt en mededelingen die werden gedaan tijdens het overleg in het kader van de procedure, alsook alle andere gerelateerde procedurestukken, worden dan uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg. Zij kunnen niet ten laste van de spijtoptant worden aangewend in een andere strafrechtelijke, burgerrechtelijke, administratieve, arbitrale of andere procedure en ze zijn niet toelaatbaar als bewijs, zelfs niet als buitengerechtelijke bekentenis.</u></p>
	<p><u>§ 4. De bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, hoort de spijtoptant of zijn advocaat over het memorandum en over de feiten waarvoor de spijtoptant wordt vervolgd.</u></p> <p><u>In voorkomend geval, hoort de bevoegde rechtbank, het hof of onderzoeksgerecht, ook het slachtoffer of zijn advocaat over de feiten en over de vergoeding van de schade. Het slachtoffer kan zich op de zitting van de bevoegde rechtbank of het hof, desgevallend</u></p>

	<p><u>het onderzoeksgerecht burgerlijke partij stellen. De spijtoptant wordt gehoord met betrekking tot de burgerlijke rechtsvordering.</u></p>
	<p><u>§ 5. Het openbaar ministerie maakt de zaak aanhangig bij de rechtbank, het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, dat de vervangende straf heeft uitgesproken indien het meent dat de spijtoptant de voorwaarden zoals opgenomen in het memorandum overeenkomstig artikel 216/3, §1 niet nakomt of niet heeft nagekomen binnen de termijn die gelijk is aan de uitgesproken vervangende straf zoals bedoeld in paragraaf 3 lid 2, met het oog op de toepassing van die vervangende straf. In het geval het niet nakomen van voorwaarden zoals voorzien in artikel 216/3, § 1, 4° en 5° betreft, bedraagt deze termijn ten minste 5 jaar.</u></p> <p><u>De rechtbank of het hof, desgevallend het onderzoeksgerecht, hoort de spijtoptant en zijn raadsman en het openbaar ministerie.</u></p> <p><u>Indien het voorwaarden betreft die in het belang van het slachtoffer zijn opgelegd, wordt het slachtoffer hieromtrent gehoord. Het slachtoffer is aanwezig op de zitting voor de tijd die nodig is om deze voorwaarden te onderzoeken. Het slachtoffer kan zijn opmerkingen voordragen.</u></p>
	<p><u>Afdeling VI – Toezegging van het openbaar ministerie over de strafuitvoering</u></p>
	<p><u>Art. 216/6</u></p>
	<p><u>§ 1. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de eventuele gevolgen, en indien de spijtoptant geen gevaar oplevert voor de openbare veiligheid, toezeggen:</u></p> <p><u>1° een gunstig advies zoals bepaald in Titel VI</u></p>

	<p><u>van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, uit te brengen;</u></p> <p><u>2° een uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3° of een penitentiair verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3° van de wet 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten toe te staan, onverminderd artikelen 5, 2° en 7, 2° van diezelfde wet ;</u></p> <p><u>3° een gunstige beslissing in het kader van de strafuitvoering te nemen.</u></p>
	<p><u>§ 2. De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, daarbij in het bijzonder rekening houdend met de ernst van de eventuele gevolgen, toezeggen om niet of gedeeltelijk over te gaan tot de tenuitvoerlegging van de geldboete of de bijzondere verbeurdverklaring, met uitzondering van de verbeurdverklaring van stoffen en voorwerpen die de openbare veiligheid of de veiligheid van personen in het gevaar brengen.</u></p>
	<u>Afdeling VII – Toezegging van het openbaar ministerie in de fase van de detentie</u>
	<u>Art. 216/7</u>
	<p><u>De procureur des Konings kan, mits opname in het memorandum, met inachtneming van de proportionaliteit ten aanzien van het door de spijtoptant gepleegde misdrijf en ten aanzien van het misdrijf waarover verklaringen worden afgelegd, en een voorafgaand akkoord van de directeur-generaal van de Penitentiare Inrichtingen een toezegging verrichten inzake de plaatsing en overplaatsing zoals voorzien in artikel 18 van de wet van 12 januari 2005</u></p>

	<p><u>betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, of de daarmee verband houdende faciliteiten.</u></p> <p><u>Deze toezegging kan geen afbreuk doen aan de bevoegdheden van de gevangenisdirecteur in het kader van de tucht, orde en veiligheid binnen de gevangenis.</u></p> <p><u>De minister bevoegd voor justitie neemt de noodzakelijke maatregelen met betrekking tot de uitvoering van de faciliteiten die verband houden met de plaatsing en overplaatsing. De tenuitvoerlegging van de maatregelen binnen de gevangenis wordt verzorgd door het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen.</u></p>
	Afdeling VIII – Parlementair toezicht
	Art. 216/8
	<p><u>De minister bevoegd voor justitie brengt elk jaar verslag uit aan het Parlement over de toepassing van de artikelen 216/1 tot en met 216/7.</u></p> <p><u>Hij brengt het Parlement op de hoogte van het aantal onderzoeken die aanleiding gegeven hebben tot de maatregelen bedoeld in die artikelen, van het aantal betrokken personen en van de behaalde resultaten.</u></p>
Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten	Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten
Art. 4	Art. 4
§ 1. De uitgaansvergunning laat de veroordeelde toe om de gevangenis te verlaten voor een bepaalde duur die niet langer mag zijn dan zestien uren.	§ 1. De uitgaansvergunning laat de veroordeelde toe om de gevangenis te verlaten voor een bepaalde duur die niet langer mag zijn dan zestien uren.
§ 2. De uitgaansvergunningen kunnen op elk moment van de detentieperiode aan de veroordeelde worden toegekend om :	§ 2. De uitgaansvergunningen kunnen op elk moment van de detentieperiode aan de veroordeelde worden toegekend om :

<p>1° sociale, morele, juridische, familiale, opleidings- of professionele belangen te behartigen die zijn aanwezigheid buiten de gevangenis vereisen; 2° een medisch onderzoek of een medische behandeling buiten de gevangenis te ondergaan.</p> <p>§ 3. Tijdens de twee jaren die de datum voorafgaan waarop de veroordeelde tot voorwaardelijke invrijheidstelling kan worden toegelaten, kunnen aan die veroordeelde uitgaansvergunningen worden toegekend om zijn sociale reïntegratie voor te bereiden. Deze uitgaansvergunningen kunnen met een bepaalde periodiciteit worden toegekend.</p> <p>§ 4. De uitvoering van de vrijheidsstraf loopt voort tijdens de duur van de toegekende uitgaansvergunning.</p>	<p>1° sociale, morele, juridische, familiale, opleidings- of professionele belangen te behartigen die zijn aanwezigheid buiten de gevangenis vereisen; 2° een medisch onderzoek of een medische behandeling buiten de gevangenis te ondergaan; <u>3° om uitvoering te geven aan artikel 216/6, § 1, 2° van het Wetboek van Strafvordering.</u></p> <p>§ 3. Tijdens de twee jaren die de datum voorafgaan waarop de veroordeelde tot voorwaardelijke invrijheidstelling kan worden toegelaten, kunnen aan die veroordeelde uitgaansvergunningen worden toegekend om zijn sociale reïntegratie voor te bereiden. Deze uitgaansvergunningen kunnen met een bepaalde periodiciteit worden toegekend.</p> <p>§ 4. De uitvoering van de vrijheidsstraf loopt voort tijdens de duur van de toegekende uitgaansvergunning.</p>
Art. 6	Art. 6
<p>§ 1. Het penitentiair verlof laat de veroordeelde toe de gevangenis driemaal zesendertig uren per trimester te verlaten.</p> <p>§ 2. Het penitentiair verlof heeft tot doel : 1° de familiale, affectieve en sociale contacten van de veroordeelde in stand te houden en te bevorderen; 2° de sociale reïntegratie van de veroordeelde voor te bereiden.</p> <p>§ 3. De uitvoering van de vrijheidsstraf loopt voort tijdens de duur van het toegekend penitentiair verlof.</p>	<p>§ 1. Het penitentiair verlof laat de veroordeelde toe de gevangenis driemaal zesendertig uren per trimester te verlaten.</p> <p>§ 2. Het penitentiair verlof heeft tot doel : 1° de familiale, affectieve en sociale contacten van de veroordeelde in stand te houden en te bevorderen; 2° de sociale reïntegratie van de veroordeelde voor te bereiden; <u>3° om uitvoering te geven aan artikel 216/6, § 1, 2° van het Wetboek van Strafvordering.</u></p> <p>§ 3. De uitvoering van de vrijheidsstraf loopt voort tijdens de duur van het toegekend penitentiair verlof.</p>
Art. 10	Art. 10
<p>§ 1. De uitgaansvergunning of het penitentiair verlof wordt toegekend door de minister of zijn gemachtigde, op verzoek van de veroordeelde en na een met redenen omkleed advies van de directeur. Het advies van de directeur bevat, in voorkomend geval, een voorstel van bijzondere</p>	<p>§ 1. De uitgaansvergunning of het penitentiair verlof wordt toegekend door de minister of zijn gemachtigde, op verzoek van de veroordeelde en na een met redenen omkleed advies van de directeur. Het advies van de directeur bevat, in voorkomend geval, een voorstel van bijzondere</p>

<p>voorwaarden die hij nodig acht op te leggen.</p> <p>§ 2. Binnen veertien werkdagen na de ontvangst van het dossier neemt de minister of zijn gemachtigde een beslissing. Deze met redenen omklede beslissing wordt binnen vierentwintig uur schriftelijk meegedeeld aan de veroordeelde, het openbaar ministerie en de directeur.</p> <p>Indien de minister of zijn gemachtigde oordeelt dat het dossier niet in staat is en er bijkomende informatie noodzakelijk is om een beslissing te kunnen nemen, kan deze termijn éénmalig met zeven werkdagen worden verlengd. De minister of zijn gemachtigde deelt dit onverwijld mee aan de directeur en de veroordeelde.</p> <p>De beslissing tot toekenning van een uitgaansvergunning of een penitentiair verlof wordt binnen vierentwintig uur meegedeeld aan de procureur des Konings van het arrondissement waar de uitgaansvergunning of het penitentiair verlof zal plaatsvinden.</p> <p>Het slachtoffer wordt zo snel mogelijk en in elk geval binnen vierentwintig uur, via het snelst mogelijke, schriftelijke communicatiemiddel, in kennis gesteld van de toekenning van een eerste penitentiair verlof en, in voorkomend geval, van de voorwaarden die in zijn belang zijn opgelegd.</p> <p>§ 3. Indien de uitgaansvergunning, bedoeld in artikel 4, of het penitentiair verlof wordt geweigerd, kan de veroordeelde een nieuwe aanvraag indienen ten vroegste drie maanden na de datum van deze beslissing. Deze termijn om een nieuwe aanvraag in te dienen kan worden verkort op gemotiveerd advies van de directeur.</p> <p>De beslissing van de minister of zijn gemachtigde wordt met redenen omkleed.</p> <p>§ 4. Bij gebrek aan een beslissing binnen de bepaalde termijn, en voor zover het advies van de directeur inzake de toekenning gunstig was, wordt de minister geacht de uitgaansvergunning of het penitentiair verlof toe te kennen. Aan deze uitgaansvergunning of</p>	<p>voorwaarden die hij nodig acht op te leggen.</p> <p>§ 2. Binnen veertien werkdagen na de ontvangst van het dossier neemt de minister of zijn gemachtigde een beslissing. Deze met redenen omklede beslissing wordt binnen vierentwintig uur schriftelijk meegedeeld aan de veroordeelde, het openbaar ministerie en de directeur.</p> <p>Indien de minister of zijn gemachtigde oordeelt dat het dossier niet in staat is en er bijkomende informatie noodzakelijk is om een beslissing te kunnen nemen, kan deze termijn éénmalig met zeven werkdagen worden verlengd. De minister of zijn gemachtigde deelt dit onverwijld mee aan de directeur en de veroordeelde.</p> <p>De beslissing tot toekenning van een uitgaansvergunning of een penitentiair verlof wordt binnen vierentwintig uur meegedeeld aan de procureur des Konings van het arrondissement waar de uitgaansvergunning of het penitentiair verlof zal plaatsvinden.</p> <p>Het slachtoffer wordt zo snel mogelijk en in elk geval binnen vierentwintig uur, via het snelst mogelijke, schriftelijke communicatiemiddel, in kennis gesteld van de toekenning van een eerste penitentiair verlof en, in voorkomend geval, van de voorwaarden die in zijn belang zijn opgelegd.</p> <p>§ 3. Indien de uitgaansvergunning, bedoeld in artikel 4, of het penitentiair verlof wordt geweigerd, kan de veroordeelde een nieuwe aanvraag indienen ten vroegste drie maanden na de datum van deze beslissing. Deze termijn om een nieuwe aanvraag in te dienen kan worden verkort op gemotiveerd advies van de directeur.</p> <p>De beslissing van de minister of zijn gemachtigde wordt met redenen omkleed.</p> <p>§ 4. Bij gebrek aan een beslissing binnen de bepaalde termijn, en voor zover het advies van de directeur inzake de toekenning gunstig was, wordt de minister geacht de uitgaansvergunning of het penitentiair verlof toe te kennen. Aan deze uitgaansvergunning of</p>
---	---

dit penitentiair verlof worden de bijzondere voorwaarden gekoppeld die de directeur, in voorkomend geval, overeenkomstig § 1, heeft voorgesteld.	dit penitentiair verlof worden de bijzondere voorwaarden gekoppeld die de directeur, in voorkomend geval, overeenkomstig § 1, heeft voorgesteld. <u>§ 5. Dit artikel is niet van toepassing op de uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3° of een penitentiair verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3°.</u>
Art. 14/1 (nieuw)	Art. 14/1 (nieuw)
	<u>Indien de voorwaarden van een beslissing tot toekenning van een uitgaansvergunning als bedoeld in artikel 4, § 2, 3° of een penitentiair verlof als bedoeld in artikel 6, § 2, 3° niet worden nageleefd, herroept het openbaar ministerie de beslissing.</u>

Coordination des articles	
TEXTE DE BASE	TEXTE ADAPTE AU PROJET
Code d'instruction criminelle	Code d'instruction criminelle
Art. 104	Art. 104
<p>§ 1er. La Commission de protection des témoins peut, compte tenu des principes de subsidiarité et de proportionnalité, octroyer des mesures de protections ordinaires à un témoin menacé ainsi que, le cas échéant et dans la mesure où ils courent un danger à la suite de ses déclarations faites ou à faire, aux membres de sa famille et autres parents.</p> <p>Les mesures de protection ordinaires peuvent notamment comprendre :</p> <p>1° la protection des données relatives a la personne concernée auprès du service de la population et auprès de l'état civil;</p> <p>2° la formulation de conseils dans le domaine de la prévention;</p> <p>3° l'installation d'un équipement technique préventif;</p> <p>4° la désignation d'un fonctionnaire de contact;</p> <p>5° l'élaboration d'une procédure d'alarme;</p> <p>6° l'octroi d'une assistance psychologique;</p> <p>7° l'organisation, à titre préventif, de patrouilles par les services de police;</p> <p>8° l'enregistrement des appels entrants et sortants;</p> <p>9° le contrôle régulier des consultations du registre national et/ou la protection des données relatives à la personne concernée;</p> <p>10° la mise à disposition d'un numéro de téléphone secret;</p> <p>11° la mise à disposition d'une plaque d'immatriculation protégée;</p> <p>12° la mise à disposition d'un GSM pour les appels urgents;</p> <p>13° la protection physique rapprochée et immédiate de la personne concernée;</p> <p>14° la protection électronique de la personne concernée;</p> <p>15° la relocalisation de la personne concernée pendant maximum 45 jours;</p> <p>16° le placement dans une section spécialement protégée de la prison de la personne concernée détenue;</p>	<p>§ 1er. La Commission de protection des témoins peut, compte tenu des principes de subsidiarité et de proportionnalité, octroyer des mesures de protections ordinaires à un témoin menacé ainsi que, le cas échéant et dans la mesure où ils courent un danger à la suite de ses déclarations faites ou à faire, aux membres de sa famille et autres parents.</p> <p>Les mesures de protection ordinaires peuvent notamment comprendre :</p> <p>1° la protection des données relatives a la personne concernée auprès du service de la population et auprès de l'état civil;</p> <p>2° la formulation de conseils dans le domaine de la prévention;</p> <p>3° l'installation d'un équipement technique préventif;</p> <p>4° la désignation d'un fonctionnaire de contact;</p> <p>5° l'élaboration d'une procédure d'alarme;</p> <p>6° l'octroi d'une assistance psychologique;</p> <p>7° l'organisation, à titre préventif, de patrouilles par les services de police;</p> <p>8° l'enregistrement des appels entrants et sortants;</p> <p>9° le contrôle régulier des consultations du registre national et/ou la protection des données relatives à la personne concernée;</p> <p>10° la mise à disposition d'un numéro de téléphone secret;</p> <p>11° la mise à disposition d'une plaque d'immatriculation protégée;</p> <p>12° la mise à disposition d'un GSM pour les appels urgents;</p> <p>13° la protection physique rapprochée et immédiate de la personne concernée;</p> <p>14° la protection électronique de la personne concernée;</p> <p>15° la relocalisation de la personne concernée pendant maximum 45 jours;</p> <p>16° le placement dans une section spécialement protégée de la prison de la personne concernée détenue;</p>

<p>17° l'inscription à une adresse de contact par dérogation à la loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de la population, aux cartes d'identité, aux cartes d'étranger et aux documents de séjour et modifiant la loi du 8 août 1983 organisant un Registre national des personnes physiques.</p> <p>§ 2. En outre, la Commission de protection des témoins peut, compte tenu des principes de subsidiarité et de proportionnalité, octroyer exclusivement des mesures de protection spéciales à un témoin menacé dont la protection spéciale à un témoin menacé dont la protection ne peut être assurée par des mesures de protection ordinaires et dont les déclarations concernent [une infraction telle que visée à l'article 90ter, §§ 2, 3 ou 4, ou une infraction commise dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324bis du Code pénal] et, le cas échéant, aux membres de sa famille ainsi que, dans la mesure où ils courent un danger à la suite de ses déclarations faites ou à faire, à ses autres parents.</p> <p>Les mesures de protection spéciales peuvent comprendre :</p> <p>1° la relocalisation de la personne concernée pour une période de plus de 45 jours;</p> <p>2° le changement d'identité de la personne concernée;</p> <p>3° l'octroi à la personne concernée d'une identité de protection temporaire et des documents strictement nécessaires à l'appui de cette identité.</p> <p>L'identité de protection temporaire porte sur les nom, prénoms, date et lieu de naissance de la personne concernée.</p> <p>Son octroi est révocable et ne peut entraîner aucun effet juridique.</p> <p>Il ne peut y avoir d'infraction quand des faits absolument nécessaires sont commis dans ce cadre en vue de garantir la protection du témoin.</p> <p>§ 3. La Commission de protection des témoins peut, en tenant compte de la situation spécifique de la personne concernée, octroyer des mesures d'aide financière au témoin</p>	<p>17° l'inscription à une adresse de contact par dérogation à la loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de la population, aux cartes d'identité, aux cartes d'étranger et aux documents de séjour et modifiant la loi du 8 août 1983 organisant un Registre national des personnes physiques.</p> <p>§ 2. En outre, la Commission de protection des témoins peut, compte tenu des principes de subsidiarité et de proportionnalité, octroyer exclusivement des mesures de protection spéciales à un témoin menacé dont la protection spéciale à un témoin menacé dont la protection ne peut être assurée par des mesures de protection ordinaires et dont les déclarations concernent [une infraction telle que visée à l'article 90ter, §§ 2, 3 ou 4, ou une infraction commise dans le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324bis du Code pénal] et, le cas échéant, aux membres de sa famille ainsi que, dans la mesure où ils courent un danger à la suite de ses déclarations faites ou à faire, à ses autres parents.</p> <p>Les mesures de protection spéciales peuvent comprendre :</p> <p>1° la relocalisation de la personne concernée pour une période de plus de 45 jours;</p> <p>2° le changement d'identité de la personne concernée;</p> <p>3° l'octroi à la personne concernée d'une identité de protection temporaire et des documents strictement nécessaires à l'appui de cette identité.</p> <p>L'identité de protection temporaire porte sur les nom, prénoms, date et lieu de naissance de la personne concernée.</p> <p>Son octroi est révocable et ne peut entraîner aucun effet juridique.</p> <p>Il ne peut y avoir d'infraction quand des faits absolument nécessaires sont commis dans ce cadre en vue de garantir la protection du témoin.</p> <p>§ 3. La Commission de protection des témoins peut, en tenant compte de la situation spécifique de la personne concernée, octroyer des mesures d'aide financière au témoin</p>
--	--

<p>menacé qui bénéficie de mesures de protection spéciales.</p> <p>Les mesures d'aide financière peuvent comprendre :</p> <p>1° un versement mensuel destiné à assurer la subsistance du témoin menacé ainsi que des membres de sa famille et autres parents qui sont protégés avec lui, et dont certaines parties peuvent être destinées à des fins spécifiques;</p> <p>2° le versement en une seule fois d'un montant pour démarrer une activité indépendante;</p> <p>3° une contribution financière spéciale réservée à des fins spécifiques.</p> <p>§ 4. La personne bénéficiant de mesures de protection spéciales a automatiquement droit à une assistance psychologique, à de l'aide dans la recherche d'un emploi et à une intervention lors de l'exercice des droits pécuniaires acquis, conformément aux modalités visées à l'article 107, alinéa 3.</p>	<p>menacé qui bénéficie de mesures de protection spéciales.</p> <p>Les mesures d'aide financière peuvent comprendre :</p> <p>1° un versement mensuel destiné à assurer la subsistance du témoin menacé ainsi que des membres de sa famille et autres parents qui sont protégés avec lui, et dont certaines parties peuvent être destinées à des fins spécifiques;</p> <p>2° le versement en une seule fois d'un montant pour démarrer une activité indépendante;</p> <p>3° une contribution financière spéciale réservée à des fins spécifiques.</p> <p>§ 4. La personne bénéficiant de mesures de protection spéciales a automatiquement droit à une assistance psychologique, à de l'aide dans la recherche d'un emploi et à une intervention lors de l'exercice des droits pécuniaires acquis, conformément aux modalités visées à l'article 107, alinéa 3.</p> <p><u>La personne à qui des mesures de protection spéciales sont octroyées a droit à la préservation de ses droits sociaux et administratifs. Le procureur fédéral peut à cet effet requérir le concours des fonctionnaires et des agents des administrations et services publics. Le service de protection des témoins s'assure de l'exécution de cette réquisition.</u></p> <p><u>Toute personne qui, du chef de sa fonction, a connaissance de ces mesures ou y prête son concours est tenue de garder le secret. Toute violation du secret est punie conformément à l'article 458 du Code pénal.</u></p> <p>§ 5. Le procureur fédéral peut également autoriser, s'il y a lieu, la prise de mesures de surveillance préventives nécessaires afin de préserver la sécurité et l'intégrité physique, psychique et morale des personnes visées à l'article 102 après l'octroi de mesures de protection visées aux §§ 1er et 2. Le témoin menacé est informé par écrit de cette possibilité.</p>

Art. 108	Art. 108
<p>§ 1er. Le Service de protection des témoins vérifie au moins tous les six mois, à la demande de la police, du procureur du Roi, du procureur fédéral, du juge d'instruction, du directeur général des Etablissements pénitentiaires, du témoin menacé ou d'office, s'il y a des raisons de modifier ou de retirer les mesures de protection ainsi que les aides financières éventuellement octroyées.</p> <p>§ 2. Les mesures de protection octroyées peuvent être modifiées si elles ne suffisent pas ou si des mesures moins importantes suffisent à assurer la protection du témoin menacé, des membres de sa famille ou d'autres parents et dans les cas où elles peuvent être retirées.</p> <p>§ 3. Les mesures de protection octroyées à une personne peuvent être retirées si :</p> <p>1° elle est soupçonnée d'avoir commis un délit ou un crime après l'octroi des mesures de protection;</p> <p>2° après l'octroi des mesures de protection, elle est déclarée coupable d'un fait pouvant donner lieu à une peine d'emprisonnement d'un an ou à une peine plus lourde, ou si l'action publique est éteinte à son égard pour un fait semblable en application de l'article 216bis ou 216ter ;</p> <p>3° elle a posé un quelconque acte portant préjudice aux mesures de protection qui lui ont été octroyées;</p> <p>4° les mesures de protection octroyées peuvent en outre être retirées si les dispositions du mémorandum ne sont pas respectées.</p> <p>§ 4. Les mesures de protection octroyées à une personne sont en tout cas retirées lorsque la personne n'est plus en danger, pour autant qu'il soit prévu par la loi que ce danger est une condition d'octroi des mesures de protection.</p> <p>Les mesures de protection octroyées à un témoin menacé sont en tout cas retirées lorsqu'il est formellement inculpé ou poursuivi par le ministère public pour les faits sur lesquels il fait témoignage.</p> <p>§ 5. Les aides financières octroyées au témoin menacé peuvent être modifiées si elles ne</p>	<p>§ 1er. Le Service de protection des témoins vérifie au moins tous les six mois, à la demande de la police, du procureur du Roi, du procureur fédéral, du juge d'instruction, du directeur général des Etablissements pénitentiaires, du témoin menacé ou d'office, s'il y a des raisons de modifier ou de retirer les mesures de protection ainsi que les aides financières éventuellement octroyées.</p> <p>§ 2. Les mesures de protection octroyées peuvent être modifiées si elles ne suffisent pas ou si des mesures moins importantes suffisent à assurer la protection du témoin menacé, des membres de sa famille ou d'autres parents et dans les cas où elles peuvent être retirées.</p> <p>§ 3. Les mesures de protection octroyées à une personne peuvent être retirées si :</p> <p>1° elle est soupçonnée d'avoir commis un délit ou un crime après l'octroi des mesures de protection;</p> <p>2° après l'octroi des mesures de protection, elle est déclarée coupable d'un fait pouvant donner lieu à une peine d'emprisonnement d'un an ou à une peine plus lourde, ou si l'action publique est éteinte à son égard pour un fait semblable en application de l'article 216bis ou 216ter ;</p> <p>3° elle a posé un quelconque acte portant préjudice aux mesures de protection qui lui ont été octroyées;</p> <p>4° les mesures de protection octroyées peuvent en outre être retirées si les dispositions du mémorandum ne sont pas respectées.</p> <p>§ 4. Les mesures de protection octroyées à une personne sont en tout cas retirées lorsque la personne n'est plus en danger, pour autant qu'il soit prévu par la loi que ce danger est une condition d'octroi des mesures de protection.</p> <p>Les mesures de protection octroyées à un témoin menacé sont en tout cas retirées lorsqu'il est formellement inculpé ou poursuivi par le ministère public pour les faits sur lesquels il fait témoignage.</p> <p>§ 5. Les aides financières octroyées au témoin menacé peuvent être modifiées si elles ne</p>

<p>suffisent pas ou si un montant moins important suffit à subvenir aux besoins du témoin menacé, des membres de sa famille qui sont protégés avec lui et d'autres parents, et dans les cas où elles peuvent être retirées. La Commission de protection des témoins tient compte de la situation spécifique de la personne concernée.</p> <p>§ 6. Les aides financières octroyées au témoin menacé peuvent être retirées si :</p> <p>1° le témoin menacé peut subvenir lui-même à ses propres besoins ainsi qu'à ceux des membres de sa famille et d'autres parents qui ont été déplacés avec lui ou s'il était capable d'y subvenir mais que son comportement fautif ou négligent l'en a empêché;</p> <p>2° lorsque des parties de l'allocation mensuelle ou d'une contribution financière spéciale destinées à des fins spécifiques ont été utilisées à d'autres fins que celles fixées par la Commission de protection des témoins;</p> <p>3° le témoin menacé est décédé et les membres de sa famille ainsi que les autres parents qui ont été déplacés avec lui peuvent subvenir à leurs propres besoins.</p>	<p>suffisent pas ou si un montant moins important suffit à subvenir aux besoins du témoin menacé, des membres de sa famille qui sont protégés avec lui et d'autres parents, et dans les cas où elles peuvent être retirées. La Commission de protection des témoins tient compte de la situation spécifique de la personne concernée.</p> <p>§ 6. Les aides financières octroyées au témoin menacé peuvent être retirées si :</p> <p>1° le témoin menacé peut subvenir lui-même à ses propres besoins ainsi qu'à ceux des membres de sa famille et d'autres parents qui ont été déplacés avec lui ou s'il était capable d'y subvenir mais que son comportement fautif ou négligent l'en a empêché;</p> <p>2° lorsque des parties de l'allocation mensuelle ou d'une contribution financière spéciale destinées à des fins spécifiques ont été utilisées à d'autres fins que celles fixées par la Commission de protection des témoins;</p> <p>3° le témoin menacé est décédé et les membres de sa famille ainsi que les autres parents qui ont été déplacés avec lui peuvent subvenir à leurs propres besoins.</p>
	<u>Chapitre IIter – Des repentis.</u>
	<u>Section I - Définition</u>
	<u>Art. 216/1</u>
	<p><u>Si les nécessités de l'enquête l'exigent et si les autres moyens d'investigation ne semblent pas suffire à la manifestation de la vérité, le procureur du Roi peut faire une promesse à un repentis dans le cadre de l'exercice de l'action publique, dans le cadre de l'exécution de la peine et dans le cadre de la détention.</u></p> <p><u>Un repentis au sens du présent Code est un inculpé, un prévenu, un accusé ou un condamné qui fait des déclarations substantielles, révélatrices, sincères et complètes concernant la participation de tiers et, le cas échéant, sa propre participation, par rapport aux infractions commises ou ayant fait l'objet d'une tentative, visées à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4, du Code d'instruction criminelle, ou des infractions qui ont été commises dans</u></p>

	<p><u>le cadre d'une organisation criminelle visée à l'article 324bis du Code pénal, et qui sont énoncées dans un mémorandum.</u></p> <p><u>Le droit visé par le présent chapitre appartient aussi, pour les mêmes faits, à l'auditeur du travail, au procureur fédéral et au procureur général en degré d'appel et, pour les personnes visées aux articles 479 et 483 du Code d'instruction criminelle, au procureur général près la cour d'appel.</u></p>
	Section II – Mémorandum avec le repent
	<u>Art. 216/2</u>
	<p><u>§ 1er. Le procureur du Roi et le repent signent un mémorandum écrit. Le mémorandum est daté et contient les mentions suivantes :</u></p> <p><u>1° les données d'identité du repent ;</u></p> <p><u>2° l'avocat qui assiste le repent lors de la conclusion du mémorandum ;</u></p> <p><u>3° le procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel ont été commises les infractions au sujet desquelles le repent indique qu'il fera une déclaration et le procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel le repent est poursuivi ou est condamné ;</u></p> <p><u>4° l'indication précise et détaillée :</u></p> <p>a) <u>des faits pour lesquels le repent est poursuivi ou est déjà condamné, ainsi que les peines qui, dans ce dernier cas, lui ont été infligées, et qui font l'objet de la promesse du procureur du Roi ;</u></p> <p>b) <u>des faits au sujet desquels le repent indique qu'il fera une déclaration ;</u></p> <p>c) <u>de la teneur de la promesse du procureur du Roi ;</u></p> <p>d) <u>les conditions liées à la promesse du ministère public, qui comprennent dans tous les cas les conditions prévues à l'article 216/3, § 1er, 2° à 5° ;</u></p>

	<p>e) <u>les conditions et les modalités relatives à la déclaration du repent</u> ;</p> <p>f) <u>la volonté d'indemniser les dégâts.</u></p>
	<p><u>§ 2. Le mémorandum ne peut être conclu que moyennant :</u></p> <p><u>1° un accord préalable des procureurs généraux des ressorts dans lesquels le repent est poursuivi ou a été condamné, ainsi que des ressorts dans lesquels les infractions, au sujet desquelles le repent fait savoir qu'il fera une déclaration, ont été commises ;</u></p> <p><u>2° un avis préalable de la commission de protection des témoins concernant la possibilité de prendre des mesures de protection, dont il pourra être décidé ultérieurement ;</u></p> <p><u>3° un avis préalable du procureur fédéral ;</u></p> <p><u>4° si le repent fait l'objet d'une instruction ou si ses déclarations sont déposées dans le cadre d'une instruction en cours, un avis préalable du juge d'instruction.</u></p>
	<p><u>§ 3. À défaut de consensus entre les procureurs généraux concernés, le procureur fédéral prend une décision.</u></p>
	<p><u>§ 4. Le mémorandum est conclu en trois exemplaires signés. Un exemplaire est remis au repent, un deuxième est versé au dossier répressif relatif à l'infraction pour laquelle le repent est poursuivi ou a été condamné et un troisième est conservé par le procureur du Roi ou le procureur fédéral.</u></p> <p><u>Si la déclaration du repent est utilisée dans différents dossiers répressifs, une copie certifiée conforme du mémorandum est versée dans chacun de ces dossiers répressifs.</u></p>
	<p><u>§ 5. Le mémorandum est conclu et signé en présence d'un avocat du choix du repent ou qui lui est désigné par le bâtonnier.</u></p>

	<u>Le repentant peut à tout moment se concerter confidentiellement avec son avocat hors la présence du procureur du Roi.</u>
	<u>§ 6. Le procureur fédéral tient un registre de tous les mémorandums établis. Une copie certifiée conforme de chaque mémorandum signé par le procureur du Roi est transmise au procureur fédéral et inscrite au registre.</u>
	<u>§ 7. Après signature du mémorandum, le repentant fait sa déposition dans le délai fixé dans le mémorandum.</u>
	<u>§ 8. Le mémorandum implique une présomption irréfutable de faute par rapport aux infractions dont le repentant est auteur, coauteur ou complice.</u>
	<u>Section III – Retrait de la promesse au repentant</u>
	<u>Art. 216/3</u>
	<p><u>§ 1. La promesse est retirée :</u></p> <p><u>1° si le repentant n'a pas respecté les conditions qu'il avait acceptées dans le mémorandum ;</u></p> <p><u>2° si le repentant est condamné par un jugement ou un arrêt coulé en force de chose jugée pour des infractions commises après la date de la conclusion du mémorandum à une peine principale d'emprisonnement d'au moins six mois;</u></p> <p><u>3° si le repentant n'effectue pas les déclarations comme stipulé dans le mémorandum</u></p> <p><u>4° si le repentant n'indemnise pas le dommage;</u></p> <p><u>5° si le repentant a sciemment fait des déclarations incomplètes, non sincères ou non révélatrices concernant les faits visés ;</u></p> <p><u>6° si, en vue d'entraver les poursuites concernant les faits visés, le repentant a tenté de</u></p>

	<u>faire disparaître des preuves ou de s'entendre avec des tiers.</u>
	<u>§ 2. Si la peine proposée a été prononcée par le tribunal ou la cour, ou le cas échéant par la juridiction d'instruction, conformément à l'article 216/5, ce tribunal, cette cour ou cette juridiction d'instruction constate sur réquisition du ministère public le non-respect des conditions énoncées dans le mémorandum.</u>
	Section IV – Déclaration du repentir
	Art. 216/4
	<u>§ 1er. Le repentir doit donner suite à chaque convocation du procureur du Roi, du juge d'instruction et des juridictions d'instruction et de jugement.</u>
	<u>§ 2. Les déclarations faites par le repentir ne peuvent être prises en considération comme preuve que si elles sont corroborées dans une mesure importante par d'autres éléments de preuve.</u>
	<u>Il est référé au mémorandum dans chaque procès-verbal dans le cadre duquel des déclarations du repentir sont consignées en exécution du mémorandum.</u>
	<u>§ 3. Ni l'anonymat partiel au sens des articles 75bis et 155bis, ni l'anonymat complet au sens de l'article 86bis ne peuvent être accordés à un repentir.</u>
	Section V – Promesse du ministère public dans le cadre de l'exercice de l'action publique
	Art. 216/5
	<u>§ 1er. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, en prenant en considération la proportionnalité par rapport à l'infraction commise par le repentir et par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées, en prenant</u>

	<p><u>particulièrement en compte la gravité des conséquences possibles,</u></p> <p><u>1° promettre une peine avec application de la réduction de peine, conformément aux articles 80 et 81 du Code pénal, concernant les crimes avec violence ou menace et les crimes repris au Titre 1er du Livre 2 du Code pénal qui ont été commis ou tenté par le repent;</u></p> <p><u>2° promettre une peine avec application de la réduction de peine, conformément à l'article 85 du Code pénal, concernant les délits avec violence ou menace, et les délits sans violence ou menace repris au Titre 1er du Livre 2 du Code Pénal qui ont été commis ou tenté par le repent;</u></p> <p><u>3° promettre une reconnaissance simple de culpabilité, ou une peine inférieure à la peine légale minimale prévue, ou encore une peine sous surveillance électronique, une peine de travail ou une peine de probation autonome, concernant les crimes sans violence ou menace et les délits sans violence ou menace qui ont été commis ou tenté par le repent, à l'exclusion des crimes et délits repris au Titre 1er du Livre 2 du Code Pénal.</u></p> <p><u>Aucune promesse ne peut être faite concernant les peines prévues aux articles 31 à 34 du Code pénal.</u></p>
	<p><u>§ 2. Le ministère public requiert, dans les limites des peines prévues pour l'infraction et dans les limites prévues par la loi, la peine qui est applicable dans le cas où le repent ne respecte pas ou n'a pas respecté les conditions telles que reprises dans le mémorandum conformément à l'article 216/3, § 1.</u></p>
	<p><u>§ 3. La promesse du ministère public est motivée. Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction compétents, vérifie la proportionnalité de la promesse visée au paragraphe 1, si les conditions légales ont été remplies, si le repent a accepté le mémorandum librement et en connaissance de cause, si les faits correspondent avec leur qualification juridique correcte, si les faits</u></p>

	<p><u>pour lesquels le repentir est poursuivi et sur lesquels porte la promesse correspondent à la réalité, si les causes d'extinction ne sont pas présents et si la volonté d'indemniser l'éventuel dommage sont présents. Il prononce par la suite la peine proposée. La décision est motivée. Ces dispositions pénales ne sont susceptibles d'aucun recours.</u></p> <p><u>Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction compétents, décide, dans les limites des peines prévues pour l'infraction, et par la loi, en fonction de sa saisine, de la peine de substitution requise conformément au paragraphe 2.</u></p> <p><u>Le rejet fait l'objet d'une décision motivée. Dans ce cas, le dossier est de nouveau mis à la disposition du ministère public et l'affaire est attribuée à une chambre autrement composée.</u></p> <p><u>Le mémorandum signé, les documents rédigés et les communications faites pendant la concertation dans le cadre de la procédure, ainsi que toutes les autres pièces de la procédure y afférentes sont écartés du dossier et déposés au greffe du tribunal de première instance. Ils ne peuvent être utilisés à charge du repentir dans une autre procédure pénale, civile, administrative, arbitrale ou autre et ne sont pas admissibles comme preuve, même comme aveu extrajudiciaire.</u></p>
	<p><u>§ 4. Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction compétents entend le repentir ou son avocat sur le mémorandum et sur les faits pour lesquels le repentir est poursuivi.</u></p> <p><u>Le cas échéant, le tribunal, la cour, ou la juridiction d'instruction compétents entend également la victime ou son avocat sur les faits et sur la réparation du dommage. La victime peut se constituer partie civile à l'audience du tribunal, de la cour, ou le cas échéant, de la juridiction d'instruction</u></p>

	<p><u>compétents. Le repentir est entendu sur l'action civile.</u></p>
	<p><u>§ 5. Le ministère public saisit le tribunal, la cour, ou le cas échéant, la juridiction d'instruction qui a prononcé la peine subsidiaire, si celui-ci estime que le repentir ne respecte pas ou n'a pas respecté les conditions telles que reprises dans le mémorandum conformément à l'article 216/3, § 1, dans le délai qui est égal à la peine de substitution prononcée visée au paragraphe 3, alinéa 2 en vue de l'application de cette peine de substitution. En cas de non-respect des conditions prévues à l'article 216/3, § 1er, 4 ° et 5 °, ce délai est de 5 ans minimum.</u></p> <p><u>Le tribunal, la cour, ou le cas échéant la juridiction d'instruction entend le repentir et son avocat et le ministère public.</u></p> <p><u>S' il s'agit des conditions imposées dans l'intérêt de la victime, la victime est entendue. La victime est présente à l'audience le temps qui est nécessaire pour examiner ces conditions. La victime peut formuler ses remarques.</u></p>
	<p>Section VI – Promesse du ministère public concernant l'exécution de la peine</p>
	<p>Art. 216/6</p>
	<p><u>§ 1er. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect de la proportionnalité par rapport à l'infraction commise par le repentir et par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences possibles, et si le repentir ne constitue pas de danger pour la sécurité publique, promettre :</u></p> <p><u>1° d'émettre un avis favorable, comme stipulé au Titre VI de la loi du 17 mai 2006 relative au</u></p>

	<p><u>statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine, au repentir ;</u></p> <p><u>2° d'octroyer une permission de sortie, telle que visée à l'article 4, § 2, 3° ou un congé pénitentiaire, tel que visé à l'article 6, § 2, 3° de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine, sans préjudice aux articles 5, 2 ° et 7, 2 ° de la même loi ;</u></p> <p><u>3° de prendre une décision favorable dans le cadre de l'exécution de la peine.</u></p>
	<p><u>§ 2. Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect de la proportionnalité de l'infraction commise par le repentir par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées, en prenant particulièrement en compte la gravité des conséquences possibles, promettre de ne pas procéder en tout ou en partie à l'exécution d'une amende ou d'une confiscation spéciale, à l'exception de la confiscation des substances et objets qui mettent en danger la sécurité public ou la sécurité des personnes.</u></p>
	<p><u>Section VII – Promesse du ministère public lors de la phase de détention</u></p>
	<p><u>Art. 216/7</u></p>
	<p><u>Le procureur du Roi peut, moyennant reprise dans le mémorandum, dans le respect de la proportionnalité par rapport à l'infraction commise par le repentir et par rapport à l'infraction à propos de laquelle les déclarations sont effectuées et moyennant un accord préalable du directeur général des Établissements pénitentiaires, faire une promesse concernant le placement et le transfèrement prévu à l'article 18 de la loi du 12 janvier 2005 concernant l'administration</u></p>

	<p><u>pénitentiaire ainsi que le statut juridique des détenus, ou les facilités connexes.</u></p> <p><u>Cette promesse ne peut porter préjudice aux compétences du directeur de prison dans le cadre de la discipline, de l'ordre et de la sécurité au sein de la prison.</u></p> <p><u>Le ministre compétent pour la justice prend les mesures nécessaires concernant la mise en œuvre des facilités relatives au placement et au déplacement. L'exécution des mesures au sein de la prison est assurée par la direction générale des Établissements pénitentiaires.</u></p>
	Section VIII – Contrôle parlementaire
	Art. 216/8
	<p><u>Le ministre compétent pour la justice fait rapport annuellement au Parlement sur l'application des articles 216/1 à 216/7.</u></p> <p><u>Il informe le Parlement du nombre d'instructions ayant donné lieu à des mesures visées par ces articles, du nombre de personnes concernées et des résultats obtenus.</u></p>
Loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine	Loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine
Art. 4	Art. 4
<p>§ 1er. La permission de sortie permet au condamné de quitter la prison pour une durée déterminée qui ne peut excéder seize heures.</p> <p>§ 2. Les permissions de sortie peuvent être accordées au condamné à tout moment de la détention en vue :</p> <p>1° de défendre des intérêts sociaux, moraux, juridiques, familiaux, de formation ou professionnels qui requièrent sa présence hors de la prison;</p> <p>2° de subir un examen ou un traitement médical en dehors de la prison.</p>	<p>§ 1er. La permission de sortie permet au condamné de quitter la prison pour une durée déterminée qui ne peut excéder seize heures.</p> <p>§ 2. Les permissions de sortie peuvent être accordées au condamné à tout moment de la détention en vue :</p> <p>1° de défendre des intérêts sociaux, moraux, juridiques, familiaux, de formation ou professionnels qui requièrent sa présence hors de la prison;</p> <p>2° de subir un examen ou un traitement médical en dehors de la prison ;</p>

<p>§ 3. Au cours des deux années précédant la date d'admissibilité à la libération conditionnelle, des permissions de sortie peuvent être accordées au condamné afin de préparer sa réinsertion sociale. Ces permissions de sortie peuvent être accordées avec une périodicité déterminée.</p> <p>§ 4. L'exécution de la peine privative de liberté se poursuit pendant la durée de la permission de sortie accordée.</p>	<p><u>3° afin de mettre en œuvre l'article 216/6, § 1, 2° du Code d'Instruction criminelle.</u></p> <p>§ 3. Au cours des deux années précédant la date d'admissibilité à la libération conditionnelle, des permissions de sortie peuvent être accordées au condamné afin de préparer sa réinsertion sociale. Ces permissions de sortie peuvent être accordées avec une périodicité déterminée.</p> <p>§ 4. L'exécution de la peine privative de liberté se poursuit pendant la durée de la permission de sortie accordée.</p>
<p>Art. 6</p>	<p>Art. 6</p>
<p>§ 1er. Le congé pénitentiaire permet au condamné de quitter la prison trois fois trente-six heures par trimestre.</p> <p>§ 2. Le congé pénitentiaire a pour objectifs : 1° de préserver et de favoriser les contacts familiaux, affectifs et sociaux du condamné; 2° de préparer la réinsertion sociale du condamné.</p> <p>§ 3. L'exécution de la peine privative de liberté se poursuit pendant la durée du congé pénitentiaire accordé.</p>	<p>§ 1er. Le congé pénitentiaire permet au condamné de quitter la prison trois fois trente-six heures par trimestre.</p> <p>§ 2. Le congé pénitentiaire a pour objectifs : 1° de préserver et de favoriser les contacts familiaux, affectifs et sociaux du condamné; 2° de préparer la réinsertion sociale du condamné.</p> <p><u>3° afin de mettre en œuvre l'article 216/6, § 1, 2° du Code d'Instruction criminelle.</u></p> <p>§ 3. L'exécution de la peine privative de liberté se poursuit pendant la durée du congé pénitentiaire accordé.</p>
<p>Art. 10</p>	<p>Art. 10</p>
<p>§ 1er. La permission de sortie ou le congé pénitentiaire est accordé par le ministre ou son délégué, à la demande du condamné et après avis motivé du directeur. L'avis du directeur contient, le cas échéant, une proposition quant aux conditions particulières qu'il estime devoir être fixées.</p> <p>§ 2. Dans les quatorze jours ouvrables de la réception du dossier, le ministre ou son délégué prend une décision. Cette décision motivée est communiquée par écrit dans les vingt-quatre heures au condamné, au ministère public et au directeur.</p>	<p>§ 1er. La permission de sortie ou le congé pénitentiaire est accordé par le ministre ou son délégué, à la demande du condamné et après avis motivé du directeur. L'avis du directeur contient, le cas échéant, une proposition quant aux conditions particulières qu'il estime devoir être fixées.</p> <p>§ 2. Dans les quatorze jours ouvrables de la réception du dossier, le ministre ou son délégué prend une décision. Cette décision motivée est communiquée par écrit dans les vingt-quatre heures au condamné, au ministère public et au directeur.</p>

<p>Si le ministre ou son délégué estime que le dossier n'est pas en état et que des informations complémentaires sont nécessaires pour pouvoir prendre une décision, ce délai peut être prolongé une seule fois pour une période de sept jours ouvrables. Le ministre ou son délégué en informe sans délai le directeur et le condamné.</p> <p>La décision d'octroi d'une permission de sortie ou d'un congé pénitentiaire est communiquée dans les vingt-quatre heures au procureur du Roi de l'arrondissement où la permission de sortie ou le congé pénitentiaire se déroulera.</p> <p>La victime est, informée le plus rapidement possible et en tout cas dans les vingt-quatre heures, par le moyen de communication écrit le plus rapide, de l'octroi d'un premier congé pénitentiaire et, le cas échéant, des conditions imposées dans son intérêt.</p> <p>§ 3. Si la permission de sortie visée à l'article 4, ou le congé pénitentiaire est refusé, le condamné peut introduire une nouvelle demande au plus tôt trois mois après la date de cette décision. Ce délai pour introduire une nouvelle demande peut être réduit sur avis motivé du directeur.</p> <p>La décision du ministre ou de son délégué est motivée.</p> <p>§ 4. A défaut de décision dans le délai prévu et dans la mesure où l'avis du directeur sur l'octroi était positif, le ministre est réputé avoir accordé la permission de sortie ou le congé pénitentiaire. Cette permission de sortie ou ce congé pénitentiaire s'accompagne des conditions particulières proposées le cas échéant par le directeur conformément au § 1er.</p>	<p>Si le ministre ou son délégué estime que le dossier n'est pas en état et que des informations complémentaires sont nécessaires pour pouvoir prendre une décision, ce délai peut être prolongé une seule fois pour une période de sept jours ouvrables. Le ministre ou son délégué en informe sans délai le directeur et le condamné.</p> <p>La décision d'octroi d'une permission de sortie ou d'un congé pénitentiaire est communiquée dans les vingt-quatre heures au procureur du Roi de l'arrondissement où la permission de sortie ou le congé pénitentiaire se déroulera.</p> <p>La victime est, informée le plus rapidement possible et en tout cas dans les vingt-quatre heures, par le moyen de communication écrit le plus rapide, de l'octroi d'un premier congé pénitentiaire et, le cas échéant, des conditions imposées dans son intérêt.</p> <p>§ 3. Si la permission de sortie visée à l'article 4, ou le congé pénitentiaire est refusé, le condamné peut introduire une nouvelle demande au plus tôt trois mois après la date de cette décision. Ce délai pour introduire une nouvelle demande peut être réduit sur avis motivé du directeur.</p> <p>La décision du ministre ou de son délégué est motivée.</p> <p>§ 4. A défaut de décision dans le délai prévu et dans la mesure où l'avis du directeur sur l'octroi était positif, le ministre est réputé avoir accordé la permission de sortie ou le congé pénitentiaire. Cette permission de sortie ou ce congé pénitentiaire s'accompagne des conditions particulières proposées le cas échéant par le directeur conformément au § 1er.</p>
---	---

	<u>§ 5. Le présent article ne s'applique pas à la permission de sortie visée à l'article 4, § 2, 3° ou au congé pénitentiaire visé à l'article 6, § 2, 3°.</u>
Art. 14/1 (nouveau)	Art. 14/1 (nouveau)
	<u>Si les conditions d'une décision d'octroi d'une permission de sortie visée à l'article 4, § 2, 3° ou d'un congé pénitentiaire visé à l'article 6, § 2, 3° ne sont pas respectées, le ministère public annule la décision.</u>

Advies van het College van procureurs-generaal (vertaling)

Het voorontwerp van wet beoogt de invoering van een wettelijke regeling voor spijtoptanten. De krachtlijnen hiervan zijn opgebouwd rond de volgende principes:

- Het toekennen van voordelen in ruil voor substantiële (het moet gaan om nuttige en pertinente informatie), onthullende (het moet gaan om informatie die nog niet gekend was bij of bevestigd was door het openbaar ministerie), oprechte (de verklaringen moeten met de werkelijkheid overeenstemmen) en volledige informatie (de verklaringen moeten alle informatie bevatten waarover de spijtoptant kennis heeft. Met andere woorden, de spijtoptant kan niet kiezen om bepaalde informatie slechts gedeeltelijk mee te delen.)
- De voordelen kunnen drie vormen aannemen: een strafvermindering, een voordeel in het kader van de strafuitvoering of bij de detentie;
- Het beroep doen op een spijtoptant is voorbehouden voor de het onderzoek naar de meest zware misdrijven en door de verwijzing naar de misdrijven opgenomen in artikel 90ter, §§2 tot 4 Sv. en de misdrijven gepleegd in het kader van een criminele organisatie onderhevig aan een proportionaliteitsvoorwaarde ;
- Er wordt een akkoord afgesloten tussen de procureur des Konings omtrent, onder andere, de strafbare feiten en eventueel de verdachten, waarover de spijtoptant laat weten een verklaring te zullen afleggen, en de toezegging van de procureur des Konings;
- De homologatie van het akkoord door de rechtbank;
- De mogelijkheid om het verval van het akkoord uit te spreken indien de voorwaarden in het memorandum niet worden nagekomen.

Het College van procureurs-generaal is vragende partij voor de in plaats stelling van een wettelijke regeling voor spijtoptanten. Het stelt dat een dergelijk dispositief van nature de onthulling van complexe zaken waarin materiele bewijzen zeldzaam zijn zal bevorderen. Daarnaast, niettegenstaande de ontwikkeling van nieuwe technieken in de laatste decennia (DNA, telefonie, doorzoeking van informaticasystemen, enz.), is het duidelijk dat de menselijke verklaringen een belangrijke plaats blijven innemen in het bewijsmiddelenarsenaal. Deze omstandigheid pleit voor de creatie van bijkomende mogelijkheden die toelaten om, in een strikt georganiseerd kader, informatie te onthullen.

In haar algemeenheid levert de voor advies voorgelegde tekst geen grote problemen op. Deze dient echter te worden verduidelijkt op bepaalde punten.

Opmerkingen over de artikelen

Artikel 216/1

Dit artikel definieert het begrip spijtoptant en voert een proportionaliteitsvoorwaarde in wat betreft de misdrijven waarover een verklaringen wordt afgelegd. Er wordt hierbij verwezen naar de misdrijven die zijn opgenomen in artikel 90ter, §§2 tot 4 Sv. en naar de misdrijven gepleegd in het kader van een criminele organisatie.

Uit de wijze waarop de spijtoptant wordt gedefinieerd, wordt afgeleid dat hij informatie moet verschaffen over zijn eigen betrokkenheid en de betrokkenheid vvan derden. Indien deze definitie wordt gevolgd, kan de persoon die enkel informatie meedeelt over de betrokkenheid van derden, geen spijtoptant zijn. De laatstgenoemde kan echter veroordeeld zijn en een wijziging van de

strafuitvoering verzoeken in ruil voor informatie over feiten waarbij hij niet betrokken was. Het zou dus passend zijn om het woord “en” te vervangen door “of”.

De memorie van toelichting (pagina 26) verwijst naar het principe van de subsidiariteit die verband houdt met het beroep doen op een spijtoptant. Er wordt gesteld: *“Wanneer evenwel de traditionele opsporings- en vervolgingsmethoden volstaan, dient de aanwending van deze techniek vermeden te worden.”* Dit principe wordt echter niet duidelijk opgenomen in de wet. Er wordt naar verwezen in artikelen 216/5 tot 216/7 die de betrekking hebben op de toezegging, doch het zou beter zijn om deze expliciet op te nemen in artikel 216/1 teneinde het principe toe te voegen aan de leidende principes die met de toepassing van deze techniek gepaard gaan. Het is immers de methode die subsidiair is, en niet de toezegging.

Artikel 216/2

De artikel beschrijft de inhoud van het memorandum.

Het volstaat om op te merken dat het memorandum niet nodig lijkt te zijn indien de toezegging betrekking heeft op een klassering zonder gevolg. De memorie van toelichting geeft niet duidelijk aan of de klassering zonder gevolg het voorwerp kan uitmaken van een toezegging (pagina 34 en verder) en of de spijtoptantenregeling, wanneer er nog geen veroordeling is, noodzakelijkerwijs het instellen van de strafvordering en de bekrachtiging door een gerecht impliceert. Deze vraag dient te worden opgehelderd. Het College van procureurs-generaal is geen voorstander van een systeem waarin het klasseren zonder gevolg in ruil voor het meedelen van informatie zou worden geregeld door de wet. Het stelt dat het principe van de opportuniteit van de vervolging volstaat om te kunnen beslissen om geen vervolging in te stellen in ruil voor het meedelen van pertinente informatie in het kader van het uitoefenen van de strafvordering in een bepaalde zaak. De uitvoering van deze mogelijkheid zou moeten worden georganiseerd middels een omzendbrief van het College van procureurs-generaal op het moment dat het voorliggende ontwerp in werking treedt.

De tekst voorziet dat het memorandum wordt ondertekend door de procureur des Konings en de spijtoptant (§ 1). Twee opmerkingen hieromtrent.

De term procureur des Konings zou moeten worden vervangen door magistraat van het openbaar ministerie. Immers, het beroep doen op een spijtoptant kan overwogen worden door alle entiteiten van het openbaar ministerie (procureur-generaal, federale procureur, procureur des Konings, arbeidsauditeur). De tekst van het voorontwerp sluit de toepassing in graad van beroep niet uit (zie verder) en elke entiteit kan ofwel begunstigde zijn van de spijtoptant (begunstigde van de verklaringen), ofwel schuldenaar zijn van de spijtoptant (verrichten van de toezegging), of beide tegelijk.

In het geval de begunstigde en de schuldenaar niet dezelfde zijn, volstaat het om de overeenkomst te ondertekenen door de magistraten van de beide entiteiten en niet door één. Deze vraag van de dubbele handtekening stelt zich niet in het kader van de akkoorden in het kader van de strafuitvoering.

Anderszins, het tweede lid van paragraaf 1 voorziet het voorafgaandelijk akkoord van de procureurs-generaal van de ressorten waarin de spijtoptant wordt of kan worden vervolgd of werd veroordeeld, evenals van de ressorten waar de misdrijven werden gepleegd waarover de spijtoptant een verklaring aflegt, terwijl paragraaf 3 preciseert: *“Ingeval het gerechtelijk arrondissement waar de spijtoptant wordt vervolgd, verschilt van het gerechtelijk arrondissement waar in het kader van een opsporings- of gerechtelijk onderzoek gebruik gemaakt wordt of zal worden van de getuigenverklaring van de*

spijtoptant, brengen de bevoegde procureurs des Konings elkaar hiervan onverwijld op de hoogte en nemen zij alle noodzakelijke maatregelen om het goede verloop van de procedure te verzekeren. Bij gebrek aan consensus neemt de federale procureur een beslissing.". De derde paragraaf is een dubbel gebruik met de eerste paragraaf en is een bron van verwarring, daar, indien twee ressorten betrokken zijn, het de procureurs-generaal zijn die hun akkoord verlenen. In die praktijk zal dit akkoord voorafgegaan zijn door een akkoord tussen de twee betrokken procureurs des Konings, maar als deze niet tot een consensus komen, zullen de procureurs-generaal tussenkomen in het geval het gaat om twee verschillende ressorten of de procureur-generaal indien het gaat om hetzelfde ressort. De tussenkomst van de federale procureur is contradictoer aan de eerste paragraaf.

Twee vragen blijven waarop de tekst geen antwoord biedt:

- Wie beslist er in het geval van een onenigheid tussen de procureurs-generaal of tussen een procureur-generaal en de federale procureur?
- Wat gebeurt er bij een onenigheid tussen de procureur des Konings/arbeidsauditeur en de federale procureur?

Het College van procureurs-generaal stelt er, dat in dit geval, een consensus moet bestaan tussen alle betrokken partijen teneinde het beroep doen op een spijtoptant mogelijk te maken. In het geval er geen akkoord bestaat tussen alle partijen, kan er geen beroep worden gedaan op de methode.

Om die redenen, zou paragraaf 3 geschrapt moeten worden.

Paragraaf 8 voorziet dat het memorandum een onweerlegbaar vermoeden van fout inhoudt en dat de spijtoptant verklaart dat hij bereid is om de schade te vergoeden. Deze tekst legt een ambiguïteit in het ontwerp bloot. Immers, het lijkt te stellen dat het memorandum altijd een erkenning van de schuld in hoofde van de spijtoptant inhoudt. Anderzijds vereist artikel 216/1 alleen dat hij een substantiële, onthullende, oprechte en volledige verklaring aflegt over de feiten die hij aanvoert en over zijn deelname daaraan. De wet zegt niets indien de feiten waarover hij verklaringen aflegt en de feiten waarop de toezeggingen slaan, niet samenvallen. Paragraaf 8 legt een vorm van voorafgaande erkenning van schuld in voor de feiten die vreemd zijn aan de verklaring maar die het voorwerp uitmaken van de toezegging. De tekst zou op dat punt moeten verduidelijkt worden en zou moeten aangeven dat de spijtoptant ook een oprechte en volledige verklaring zou moeten afleggen over het misdrijf waarover hij een toezegging verkrijgt indien deze niet samenvalt met het misdrijf waarover een verklaring wordt afgelegd.

Op die manier wordt de spijtoptantenregeling afgestemd op de regeling van de voorafgaande erkenning van schuld. In dat opzicht is het niet dienstig om een vermoeden van fout in te voeren daar deze laatste dit niet voorziet. Het komt toe aan de rechter om zich uit te spreken over de burgerlijke belangen en om de verantwoordelijkheden ter zake vast te stellen. Paragraaf 8 zou dus dienen geschrapt te worden.

Artikel 216/3 (intrekking van de toezegging)

Paragraaf 2 zou moeten geschrapt worden daar deze een te aanzienlijke onzekerheid teweeg zou brengen bij de spijtoptant en daardoor het opnemen van dit statuut teveel zou ontraden.

Artikel 216/4 (verklaring van de spijtoptant)

Geen opmerkingen.

Artikel 216/5 (toezegging van de procureur des Konings in het kader van de strafvordering)

Paragraaf 1, 3° is verkeerd geredigeerd. Het volgende is opgenomen: *“Inzake de door de spijtoptant gepleegde misdaden zonder geweld of bedreiging en wanbedrijven zonder geweld of bedreiging, met uitsluiting van de misdaden en wanbedrijven vervat in Titel I ter van Boek 2 van het Strafwetboek, geen straf te vorderen, dan wel een straf te vorderen die lager kan zijn dan de wettelijk bepaalde minimumstraf, dan wel een alternatieve straf te vorderen.”* Het onderdeel van de zin *“Inzake de door de spijtoptant gepleegde misdaden zonder geweld of bedreiging en wanbedrijven zonder geweld of bedreiging”* is overbodig. Het volstaat om de omschrijving *“misdrijven zonder geweld of bedreiging”* te gebruiken. De uitdrukking *“geen straf te vorderen”* zou moeten vervangen worden door de *“eenvoudige schuldigverklaring”*. Het volstaat immers om te verwijzen naar bestaande concepten. De rechtsfiguur van de afwezigheid van het vorderen van een straf kent geen enkele overeenkomst met de beslissingen die een gerecht kan nemen.

Paragraaf 3 behandelt de bekrachtiging van het memorandum door de rechtbank. De tekst lijkt aan te geven dat enkel een rechtbank de toezegging kan bekrachtigen. De tekst dient op dat gebied te worden verduidelijkt. Immers, uit de memorie van toelichting blijkt dat de onderzoeksgerechten ook kunnen tussenkomen indien de toezegging een opschorting van uitspraak of een buitenvervolginstelling betreft. Deze laatste beslissing draagt mogelijk bij tot een verwarring tussen de strafuitsluitende verschoningsgrond en een buitenvervolginstelling. Immers, de memorie van toelichting stelt dat, indien de raadkamer een strafuitsluitende verschoningsgrond vaststelt, zij een buitenvervolginstelling uitspreekt (p. 8). De vaststelling van een strafuitsluitende verschoningsgrond geeft echter geen aanleiding tot een buitenvervolginstelling, maar wel tot het niet uitspreken van een straf.

Anderzijds kan het perfect mogelijk zijn dat de de toezegging slaat op de strafvordering terwijl de zaak in graad van beroep wordt behandeld. De tekst sluit het niet uit, maar het gebruik van de term rechtbank kan oorzaak zijn van verwarring. Hetzelfde geldt voor het Hof van Assisen. Dit zou verduidelijkt dienen te worden.

Paragraaf 2 van de eerste versie verduidelijkt: *“De procureur des Konings gaat over tot de dagvaarding van de spijtoptant voor de rechter ten gronde, ter bekrachtiging van de toezegging omtrent de strafvordering vervat in het memorandum. Wanneer de zaak al is vastgesteld voor de rechter ten gronde, wordt de toezegging omtrent de strafvordering op die zitting ter bekrachtiging voorgelegd. Wanneer de toezegging een opschorting als voorwerp heeft, kan het memorandum ter bekrachtiging aan het onderzoeksgerecht worden voorgelegd. In alle andere gevallen verwijst het onderzoeksgerecht de spijtoptant naar de bevoegde rechtbank alwaar het de toezegging ter bekrachtiging wordt voorgelegd.”*

Deze tekst voorkomt de ambiguïteit die hierboven wordt aangehaald en zou opnieuw moeten ingevoegd worden. Daarnaast moet de term rechtbank vervangen worden door bodemrechter, waardoor de toepassing van deze procedure mogelijk is ongeacht het gerecht waarvoor de zaak waarin een toezegging wordt verricht hangende is.

Paragraaf 6 voorziet de adiëring van de strafuitvoeringsrechtbank indien de voorwaarden in het memorandum niet werd nageleefd, teneinde de vervangende staf uit te spreken. De tekst is niet duidelijk wat betreft de prerogatieven van de strafuitvoeringsrechtbank. Men veronderstelt dat de strafuitvoeringsrechtbank een appreciatiebevoegdheid heeft wat betreft het nakomen van de voorwaarden van het memorandum, maar niet wat betreft de vervangende straf? Dient hij zich te

beperken tot het uitspreken van de vervangende straf indien hij de niet-nakoming vaststelt of beschikt hij ter zake over een marge?

Anderzija stelt het College van procureurs-generaal dat de rechter die het memorandum heeft gehomologeerd meer geschikt is dan de strafuitvoeringsrechtbank gelet op diens kennis van het dossier.

Artikel 216/6 (toezegging in het kader van de strafuitvoering)

Geen opmerkingen.

Artikel 216/7 (toezegging in het kader van de detentie)

Geen opmerkingen.

Artikel 216/8 (parlementair toezicht)

Geen opmerkingen.

Artikelen 3, 4 en 5 (wijziging van andere wetteksten)

Geen opmerkingen.

DOSSIER TRAITÉ PAR
Service d'appui commun du Ministère public
T 02 557 42 00
Boulevard de Waterloo, 76
1000 Bruxelles
sdaomp@just.fgov.be

DATE
10/01/2017

Collège des procureurs généraux
BRUXELLES
LE PRÉSIDENT

exp. : Collège PG – Boulevard de Waterloo 76 – 1000 Bruxelles

Monsieur Koen GEENS
Ministre de la Justice
Avenue de Waterloo 115
1000 Bruxelles

NOS RÉFÉRENCES
A.I.0 / A.I.25

VOS RÉFÉRENCES

ANNEXES
1

COPIE À
COMPG

OBJET : Avant-projet de loi modifiant le Code d'instruction criminelle en vue d'introduire des dispositions légales relatives aux repentis – Avis du Collège des procureurs généraux

Monsieur le Ministre,

Je vous prie de bien vouloir trouver l'avis sur les repentis approuvé par le Collège des procureurs généraux.

Je vous prie d'agréer, Monsieur le Ministre, l'expression de ma plus haute considération.

Le procureur général,

P.VANDENBRUWAENE
Président du Collège des procureurs généraux

Collège des procureurs généraux – Boulevard de Waterloo 76 – 1000 Bruxelles
www.ministerepublic.be

L'avant-projet de loi vise à mettre en place un régime juridique pour les repentis. Les lignes de force de celui-ci s'articulent autour des principes suivants :

- L'octroi d'avantages en échange d'informations substantielles (il doit s'agir d'informations utiles et pertinentes), révélatrices (il doit s'agir d'informations qui n'étaient pas encore connues ou confirmées par le ministère public), sincères (les déclarations doivent être conformes à la vérité), complètes (les déclarations doivent contenir toutes les informations dont le repentis a connaissance. En d'autres termes, le repentis ne peut choisir de ne communiquer certaines informations que partiellement.)
- Les avantages peuvent prendre trois formes : une réduction de peine, un aménagement de l'exécution de la peine ou de la détention,
- Le recours à des repentis est réservé aux infractions les plus graves et soumis de la sorte à une condition de proportionnalité fixée par référence à l'article 90ter §§2 à 4 C.i.Cr. et aux infractions commises dans le cadre d'une organisation criminelle,
- Un accord passé entre le procureur du Roi et le repentis reprenant, notamment, les faits et éventuellement les suspects au sujet desquels le repentis fait savoir qu'il déposera et la teneur de la promesse du procureur du Roi;
- L'homologation de l'accord par le tribunal,
- La possibilité de prononcer l'expiration de l'accord si les termes du mémorandum ne sont pas respectés.

Le collège des procureurs généraux est demandeur de la mise en place d'un régime juridique pour les repentis. Il estime qu'un tel dispositif est de nature à favoriser l'élucidation d'affaires complexes dans lesquelles les éléments de preuve matériels sont rares. De surcroît, nonobstant le développement de nouvelles techniques probatoires ces dernières décennies (ADN, téléphonie, exploration des systèmes informatiques, etc.), force est de constater que le témoignage humain continue à occuper une place importante dans l'arsenal des moyens de preuve. Cette circonstance milite en faveur de systèmes favorisant le dévoilement d'informations dans un cadre strictement organisé.

Dans son ensemble, le texte soumis à avis ne soulève pas de problèmes majeurs. Il mériterait, toutefois, d'être clarifié sur plusieurs points.

Observations sur les articles

Article 216/1

Cet article définit le repentis et introduit une condition de proportionnalité quant aux infractions sur lesquelles portent les déclarations. Il est renvoyé, à cet égard, aux infractions visées à l'article 90ter §§ 2 à 4 C.i.Cr. et aux infractions commises dans le cadre d'une organisation criminelle.

La manière dont le repentant est défini induit qu'il devrait fournir des informations à la fois concernant sa propre participation et la participation de tiers. Si l'on suit cette définition, celui qui fournit uniquement des informations concernant la participation de tiers ne pourrait devenir un repentant. Or, ce dernier peut avoir été condamné et chercher à obtenir un aménagement de sa peine en échange d'informations concernant des faits auxquels il est étranger. Il conviendrait dès lors de remplacer la conjonction « et » par « ou ».

L'exposé des motifs (p. 26) fait référence au principe de subsidiarité qui doit gouverner le recours aux repentants. Il est indiqué : « lorsque les méthodes traditionnelles de recherche et de poursuites suffisent, le recours à cette technique doit être évité. » Néanmoins, le principe n'est pas exprimé clairement dans la loi. Il est repris aux articles 216/5 à 216/7 qui concerne la promesse mais gagnerait à être repris explicitement à l'article 216/1 afin de fixer d'emblée les principes gouvernant la mise en œuvre de cette technique. C'est la méthode qui doit être subsidiaire et non la promesse.

Article 216/2

Cet article décrit le contenu du mémorandum.

Il convient d'observer que le mémorandum ne semble pas prévu lorsque la promesse porte sur un classement sans suite. L'exposé des motifs ne précise pas clairement si le classement sans suite peut faire l'objet d'une promesse (p. 34 et ss.) ou si le régime des repentants, lorsqu'il n'y a pas encore de condamnation, implique nécessairement l'engagement de poursuites et une homologation par une juridiction. Cette question devrait être éclaircie. Le collège des Procureurs généraux n'est pas favorable à un système dans lequel le classement sans suite octroyé en échange d'informations soit réglé par la loi. Il estime que le principe de l'opportunité des poursuites suffit pour pouvoir décider de ne pas poursuivre en échange de la communication d'informations pertinentes pour l'exercice de l'action publique dans une cause donnée. Néanmoins, l'exercice de cette faculté serait organisé par une circulaire du collège des Procureurs Généraux au moment où le présent projet entrerait en vigueur.

Le texte prévoit que le mémorandum est signé par le procureur du Roi et le repentant (§1er). Deux observations à cet égard.

Le terme procureur du Roi devrait être remplacé par le magistrat du ministère public. En effet, le recours aux repentants peut s'envisager au niveau de toutes les entités du ministère public (Procureur général, procureur fédéral, procureur du Roi ou auditeur du travail). Le texte en projet n'exclut pas le degré d'appel (voy. supra) et chaque entité peut être soit bénéficiaire du repentant (elle bénéficie des déclarations), soit débitrice du repentant (elle propose l'avantage) ou les deux à la fois.

Lorsqu'il n'y a pas identité entre le bénéficiaire et le débiteur, il convient que la convention soit signée par les magistrats des deux entités concernées et pas par un seul. Cette question de la double signature ne se pose pas dans le cadre des accords relatifs à l'exécution de la peine.

Par ailleurs, le paragraphe 1er 2° prévoit l'accord préalable des Procureurs Généraux des ressorts dans lesquels le repentant est ou peut être poursuivi ou a été condamné, ainsi que des

ressorts dans lesquels les infractions, au sujet desquelles le repentant fait savoir qu'il fera une déposition, ont été commises. Tandis qu'au paragraphe 3, il est précisé que «*Si l'arrondissement judiciaire dans lequel le repentant est poursuivi est différent de celui dans lequel le témoignage du repentant est ou sera utilisé dans le cadre d'une information ou d'une instruction, les procureurs du Roi compétents s'en informent mutuellement sans délai et prennent toutes les mesures nécessaires afin de garantir le bon déroulement de la procédure. À défaut de consensus, le procureur fédéral prend une décision.*» Le paragraphe 3 fait double emploi avec le 1er et est source de confusion puisque lorsque deux ressorts sont concernés, ce sont les Procureurs Généraux qui donnent leur accord. Dans la pratique, cet accord sera précédé de celui des procureurs du Roi concernés mais si ceux-ci n'aboutissent pas à un consensus il s'agira aux Procureurs Généraux concernés d'intervenir s'il s'agit de ressorts différents ou au Procureur général s'il s'agit du même ressort. L'intervention du procureur fédéral est en contradiction avec le paragraphe premier.

Demeurent deux questions auxquelles le texte ne répond pas :

- Qui décide en cas de désaccord entre les Procureurs Généraux ou entre un Procureur Général et le procureur fédéral?
- Que se passe-t-il s'il y a désaccord entre un procureur du Roi/auditeur du travail et le procureur fédéral ?

Le collègue des Procureurs Généraux estime que dans ce cas, il conviendra d'avoir un consensus entre toutes les parties concernées pour permettre le recours à la méthode du repentant. A défaut d'accord de toutes les parties, il ne pourra y avoir de recours à la méthode.

Pour les motifs énoncés ci-avant, le paragraphe 3 devrait être supprimé.

Le paragraphe 8 prévoit que le mémorandum implique une présomption irréfutable de faute et que le repentant se déclare prêt à indemniser le dommage. Ce texte met en évidence une ambiguïté dans le projet. En effet, il semble postuler que le mémorandum contiendra toujours une reconnaissance de culpabilité dans le chef du repentant. Or, l'article 261/1 ne lui impose de faire une déclaration substantielle, révélatrice, sincère et complète qu'à propos des faits sur lesquels il dépose et sa participation dans ceux-ci. La loi ne dit rien, à ce sujet, lorsqu'il n'y a pas identité entre les faits sur lesquels il fournit des déclarations et ceux sur lesquels portera la promesse. Le paragraphe 8 impose une forme de reconnaissance de culpabilité pour les faits étrangers à la déclaration mais qui font l'objet de la promesse. Le texte devrait être clarifié à cet égard et indiquer que le repentant devra, également, faire une déclaration sincère et complète à propos de l'infraction qui fait l'objet de la promesse si celle-ci ne s'identifie pas avec celle à propos de laquelle la déclaration est faite.

De la sorte, le régime des repentants sera aligné sur celui de la reconnaissance préalable de culpabilité. Dans cette perspective, il ne convient pas d'introduire une présomption de faute dès lors que cette dernière ne la prévoit pas. Il appartiendra au juge du fond de se prononcer sur les intérêts civils et d'apprécier les responsabilités en présence. Le paragraphe 8 devrait donc être supprimé.

Article 216/3 (retrait de la promesse)

Le paragraphe 2 devrait être supprimé car il fait peser une incertitude trop importante sur le sort du repenté et de par ce fait risque de dissuader beaucoup d'obtenir ce statut.

Article 216/4 (déclaration du repenté)

Pas d'observation.

Article 216/5 (Promesse du procureur du Roi concernant l'action publique)

Le paragraphe 1er, 3e est mal rédigé. Il est libellé comme suit : « *concernant les infractions sans violence ou menace et les délits commis sans violence ou menace commis par le repenté, à l'exclusion des crimes et délits repris au Titre 1er du Livre 2 du Code Pénal, de ne requérir aucune peine, ou de requérir une peine inférieure au niveau légal ou encore de requérir une peine alternative.* » Le membre de phrase « concernant les infractions sans violence ou menace et les délits commis sans violence ou menace commis » est redondant. Il conviendrait d'utiliser l'expression « infractions sans violence ou menace ». L'expression « ne requérir aucune peine » devrait être remplacée par « requérir une simple déclaration de culpabilité ». Il convient, en effet, de se référer à des concepts existants. La figure de l'absence de réquisition sur la peine ne possède aucune correspondance sur le plan des décisions qu'une juridiction peut prendre.

Le paragraphe 3 concerne l'homologation par le tribunal. Le texte semble indiquer que seul le tribunal peut homologuer la promesse. Le texte devrait être clarifié à cet égard. En effet, il ressort de l'exposé des motifs que les juridictions d'instruction peuvent, également, intervenir lorsque la promesse porte sur une suspension du prononcé ou un non-lieu. Cette dernière décision participe vraisemblablement d'une confusion entre la cause d'excuse absolutoire et le non-lieu. En effet, l'exposé des motifs précise que si la chambre du conseil constate une cause d'excuse absolutoire, elle rend une ordonnance de non-lieu (p. 8). L'application d'une cause d'excuse absolutoire ne conduit pas à une décision de non-lieu mais au non prononcé d'une peine.

Par ailleurs, on peut parfaitement imaginer que la promesse porte sur l'application d'une peine alors que l'affaire est en degré d'appel. Le texte ne l'exclut pas mais l'utilisation du terme tribunal peut être source de confusion à cet égard. Il en va de même en ce qui concerne la Cour d'assises. Des précisions devraient être apportées à ce sujet.

Le paragraphe 2 de la première version précisait que « Le procureur du Roi cite le repenté à comparaître devant le juge du fond pour homologation de la promesse concernant l'action pénale contenue dans le mémorandum. Si l'affaire est déjà fixée devant le juge du fond, la promesse concernant l'action pénale est soumise pour homologation à l'audience fixée. Lorsque la promesse a pour objet une suspension, elle peut être soumise pour homologation à la juridiction d'instruction. Dans tous les autres cas, la juridiction d'instruction renvoie le repenté devant le tribunal compétent auquel la promesse est soumise pour homologation. »

Ce texte lève les ambiguïtés relevées ci-avant et devrait être réinséré. Par ailleurs, le terme « tribunal » devrait être remplacé par l'expression « juge du fond » qui permet d'ouvrir la

procédure quel que soit le degré de juridiction auquel est pendante l'affaire dans laquelle la promesse est faite.

Le paragraphe 6 prévoit la saisine du tribunal de l'application des peines lorsque les termes du mémorandum n'ont pas été respectés afin qu'il prononce la peine de substitution. Le texte n'est pas clair concernant les prérogatives du tribunal de l'application des peines. On suppose qu'il dispose d'un pouvoir d'appréciation en ce qui concerne le respect des termes du mémorandum mais qu'en est-il de la peine de substitution ? Doit-il se contenter de la prononcer s'il constate un non-respect ou possède-t-il une marge à cet égard ?

Par ailleurs, le Collège des Procureurs Généraux estime que le juge qui a homologué le mémorandum est plus approprié que le tribunal d'application des peines compte tenu de sa connaissance de l'ensemble des aspects du dossier.

Article 216/6 (promesse concernant l'exécution de la peine)

Pas d'observation

Article 216/7 (promesse concernant la détention)

Pas d'observation

Article 216/8 (contrôle parlementaire)

Pas d'observation

Articles 3, 4 et 5 (modification d'autres textes législatifs)

Pas d'observation